

อภินันทนาการ

การศึกษาคำตำในภาษาไทยตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ หอสมุด

อรทัย ชินอักษรพงศ์

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร
วันลงทะเบียน..... - 6 พ.ย. 2557
เลขทะเบียน..... 1.6671300
เลขเรียกหนังสือ..... ป ศน

๒๒๖
พช.
๐๓๓๓
๒๕๕๖

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาศาสตร์
กรกฎาคม 2557
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาคำค่าในภาษาไทยตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์”
ของ นางอรทัย ชินอัครพงศ์
ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ สายแสง)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี วงศ์วัฒนา)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา จิรนนทนากรณ์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร.ชมนาด อินทจามรรักษ์)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบา กนกศิลป์ธรรม)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ดร.สุชาดา เจียพงษ์)

อนุมัติ

(ศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ บัวสนธ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

10 กรกฎาคม 2557

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างดีด้วยความเมตตากรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี วงศ์วัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในการสละเวลาให้ความเห็น คำแนะนำ พร้อมทั้งแก้ไขและให้กำลังใจตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ สายแสง ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา จิรนนทนภรณ์และ ดร.ชมนาด อินทจามรวัชร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบา กนกศิลป์ธรรม และ ดร.สุชาดา เจียพงษ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้สละเวลามาเป็นกรรมการสอบพร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ และที่ขาดไม่ได้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ผู้เป็นครูที่ดีของศิษย์ที่ให้ทั้งความรู้ ความคิดเห็น และโลกทัศน์ทั้งทางด้านวิชาการ คุณธรรมและ จริยธรรมกับผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณพี่น้องเพื่อนร่วมงานอันได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร คงศิริรัตน์ อาจารย์ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ อาจารย์วรวิทย์ มหามนตรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริพร มณีชูเกตุ รวมทั้งเพื่อน ๆ และเจ้าหน้าที่ คณะมนุษยศาสตร์อีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ที่ได้ช่วยเหลือและให้ข้อคิดเห็นในด้าน ข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งให้ความห่วงใย ใส่ใจถามไถ่ และให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบพระคุณ เพื่อน ๆ ชาวสตรีมหาพุดमारาม เพื่อน ๆ ชาวธรรมศาสตร์และลูกศิษย์ทุก ๆ คนสำหรับการให้ ข้อมูลและตอบแบบสอบถาม ขอขอบคุณอาจารย์เยาวเรศ หวังตระกูลดี สำหรับกำลังใจและ แรงสนับสนุนที่ให้มาตลอดเวลาแม้จะอยู่แดนไกล

ผู้วิจัยจะไม่สามารถก้าวมาถึงจุดนี้ได้ หากไม่มีพลังใจอันยิ่งใหญ่จากครอบครัว "สายจำปา" อันได้แก่คุณพ่อ-ร้อยตำรวจโท จินดา และคุณแม่กแก้ว สายจำปา ผู้อยู่เบื้องหลัง ความสำเร็จที่ให้ทั้งพลังใจและพลังกายอย่างที่สุด อา ๆ น้อง ๆ สายจำปาทุกคน และครอบครัว "ชินอัครพงศ์" โดยเฉพาะลูกทั้งสามที่ทำให้มีพลังต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต

สุดท้ายผู้วิจัยขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์พูนพงษ์ งามเกษม ผู้ให้โอกาสในการลา ศึกษาต่อ และเป็นแบบอย่างในการทำงานแก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา วิชญาปกรณ์ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์สำหรับกำลังใจและการให้โอกาสในการทำงาน และ ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่สนับสนุนทุนการศึกษาเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

อรทัย ชินอัครพงศ์

ชื่อเรื่อง	การศึกษาคำด่าในภาษาไทยตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์และ วจนปฏิบัติศาสตร์
ผู้วิจัย	อรทัย ชินอักรพงศ์
สถานที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. อัญชลี วงศ์วัฒนา
กรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ ดร. ชมนาด อินทจามรวัักษ์
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. สาขาวิชาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2556
คำสำคัญ	คำด่า อุปลักษณ์ วจนปฏิบัติ ค่านิยม โลกทัศน์

บทคัดย่อ

งานวิจัยเล่มนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความหมายของคำด่าในภาษาไทย ทั้งความหมายตรง ความหมายอุปลักษณ์และความหมายเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ ศึกษากลวิธีการสร้างคำด่าและศึกษาค่านิยมและโลกทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำด่าของคนไทยตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ผลการวิจัยพบว่ามีการใช้ความหมายอุปลักษณ์ในการด่ามากกว่าความหมายตรงโดยจะเปรียบเทียบคนที่ถูกด่ากับสัตว์มากที่สุด ถัดไปเป็นอวัยวะในร่างกาย สิ่งของ เครื่องใช้ สิ่งปฏิภูล ความเชื่อ โรคภัยไข้เจ็บ พืช สถานที่ ตัวละคร อาวุธ เฝ่าพันธุ์ อาหาร และอาชีพ ตามลำดับ ส่วนความหมายตรง มีการใช้คำด่าที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยและความประพฤติของคนจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นเรื่องอุปลักษณ์ ชาติกำเนิด สติปัญญา อาชีพ และสภาพจิตตามลำดับ ในส่วนของความหมายเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ พบการใช้วจนกรรม 2 ประเภท ได้แก่ วจนกรรมแสดงความรู้สึก และวจนกรรมกำหนดชี้แนะ โดยวจนกรรมแสดงความรู้สึกแบ่งเป็นแสดงความรู้สึกโกรธและตำหนิ การดูถูกเหยียดหยาม การเยาะเย้ย การประชดประชัน การแสดงความรำคาญ และการแสดงความสนิทสนม ส่วนกลวิธีการสร้างคำด่าพบ 9 รูปแบบ ได้แก่ คำประสมซึ่งมีจำนวนมากที่สุด คำมูล ประโยค นามวลี กริยาวลี คำซ้อน ข้อความ การเปลี่ยนเสียง และการประสาน การใช้คำด่าสะท้อนให้เห็นค่านิยม 5 ประเภท ได้แก่ ความประพฤติและการปฏิบัติตน การให้ความสำคัญกับเรื่องหน้าตา การพูด การรักพวักพ้อง และการ ยกย่องอำนาจ ส่วนโลกทัศน์ที่สะท้อนให้เห็นจากการใช้คำด่าพบ 3 ประเภท ได้แก่ โลกแห่งธรรมชาติ โลกแห่งบาปและบุญ และโลกแห่งความไม่เท่าเทียม

Title	AN ETHNOSEMANTIC AND PRAGMATIC STUDY OF CURSE WORDS IN THAI
Author	Orathai Chinakkharapong
Advisor	Associate Professor Unchalee Wongwattana, Ph.D.
Co – Advisor	Associate Professor Supatra Jirananthanaporn, Ph.D. Chommanad Intajamornrak, Ph.D.
Academic Paper	Thesis Ph.D. in Linguistics, Naresuan University, 2013
Keywords	Curse words, Metaphor, Pragmatics, Values, Worldview

ABSTRACT

The purpose of this study is to analyze the meanings of curse words in Thai, which are denotative, metaphorical and pragmatic, seek for linguistic strategies in forming curse words, and conduct an ethnosemantic study on the reflection of the Thai cultural values and worldview on curse words. The results of the study show that the metaphorical meaning is primary used much more than denotative meaning. The comparison between human and animals has been mostly found. Others are between human and body parts, objects or utensils, waste substances, beliefs, diseases, plants, places, personages, weapons, ethnics, food and occupation, respectively. The denotative meaning of curse words concerns with habit, which was found mostly, physical appearance, state of origin, intelligence, occupation and mentality, respectively. For the sake of pragmatic meaning, two speech acts have been found; expressive and directive. Expressive speech acts can be subdivided into 6 subtypes; namely, anger, insult, ridicule, irony, annoyance and intimacy. The results also show that there are 9 patterns of the linguistics strategies used in forming curse words; that is, compound word, simple word, sentence, noun phrase, verb phrase, synonymous compound, utterance, phonological change and blending. It is also found that curse words in Thai are from the reflection 5 Thai cultural values; behavior, face-focusing, ways of speaking, dissenters love and regarding of power. Finally,

the reflections in Thai's world view on curse words are related to nature, sin and merit and inequality.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
สมมุติฐานการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
การศึกษาเรื่องความหมาย	9
แนวคิดเรื่องการจัดกลุ่มทางความหมาย.....	12
การศึกษาคำที่เกี่ยวข้องกับคำต่ำ	15
การศึกษาความหมายตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์.....	31
แนวคิดเกี่ยวกับอุปลักษณะ.....	38
การศึกษาความหมายตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์	44
แนวคิดเรื่องวัฒนธรรม ค่านิยม และโลกทัศน์.....	48
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	50
การเตรียมการเก็บข้อมูล	50
การเก็บข้อมูล.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	52

สารบัญ (ต่อ)

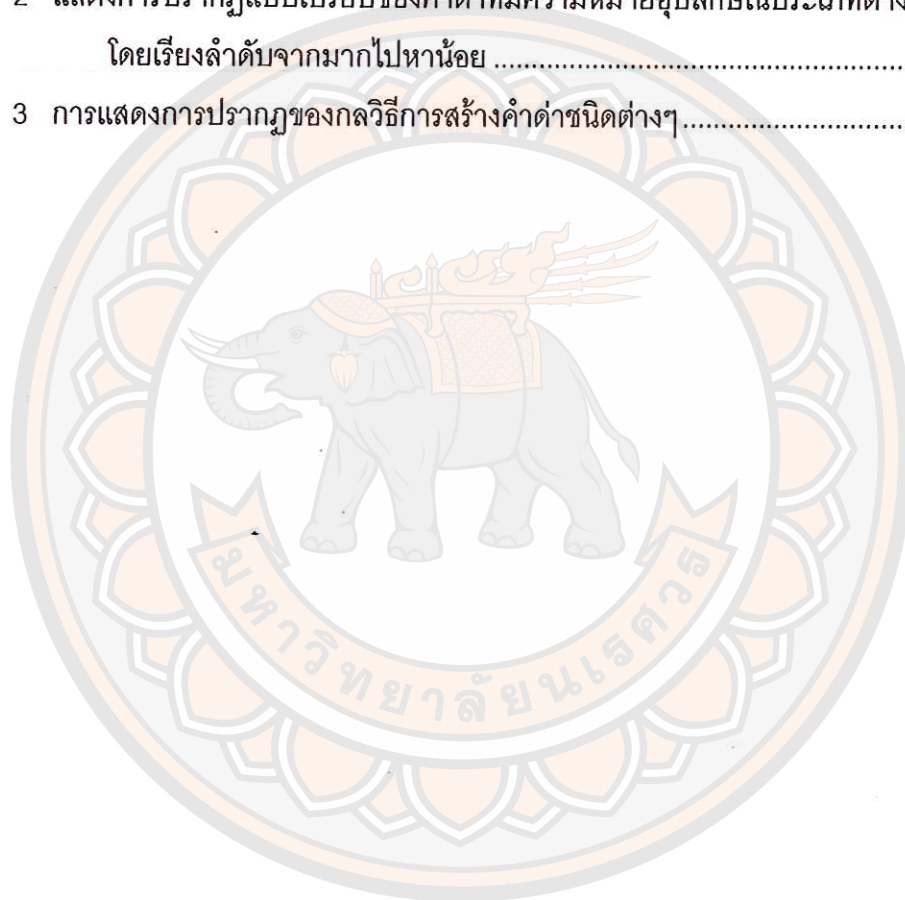
บทที่		หน้า
4	ความหมายของคำดำในภาษาไทย.....	55
	ความหมายตรงของคำดำ.....	55
	ความหมายอุปลักษณ์ของคำดำ.....	62
5	ความหมายของคำดำตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์.....	90
	วจนกรรมแสดงความรู้สึก (expressives).....	91
	วจนกรรมกำหนดชี้้นำ (directives).....	96
6	กลวิธีการสร้างคำดำในภาษาไทย.....	98
	การใช้คำประสม.....	99
	การใช้คำมูล.....	103
	การใช้ประโยค.....	104
	การใช้นามวลี.....	105
	การใช้กริยาวลี.....	105
	การใช้คำซ้อน.....	106
	การใช้ข้อความ.....	107
	การใช้กลวิธีการเปลี่ยนเสียง.....	107
	การใช้กลวิธีการประสานคำ.....	108
7	ค่านิยมและโลกทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำดำ.....	109
	ค่านิยมที่สะท้อนจากการใช้คำดำ.....	109
	โลกทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำดำ.....	114

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
8 บทสรุป.....	119
สรุปผลการวิจัย.....	119
อภิปรายผล.....	120
ข้อจำกัดของงานวิจัย.....	125
ข้อเสนอแนะ.....	125
เชิงอรรถ.....	127
บรรณานุกรม.....	130
ภาคผนวก.....	139
ประวัติผู้วิจัย.....	159

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงอัตราส่วนการปรากฏของคำคำที่มีความหมายตรงประเภทต่างๆ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย	56
2 แสดงการปรากฏแบบเปรียบของคำคำที่มีความหมายอุปลักษณะประเภทต่างๆ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย	63
3 การแสดงการปรากฏของกลวิธีการสร้างคำคำชนิดต่างๆ	99

สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

1 แผนภูมิการแบ่งภาษา.....

20

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์มีวิธีการแสดงความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ออกมาในรูปของการแสดงออกทางร่างกายและทางภาษา โดยเฉพาะภาษาพูด ที่สะท้อนความคิด ความรู้สึก ความเป็นกลุ่มบุคคล หรือปัจเจกบุคคล รวมถึงสะท้อนค่านิยมและวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นภาษาที่คนทั่วไปอาจเคยได้ยินหรือใช้กันในชีวิตประจำวัน นั่นคือ คำด่า ซึ่งพจนานุกรมฯ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 402) ให้ความหมายคำว่า ด่า ว่าเป็นการใช้ถ้อยคำว่าคนอื่นด้วย ถ้อยคำที่หยาบเข้าเลวทราม กุลชาติ ศรีโพธิ์ (2548 หน้า, 5, 18) กล่าวว่า คำด่าเป็นประเภทหนึ่งของคำหยาบที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่ออารมณ์และความรู้สึกของผู้ฟัง และผู้ใช้คำด่ามักตั้งใจให้ผู้ฟังได้รับความเจ็บปวด หรือเสื่อมเสียชื่อเสียง คำว่า "ด่า" ในภาษาไทยน่าจะตรงกับคำว่า "คำเลว" (bad words) ของแบททิสเตลลา (Battistella 2005, pp. 68-70) ซึ่งหมายถึงภาษาที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวร้าว หยาบคาย จึงมักถูกกลั่นกรองก่อนที่จะเผยแพร่สู่สาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นทางวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ คีธ แอลันและ เคท เบอริริจ (Allan and Burrige, 2006, p. 79) กล่าวว่า การกล่าววาจาถูก ดูหมิ่นผู้อื่น หรือการด่านั้น มีจุดประสงค์ให้ผู้ฟังหรือบุคคลที่สามที่ถูกกล่าวถึงรู้สึกเจ็บปวด หรือเสื่อมเสียชื่อเสียง หรือทั้งสองอย่าง โดยที่ถ้อยคำที่จะนำมาด่านั้นมักจะเป็นถ้อยคำที่ให้ความหมายหยาบคาย รุนแรง ไม่น่าฟัง และระดับของความหยาบคายก็มีหลายระดับ ตั้งแต่ความหยาบคายไม่มากหรือที่เรียกว่าคำระคายหู (dysphemism) ไปจนถึงคำที่ให้ความหมายหยาบคายมากจนทำให้คนในสังคมไม่กล้าพูดกัน เพราะหากพูดออกมาแล้วจะไม่เป็นที่ยอมรับหรือถูกกลั่นกรอง สังคมจึงกำหนดให้คำเหล่านั้นเป็นคำห้ามพูดหรือที่เรียกว่า คำต้องห้าม (taboo words) ดังนั้นจึงอาจกล่าวโดยรวมได้ว่า คำด่า เป็นการใช้ถ้อยคำที่หยาบคายว่าผู้อื่น ทำให้ผู้ฟังรู้สึกสะท้อนอารมณ์ และมักไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม จึงถูกจัดเป็นคำต้องห้ามประเภทหนึ่งซึ่งแอลันและเบอริริจ (Allan and Burrige, 1991, 2006) กล่าวว่า คำต้องห้ามเกี่ยวข้องกับ 10 เรื่อง คือ อวัยวะในร่างกาย กิจกรรมทางเพศ การขับถ่ายหรือสิ่งที่ขับถ่ายออกมาจากร่างกาย ชื่อสัตว์ เชื้อชาติ ความเชื่อ เรื่องเหนือธรรมชาติ การสาปแช่ง ความผิดปกติหรือความบกพร่องทางจิตหรือสติปัญญาและรูปลักษณ์ภายนอกที่ผิดปกติ

คำดำจัดเป็นคำหยาบชนิดหนึ่ง โดย ปิ่น มุทุกันต์ (2541) กล่าวว่า การพูดคำหยาบนั้น กระทำได้ 5 วิธี คือ การด่า การประชด การกระทบ การแตกดัน และการสบถ นอกจากนั้นแล้ว วิมลสรรพ ไสลงวงษ์ (2541) อธิบายว่าคำหยาบเป็นคำที่ให้โทษทั้งต่อผู้พูด และผู้ฟัง กล่าวคือ ทำลายเสน่ห์ในตัวผู้พูด ทำลายอำนาจของผู้พูด และทำลายพงศ์เผ่าเหล่ากอของผู้พูด ที่ว่าทำลายเสน่ห์ในตัวผู้พูดนั้นเพราะถือว่าคำพูดถือเป็นมารยาทอย่างหนึ่งซึ่งปรุงแต่งมาจากจิตใจของผู้พูด การพูดคำหยาบออกไปย่อมแสดงให้เห็นผู้อื่นรู้ว่าจิตใจของผู้พูดนั้นต้องหยาบด้วย ส่วนที่ว่าคำหยาบทำลายอำนาจของผู้พูดนั้น หมายความว่าคำหยาบที่ผู้พูดพูดออกมานั้นย่อมกลับไปทำลายอำนาจของตัวเอง ด้วยเข้าใจว่าคำหยาบเป็นเครื่องเสริมอำนาจ ทำให้คนเกรงกลัวมากขึ้น ซึ่งความจริงนั้นอำนาจกับคำหยาบมาจากฐานที่ต่างกัน กล่าวคือ อำนาจมาจากฐานคือความดี มีคุณธรรม มีความสามารถ ส่วนคำหยาบมาจากฐานที่ไม่ดี มาจากจิตที่หยาบ เช่น โทสะ ความริษยา ความมุ้งมิ้ง และสุดท้าย คำหยาบทำลายพงศ์เผ่าเหล่ากอของผู้พูด หมายถึงการที่ผู้ใหญ่โดยเฉพาะพ่อแม่ที่พูดหรือด่าทอกันด้วยคำหยาบ เป็นการวางแบบอย่างที่ไม่ดีแก่อนุชนของตระกูล เป็นการสร้างเสนียดจัญไรไว้ในเรือน ในส่วนของผู้ฟัง การพูดคำหยาบเหล่านี้ทำให้จิตใจของผู้ฟังเสียกำลังใจอย่างง่ายดายและรวดเร็ว ภาษาศาสตร์ได้เปรียบคำหยาบว่าเสมือนกำปั้นที่มีหนามตะปุ่มตะป่ำ ไม่มีใครอยากนำไปแย่งหูให้เจ็บ

การกล่าววาจาหยาบคายด้วยการด่านั้นก่อให้เกิดผลในทางลบต่อจิตใจของผู้ฟัง ไม่ว่าจะ เป็นความหมายตรงหรือความหมายประจำรูป (literal meaning) ซึ่งหมายถึงความหมายที่คำๆ หนึ่งบ่งบอก เป็นความหมายหลักหรือความหมายพื้นฐานของคำ เช่น คำว่า รำน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 953) เป็นคำที่ใช้ด่าคนที่มีลักษณะที่แสดงออกถึงความอยากใคร่ อย่างมากในเรื่องกามารมณ์ จัญไร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 298) แปลว่าเลวทราม เป็นเสนียด ไม่เป็นมงคลและใช้ด่าคนจำพวกนั้น และคำดำที่มีความหมายอุปลักษณ์ (metaphorical meaning) ซึ่งเป็นคำดำที่ใช้สิ่งหนึ่งเปรียบเทียบกับสิ่งหนึ่งเพื่อให้เห็นภาพพจน์ เช่น คำว่า หน้าสั้นตีน แรด สัตว์นรก สวะ วันทอง ฯลฯ เป็นคำดำที่เปรียบเทียบกับคนที่ถูกด่ากับอวัยวะในร่างกาย สัตว์ ภูตผี สิ่งโสโครก และนางในวรรณคดี ตามลำดับ

คำดำส่วนมากเป็นอุปลักษณ์ อุปลักษณ์ หมายถึงการใช้รูปภาษาเพื่อแสดงภาพพจน์โดยการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง การเปรียบเทียบนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อความไพเราะ สวยงามทางภาษาหรือเพื่อแสดงอารมณ์ที่ลึกซึ้งหนักแน่น จริงจัง ทั้งนี้สองสิ่งที่นำมาเปรียบกันมักจะต้องมีลักษณะบางสิ่งบางอย่างที่คล้ายกันหรือมีลักษณะบางอย่างร่วมกัน (Kovecses, 2002) หากสิ่ง ที่นำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบไม่มีสิ่งใดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเลย จะไม่สามารถนำมาเปรียบ

กันได้ เลคอฟ และจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) ได้เสนอแนวคิดว่าการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของเรานั้นอยู่ในรูปแบบของการเปรียบเทียบเป็นอุปลักษณ์ อุปลักษณ์ไม่ใช่เพียงเรื่องของการใช้คำเท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบความคิดหรือระบบโนทัศน์ (conceptual system) ของคนในสังคม รวมทั้งอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งไม่ได้เป็นเรื่องของจินตนาการ แต่เป็นเรื่องที่อธิบายได้อย่างเป็นระบบและมีเหตุผล โดยการเชื่อมโยงความคิดจากการใช้คำที่มีความหมายถ่ายโยงจากความหมายหนึ่งไปยังอีกความหมายหนึ่งซึ่งเป็นไปอย่างอิสระโดยที่เราไม่รู้ตัวและเป็นการเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ นอกจากนั้นแล้ว ภาษาอุปลักษณ์ที่เราใช้นั้นสามารถสะท้อนการรับรู้ความเข้าใจโลก ซึ่งสัมพันธ์กับประสบการณ์ต่างๆ ได้แก่ ประสบการณ์ทางร่างกาย ประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส ประสบการณ์ทางอารมณ์ความรู้สึก ประสบการณ์ทางสังคม และประสบการณ์ทางวัฒนธรรม ในขณะที่ โคเวคเซส (Kovecses, 2005, pp. 8-9) กล่าวว่า การใช้ภาษาอุปลักษณ์เป็นผลลัพธ์ที่ทำให้เห็นวิถีคิดของมนุษย์ที่เกี่ยวกับนามธรรม เช่น เวลา อารมณ์ จริยธรรม และการเมือง

นอกจากคำด่าสื่อความหมายตรง (หรือความหมายประจำรูป) และความหมายอุปลักษณ์แล้ว คำด่ายังมีความหมายในเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic meaning) อีกด้วย กล่าวคือเป็นความหมายที่อิงกับบริบท ซึ่ง ลีช (Leech, 1983) กล่าวว่าบริบทเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสถานการณ์ที่มีการพูด เป็นความรู้ที่เป็นภูมิหลังที่ผู้พูดผู้ฟังมีอยู่ร่วมกัน โดยความรู้นี้ช่วยให้ผู้ฟังสามารถตีความสิ่งที่ผู้พูดต้องการจะสื่อได้ ในขณะที่เลวินสัน (Levinson, 1983) มองว่าบริบทประกอบไปด้วยความสัมพันธ์ทางพื้นที่ เวลา และสังคมระหว่างผู้สนทนา รวมทั้งเจตนาและความเชื่อของผู้พูดในการใช้ภาษา ดังนั้นการศึกษาความหมายของคำด่าโดยพิจารณาถึงเจตนาของผู้พูดว่าต้องการจะสื่อความหมายว่าอย่างไรเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ตัวอย่างเช่นคำด่าว่า แรด ผู้พูดอาจมีเจตนาหรือต้องการให้สื่อความหมายในเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ต่างๆ กันไปตามบริบท ได้แก่ มีเจตนาจะตำหนิ ประชดประชัน หรือเยาะเย้ย (ตัวอย่างความหมายจาก www.dek-d.com/board/view.php?id=585383 ในหัวข้อ ทำไมผู้หญิงถึงไม่ถูกกับคำว่า "แรด") หรือคำด่าหน้าตัวเมีย ผู้พูดอาจมีเจตนาที่จะตำหนิว่าผู้ชายที่ทำร้ายผู้หญิง ด้วยวิธีที่รุนแรง หรือมีเจตนาดูถูกเหยียดหยามว่าไม่กล้าสู้คน ซี้ซลาด (<http://guru.sanook.com/search/หน้าตัวเมีย>)

จะเห็นได้ว่าการอธิบายปรากฏการณ์ทางความหมายของคำด่าเกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม ค่านิยมและความเชื่อของคนไทย การศึกษาความหมายในภาษาเพื่อเข้าใจสังคม วัฒนธรรม ค่านิยมและความเชื่อของคนในสังคมนั้น เป็นการศึกษาแนววรรคศาสตร์ชาติพันธุ์ ซึ่ง อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2529, หน้า 45) อธิบายว่าเป็นการศึกษาความหมายในภาษาที่มี

เป้าหมายเพื่อให้เข้าถึงซึ่งระบบความรู้ ความนึกคิดของชาวบ้านหรือชนเผ่าใดเผ่าหนึ่ง และ การศึกษานี้มีรากฐานมาจากความเชื่อที่ว่าภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนความนึกคิดและการมองโลกของผู้พูด ดังนั้นการวิเคราะห์ความหมายของศัพท์หมวดต่างๆในภาษาของชนเผ่าใดเผ่าหนึ่งจะทำให้ เรามองเห็นลึกซึ้งถึงความนึกคิดและการมองโลกของชนเผ่านั้นได้ เช่น การศึกษานามสกุล พระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ปานทิพย์ มหาไตรภพ, 2545) สะท้อนให้เห็นค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทย 3 ประการ ได้แก่ คนไทยปรารถนาความสุข ความเจริญ วัฒนธรรมการเน้นฝ่ายชายในการสืบเชื้อสาย และความนิยมยกย่องคนที่มีคุณสมบัติดี เช่น มีความรู้ ความเสียสละ เป็นต้น และการศึกษาลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้าน (น้องนุช มณีอินทร์, 2543) พบว่า ชื่อหมู่บ้านสะท้อนลักษณะทางวัฒนธรรม เช่น การตั้งถิ่นฐาน ใกล้แหล่งน้ำ ความสำคัญของผืนป่าต่อวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ ความหลากหลายของพืชพรรณ ความสำคัญของวัดและศาสนา เป็นต้น ดังนั้นการศึกษา ความหมายตามแนววรรดาศาสตร์ชาติพันธุ์สามารถทำให้เข้าถึงวัฒนธรรม ความนึกคิดและโลกทัศน์ของคนไทยได้ โดยผ่านทาง การศึกษาคำคำที่คนไทยใช้ในชีวิตประจำวัน

การศึกษาภาษาตามแนววรรดาศาสตร์ชาติพันธุ์นั้น นอกจากจะวิเคราะห์ความหมายของ คำศัพท์หรือหมวดคำศัพท์ในภาษาต่างๆเพื่อให้เห็นมิติของความหมายในภาษาหนึ่งๆแล้ว ยังศึกษา เกี่ยวกับโครงสร้างคำหรือกลวิธีการสร้างคำอีกด้วย เช่น การศึกษา นามสกุลพระราชทานใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ปานทิพย์ มหาไตรภพ, 2545) พบว่าโครงสร้างของ นามสกุลประกอบด้วย 2 ส่วน คือ [ส่วนหลัก+ (ส่วนเสริมท้าย)] และ [ณ+ชื่อสถานที่] การศึกษา ชื่อลายผ้าแพรวาในภาษาผู้ไทยตามแนววรรดาศาสตร์ชาติพันธุ์ (ยศกร สิทธิศักดิ์ไพบุลย์, จริญญา วิไล จริญญาโรจน์ และวิภากร วงษ์ไทย, 2553) การศึกษาการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ (น้องนุช มณีอินทร์, 2543) และ การศึกษาคำเรียกรสและทัศนคติเกี่ยวกับรสในภาษาจีนแต้จิ๋ว (พรลัดดา เมฆบดินฑูรย์, 2547) ทั้งนี้การศึกษากลวิธีการสร้างคำเหล่านี้สะท้อนให้เห็นระบบ ความคิด วิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม รวมทั้งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้ใช้ภาษา เหล่านั้นอีกด้วย ตัวอย่างเช่น การศึกษาโครงสร้างหรือกลวิธีการสร้างคำเรียกรสไม่พื้นฐานใน ภาษาจีนแต้จิ๋วที่เกิดจากการผสมคำเรียกรสพื้นฐานกับคำขยายประเภทต่างๆ เช่น คำเรียกกลิ่น เช่น หอมหวาน คำบอกลักษณะ เช่น เค็มกรอบ หรือ คำบอกอุณหภูมิ เช่น เย็นร้อน เป็นต้น เหล่านี้ สะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์มีการรับรู้ที่เกิดขึ้นร่วมกันที่เกิดจากประสาทสัมผัสด้านอื่นที่นอกเหนือจาก การรับรสที่เกิดขึ้นภายในปากอย่างเดียวในขณะที่รับประทานอาหาร ดังนั้นการศึกษาโครงสร้างหรือ กลวิธีการสร้างคำคำในภาษาไทยเป็นอีกมิติหนึ่งที่ยังไม่มีใครศึกษาอย่างเป็นระบบ จึงมีความ

น่าสนใจที่จะศึกษาว่าคำคำในภาษาไทยมีรูปแบบอย่างไรบ้าง และรูปแบบหรือโครงสร้างใดที่คนไทยส่วนใหญ่นำไปใช้

รูปแบบหรือโครงสร้างของคำคำมีหลากหลายรูปแบบ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นคำสั้นๆ สื่อความหมายในตัวเอง เช่น ไข่/อี ไร่ เหว สัตว์ เหี้ย แรด ร่าน เลว บ้า ระยำ บัดขบ อับริย จัญไร เป็นต้น บางครั้งพบว่ามีคำคำ 2 คำมารวมกัน เช่น อับริยจัญไร เสนียดจัญไร เลวระยำ เลวทราม เป็นต้น อย่างไรก็ตามคำคำที่มีโครงสร้างเลียนประโยคก็มีปรากฏ เช่น พ่อแม่ไม่สั่งสอน สมองหมาปัญญาควาย เป็นต้น นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้วในชีวิตประจำวันยังพบคำคำที่มีลักษณะเป็นปัจเจกบุคคลมาก กล่าวคือเป็นคำคำที่เข้าใจความหมายกันเฉพาะกลุ่มหรือเป็นคำคำที่ผู้พูดคิดขึ้นเอง ณ ขณะที่ถูกพูด เช่น กากตด นมครึ่งเต้า ลูกทวาร เป็นต้น

มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคำคำในภาษาไทยบ้างแต่ยังไม่มากนัก และส่วนใหญ่เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคำหยาบและคำต้องห้าม มิใช่การศึกษาเกี่ยวกับคำคำโดยตรงเช่น วิมลสรรพค์ ไสลวงษ์ (2541) ศึกษาเรื่องโทษของการกล่าวคำหยาบที่รวมทั้งการประชด กระทบ แดกดันและสบถด้วย ปิ่น มุทกันต์ (2541) ศึกษาเกี่ยวกับการพูดคำหยาบว่ากระทำได้ 5 วิธี คือ การด่า ประชด กระทบ แดกดันและ การสบถ (รายละเอียดกล่าวแล้วในหน้า 1-2) แฮยม โสลา (2533) ศึกษาที่มาและบทบาทของคำหยาบในภาษาไทยกลางซึ่งเป็นการอธิบายถึงคำบางคำโดยสังเขปเช่น แดก ชี้ เยี้ยว เย็ด และมีตัวอย่างคำหยาบมากมายที่ไม่มีคำอธิบายและไม่ได้กล่าวถึงความหมาย เช่น ต่ำช้า เลวทราม อุบาทว์ ซาดิซัว ระยำ อับริย ชี้ ขยะ กะเลวรอด ลามกจกเปรต ฯลฯ พร้อมทั้งยังกล่าวถึงคำหยาบหมาม ซึ่งหมายถึงคำหยาบที่พูดออกมาพร้อมกับการแสดงกิริยาอาการ เช่นกล่าวคำว่า ระยำ พร้อมทั้งถ่มน้ำลายไปด้วย และคำพูดที่เขียนไว้ตามผนังห้องน้ำ เช่น "เย็ดแม่คนอ่าน" หรือ "ช่างกลกนก เป็นพ่ออุเทน" แฮยม โสลา ก็ถือเป็นคำหยาบหมาม เช่นกัน นอกจากนี้ ธีระจิต ลีตระกูล (Leetrakul, 1978) ศึกษาเรื่องคำต้องห้ามในภาษาไทยโดยแบ่งคำต้องห้ามเป็น 9 ชนิด ได้แก่ ชื่อต้องห้าม เช่น ศิวะ เหี้ย ควาย เป็นต้น สรรพนามต้องห้าม เช่น ฎ คำลงท้ายต้องห้าม เช่น วะ ถ้อยคำที่ชวนให้นึกถึงสิ่งต้องห้าม เช่น สากกะเบือ คำพวนที่ห้าม เช่น ตากแดด คำที่มีเสียงเหมือนคำต้องห้าม เช่น หิน yet door คำปฏิรูปแล้วต้องห้าม เช่น ซ่าส์ มั่นส์ คำศัพท์เฉพาะของพระ และคำเฉพาะของเชื้อพระวงศ์

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาคำคำในภาษาต่างๆ ได้แก่ ภาษาจีน เกาหลี ดัช และสเปน (ดูที่เชิงอรรถ 1) โดยการรวบรวมคำคำ จัดประเภทคำคำพร้อมทั้งให้ความหมายของคำ และการนำคำคำเหล่านั้นไปใช้นั้น แต่ไม่มีการอธิบายหรือวิเคราะห์การใช้ความหมายอุปลักษณ์ว่าเหตุใดจึงเปรียบเทียบคนที่ถูกด่ากับสิ่งนั้นๆ กล่าวคือไม่อธิบายปรากฏการณ์ทางความหมายที่สะท้อน

ความคิด สังคม วัฒนธรรม ค่านิยม และความเชื่อของผู้ใช้ภาษา อีกทั้งอธิบายความหมายเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่ผู้ใช้ภาษาต้องการจะสื่อแต่เพียงเล็กน้อยหรือไม่อธิบายเลย อันได้แก่เจตนาและสถานการณ์การนำคำคำไปใช้ คำคำใน 4 ภาษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้เป็นเรื่องเพศ (จีน เกาหลี ดัช สเปน ฯลฯ) สัตว์ (จีน ดัช) เผ่าพันธุ์ (จีน ดัช สเปน) โรคภัยไข้เจ็บ (ดัช) ศาสนา (สเปน) ลักษณะนิสัย (จีน สเปน) เป็นต้น ตัวอย่างคำคำในภาษาดัช *trut* เป็นคำสแลงที่หมายถึงอวัยวะเพศหญิง ใช้คำผู้หญิง คำว่า *aap* แปลว่า ลิง ใช้เป็นคำคำคนแอฟริกัน เป็นต้น ตัวอย่างคำคำในภาษาจีน เช่น คำคำโดยใช้ อวัยวะเพศชายเป็นคำคำ *luan* ใช้ทางตอนใต้ของจีน *lao er* แปลตามตัวอักษรหมายถึง คนที่สองในครอบครัวหรือ น้องเล็ก *xiao niao* เป็นคำที่ใช้กับเด็กๆ แปลตามตัวอักษรหมายถึง "นกตัวเล็ก" *guitou* แปลตามตัวอักษรหมายถึง หัวของเต่า เป็นต้น จากตัวอย่างจะเห็นว่าคำคำต่างภาษา ต่างวัฒนธรรม ก็จะใช้อุปลักษณะที่แตกต่างกันไป คำคำในภาษาไทยที่พบว่าไม่เหมือนกับภาษาใดเลยที่มีการศึกษามาแล้ว เช่น *หอก หอกหัก* เป็นอาวุธ วันทอง เป็นนางในวรรณคดีที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นหญิงสองใจ เหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจว่าคนไทยใช้อุปลักษณะใดมาดัดกัน แตกต่างหรือเหมือนกับที่เคยศึกษามาแล้ว อีกทั้งในรายละเอียดของประเภทต่างๆ เช่น สัตว์ คนจีนจะดัดเกี่ยวกับ หมา กระต่าย ม้า และนก (อ้างแล้วใน ภาษาจีน ดูเชิงอรรด 1) แต่คนไทยไม่มีคำคำที่เกี่ยวกับกระต่าย หากแต่มีคำคำที่เกี่ยวกับสัตว์ชนิดอื่น เช่น *เหี้ย แรด ควาย* เป็นต้น

นอกจากนั้นยังไม่พบงานวิจัยใดที่ศึกษาความหมายของคำคำในภาษาไทย ที่มีวิเคราะห์เจตนาในการสื่อความหมายของผู้พูดตามสถานการณ์การพูดนั้นๆ รวมทั้งศึกษาโครงสร้างหรือกลวิธีการสร้างคำคำในภาษาไทย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและวิเคราะห์ระบบความหมายของคำคำในภาษาไทยที่ใช้จริงในชีวิตประจำวัน ทั้งในเรื่องความหมายตรงหรือความหมายประจำรูปของคำคำ ความหมายอุปลักษณะของคำคำ ซึ่งมีเป็นจำนวนมาก และศึกษาความหมายของคำคำในเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์เพื่อให้ทราบถึงเหตุผลในการดัดไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ในการใช้คำคำของคนไทยหรือเจตนาในการสื่อความหมายของคำคำเหล่านั้น และการศึกษาความหมายของคำคำในแง่ของการสะท้อนให้เห็นค่านิยมและโลกทัศน์ซึ่งอยู่ในมโนทัศน์หรือระบบคิดของคนไทยซึ่งน่าจะแตกต่างจากคนในสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ แม้กระทั่งประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียด้วยกัน ฉะนั้นการศึกษาคำคำตามแนววรรณคดีชาติพันธุ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการศึกษาอัตลักษณ์ของคนในสังคม วัฒนธรรมไทยได้เช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความหมายตรง ความหมายอุปลักษณ์ และความหมายเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ของคำคำในภาษาไทย
2. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการสร้างคำคำในภาษาไทย
3. เพื่อวิเคราะห์ค่านิยมและโลกทัศน์ของคนไทยที่สะท้อนจากคำคำ

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาความหมายของคำคำในภาษาไทยมาตรฐานที่ใช้กันโดยทั่วไป ไม่นับรวมคำคำในภาษาถิ่นย่อยต่างๆในประเทศไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

คำคำ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้ดูถูก ดูหมิ่นผู้อื่น เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกเจ็บปวด สะเทือนอารมณ์ เสียหน้า หรือเสื่อมเสียชื่อเสียง ซึ่งอาจมีรูปแบบทั้งในระดับคำ วลี และประโยค ทั้งนี้คำคำอาจเป็นคำที่หยาบหรือไม่ก็ได้

ความหมายตรง หมายถึง ความหมายที่คำๆ หนึ่งบ่งบอก เป็นความหมายหลักหรือความหมายพื้นฐานของคำ เช่น แก้อี้ หมายถึง ที่สำหรับนั่ง มีขา มีพนักพิง เป็นต้น

ความหมายอุปลักษณ์ เป็นความหมายที่เพิ่มขึ้นจากความหมายตรง เกิดจากการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง และสองสิ่งที่น่ามาเปรียบกันจะต้องมีลักษณะบางสิ่งบางอย่างที่คล้ายคลึงกันหรือมีลักษณะบางอย่างร่วมกัน เช่น “คุณดำรงตำแหน่งอะไรในบริษัท ระวังโดนเลียขาแก้อี้ รักษาแก้อี้ของคุณให้ดีนะ” ความหมายอุปลักษณ์ของคำว่า แก้อี้ คือ ตำแหน่งงาน

ความหมายตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ หมายถึง ความหมายที่ขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้พูด เป็นความหมายที่เพิ่มขึ้นจากความหมายของประโยค เช่น รกมา อาจมีความหมายเป็นวัจนกรรมบอกเล่าทั่วไปถ้าผู้พูดมีเจตนาบอกเล่า แต่ถ้าเป็นสถานการณ์การข่มขืนและผู้พูดมีเจตนาเตือนให้ระวัง ก็จะเป็นวัจนกรรมการเตือน

ค่านิยม หมายถึง สิ่งสำคัญขั้นมูลฐานที่ทำให้บุคคลตัดสินใจว่าควรจะทำหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างไร ค่านิยมเป็นความคิดเห็นพ้องต้องกันของคนในสังคม ค่านิยมคือความรู้สึก ความเชื่อ และการถือปฏิบัติในด้านครอบครัว สังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษาและจริยธรรม และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ สามารถถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง (ประภาศรี สีหอำไพ, 2550, หน้า 11-12)

โลกทัศน์ หมายถึง โลกหรือภาพที่มนุษย์มองเห็นโดยผ่านวัฒนธรรม หรือตีความสรรพสิ่ง และเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยวัฒนธรรมของตนเอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือมนุษย์มองตนเองว่าสัมพันธ์กับคนอื่นหรือสรรพสิ่งและเหตุการณ์ต่างๆ อย่างไร (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2529; ประภาศรี สีหอำไพ, 2550)

สมมติฐานการวิจัย

1. คำดำประกอบด้วยคำที่มีความหมายตรงซึ่งหมายถึงการนำความหมายพื้นฐานของคำมาดำ มักเป็นคำที่บ่งบอกหรืออ้างถึงบุคคลนั้นๆ เช่น อุปนิสัย ความบกพร่องทางสมองหรือร่างกาย เป็นต้น แต่คำดำส่วนใหญ่มีความหมายอุปลักษณะด้วย โดยมักใช้คำที่มีความหมายอย่างหนึ่งเพื่อให้หมายถึงอีกอย่างหนึ่ง เช่น ใช้คำเรียกสัตว์ เพื่อให้หมายถึงลักษณะหรือคุณสมบัติบางอย่างที่สัตว์นั้นมีเพื่อเปรียบเทียบกับคนที่ถูกดำ นอกจากนี้คำดำยังมีความหมายเชิงวิจณปฏิบัติศาสตร์ซึ่งตีความได้จากเจตนาของผู้พูด เช่น คำว่า *ควาย* มีความหมายตรงหมายถึง "สัตว์ชนิดหนึ่ง" ความหมายอุปลักษณะหมายถึง "โง่" มีความหมายเชิงวิจณปฏิบัติศาสตร์หมายถึง การดูถูกเหยียดหยาม
2. กลวิธีที่ใช้ในการสร้างคำดำมีหลายแบบ ได้แก่ การใช้คำเดี่ยว การประสมคำ การใช้คำเลียนประโยค การใช้สำนวน การใช้คำเก่าหรือคำโบราณที่เลิกใช้ไปแล้ว การใช้คำต่างประเทศ และคำที่แต่งขึ้นเอง
3. คำดำแสดงให้เห็นค่านิยมของคนไทย ได้แก่ คนไทยให้คุณค่าแก่เรื่องหน้าตา ความประพฤติดี มีสัมมาคารวะ พุดจาไม่โกหก หลอกลวง ในส่วนของโลกทัศน์ที่สะท้อนจากคำดำ ได้แก่ โลกแห่งความไม่เท่าเทียม ในเรื่องของ เพศ อาชีพ และชาติกำเนิด โลกแห่งบุญ และบาป โลกแห่งธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นการบันทึกคำศัพท์ซึ่งกำลังจะสูญหายไป
2. ทำให้เกิดความเข้าใจเรื่องค่านิยมและโลกทัศน์ในสังคมไทย
3. ทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษา สังคมและวัฒนธรรม
4. เป็นแนวทางในการศึกษาความหมายในภาษาอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถนำไปศึกษาเปรียบเทียบกับคำดำในภาษาอื่นๆ ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนผลงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ สรุปเนื้อหาโดยแบ่งหัวข้อเป็น 7 หัวข้อ คือ 1) การศึกษาเรื่องความหมาย 2) แนวคิดเรื่องการจัดกลุ่มทางความหมาย 3) การศึกษาคำที่เกี่ยวข้องกับคำค่า 4) การศึกษาความหมายตามแนววรรคศาสตร์ชาติพันธุ์ 5) แนวคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์ 6) การศึกษาความหมายตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ และ 7) แนวคิดเรื่องวัฒนธรรม ค่านิยม และโลกทัศน์

การศึกษาเรื่องความหมาย

สุริยา รัตนกุล (2544) อธิบายว่า วิชาอรรถศาสตร์ (semantics) เป็นแขนงหนึ่งของวิชาภาษาศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องความหมายในภาษา กล่าวคือศึกษาถึงแนวคิดเรื่องวิธีการที่ภาษาสื่อความหมาย ศึกษาประเภทต่างๆของความหมาย ศึกษาว่าภาษาสื่อความหมายได้อย่างไร รวมทั้งการสื่อความหมายผ่านชั้นต่างๆ ของภาษาอันได้แก่ คำ ประโยค และข้อความต่อเนื่องที่ยาวกว่าประโยคหรือที่เรียกว่าวจนะ/สัมพันธสาร (discourse) แต่การศึกษาความหมายในภาษาที่นำไปปฏิบัติการการพูดในสถานการณ์จริงเรียกว่า วจอรรถศาสตร์ (pragmatics) เป็นเรื่องนอกขอบเขตของวิชาอรรถศาสตร์ออกไปและในปัจจุบันนิยมใช้คำว่า วจนปฏิบัติศาสตร์มากกว่า

นอกจากนั้น สุริยา รัตนกุลยังอธิบายถึงแนวคิดเรื่องต่างๆในการศึกษาความหมายไว้ 4 แนวคิดได้แก่ 1) แนวคิดเรื่องนามบัญญัติ (naming) เป็นแนวคิดที่มีความเชื่อว่าคำที่มีในภาษาเป็นชื่อของสิ่งของที่มีอยู่ในโลก คนเรียนภาษาได้โดยการเรียนรู้ชื่อสรรพสิ่งต่างๆ เมื่อคนได้ยินชื่อแล้วก็รู้ว่าชื่อนั้นบ่งบอก (denote) ไปถึงสิ่งใดที่อยู่ในโลก อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้มีข้อขัดแย้งคือมีคำในภาษาจำนวนหนึ่งที่มีคำใช้กันทั่วไป แต่ไม่มีสิ่งที่อยู่ในโลกจริง เช่น นาค ครุฑ กิเลน คชสีห์ เป็นต้น 2) แนวคิดเรื่องมโนทัศน์ (concept) เป็นแนวคิดที่ว่าภาษาที่มีความหมายได้เพราะการปรุงแต่งภายในจิตใจของผู้ใช้ภาษา สัญลักษณ์ทางภาษาหรือคำในภาษาสามารถสื่อความหมายได้เพราะมีการสอดประสานระหว่างมโนทัศน์ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่ในความคิดของเรา ไม่ได้อยู่ในโลกภายนอก กับสัทภาพซึ่งก็คือรูปที่ปรากฏเป็นเสียงในภาษา หากแต่แนวคิดนี้ก็มีข้อขัดแย้งคือการผลัดกระบวนกรรับรู้ทางความหมายเข้าไปไว้ในจิต มิได้ช่วยทำให้เข้าใจความหมายมากขึ้น และอีกประการหนึ่งคือ เรื่องความหมายเป็นเรื่องการรับรู้เฉพาะตัวของแต่ละคน เราไม่สามารถ

เข้าถึงจิตผู้อื่นได้ 3) แนวคิดของนักพฤติกรรมศาสตร์ (behaviorist) แนวคิดนี้บลูมฟิลด์ (Bloomfield, 1933 อ้างอิงใน สุริยา รัตนกุล, 2544, หน้า 59) เชื่อว่ากระบวนการเกิด และรับรู้ความหมายเป็นไปตามภาวะการณ์ในจักรกลของร่างกายมนุษย์ซึ่งอธิบายได้โดยกฎทางกายภาพ และกฎทางกายภาพก็คือกฎเรื่องสิ่งเร้า (stimulus) และการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (response) แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ยังคงมีคำถามที่ไม่สามารถตอบได้ว่า หากสิ่งเร้าคือของอย่างเดียวกัน แต่การตอบสนองต่อสิ่งเร้าไม่เหมือนกันและไม่สามารถทำนายล่วงหน้าหรืออธิบายต่อได้ว่าทำไมจึงต่างกัน

และแนวคิดสุดท้ายเป็นแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อนักอรรถศาสตร์และนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เป็นแนวคิดของ วิตเกินสไตน์ (Wittgenstein, 1889-1951 อ้างอิงใน สุริยา รัตนกุล, 2544, หน้า 64-65) ซึ่งกล่าวว่าความหมายในภาษาอยู่ที่การใช้ (use) ภาษาที่คนเราใช้พูดจากันจริงๆ นั้นมีความซับซ้อนลึกซึ้งมาก เช่น การที่คนเรารู้จักเรียกชื่อไฟแต่ละตัวว่า King, Queen, Ace ... หรือการที่เรารู้จักเรียกชื่อหมากรุกแต่ละตัวว่า ชุน ม้า เรือ เม็ด เหล่านี้ ไม่ได้หมายความว่าเราเล่นไฟหรือเล่นหมากรุกเป็น เราจะเล่นเป็นก็ต่อเมื่อเราลงมือเล่นจริง เช่นเดียวกับการใช้ภาษา คือเราจะรู้ความหมายในภาษาได้ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการสั่ง การบรรยายสภาพ สิ่งของและเหตุการณ์ต่างๆ การใช้ภาษาขอร้อง ให้คำมั่นสัญญา สถาปแช่ง ทักทาย ปลอบโยน ฯลฯ ก็ต่อเมื่อเราได้เป็นผู้ใช้ภาษาเหล่านั้นเองจริง และเราสามารถศึกษาความหมายในภาษาได้โดยการสังเกตจากบริบท (context) ต่างๆ

อย่างไรก็ตามงานวิจัยเกี่ยวกับความหมายของคำดำในภาษาไทยมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดทั้ง 4 ประการนี้ กล่าวคือ คนไทยเรียนรู้สืบต่อกันมาว่า คำดำแต่ละคำที่มีอยู่ในสังคมมาจากสรรพสิ่งใดบ้างและมีความหมายอย่างไร และคำดำแต่ละคำบ่งบอก (denote) ถึงสิ่งใด คำดำบางคำที่เป็นนามธรรม เช่น โง่ คนไทยแทบทุกคนเข้าใจว่าหมายถึงอะไร แต่อาจทำให้มองไม่เห็นภาพในจิตหรือมโนทัศน์ จึงมีคำดำที่เป็นอุปสรรคณ์ *ควาย* ขึ้นมาอีกคำหนึ่ง แต่ทั้งนี้ในการนำไปใช้จริง ความหมายอาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามการใช้และบริบท เช่น อาจหมายถึง “คนชื่อ คนไม่ทันคน คนที่ถูกคนอื่นหลอกได้ง่ายๆ หรือโง่” ก็ได้ นอกจากนั้นแล้วคำดำยังเกี่ยวข้องกับสิ่งเร้าซึ่งก็คือ เสียงที่เข้าหูหรือได้อ่านข้อความที่สร้างความไม่พอใจและความโกรธ หรือการถูกคนอื่นด่ามาก่อน จึงเกิดการตอบสนองสิ่งเร้าที่ออกมาเป็นคำดำ

การศึกษาเรื่องความหมายของคำโดยทั่วไปมักกล่าวถึง ความหมาย 2 ประเภท คือ

1. ความหมายตรงหรือความหมายประจำรูป (denotation/ literal meaning) บางครั้งอาจพบว่ามีการใช้คำว่า ความหมายหลัก ความหมายพื้นฐาน ความหมายโดยพยัญชนะ

(ดูที่เชิงอรรถ 2) แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดของความหมายดังกล่าวเหมือนกันคือ เป็นความหมายตรงตามคำพูดหรือตรงตามตัวอักษร เป็นความหมายที่เป็นคุณสมบัติประจำของรูปภาษา อันเป็นที่เข้าใจ ยอมรับและใช้ร่วมกันในหมู่หรือสังคมของคนทีพูดภาษาเดียวกันและเป็นความหมายเชิงวัตถุวิสัย (objective) กล่าวคือ เป็นความหมายที่เกี่ยวข้องกับวัตถุและสรรพสิ่งต่างๆ โดยไม่เกี่ยวข้องกับความคิดหรือความรู้สึกของผู้พูดหรือผู้ฟังซึ่ง ริคานาตี (Ricanati, 2006, p. 450) กล่าวว่าความหมายประจำรูปเป็นความหมายที่พิจารณาจากกฎในภาษาซึ่งนักอรรถศาสตร์พยายามศึกษาตัวอย่างความหมายตรง เช่น *ควาย* หมายถึง สัตว์เคี้ยวเอื้องชนิดหนึ่ง ที่มีกีบคู่ รูปร่างใหญ่ สีดำหรือเทา เขาโค้งยาว ที่ได้คางและหน้าอกมีขนขาวเป็นรูปร่างม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 233) *แรด* เป็นชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม มีกีบคี่ มี 3 นิ้ว ขาสั้น ตาเล็ก หูตั้ง ประสาทรับฟังเสียงและดมกลิ่นดีมาก หนังหนา มีทั้งชนิดนอนเดียว และ 2 นอ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 978) โดยทั่วไปแล้วบรรดาพจนานุกรมต่างๆมักจะทำให้ความหมายตรงหรือความหมายประจำรูปของคำไว้เป็นลำดับแรก แล้วจึงให้ความหมายอื่นๆในลำดับต่อไป จึงทำให้ความหมายชนิดนี้ถูกเรียกว่าความหมายตามพจนานุกรม หรือ dictionary meaning (Allan, 2006, p. 41) อีกด้วย

2. ความหมายแฝงหรือความหมายโดยนัย (connotation) เป็นความหมายที่เพิ่มขึ้นจากความหมายตรง เป็นความหมายเชิงอัตวิสัย (subjective) กล่าวคือมีความรู้สึกนึกคิดของผู้พูดและการตีความของผู้ฟังเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย แก้วใจ จันทรเจริญ (2533, หน้า 41) กล่าวว่าความหมายแฝงไม่ปรากฏอยู่ในพจนานุกรม ผู้ฟังต้องใช้ประสบการณ์ที่ตนมีความเกี่ยวข้องมาใช้ในการตีความจึงจะเข้าใจในสิ่งที่ผู้พูดต้องการจะสื่อ หากแต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นฉบับล่าสุดที่ใช้ในปัจจุบัน มีการอธิบายความหมายแฝงของคำด้วย เช่น *ควาย* โดยปริยายหมายถึง "คนโง่ คนเซ่อ หรือคนตัวใหญ่แต่ไม่ฉลาด" หรือคำว่า *เล่า* กับ *ไม้* มีความหมายตรงร่วมกันคือ "บอกเล่าเรื่องราวให้ผู้อื่นฟัง" หากแต่ *ไม้* มีความหมายแฝงว่า พูดเกินความจริง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 881) หรือแฝงทัศนคติของผู้ฟังว่าไม่ชอบการกระทำของผู้เล่าก็เป็นได้

ดังที่กล่าวแล้วว่าความหมายแฝงเป็นความหมายที่แสดงถึงทัศนคติ และความรู้สึกนึกคิดทั้งของผู้พูดและผู้ฟัง การใช้ภาษาที่สื่อถึงความหมายแฝงอย่างชัดเจน ได้แก่การใช้ความหมายเปรียบหรือความหมายอุปลักษณ์ (metaphorical meaning) ดังที่ สุภา อังกระวรรณ (2527 อ้างอิงใน แก้วใจ จันทรเจริญ, 2533, หน้า 41) กล่าวว่าในการที่ผู้พูดใช้การสื่อสารโดยการเปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งนั้น ความเปรียบเทียบที่ใช้จะเป็นตัวชี้ให้เห็นทัศนคติ และความคิดของคนกลุ่มนั้นๆ นอกจากนั้นแล้ว เซอร์ล (Searle, 1980 อ้างอิงใน วรวรรณ เพ็ชรกิจ, 2552,

หน้า 38) เสนอว่า ความหมายอุปลักษณ์ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของความหมายของประโยค (sentence meaning) ซึ่งเป็นความหมายของถ้อยคำตามรูปศัพท์ (literal meaning) แต่ความหมายอุปลักษณ์เป็นความหมายที่ผู้พูดต้องการจะสื่อ (speaker's meaning) ซึ่งสัมพันธ์กับเจตนาของผู้พูดและต้องอาศัยความหมายของประโยคเพื่อช่วยในการตีความ (อ่านรายละเอียดในเรื่องอุปลักษณ์)

นอกจากความหมายของคำ 2 ประเภทดังกล่าวแล้ว ในปัจจุบันยังมีการศึกษาความหมายอีกแนวทางหนึ่งซึ่งเป็นแนวทางที่นักภาษาศาสตร์ให้ความสนใจอย่างมาก เป็นแนวทางการศึกษาความหมายที่มุ่งศึกษาจากการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง โดยเน้นการพิจารณาที่บริบทในการใช้ภาษาไม่ว่าจะเป็นบริบททางภาษาและบริบททางสถานการณ์ รวมทั้งพิจารณาเจตนาของผู้พูดในบริบทนั้นๆ การศึกษาความหมายแนวนี้เรียกว่า ความหมายในบริบทหรือความหมายตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ (contextual/ pragmatic meaning) ซึ่งความหมายตามแนวคิดนี้อาจมีความหมายเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากความหมายพื้นฐาน เช่น คำว่า ดี มีความหมายพื้นฐานว่า "มีลักษณะเป็นไปในทางที่ต้องการ น่าปรารถนา น่าพอใจ" แต่เมื่อคำว่า ดี ปรากฏกับคำอื่นจะมีความหมายเพิ่มขึ้น เช่น เด็กดี หมายถึงเด็กที่อ่านหนังสือง่าย ข้าราชการดี หมายถึง ไม่คดโกง ขยัน และรับผิดชอบหน้าที่การงาน ห้องเรียนดี หมายถึงไม่มีเสียงรบกวน ไม่มีดหรือไม้ร่อน เป็นต้น และงานวิจัยฉบับนี้จะศึกษาเรื่องความหมายทั้ง 3 ประเภทอันได้แก่ ความหมายตรง ความหมายอุปลักษณ์ และความหมายแนววจนปฏิบัติศาสตร์ของคำดำในภาษาไทย โดยใช้แนวคิดทางด้านวจนปฏิบัติศาสตร์และอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์เป็นหลักในการศึกษา ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

แนวคิดเรื่องการจัดกลุ่มทางความหมาย

ทฤษฎีการจัดกลุ่มทางความหมายมีความเชื่อว่าคำและความหมายมีความสัมพันธ์กัน โดยที่เราอาจไม่เข้าใจความหมายที่ชัดเจนของคำ ๆ หนึ่งได้หากคำๆ นั้นอยู่เดี่ยว ๆ แต่หากเรานำคำหลาย ๆ คำที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำๆ นั้นมาเปรียบเทียบความหมายหรืออีกนัยหนึ่งคือนำคำต่าง ๆ มาจัดหมวดหมู่ จัดประเภท ก็สามารถเข้าใจความหมายของคำแต่ละคำได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นักภาษาศาสตร์ถือว่าคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือมีความหมายอยู่ในขอบเขตมโนทัศน์เดียวกัน สามารถจัดอยู่ในกลุ่มทางความหมายเดียวกันได้

ทฤษฎีการจัดกลุ่มทางความหมายที่สำคัญและนักภาษาศาสตร์ปริชานนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาทั้งในเรื่องความหมาย และไวยากรณ์คือ ทฤษฎีต้นแบบ หรือ prototype theory ซึ่งเป็นแนวคิดของนักจิตวิทยาปริชานชื่อ รอสช (Rosch, 1978 อ้างอิงใน Evans and Green, 2006, pp. 265-267) โดยทฤษฎีต้นแบบของรอสชนี้จะแสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีการจัดประเภทหรือจำแนกสรรพสิ่งต่างๆ ออกเป็นกลุ่มหรือประเภทโดยพิจารณาจากคุณสมบัติที่มีร่วมกันของสิ่งนั้นหรือนำเอา

สิ่งที่เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดของกลุ่มมาจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่ง รอช ได้ทำการศึกษาทดลองและสร้างแบบสอบถาม เพื่อศึกษาความสามารถของมนุษย์ในเรื่องการจำแนกและจัดกลุ่มประเภทของสรรพสิ่งต่างๆ โดยใช้แบบสอบถามที่มีชื่อประเภทของสรรพสิ่งต่างๆ ได้แก่ นก ผลไม้ ยานพาหนะ เฟอร์นิเจอร์ อาวุธ เป็นต้น และในแต่ละประเภทมีรายการตัวอย่างหรือสมาชิกประมาณ 50-60 รายการ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนจาก 1 ถึง 7 โดยดูว่าคำใดจะมีลักษณะเป็นตัวแทนของกลุ่มได้ดีที่สุด ผลจากการสอบถามพบว่าผู้ตอบให้คำตอบที่ค่อนข้างตรงกัน เช่น การจัดประเภทของนก ผู้ตอบแบบสอบถามให้นกฮูกเป็นตัวแทนที่ดีที่สุดในกลุ่มนก และนกกระจอก นกบลูเจย์ นกบลูเบิร์ด นกขมิ้น นกแบล็คเบิร์ด นกฟิราบและนกฮาร์ก จัดอยู่ในระดับรองๆ ลงมาตามด้วยระดับกลาง ได้แก่ เหยี่ยว อีกา นกโกลด์ฟิเนซ นกแก้ว และนกอีก้อย ส่วน 5 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ นกกระจอกเทศ นกกระจับ นกอีมุม นกเพนกวิน และค้างคาว ตามลำดับ ส่วนการจัดประเภทของผลไม้ ส้มถือเป็นตัวแทนที่ดีที่สุด รองลงมาก็จะเป็นแอปเปิ้ล กล้วยและลูกพีช ส่วนตัวแทนที่ดีที่สุดของสมาชิกกลุ่มประเภทเฟอร์นิเจอร์คือ เก้าอี้ รองลงมาได้แก่ โซฟา ม้านั่งและโต๊ะ ส่วนตัวแทน 2 อันดับสุดท้ายของเฟอร์นิเจอร์คือ พัดลมและโทรทัศน์

ผลการศึกษาของ รอช แสดงให้เห็นว่ามนุษย์สามารถจัดประเภทของสรรพสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันโดยมีตัวแทนที่ดีที่สุดของกลุ่มมาเป็นต้นแบบของกลุ่ม และจัดสิ่งอื่นๆ เข้าไว้ในกลุ่มโดยพิจารณาจากคุณสมบัติหรือลักษณะร่วมกันกับต้นแบบ ตัวอย่างเช่น คุณสมบัติหรือลักษณะที่นกควรมีได้แก่ การวางไข่ มีจะงอยปาก มี 2 ปีก 2 ขา มีขน ตัวเล็ก บินได้ ร้องเพลง(ทำเสียงจ๊ิบๆ) ขาเล็กเรียวและสั้น หางสั้น คอสั้น เคลื่อนที่ด้วยการกระโดด เป็นต้น ซึ่งนกที่เป็นต้นแบบ คือ นก หอบบินนั้นมีคุณลักษณะดังกล่าวครบถ้วน ในขณะที่นกกระจอกเทศ ขาดคุณสมบัติ 7 อย่างหลังไป ได้แก่ ตัวเล็ก จนถึงเคลื่อนที่ด้วยการกระโดด นกกระจอกเทศจึงเป็นนกที่มีความห่างไกลจากการเป็นต้นแบบของนกอย่างมาก

ทฤษฎีต้นแบบของ รอช (Rosch, 1978 อ้างอิงใน Evans and Green, 2006, p.255) กล่าวถึงระบบในการจัดประเภทสรรพสิ่ง (categorization system) ที่มีอยู่ในจิตของมนุษย์ว่ามีหลักการพื้นฐานอยู่ 2 ข้อ คือ หลักประหยัดกระบวนการรับรู้หรือการคิด (principle of cognitive economy) กล่าวคือ มนุษย์มีความพยายามที่จะรับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพและเรื่องราวต่างๆ ที่อยู่รอบตัวอย่างมากในขณะที่ศักยภาพทางด้านปฏิภาณและความพยายามทางด้านการคิดและการรับรู้มีน้อย ดังนั้นเพื่อความสมดุลและการจดจำ มนุษย์จึงมีการจัดประเภทของสรรพสิ่งโดยการจัดสิ่ง que ประสบพบมาและมีความเหมือนกัน (similar stimuli) เข้าเป็นกลุ่มเป็นประเภทๆ ดีกว่าการจะจำหรือเก็บข้อมูลเหล่านั้นทีละส่วนหรือแยกเป็นส่วนๆ (individual stimulus) ซึ่งเป็นการประหยัด

รูปแทนหรือตัวแทนปริชาน (economy in cognitive representation) ส่วนหลักการข้อที่ 2 กล่าวถึง โครงสร้างโลกที่เรารับรู้หรือมีประสบการณ์อยู่แล้ว (principle of perceived world structure) หมายความว่าสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเราบนโลกนี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ตัวอย่างเช่น ถ้าเรา กล่าวถึงคำว่า ปีก แขนอนที่ว่ามันมักจะเกี่ยวข้องหรือเกิดร่วมกับ ขน (feather) และความสามารถ ในการบิน (ของนก) มากกว่าจะเกี่ยวข้องกับ ขน (fur) และความสามารถในการหายใจได้น้ำ หลักการข้อนี้ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์รับรู้ถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลก และ มีความสามารถในการจัดลำดับและจัดประเภทสรรพสิ่งต่างในโลกได้

การศึกษาภาษาโดยใช้ทฤษฎีต้นแบบแพร่หลายมากขึ้นและมีผู้นำเอาแนวทางการศึกษา เกี่ยวกับต้นแบบมาใช้ในการหาต้นแบบที่เกี่ยวกับสิ่งที่มีลักษณะเป็นรูปทรง เพื่อหาต้นแบบที่ดีที่สุด ของกลุ่มสมาชิก ดังการทดลองของ ลาบอฟ (Labov, 1973,1978 อ้างอิงใน Ungerer and Schmid, 1996) ที่ศึกษาต้นแบบของวัตถุที่มีลักษณะคล้ายถ้วย (cup) ซึ่งถ้วยที่นำมาสอบถามนี้ มีรูปร่างลักษณะที่แตกต่างกันออกไป โดยให้ผู้ทดลองจินตนาการว่ามีถ้วยใสมันบดและด้วยใส กว้างอยู่บนโต๊ะ หลังจากให้คำอธิบายแล้วจึงให้ผู้ตอบนิยามและระบุวัตถุที่เรียกว่าถ้วยอีกครั้ง ผลจากการทดลองพบว่า ลักษณะของถ้วยที่มีปากกว้างมีความเป็นถ้วยลดน้อยลง แต่จะมีความ เป็นชาม (bowl) มากกว่า ในขณะที่ถ้วยที่มีลักษณะความกว้างของปากแคบแต่มีขนาดสูงมากขึ้น จะมีลักษณะของความเป็นถ้วยมากกว่า และการศึกษาเรื่องถ้วยนี้ อีแวนส์ และกรีน (Evans and Green, 2006, p.29) กล่าวถึงการจัดประเภทเพิ่มเติมไว้ว่า ถ้วย มักจะเป็นภาชนะที่ใช้ใส่เครื่องดื่ม เช่น ชา กาแฟ และโดยมากมักจะมีหูไว้จับ (handle) และบางครั้งจะมีจานรองถ้วย (saucer) ในขณะที่ชามจะเป็นภาชนะที่ใช้ใส่น้ำแกง (soup) มักจะไม่มีหูจับ และกริยาที่ใช้กับถ้วย คือ ดื่ม (drink) ในขณะที่กริยาที่ใช้กับชามจะเป็น กิน (eat) และใช้เครื่องมือในการกินคือ ช้อน

นอกจากการนำทฤษฎีต้นแบบมาใช้ในการศึกษาสรรพสิ่งที่เป็นวัตถุแล้ว เบอร์ลิน และเคย์ (Berlin and Kay, 1969 อ้างอิงใน Ungerer and Schmid, 1996) ได้ศึกษาคำเรียกสี (color naming) และการรับรู้สี (color perception) เขาได้วิเคราะห์และเปรียบเทียบสีใน 20 ภาษา ต่างๆ ทั่วโลก โดยใช้สีที่เป็นตัวแทนที่ดีที่สุดของกลุ่มที่เรียกว่า สีใจกลาง (focal color) ไปถาม ผู้บอกภาษาและพบว่าทุกภาษาจะมีสีพื้นฐาน 6 สี ได้แก่ ดำ ขาว แดง เหลือง และน้ำเงิน แต่ ทั้งนี้การจัดจำแนกประเภทของสีและคำเรียกสีของแต่ละภาษาจะต่างกันไปตามสังคม วัฒนธรรม และ การรับรู้ของกลุ่มคนที่แตกต่างกันไปด้วย

นอกจาก การนำทฤษฎีต้นแบบไปใช้ในการจัดกลุ่มหรือจำแนกประเภททางความหมาย ของสรรพสิ่งทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตดังตัวอย่างที่กล่าวแล้วนั้น ยังมีการศึกษา

ที่นำทฤษฎีต้นแบบไปใช้ในการจัดหมวดหมู่หรือจัดประเภททางความหมายของคำอีกด้วย ดังงานของ อัญชลี สิงห์น้อย (Singnoi , 2006, pp. 82-109) ซึ่งศึกษาคำว่า กิน ในภาษาไทย และพบว่าในภาษาไทยมีคำที่ให้ความหมายว่า กิน มากกว่า 43 คำ ซึ่งแต่ละคำมีความซับซ้อนในขั้นตอนของการกินหรือธรรมชาติที่แตกต่างกันไป มีคำจำนวนน้อยที่เป็นคำที่มีความหมายว่ากินโดยกำเนิด หากแต่มีคำจำนวนมากที่ใช้แบบจำลองทางความคิดอุดมคติ (ดูที่เชิงอรรถ 3) ได้แก่ นามนัย (metonymy) เช่น คำว่า *ดื่ม จิบ ชด เปิบ ไซ้* เป็นต้น และอุปลักษณ์ (metaphor) เช่น คำว่า *กำจัด กวาด ชัด เล็ม ฟาด* เป็นต้น โดยในการจัดประเภททางความหมายนี้จะใช้ขั้นตอนพื้นฐานหรือที่เรียกว่าทฤษฎีแบบชาวบ้าน (folk theory) ที่ใช้ในการกิน 3 ขั้นตอนในการพิจารณาจัดประเภท ได้แก่ การนำอาหารเข้าปาก การเคี้ยว และขั้นตอนสุดท้ายคือการกลืน อย่างไรก็ตามคำว่ากิน บางคำใช้ขั้นตอนในการกินเพียงขั้นตอนเดียว แต่ให้ความหมายรวมทั้ง 3 ขั้นตอน เช่น *เลีย ดูด* เป็นต้น บางคำก็ใช้ 2 ขั้นตอนและให้ความหมายถึงกระบวนการกิน เช่น *ดื่ม จิบ ชด* คือเป็นการนำอาหารเข้าปากแล้วกลืน นอกจากนั้นแล้วยังกล่าวถึงคำว่า *กิน* ที่ใช้ในบริบทที่แตกต่างออกไป รวมทั้งรูปแบบในการใช้คำว่ากินที่เป็นภาษาสุภาพ และสุดท้ายได้แสดงให้เห็นรูปโครงสร้างที่เป็นเครือข่ายของคำว่า *กิน* ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกที่เชื่อมต่อกันเป็นวง (radial structure) และการจำแนกประเภทของคำว่า *กิน* นั้นยังสะท้อนให้เห็นถึงความคิดและจิตของคนไทยอีกด้วย

ผู้วิจัยใช้แนวคิดนี้ในการจำแนกคำคำออกเป็นคำคำชนิดต่างๆ เช่น คำคำที่มาจากอวัยวะในร่างกาย คำคำที่มาจากสัตว์ คำคำที่มาจากชื่อโรค เป็นต้น โดยการพิจารณาจากคุณสมบัติที่มีอยู่ร่วมกันของคำเหล่านั้น พร้อมทั้งการจัดกลุ่มทางความหมายของคำคำเป็นคำคำที่ใช้กันทั่วไปคือคำคำที่ คนส่วนใหญ่ใช้และเข้าใจความหมายเป็นอย่างดี และคำคำที่คนเฉพาะกลุ่มคิดขึ้นเอง คนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจความหมายและมีคนบางกลุ่มที่ใช้คำเหล่านั้น ทั้งนี้การจำแนกดังกล่าว เพื่อให้เห็นภาพรวมของกลุ่มความหมายของคำคำ นอกจากนั้นแล้วยังใช้แนวคิดของ รอช (Rosch, 1978) ในการจำแนกคำคำเป็นคำคำที่มีความหมายตรงกับความหมายอุปลักษณ์ โดยหาต้นแบบของกลุ่มคำคำ เช่น คำคำที่เกี่ยวกับหน้าตา ได้แก่ *หน้าด้าน หน้าหนา หน้าทน สัตว์ เช่น เหี้ย แรด ควาย ชะนี* เป็นต้น

การศึกษาคำที่เกี่ยวข้องกับคำคำ

1. คำคำ

มีหลักฐานการศึกษาคำหายาบของไทยในอักขรธาภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์ พ.ศ. 2416 จำนวน 31 คำ ซึ่งเป็นคำที่ใช้คำผู้หญิงจำนวน 23 คำ และคำที่ใช้คำผู้ชาย จำนวน 9 (ดูคำที่เชิงอรรถ 4) โดยที่คำที่ใช้คำหญิงจะมีคำขึ้นต้นว่า "อี" ส่วนคำที่ใช้คำชายจะมีคำว่า "ไอ้ หรือ อ้าย"

ขึ้นต้น นอกจากนั้นแล้วยังกล่าวว่าผรุสวาทของไทยเป็นภาษาภาพพจน์และมีนัยในเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งคำส่วนใหญ่จะสะท้อนวัฒนธรรมไทย และคำที่ใช้คำนั้นก็เกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้

- 1.1 เหยียดหยามฐานะอันต่ำต้อยทางสังคม เช่น ดูถูกว่าเป็นขี้ข้า ทาส
- 1.2 ดูถูกสติปัญญาว่า โง่เขลา เช่น อีเคอะ
- 1.3 ถากถางเรื่องพฤติกรรม เช่น ขี้ลัก ขี้ฉ้อ
- 1.4 ถากถางเรื่องการประพฤติวางตัว
- 1.5 ถากถางเรื่องประพฤตินิยิตทางเพศ

การศึกษาคำหยาบในอักขรวิธานศรัทธานี้ได้สรุปว่าผรุสวาทหรือคำหยาบที่นำมาใช้ คำนี้เป็นเรื่องที่น่ารู้ เพราะทำให้เข้าใจธรรมชาติอันซับซ้อนของมนุษย์และพัฒนาการของความคิดที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย คำหยาบอาจเคยหมายถึง คำพูดที่ตั้งใจให้ผู้ฟังระคายหูหรือโกรธ แต่ในสังคมของคนบางกลุ่ม การพูดคำหยาบบางครั้งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความใกล้ชิดสนิทสนมของเพื่อนและกลุ่มคนเล็กๆ ที่มองข้ามน้ำหนักความหยาบคายที่คำแต่ละคำมีอยู่ในสมัยก่อนหน้านั้น

นอกจากนั้นยังมีหลักฐานเกี่ยวกับการศึกษาคำหยาบคายที่ใช้ในการด่า ในประมวลกฎหมายตราสามดวง (ดูที่เชิงอรรถ 5) มาตรา 36 ของพระไอยการลักษณะวิวาทด่าดีกัน ซึ่งได้กล่าวถึงเหตุวิวาทที่มาจากการสบประมาทกันด้วยคำพูดว่า “บทที่ 36 มาตราหนึ่ง ด่าท่านว่า *ไอ้/อี ขี้ตรู ขี้เมา ขี้ขมย ขี้ซ้อ ขี้ไซ่ ขี้ตรวน ขี้ซื่อ ขี้คา ขี้ถอง ขี้ทุบ ขี้ตบ ขี้คูก ขี้เค้า ขี้ประจานคนเสีย ขี้ขายคนกินทั้งโคด ขี้ครอก ขี้ขี้ ขี้ถ้อย คนเสียคน กระยาจก คนอ้ประหลัค คนบ้า คนใบ้ สับปลับ มักขู้ มักฝัว มึงทำขู้เหนื่อฝัวกู แสนหก แสนขี้จาบ ดอกทอง เยดร้อน กิติ สรรพด่ากันแต่ตัวประการใดๆ ท่านให้ปรับไหมโดยยศถาคักดีลาหนึ่ง ถ้าด่าถึงโคดเค้าแก้วให้ใหม่ทวิคุณ” และบทที่ 37 มาตราหนึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า “การใช้คำหยาบหรือคำผรุสวาทด่าผู้อื่นไม่ใช่ความผิด หากผรุสวาทนั้นสืบแล้วเป็นความจริง แต่ถ้าสืบแล้วไม่เป็นความจริง เข้าทำนองด่าหมูประทะ ด่าหมาเปรียบเทียบให้ได้ฉาย จะถือเป็นความผิดและถูกปรับ” จะเห็นได้ว่าคำด่าบางคำยังมีการใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น คำว่า *ขี้ขมย ขี้ขี้ คนบ้า* เป็นต้น ในขณะที่บางคำเลิกใช้ไปแล้ว และเป็นคำที่คนในสังคมไทยทั่วไปไม่ทราบความหมาย เช่น *ขี้ถอง ขี้ทุบ* หรือ *แสนหก* เป็นต้น*

2. คำหยาบ

ปิ่น มุทุกันต์ (2541) กล่าวว่ากรพูดคำหยาบนั้นกระทำได้ 5 วิธี ได้แก่ การด่า การประชด การกระทบ การแตกดีนและการสบถ การด่าคือคำพูดตกลงให้ต่ำกว่าเดิมจากที่เขาเป็นจริง เช่น เขาเป็นคนว่าเขาเป็นหมา คนที่ถูกด่าจะรู้สึกเจ็บแสบและเสียใจมาก การประชดคือคำพูดยกให้สูงขึ้นเกินกว่าที่เขาเป็นจริง เช่น เขาเป็นคนว่าเขาเป็นเทวดา ดังคำพูดที่พูดกันว่า “พ่อเทวดา” “พ่อมหาเศรษฐี” “แม่ผู้ดี” “แม่คุณนาย” เป็นต้น การกระทบคือคำพูดที่ทำให้ผู้ฟังเจ็บใจ

แต่ไม่ว่ากันตรงๆ มักพูดเสียงไปทางอื่นแต่ให้มีความหมายหรือนัยอื่นจะกระทบผู้ฟังหรือคนที่พูดถึง เช่น จะพูดว่าคนสูงโย่ง ก็พูดถึงเสาชิงช้าหรือเสาโทรเลข พูดถึงคนผมน้อย ก็พูดถึงตะวันหรืออะไรที่สั้นๆ โสๆ เตียนๆ คำพูดกระทบนี้ถ้าผู้ฟังไม่คิดหรือแปลความไม่ได้ก็ไม่มื่ออะไรเกิดขึ้น แต่ถ้าคิดขึ้นได้ และรู้ความหมาย ก็ารู้สึกเจ็บแสบ ส่วนการแตกต้นคือถ้อยคำธรรมดา แต่คนพูดจะพูดด้วยเจตนา แดกต้นให้คนฟังไม่สบายใจ เช่นจะบอกให้คนไปกินข้าว โดยพูดว่า “แตกเข้าไปซิ” หรือ “เชิญยะ” เป็นต้น คำพูดแตกต้นนี้จะยกคำใดมาพูดก็ได้ เพียงแต่มีการเปลี่ยนระดับเสียงในการพูด เช่น กระแทกเสียงให้ดังหรือขึ้นเสียงให้สูงหรือต่ำกว่าปกติที่เคยพูด หรือใช้ท่าทางประกอบ ได้แก่ การบ้วนปาก การใช้สายตา เป็นต้น และการสบถคือคำพูดแข่งชกหักกระตุก เช่น เรียกท่ามากิน เรียกผีมาลง เป็นคำพูดที่ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียหาย

แฮมม โลมล่า (2533) กล่าวถึงที่มาและบทบาทของคำหยาบในภาษาไทยว่า คำหยาบ มีนิยามตามธรรมชาติอยู่ 4 ลักษณะคือ เป็นคำต่ำ (เชิงสังคม) เป็นคำที่ขาดความละเอียด เป็นคำที่ปราศจากการกลั่นกรองผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม และเป็นคำที่กระทบถึงความละเอียดใจ และการจะตัดสินว่าคำเหล่านั้นหยาบหรือไม่ด้วยการพิจารณาว่า 1) มีการหลีกเลี่ยงที่จะไม่พูดถึงคำนั้น หรือไม่กล้าเอ่ยปากพูดคำนั้น 2) มีการใช้ภาษาอ้อม เพื่อหลีกเลี่ยงการโดนดัดหรือเซนเซอร์ 3) มีการสร้างคำใหม่ขึ้นมาแทนคำหยาบนั้น ซึ่งอาจเป็นภาษาไทยหรือแปลมาจากภาษาอังกฤษ เช่นคำว่า ร่วมรัก ซึ่งมาจากคำว่า make love เป็นต้น 4) ยืมคำมาจากภาษาบาลีสันสกฤต เช่นคำว่า ลิงค์ เพศสัมพันธ์ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังกล่าวถึงคำหยาบมีบทบาทที่สำคัญ 3 อย่างในสังคม กล่าวคือ การใช้คำหยาบก็เพื่อลดทอนคุณค่าของคนหรือวัตถุที่เราพูดถึง ใช้ถ้อยคำหยาบเพื่อเป็นพาหนะให้เราได้แสดงออกอย่างเต็มที่ คือ เพื่อช่วยลดความเครียด ความเก็บกด ความขมขื่นใจ กล่าวคือใช้คำหยาบเป็นทางออกของอารมณ์ และสุดท้ายคำหยาบมีหน้าที่คอยตักเตือนให้ระลึกถึงสิ่งอันเป็นพื้นฐานอีกอย่างหนึ่งของชีวิต เตือนให้รู้ว่าเราก็เป็นมนุษย์ที่มีเนื้อหนัง มีเลือดในกายและมีมูตรคูตรที่ปรุงแต่งขึ้นมาเป็นคน

นอกจากคำหยาบแล้ว แฮมม โลมล่า ยังกล่าวถึงคำหยาบหยาบที่มีประสิทธิภาพมาก ในการลดทอนคุณค่าของคน คำหยาบหยาบเป็นอากัปกริยาของวาจาที่มีค่าพอ ๆ กับการตบหน้า กล่าวคือ เป็นการพูด ผสานกับการกระทำ หรือเรียกว่าเป็นภาษาสื่อสองชั้น เช่นการดูถูกด้วยการพูดว่า “อู๋ย” และถ่มน้ำลายไปพร้อมกัน หรือการกล่าวคำหยาบพร้อมกับทำท่าทาง น้ำเสียง ทำมูก ย่น ทำปากแบ่มองด้วยหางตา ฯลฯ ส่วนภาพพื้นฐานของคำหยาบและคำหยาบหยาบมักจะมาจาก 3 ภาพหลักๆ ได้แก่ 1) เรื่องกามกิริยาหรือเพศสัมพันธ์ 2) การขบถ่ายของเสียของมนุษย์ และ 3) การนำเปื้อนซึ่งเป็นที่มาของกลิ่นเหม็นต่างๆ

จะเห็นได้ว่า การจะเรียกคำหยาบคายทั้งหลายว่าเป็นคำอะไรนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ หากนำคำหยาบไปใช้เพื่อการด่า ก็เรียกว่าคำด่า แต่หากนำคำหยาบไปใช้ในการสบถก็เรียกว่าคำสบถ เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษาเรื่องคำด่าที่ผ่านมาจะระบุว่าเป็นคำหยาบที่ใช้ในการด่า ซึ่งผู้วิจัยจะกำหนดให้อยู่ในหัวข้อคำด่า (ทั้งนี้ผู้วิจัยจะทำตารางเปรียบเทียบแสดงความแตกต่างของคำต่างๆในบทต่อไป)

3. คำสบถ

คำสบถเป็นคำหยาบชนิดหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายกับคำด่ามากที่สุด ซึ่งกุลชาติ ศรีโพธิ์ (2548, หน้า 160-169) กล่าวว่า คำสบถมักจะเป็นคำที่สั้น มีความหมายในตัวเอง เป็นคำที่มีอยู่อย่างจำกัด เป็นคำที่มีความหมายแฝง อีกทั้งเป็นคำที่มีอำนาจคือมีผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ฟัง/ผู้ชม แต่คำด่าและคำสบถแตกต่างกันตรงที่ คำสบถเป็นคำที่ต้องอาศัยบริบทอื่นๆในการสร้างความหมาย (ดูที่เชิงอรรถ 6) แต่คำด่าไม่ต้องอาศัยบริบท ส่วน แอลัน และเบอร์ริดจ์ (Allan and Burridge, 1991, p.118) กล่าวว่าคำสบถเป็นคำที่พูดออกมาโดยที่ไม่ต้องการผู้ฟังหรือไม่ระบุผู้ฟังเป็นการพูดออกมาเพื่อระบายอารมณ์ ไม่ว่าจะ เป็นอารมณ์โกรธ หงุดหงิด เจ็บปวด หวาดกลัว รำคาญ ฯลฯ ในขณะที่คำด่าหรือการดูถูกดูหมิ่นผู้อื่นด้วยคำพูดมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ฟังหรือคนที่เราไม่ชอบ ไม่พอใจ รู้สึกเจ็บปวด เสื่อมเสียชื่อเสียง รู้สึกด้อยค่าและขายหน้า กุลชาติ ศรีโพธิ์ (2548) ได้จำแนกประเภทของคำสบถและคำหยาบที่ปรากฏในภาพยนตร์ต่างประเทศไว้ 8 ประเภท ได้แก่

3.1 อวัยวะต่างๆ ในร่างกายมนุษย์ เช่น *dick* มีความหมายโดยอรรถ (denotative meaning) ว่า นกสืบ และ อวัยวะเพศชาย มีความหมายเปรียบเทียบ (connotation meaning) ว่า สิ่งที่ย่ำ ต่ำ ไม่ดี ไม่งาม ไม่น่าเชื่อถือ ส่วนความหมายที่ปรากฏในภาพยนตร์หมายถึง *pussy* มีความหมายโดยอรรถว่า แมว และอวัยวะเพศหญิง มีความหมายเปรียบเทียบว่า สิ่งที่ย่ำ ต่ำ ไม่ดี ไม่งาม ไม่น่าเชื่อถือ ชี้ชลาด และความหมายที่ปรากฏในภาพยนตร์ คือ หัวหด ปอดแหก ร่านสวาท

3.2 กิจกรรมทางเพศ เช่น *fuck you* มีความหมายโดยอรรถว่า การมีเพศสัมพันธ์ มีความหมายเปรียบเทียบว่า สิ่งที่ไม่ดี ความชั่ว การเอาใจเอาเปรียบ การกระทำที่หยาบคาย และความหมายที่ปรากฏในภาพยนตร์คือ ไล้ชั่ว

3.3 การขับถ่ายทั้งของมนุษย์และสัตว์ เช่น *piss* มีความหมายโดยอรรถว่า ปัสสาวะ มีความหมายเปรียบเทียบว่า ความสกปรก น่ารังเกียจ ชยะแขยง และมีความหมายที่ปรากฏในภาพยนตร์ว่า ชั่ว คำว่า *bullshit* มีความหมายโดยอรรถว่า มูลวัว มีความหมายเปรียบเทียบว่า ความไร้สาระ ความไม่เชื่อ ไม่เห็นด้วย และมีความหมายที่ปรากฏในภาพยนตร์ว่า มั่ว نیم เหลวไหล ทุเรศ

3.4 เพศหญิง เช่น *bitch* มีความหมายโดยอรรถว่า สุนัขตัวเมีย ผู้หญิงสำสอน มีความหมายเปรียบถึง สิ่งที่สกปรก ผู้หญิงที่ไม่ดี ปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม และมีความหมายที่ปรากฏในภาพยนตร์ว่า ไ้เปรต (ตาผู้ชาย) นังสารเลว

3.5 สัตว์ เช่น *pig* มีความหมายโดยอรรถว่า หมู, อ้วน มีความหมายเปรียบถึงความสกปรก ขี้เกียจ ขี้ขลาด และมีความหมายที่ปรากฏในภาพยนตร์ว่า ไ้อ้วน

3.6 ความเชื่อ เช่น *mother of god* มีความหมายโดยอรรถว่า พระแม่เจ้า, แม่ของพระเจ้า มีความหมายเปรียบถึงการลบหลู่หมิ่น ความผิดหวัง เศร้า เสียใจ และมีความหมายที่ปรากฏในภาพยนตร์ว่า ไ้บัดซบ ไ้สารเลว

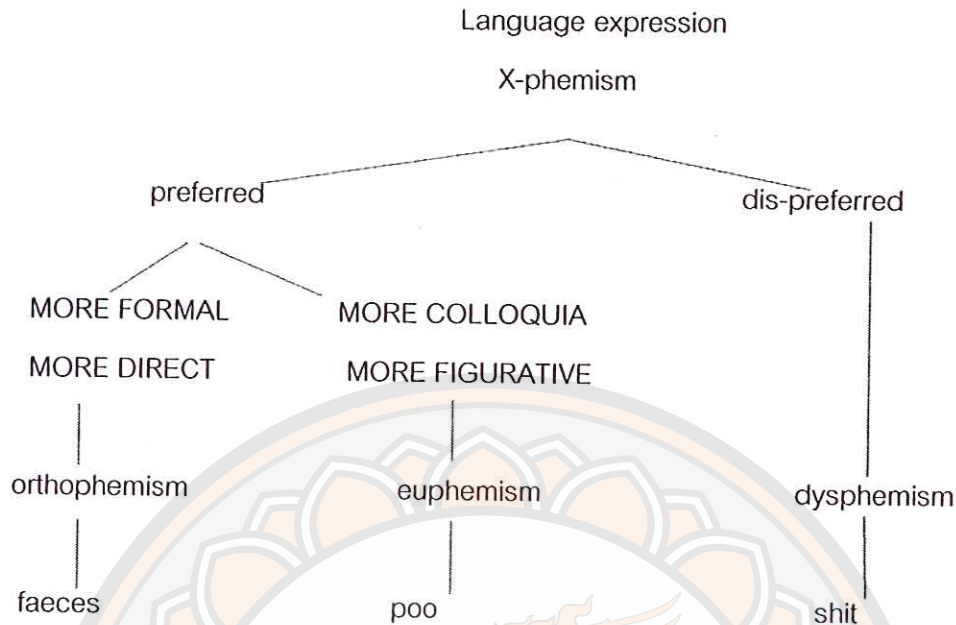
3.7 เรื่องเกี่ยวกับความเชื่อและเรื่องเหนือธรรมชาติ เช่น *hell* มีความหมายโดยอรรถว่า นรก มีความหมายเปรียบถึงความชั่ว ความเลวร้าย และมีความหมายที่ปรากฏในภาพยนตร์ คือ บ้า

3.8 การสาปแช่ง เช่น *bastard* มีความหมายโดยอรรถว่า ลูกนอกกฎหมาย สิ่งปลอมแปลง มีความหมายเปรียบถึง ความชั่ว ความเลวร้าย ความผิดปกติ พิกลพิการ ไม่น่าเชื่อถือ ส่วนความหมายที่ปรากฏในภาพยนตร์คือ ไ้ชั่ว ไ้สารเลว

จะเห็นได้ว่าคำสบถและคำด่าบางครั้งก็ใช้คำเดียวกัน เช่น *fuck you* ในบางบริบทก็ใช้เป็นคำด่า หากมีผู้ฟังหรือมีบุคคลอยู่ในฉากด้วยแต่บางทีก็ใช้เป็นคำสบถหากผู้พูดอยู่คนเดียวและทำบางสิ่งบางอย่างขัดใจ ไม่ถูกใจ และสบถออกมาเพื่อเป็นการระบายอารมณ์ เช่นเดียวกับที่ แหยม ไร่ล่า (2533) กล่าวถึงคำสบถว่าเป็นคำที่พุ่งไปที่การหักเหของโชคชะตา หรือดวงไม่ดีมากกว่าจะเป็นการหยาบหยามตัวบุคคล เช่นคำสบถในภาษาไทย ฉิบหาย ตายห่า เย็ดแม่ คุณพระช่วย เป็นต้น ซึ่งบางคำเช่น ฉิบหาย ใช้เป็นคำด่าด้วย

4. คำระคายหู

คำระคายหูเป็นคำที่เกิดขึ้นเพื่ออธิบายถึงความคิดที่ตรงกันข้ามกับคำรื่นหู ซึ่งแอลัน และเบอร์ริดจ์ (Allan and Burrige, 2006, pp.1, 34) ได้แบ่งภาษาหรือถ้อยคำในภาษา

ภาพ 1 แผนภูมิการแบ่งภาษา

จากแผนภูมิจะเห็นว่ามีการแบ่งภาษาหรือถ้อยคำที่พูด(ในที่นี้ได้กำหนดให้ชื่อว่า X-phemism) ออกเป็น 2 หัวข้อใหญ่ๆ โดยพิจารณาจากความรู้สึกในการพูด หากเป็นถ้อยคำที่สุภาพ ผู้ฟังและผู้พูดพอใจ (preferred)และไม่รู้จักตะจิตตะขงใจเวลาพูดซึ่งก็จะแบ่งออกเป็นคำตรงตัว (orthophemism = straight talking) คือคำพูดที่สื่อความถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดตรงๆ ตัว ใช้ได้ทั่วไปทั้งในการพูดและการเขียน และเป็นคำที่ใช้อย่างเป็นทางการมากกว่า และคำรื่นหู หรือคำเลี้ยง (euphemism = sweet talking) เป็นคำที่ใช้ในภาษาพูดและเขียน และใช้รูปภาพที่เป็นการเปรียบเทียบมากกว่า เป็นคำพูดที่ใช้แทนคำระคายหู หรือคำที่ผู้พูดคิดว่าไม่สุภาพ ไม่เหมาะสมที่จะพูด โดยมีงานวิจัยเกี่ยวกับคำรื่นหูในภาษาไทย (แก้วใจ จันทร์เจริญ, 2533) ซึ่งศึกษาคำที่ใช้แทนคำที่ห้ามพูดของไทยจำนวน 11 คำ ได้แก่ /hiâ/ /ta:j/ /mareng/ /jêʔ/ /khuaj/ /hi:/ /nom/ /mɔj/ /khi:/ /jiew/ และ /toʔ/ ยกตัวอย่างคำเลี้ยงหรือคำรื่นหูที่ใช้เรียกแทน เหี้ย ได้แก่ ตัวมังกรทอง ตัวกินศพ ตะขี้เหล็ก ตัวเงินตัวทอง ตัวอัมมมงคล ตัวโชค เป็นต้น และสุดท้ายคือ คำพูดที่คนในสังคมตัดสินว่าไม่สุภาพ จะไม่ใช้พูดอย่างเป็นทางการ เป็นคำระคายหู (dysphemism = talking offensively)

คำระคายหูคือคำที่มีความหมายแฝงที่หยาบคาย ก้าวร้าว รุนแรง (offensive connotation)และใช้เปรียบเสมือนเป็นอาวุธ (language as a weapon) ที่ไว้ให้หันฝ่ายตรงข้าม คำระคายหูมักนำมาใช้ในคนที่อยู่ในหมู่ กลุ่ม ก๊กเดียวกัน และนำมาพูดถึงศัตรูหรือบุคคลฝ่ายตรง

ข้ามกับเรา หรือใช้ในในกลุ่มผู้หญิงที่กล่าวถึงผู้ชาย ในกลุ่มผู้ชายที่กล่าวถึงผู้หญิง คำระคายหูจะนำมาใช้เรียกชื่อคน ใช้ดูถูก ใช้ด่าหรือใช้เพื่อให้คนฟังรู้สึกเจ็บปวด เจ็บใจ แอลตัน และเบอร์ริดจ์ (Allan and Burrige, 1991, pp. 27-28) กล่าวถึงที่มาของคำระคายหู ดังนี้

4.1 การเปรียบเทียบคนกับสัตว์ที่มีพฤติกรรมที่เด่นชัดและเป็นที่ยอมรับทั่วไป โดยแบ่งเป็นคำที่ใช้สำหรับผู้หญิง เช่น *cat* ใช้ว่าผู้หญิงที่ร้าย อยู่ไม่นิ่ง อยู่ไม่สุข หยุกหยิก คำที่ใช้ว่าผู้ชาย เช่น *fox* หมายถึงผู้ชายที่ฉลาดแกมโกง และคำว่า *louse* ใช้ว่าชายหรือหญิงที่เป็นบุคคลที่ผู้อื่นไม่ต้องการ นำรำคาญ และต้องการกำจัดทิ้งไป เป็นต้น และการใช้อุปสรรคในการเปรียบเทียบสัตว์กับคนนั้นเป็นการเปรียบเทียบลักษณะเด่นทางกายภาพและ/หรือพฤติกรรมบางอย่างของสัตว์เหล่านั้น

4.2 คำต้องห้ามที่เกี่ยวกับอวัยวะในร่างกาย เช่น *bollocks!*, *asshole!*, *you prick!*, *the cunt!* เป็นต้น ของเหลวที่ขับถ่ายออกมาจากร่างกาย เช่น *piss!*, *shit!* และพฤติกรรมทางเพศ เช่น *fuck you!*, *mother fucker!* *cock sucker!* เป็นต้น

4.3 ความผิดปกติหรือความบกพร่องทางกายหรือทางจิตของผู้อื่น/บุคคลเป้าหมาย เช่น *idiot*, *airhead*, *fool*, *moron*, *maniac*, *baldy*, *four-eye* เป็นต้น

4.4 บุคลิกลักษณะของบุคคลเป้าหมาย เช่น *crone*, *bag*, *crank*, *codger* เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แอลตัน และเบอร์ริดจ์ (Allan and Burrige, 1991, p. 118) ยังกล่าวว่าแต่ละบุคคลมีการควบคุมตนเองในการใช้คำ (*individual's self control*) ได้ไม่เท่ากัน จึงมีการเลือกใช้คำด่าที่แตกต่างกันไปตามอารมณ์ บางคนใช้คำระคายหู (*dysphemism*) หากไม่พอใจหรือโกรธเพียงเล็กน้อย เช่น *Oh dear!* แต่หากโกรธมากก็จะใช้คำต้องห้าม (*taboo terms*) เช่น *Fuck!*

5. คำต้องห้าม

นอกจาก แอลตัน และเบอร์ริดจ์ จะศึกษาเกี่ยวกับคำระคายหู (Allan and Burrige, 1991) แล้ว ยังศึกษาเกี่ยวกับคำต้องห้าม ในหนังสือ *Forbidden Words: Taboo and the censoring of language* (Allan and Burrige, 2006, p. 2) โดยกล่าวว่า คำต้องห้าม หรือ *taboo* มาจากภาษา Tongan ว่า *tabu* ซึ่งปรากฏใช้ตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 18 และมีความหมายถึงข้อห้ามต่าง ๆ ทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นการห้ามเรื่องมารยาท การห้ามขัดคำสั่งของหัวหน้าเผ่าหรือผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งข้อห้ามที่เกี่ยวกับเรื่องอาหารการกิน ความสะอาด และข้อห้ามทางศาสนา ตัวอย่างเช่น ชาวฮิวโนรัฐนิวออร์กที่นับถืออิกายออโรดอกส์จะห้ามนั่งใกล้หรือนั่งที่ ๆ หญิงมีระดูนั่งไว้แล้ว เพราะจะทำให้ศีลเสื่อม หรือชาวบาห์ลีมักจะไม่ชอบปลูกบ้านชั้นเดียว เพราะเชื่อว่าบ้านที่มีหลายชั้น คนที่อยู่ด้านล่างจะโดนเหยียบศีรษะด้วยเท้าที่สกปรก และก็จะไม่เดินได้ราวตากผ้าที่มีผ้าที่ได้สัมผัสกับส่วนที่สกปรกของร่างกาย (ถึงแม้จะซักแล้ว) เป็นต้น (Allan and Burrige, 2006,

p. 5) ข้อห้ามเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับชุมชน และค่านิยมของชุมชนเหล่านั้น เพราะคนนอกชุมชนอาจมองว่าข้อห้ามดังกล่าวของชุมชนนั้นเป็นเรื่องที่เหลวไหล ไม่น่าเชื่อ แต่สำหรับชุมชนที่ให้คุณค่าและเชื่อถือ ข้อห้ามนั้นก็จะเป็นเสมือนตัวเชื่อมความสัมพันธ์ทางสังคม (social cohesion) และข้อห้ามเหล่านั้นจะมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลในสังคมซึ่งคนส่วนใหญ่มักจะไม่น่าจะละเมิด เนื่องจากมีความเชื่อว่าหากละเมิดข้อห้ามใดแล้วจะก่อให้เกิดความโชคร้าย อัปมงคล อันได้แก่ การเจ็บไข้ได้ป่วย เป็นโรคร้ายแรง เกิดอุบัติเหตุ พบกับสัตว์ร้าย หรือมีความเป็นอยู่ที่ไม่สุขสบาย ไปจนถึงขั้นเสียชีวิต นอกจากนั้นแล้วการละเมิดข้อห้ามอาจนำไปสู่การถูกลงโทษทางร่างกาย การคุมขัง การขับออกจากรวมหรือแม้กระทั่งการไม่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมของตน ดังนั้นคนในสังคมมักจะหลีกเลี่ยงที่จะฝ่าฝืนข้อห้ามต่าง ๆ ในสังคมของตน

ข้อห้ามในสังคมแต่ละสังคมจะแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่ข้อห้ามมักจะเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ อาหารการกิน การเลือกคู่ครอง การเกิด การตาย การทำมาหากิน ทรัพย์สิน มรดก รวมไปถึงศาสนา ความเชื่อ จารีตประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ตัวอย่างเช่น การศึกษาของ กุเบศร วีโรทัย (2529) ที่ศึกษาเกี่ยวกับข้อห้ามของชาวเขาเผ่าถิ่น ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดน่าน มีข้อห้ามเกี่ยวกับการเลือกพื้นที่ในการสร้างหมู่บ้านว่า ห้ามไม่ให้สร้างหมู่บ้านใกล้บริเวณดินโป่ง เพราะชาวถิ่นเชื่อว่าเป็นที่สถิตของผีป่าชนิดหนึ่ง และห้ามไม่ให้สร้างบ้านในที่ๆ เป็นบ้านร้างเก่า เพราะเชื่อว่ามีผีแรงและเป็นที่ไม่เป็นสิริมงคล เป็นต้น ส่วนข้อห้ามของชาวถิ่นเกี่ยวกับการตาย คือเมื่อมีคนตายจะไม่มี การอาบน้ำให้ศพและไม่มี การมัดตราสังข์ แต่จะต้องฉีกเสื้อผ้าหรือกระดูกออกให้หมด เพราะจะทำให้หายใจสะดวก ไม่อึดอัดทำให้คนตายไม่ เป็นสุข และอาจทำให้คนที่บ้านเกิดการเจ็บป่วยได้ เหล่านี้เป็นต้น

เมื่อคนในสังคมมีความเชื่อเกี่ยวกับข้อห้ามต่างๆ หรือการห้ามกระทำพฤติกรรมบางอย่างที่สังคมนั้นคิดว่าไม่เหมาะสม ไม่สุภาพอย่างยิ่งและไม่ควรแสดงหรือพูดออกมา จึงมีผลให้พฤติกรรมทางภาษาหรือคำที่ใช้อ้างถึงสิ่งเหล่านั้นกลายเป็นคำต้องห้ามหรือคำห้ามพูดไปด้วย เช่น การศึกษาของปราณี กุลละวณิช (2527, หน้า 36-40) ที่ศึกษาว่าในสังคมไทยจะหลีกเลี่ยงการใช้คำว่า "ตาย" และถือว่าเป็นคำต้องห้าม เนื่องจากคนส่วนใหญ่จะไม่อยากนึกถึงหรือพูดถึงสิ่งที่เศร้าโศก สะเทือนใจ หรือทำให้เกิดการสูญเสีย จึงใช้คำอื่นที่ลดความหมายลง เพื่อให้รู้สึกสูญเสีย และกระทบกระเทือนใจน้อยลง และคำที่นำมาใช้แทนนั้น เรียกว่าคำรื่นหูหรือคำเลี่ยง คำเหล่านี้ นอกจากทำให้ผู้พูดและผู้ฟังสบายใจแล้วยังเป็นคำจะแสดงให้เห็นถึงความคิดและความเชื่อของผู้ใช้ภาษา เช่น สิ้นบุญ หมดบุญ หมดเวร หมดกรรม พันทุกข์ แสดงให้เห็นถึงความเชื่อทางศาสนา พุทธ คำว่า หมดลม สิ้นลม สิ้นใจ เป็นคำที่บอกลักษณะทางกายภาพของมนุษย์ ส่วน คำว่า เสีย

ดับ ล้มตาย เสรีจ เป็นการใช้คำเพื่อแสดงให้เห็นว่าการตายเป็นเรื่องธรรมดา และ คำว่า จากไป ไป แล้ว กลับบ้านเก่า กลับบ้านเดิม ไปสวรรค์ ลงนรก เป็นคำที่ว่าด้วยกริยาเคลื่อนที่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเชื่อว่าการตายเป็นเรื่องของการเดินทาง เป็นต้น

ในการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ หากเรามีอารมณ์ไม่พอใจหรือโกรธ และต้องการปลดปล่อยอารมณ์ไม่พอใจอย่างเต็มที่ด้วยการใช้คำพูดก็มักใช้คำพูดที่หยาบคาย (ดูที่เชิงอรรถ 7) และคำพูดที่หยาบที่สุดหรือถือเป็นคำหยาบระดับสูงก็คือการใช้คำต้องห้ามเพราะคำต้องห้ามเป็นคำชนิดที่ทำให้ฝ่ายตรงข้ามเกิดปฏิกิริยา (ไม่พอใจ, โกรธ) ได้มากที่สุด นอกจากคำต้องห้ามจะนำมาใช้เป็นคำด่าแล้ว คำต้องห้ามยังถูกนำมาใช้เป็นคำสบถ (expletives) และอุทาน (interjections) ด้วยเหตุผลเดียวกับที่ว่า คำต้องห้าม เป็นคำที่ทำให้ก่อให้เกิดผลกระทบต่ออารมณ์ทั้งผู้พูดและผู้ฟัง คือ ผู้พูดมีความสะใจ พอใจที่ได้พูด เป็นการระบายอารมณ์ ในขณะที่ผู้ฟังรู้สึกไม่พอใจ ไม่อยากฟัง แต่ทั้งนี้คำด่าจะแตกต่างกับคำสบถและคำอุทาน ตรงที่คำสบถและคำอุทานเป็นคำแสดงความรู้สึก (expressive function) ที่เปล่งออกมาโดยไม่ต้องการผู้ฟังหรือหากมีผู้ฟังก็เป็นผู้ฟังที่ผู้พูดไม่ต้องการให้ได้ยินซึ่งได้กล่าวไปแล้วในส่วนของการสบถ อย่างไรก็ตามการพูดคำหยาบที่เป็นคำต้องห้ามออกมานั้นจะไม่มี ความหมายใดๆ หากผู้ฟังไม่สามารถตีความหมายได้หรือผู้ฟังไม่เข้าใจความหมายหรือผู้ฟังไม่ได้อยู่ในสังคมที่ใช้ภาษานั้น ๆ

ในเรื่องความหมายของถ้อยคำ แอลสันและเบอร์ริดจ์ (Allan and Burridge, 2006, p. 31) กล่าวว่า ถ้อยคำแต่ละคำจะให้ความหมายอย่างน้อย 2 แบบ คือความหมายโดยอรรถหรือความหมายตรง และความหมายแฝงหรือความหมายโดยนัย เราจะรับรู้ความหมายตรงได้หากเรารู้จักสรรพสิ่งและเหตุการณ์ต่างๆในโลก ทั้งที่เป็นเรื่องจริงที่สัมผัสได้ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทั้งเรื่องราวที่แต่งขึ้น และทั้งเรื่องราวที่เกิดจากจินตนาการ ส่วนความหมายแฝงนั้น เราจะรับรู้และเข้าใจได้เมื่อเรามีทั้งความรู้เช่นเดียวกับความหมายตรง อีกทั้งยังต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับโลก (Encyclopedic knowledge) ที่เกิดจากประสบการณ์ ความเชื่อ หรือ บริบททางภาษาของคำที่เรานำไปใช้ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างกลุ่มคำมากมายที่มีความหมายตรงหรือความหมายโดยอรรถเหมือนกัน แต่มีความหมายแฝงที่แตกต่างกัน เช่น dog, dish-licker, bow-wow, cur, mutt, mongrel, whelp, hound ต่างมีความหมายตรงว่าสุนัข (เพศใดก็ได้) แต่ให้ความหมายแฝง (connotative meaning) หรือความหมายแสดงอารมณ์ (expressive meaning) ที่แตกต่างกันในแตกต่างบริบทที่ใช้ภาษา กล่าวคือ dish-licker เป็นภาษาเฉพาะกลุ่ม (jargon) ที่ใช้กับการแข่งขันสุนัข ส่วน bow-wow จะใช้เป็น slang ที่หมายถึงการแข่งขันหรือใช้เป็นภาษาเด็กก็ได้ cur, mutt, mongrel และ whelp เป็นคำหยาบ ส่วน hound เป็นคำมีความหมายแฝงถึงสัตว์ชั้นสูง

ส่วน dog เป็นหน่วยศัพท์ (lexeme) ที่ใช้หมายถึงสุนัขทั่วไป ไม่เจาะจง หากใช้อ้างอิงถึงบุคคล ถ้อยคำนั้นก็จะเป็นคำระคายหู ที่หมายถึง (ผู้ชาย) ไร้ค่า เลวทราม (ผู้หญิง) นำเกลียด และแต่งตัวไม่ดี เป็นต้น จะเห็นว่าความหมายแฝงเป็นความหมายแสดงให้เห็นอารมณ์ ความรู้สึกและสังคมของผู้ใช้ภาษา และความหมายแฝงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามแต่ละบุคคล บริบท และโอกาสในการใช้

ธีระจิต ลีตระกูล (Leetrakul, 1978) ศึกษาเรื่องคำต้องห้ามในภาษาไทย ได้แบ่งคำต้องห้ามเป็น 2 แบบ ได้แก่คำต้องห้ามที่ห้ามอย่างเด็ดขาด มักเป็นคำที่มีความหยาบคายสูง ได้แก่คำที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ และ คำต้องห้ามโดยบริบท ไม่ได้ห้ามในทุกสถานการณ์ แต่มีข้อจำกัดและปัจจัยทางสังคมในการใช้ นอกจากนี้ยังแบ่งคำต้องห้ามในภาษาไทยออกเป็น 9 ประเภทต่อไปนี้

1. ชื่อต้องห้าม ซึ่งมีประเภทย่อยดังต่อไปนี้

1.1 การตั้งชื่อคนที่ต้องห้าม เช่น *ศิวะ สิทธิตตะ*

1.2 การเรียกขานชื่อคนที่ต้องห้าม เช่น คนไทยจะไม่เรียกชื่อบุคคลที่เราคุยด้วยหากคน ๆ นั้นมีอายุมากกว่าหรือมีตำแหน่งที่สูงกว่าเรา เด็กจะไม่เรียกชื่อเล่นของบุคคลที่มีอายุมากกว่า ถ้าจะเรียกชื่อเล่นมักมีคำนำหน้า เช่น พี่ ป้า น้า อา นำหน้า

1.3 คำเรียกญาติต้องห้าม เช่น คำว่า *ผัว เมีย* เป็นต้น

1.4 ชื่ออาชีพต้องห้าม เช่น *หมอดำแย*

1.5 ชื่อโรคต้องห้าม เช่น *โรคห่า (ขี้) กลาก (ขี้) เกล็ดอน*

1.6 ชื่ออาหารต้องห้าม เช่น *ขนมใส่ไส้* จะเรียกว่า *ขนมสอดไส้* แทน *ขนมไข่เหี้ย* จะเรียก *ขนมไข่หงษ์* แทน

1.7 ชื่อพืชต้องห้าม เช่น *ดอกชอนชู้* จะเรียกดอกชอนกลิ้ง แทน *ต้นตำแย* จะเรียกต้นอเนกคุณ

1.8 ชื่อสัตว์ต้องห้าม เช่น *ควาย เหี้ย*

1.9 ชื่อของส่วนต่างๆ ในร่างกายที่ห้าม เช่น *นม ตีน จักแร้*

1.10 ชื่อสิ่งขับถ่ายที่ออกมาจากร่างกาย ห้าม เช่น *ขี้ เยี่ยว ตด อ้วก*

1.11 ชื่อกิจกรรม การกระทำที่ห้าม เช่น *แตก ตาย แก่ กระเด้า* เป็นต้น

2. คำสรรพนามต้องห้าม ได้แก่ *กู มึง ไอ้ อี*

3. คำลงท้ายต้องห้าม ได้แก่ *วะ*

4. คำที่ให้ความหมายอุปลักษณะต้องห้าม เช่น *ปลาชอน สากกระเบือ ไข่* ซึ่งให้ความหมายอุปลักษณะถึงอวัยวะเพศชาย

ป
PN
228
.ทน
03240
2557

- 6 พ.ย. 2557

16671500

สำนักงานหอสมุด

5. คำผวนต้องห้าม เช่น ตากแดด คุณด้วย เห็นควรด้วย เห็นหมี่ เป็นต้น
6. คำที่มีเสียงคล้ายกับคำต้องห้ามชนิดที่ห้ามอย่างเด็ดขาด เช่น หิน ควาย yet door เป็นต้น

7. คำสมัยใหม่ต้องห้าม เนื่องจากเป็นคำที่ไม่สามารถใช้ได้ทั่วไป จะใช้กับเฉพาะกลุ่มคนเป็นคำที่ห้ามพูดกับคนที่มีสถานะสูงกว่า เพราะถือว่าไม่สุภาพ เช่น แจ๋ว เซ็ง เห้ ซ่าส์ แซว เป็นต้น

8. คำศัพท์ต้องห้ามที่ใช้เฉพาะกับพระ เช่น ฉัน จำวัด อาพาธ นมัสการ เป็นต้น

9. คำศัพท์ต้องห้ามที่ใช้เฉพาะราชวงศ์เท่านั้น ทั้งที่เป็นคำสรรพนาม คำเรียกลักษณะนาม และคำลงท้าย

นอกจากนั้นแล้ว ธีระจิต สัตระกุล (1978) ยังกล่าวว่า คำต้องห้ามมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เชื่อว่าถูกห้ามจากสิ่งเหนือธรรมชาติหรือคนในสังคมมองว่าเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรือผิดศีลธรรม ซึ่งพฤติกรรมบางอย่างที่ถูกห้ามก็ดูเป็นเรื่องที่ไม่มีความผิด ในปัจจุบันพบว่า สิ่งที่ถูกห้ามในการพูดคุย มักมีความเกี่ยวข้องกับระดับความหยาบคาย คือมีระดับความหมายคายสูง และความหยาบคายในการใช้ภาษามีความเกี่ยวข้องกับคำต้องห้าม กล่าวคือ ถ้อยคำและท่วงทำนองเสียงใดๆ ที่เปล่งออกมาแล้วไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม จะถือว่าคำเหล่านั้นเป็นคำต้องห้าม ทั้งนี้ถ้อยคำที่หยาบคายมักถูกพิจารณาในระดับคำ มักจะไม่พิจารณาในระดับไวยากรณ์

นอกจากการศึกษาคำต้องห้ามที่ใช้โดยทั่วไป เช่นงานของธีระจิต สัตระกุลที่อธิบายไปแล้วข้างต้น ยังมีการศึกษาคำต้องห้ามในร้อยกรอง โดยจากรุวรรณ พุ่มพฤษ (2538) ซึ่งมีรายละเอียดที่คล้ายคลึงกับงานของธีระจิต สัตระกุล หากแต่มีการแบ่งประเภทที่แตกต่างกัน กล่าวคือ จากรุวรรณ พุ่มพฤษ แบ่งคำต้องห้ามออกเป็น 2 ประเภท คือ คำต้องห้ามแท้ และคำต้องห้ามเทียม

คำต้องห้ามแท้ คือ คำที่เห็นแล้วทราบทันทีว่าแทนความต้องห้ามอะไรโดยไม่ต้องใช้บริบทของการบริภาษมาเป็นเครื่องกำหนดเกี่ยวกับความหมาย ได้แก่ 1) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเกี่ยวกับการขับถ่าย เช่น ชี้ เยี่ยว 2) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเกี่ยวกับเรื่องอับมงคล เช่น ตายห่า อิบหาย ระยำ จัญไร อัปรีห์ อุบาทว์ 3) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเกี่ยวกับสัตว์อับมงคลและสัตว์ชั้นต่ำ เช่น เหี้ย ด้รัจฉาน เปรด นรกจกเปรด 4) คำที่ใช้แทนสิ่งต้องห้ามเกี่ยวกับอวัยวะเบ้องต่ำ เช่น ตีน สั้นตีน 5) คำที่ใช้แทนคำต้องห้ามเกี่ยวกับสภาพต่ำช้าที่ไม่พึงปรารถนา

เช่น ซาดิซั๋ว ซาดิหมา ซี้ซ้า บัดซบ หินซาดิ ถ้อย สฤล สามานย์ และ 6) คำที่ใช้แทนความต้องห้าม ที่ถือว่าเป็นคำที่ไม่สุภาพ เช่น กู มึง ไอ้ แม่มึง กระบาล เป็นต้น

คำต้องห้ามเทียม หมายถึง คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเมื่ออยู่ในบริบทของการบริภาษ ซึ่งแยกย่อยเป็น 2 ประเภทคือ คำต้องห้ามเทียมทางความหมาย ได้แก่ 1) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเกี่ยวกับอวัยวะเพศทั้งชายและหญิง เช่น ลิงค์ โยนี 2) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเกี่ยวกับกริยาการร่วมเพศ เช่น ผสมพันธุ์ สืบพันธุ์ ซี้กัน 3) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเกี่ยวกับสัตว์อับมงคล และสัตว์ชั้นต่ำ ได้แก่ แลน หมา และ 4) คำที่ใช้แทนความต้องห้ามเกี่ยวกับสภาพที่ต่ำช้าอันไม่พึงปรารถนา เช่น บ้า โง่ งั่ง งี่เง่า ไพร่ และคำต้องห้ามเทียมทางเสียง ได้แก่ 1) คำต้องห้ามที่มีเสียงใกล้เคียงกับความต้องห้าม เช่น yes และ 2) คำต้องห้ามเทียมที่มีเสียงสลับกันกับความต้องห้ามที่ต้องการกล่าว เช่น ยักษ์ไม่เพชร เป็นต้น

ส่วน อุลมานน์ (Ulmann 1957 อ้างอิงใน แก้วใจ จันทร์เจริญ 2533, หน้า 14-15) แบ่งคำต้องห้ามโดยใช้เกณฑ์ทางจิตวิทยาออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) คำต้องห้ามที่เกิดจากความกลัว (taboo of fear) ได้แก่ คำที่เกี่ยวกับชื่อของสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ เช่น ชื่อของพระเจ้า ปีศาจ วิญญาณศักดิ์สิทธิ์ หรือสัตว์บางชนิด 2) คำต้องห้ามที่เกิดจากความไม่เหมาะสม (taboo of delicacy) หมายถึง คำที่ผู้พูดพยายามหลีกเลี่ยงที่จะเอ่ยถึงโดยตรงไปตรงมา เนื่องจากอาจทำให้ผู้ฟังสะเทือนใจอย่างรุนแรง เช่น คำที่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ คำที่เกี่ยวกับความตาย สภาพความบกพร่องของร่างกายและจิตใจ อาชีพบางอย่าง และ เรื่องเชื้อชาติ เป็นต้น 3) คำต้องห้ามที่เกิดจากความไม่สุภาพตามมารยาทสังคม (taboo of propriety) ได้แก่ คำที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ อวัยวะบางส่วนในร่างกาย รวมไปถึงของเสียที่ถูกขับออกจากร่างกาย

ดังที่กล่าวในตอนต้นแล้วว่า Taboo คือการห้ามหรือข้อห้ามการกระทำหรือพฤติกรรมหนึ่งๆที่มีผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเจ็บไข้ ไม่สบาย ได้รับความเจ็บ หรือเกิดอันตรายต่างๆ หากบุคคลในสังคมนั้นๆมีการละเมิดข้อห้ามเหล่านั้น จึงทำให้ผู้คนหลีกเลี่ยงข้อห้ามต่างๆไปจนถึงหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงคำพูดที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ หรือข้อห้ามเหล่านั้น จนกลายเป็นคำที่ห้ามพูด หรือคำต้องห้าม แอลัน และเบอร์ริดจ์ (Allan and Burrige, 2006) กล่าวว่าข้อห้ามซึ่งเป็นที่มาของคำต้องห้าม จะเกี่ยวข้องกับ 5 เรื่องต่อไปนี้

1. อวัยวะ/ส่วนของอวัยวะในร่างกาย (Allan and Burrige, 2006, pp.161-165) เช่น ผม ขนจากส่วนต่างๆ และสิ่งที่ถูกขับออกมาจากอวัยวะในร่างกาย (bodies and their effluvia) เช่น เหงื่อ น้ำมูก อุจจาระ ประจำเดือน ในหลายๆ สังคมมีความเชื่อว่า คำสาป เวทมนต์ หรือมนต์ดำต่างๆ จะนำสิ่งที่ขับออกมาจากร่างกาย เช่น ขน หรือผม เป็นส่วนประกอบในการ

ประกอบพิธีกรรมนั้น ในบางถิ่นใช้ระดู หรือปัสสาวะผสมกับชาหรือกาแฟให้ผู้ชายกิน เพื่อจะทา
 เสนให้ผู้ชายมาลู่มหลง สิ่งที่ถูกขับออกมาจากร่างกาย ในทางชีววิทยาคือเป็นของเสียและสกปรก
 ยกเว้น น้ำตา (ไม่ใช่ของเสียและไม่สกปรก เพราะเชื่อว่าการหลั่งน้ำตามากมายมิได้ทำให้คนถึงกับ
 เสียชีวิต) น้่านม และเลือดที่มาจากบาดแผลต่างๆ

สังคมส่วนใหญ่เชื่อกันว่า ระดูของหญิงเป็นสิ่งที่ต้องห้าม เนื่องจากวงจรการทำงาน
 ของมดลูกคือการตกของไข่ในรังไข่ทุกๆ เดือน (29.5 วัน) กับวงจรของดวงจันทร์ (ที่มีการเต็มดวง)
 เป็นเหตุการณ์ที่สอดคล้องกันอย่างน่าอัศจรรย์ ไม่มีวงจรอื่นๆ ในร่างกายของมนุษย์ที่เป็นเช่นนี้อีก
 ผู้หญิงจึงมักถูกเชื่อมโยงกับดวงจันทร์ มากกว่าผู้ชาย อย่างไรก็ตาม มีความเชื่อมาอย่างยาวนานว่า
 หญิงที่กำลังมีระดูนั้น ไม่สะอาด เช่นในยุคกลางมีความเชื่อว่า ระดูมีวิญญาณร้ายและจะนำโรค
 ร้าย เช่น โรคเรื้อนและซิฟิลิสมาสู่ผู้ที่อยู่ใกล้เคียงได้ โดยมีหญิงที่กำลังมีระดูเป็นผู้แพร่เชื้อเหล่านี้
 จึงมีข้อห้ามไม่ให้หญิงที่กำลังมีระดูออกมาติดต่อกับคนภายนอก นอกจากนี้ยังมีข้อห้ามอีก
 มากมายในอีกหลายๆ สังคมเกี่ยวกับหญิงขณะมีระดู เช่น ห้ามร่วมประเวณีกับชาย ห้ามทำอาหาร
 ให้ผู้ชายรับประทาน (ผู้หญิงและเด็กรับประทานได้) ห้ามเข้าสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ห้ามแตะต้องและ
 ห้ามไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดๆ

2. อวัยวะเพศและกิจกรรมทางเพศ (the organs and acts of sex) (Allan and
 Burrige, 2006, pp. 144-145) เรื่องกิจกรรมที่เกี่ยวกับเพศ มักจะเป็นสิ่งต้องห้าม (ซึ่งหมายถึง
 การมีสัมพันธ์ทางเพศกับคนนอกครอบครัวที่ผิดต่อกฎหมายและศาสนา) และมีคำห้ามพูด
 ที่เกี่ยวกับหัวข้อนี้มากมายที่สุด เช่น คำเรียกอวัยวะเพศทั้งชายและหญิง การถึงจุดสุดยอด
 การสำเร็จความใคร่ เป็นต้น กิจกรรมที่เกี่ยวกับเพศถูกห้ามไม่ให้ใช้เป็นหัวข้อในการแสดงต่อ
 สาธารณะและถูกห้ามไม่ให้ใช้เป็นหัวข้อในการสนทนา ภาษาที่จะนำมาใช้เพื่อแสดงถึงเรื่องเพศจึงมัก
 เป็นการเล่นคำหรือใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบมากกว่าที่จะพูดออกมาตรง ๆ

3. โรคภัยไข้เจ็บ ความตาย และการฆ่า (รวมทั้งการล่าสัตว์ และหาปลา) (diseases,
 death and killing, including hunting and fishing) (Allan and Burrige, 2006, pp. 203-221)
 คนทั่วไปมักพยายามหลีกเลี่ยงชะตากรรม โดยจะไม่พูดถึงเรื่องลางร้ายหรือความโชคร้าย ด้วยเหตุ
 ที่มีความกลัวเป็นหลัก คือ กลัวที่จะเจ็บปวด กลัวเป็นโรคร้ายและกลัวที่จะตาย ดังจะเห็นได้จาก
 การที่มีคนจำนวนหนึ่งยังคงใส่เครื่องราง ของขลังในขณะที่ออกเดินทางไกล หลีกเลี่ยงการเดินทางได้
 บันไดหรือมีความเชื่อเรื่องตัวเลขนำโชคและตัวเลขอัปมงคล ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้เองทำให้
 คนเรามักจะไม่พูดถึงเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ เพราะมีความเชื่อว่าเมื่อพูดถึงจะทำให้เราไม่สบายหรือ
 เจ็บป่วยไปตามนั้น ในอดีตครั้งที่การแพทย์ยังไม่เจริญ การรักษาโรคและเครื่องมือทางการแพทย์

ไม่ทันสมัย ผู้คนมักเชื่อว่าโรคภัยต่างๆ เกิดจากสิ่งลึกลับและเป็นเรื่องเหนือธรรมชาติ การรักษามักเกี่ยวข้องกับภูตผีและวิญญาณ โดยใช้วิธีการสวดอ้อนวอน การปลุกเสก การบูชายันต์ หรือการใช้เวทมนต์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชื่อโรคที่ร้ายแรงเป็นคำที่ผู้คนจะไม่พูดถึงหรือสังคมห้ามพูด ได้แก่ โรคซิฟิลิส โรคเรื้อน โรคมะเร็ง โรคทางจิต (บ้า) และโรคเอดส์

งานหรืออาชีพที่เสี่ยงต่ออันตราย เช่น ออกไปทำสงคราม ทำเหมืองแร่ ล่าสัตว์และการหาปลา มักมีเรื่องที่ถูกกำหนดให้ห้ามพูดและห้ามกระทำ ด้วยเหตุที่อาชีพเหล่านั้นพยายามหลีกเลี่ยงความพ่ายแพ้ สิ้นหวัง หลีกเลี่ยงการพังพินาศหรือถล่มของเหมือง หลีกเลี่ยงสัตว์ดุร้ายที่อันตราย และหลีกเลี่ยงการหลงทางในทะเล เป็นเหตุให้ในหลายๆ ชุมชน เมื่อนายพรานหรือนักล่าจะออกล่าสัตว์จึงมักจะปกปิดจุดประสงค์ของตน ด้วยการพูดเสียงไปเช่น "จะออกไปเก็บต้นหวาย จะไปเก็บของป่า" เป็นต้น จะไม่พูดตรงๆว่าจะออกไปล่าสัตว์ พร้อมทั้งจะไม่เอ่ยชื่อหรือเรียกชื่อนายพรานเมื่อออกไปล่าสัตว์หรือไปเพื่อมา เพราะเกรงว่าเหยื่ออาจจะรู้หรือเข้าใจภาษาที่เราพูดกัน ชาวยูเครนห้ามพูดชื่อผู้ร่วมทาง และห้ามพูดถึงหมาป่า ชาวเกาหลีมีสุภาษิตว่า "พูดถึงเสือ เสือจะมา" ชาวออสเตรเลีย เชื่อว่าจิตวิญญาณของสัตว์ สามารถเข้าใจภาษามนุษย์ได้ และถ้าสัตว์ร้ายได้ยินชื่อ (ที่เราพูดถึงมัน) มันจะหนี (ทำให้เราจับมันไม่ได้) หรือไม่ก็ทำร้ายเรา ดังนั้น หมาป่า หมิงู สัตว์มีพิษต่างๆ ฉลาม ปลากะเบน และจระเข้ จึงถูกเรียกด้วยคำอื่น

4. การตั้งชื่อ การเรียกชื่อ (naming and addressing) (Allan and Burridge, 2006, pp.124-128) ชื่อ เป็นสิ่งที่ระบุตัวตนของผู้พูดและแยกตัวเราออกจากคนอื่น ๆ นอกจากนั้นชื่อยังเป็นสื่อกลางให้เพื่อนหรือคนทั่วไปรู้จักตัวเรา ดังนั้นการทำให้คนเสียชื่อ เปรียบได้กับหรือเลวร้ายพอๆ กับการทำร้ายร่างกาย ชื่อจึงเป็นเรื่องต้องห้ามของหลายๆ ชุมชน การเรียกชื่อบางคนอาจนำความโชคร้ายมาสู่เจ้าของชื่อและผู้ที่เรียกชื่อนั้น การตั้งชื่อจึงต้องมีการเลือกเฟ้นอย่างประณีตเหมาะสม บางชุมชนมีข้อห้ามเกี่ยวกับการตั้งชื่อบางชื่อ จนต้องจัดให้มีการตั้งชื่อโดยชุมชนต้องเห็นว่าเหมาะสมจึงจะตั้งชื่อนั้นๆ ได้ เช่นเดียวกับเรื่องโรคภัย ชื่อที่ต้องห้ามเกิดมาจากความกลัวเป็นหลัก กล่าวคือ กลัวว่าหากเอ่ยชื่อที่ต้องห้ามออกมา คนที่เอ่ยชื่อและคนที่ถูกเอ่ยชื่อจะเป็นโรคภัย จะถูกเวทย์มนตร์ร้ายหรือถูกผีร้ายมาพาตัวไป นอกจากนั้นชื่อยังสามารถถูกนำไปใช้เรื่องเวทมนต์ต่างๆ ได้ เช่นเดียวกับสิ่งที่ขับออกมาจากร่างกาย เช่น เลือดและปัสสาวะ

มีตัวอย่างของข้อห้ามต่างๆ ที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อ การเอ่ยชื่ออีกมากมาย อาทิ ในตำนานอียิปต์ หากเปิดเผยชื่อตนให้ผู้อื่นล่วงรู้ ผู้นั้นจะต้องสูญเสียพลัง อำนาจ ในสังคมออสเตรเลียเหนียนจะห้ามไม่ให้คน 2 คนมีชื่อเดียวกันโดยเฉพาะคนที่ป็นญาติกัน สังคม Nguni ในแอฟริกาใต้ ผู้หญิงจะถูกห้ามไม่ให้เรียกชื่อพ่อสามีหรือผู้ชายที่สืบเชื้อสายโดยตรงกันมา และห้ามเรียกชื่อ

หัวหน้าเผ่าของตน รวมทั้งห้ามออกเสียงที่คล้ายกับชื่อหัวหน้าเผ่า ทั้งนี้การห้ามเรียกชื่อดังกล่าวนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียกและผู้ถูกเรียกชื่อนั้น เพราะการเปล่งเรียกชื่อหรือเสียงที่คล้ายชื่อ จะทำให้ผีหรือปีศาจร้ายได้ยิน โดยเฉพาะเวลากลางคืน จะห้ามเรียกหรือพูดชื่อดังกล่าวเด็ดขาด รูปแบบการตั้งชื่อและเรียกชื่อนั้นขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้พูดและผู้ฟัง และบทบาทดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงได้ ในต่างสถานการณ์ และยังขึ้นกับระยะห่าง ความใกล้ชิดกัน อายุ เพศ พื้นฐานทางวัฒนธรรมในสังคมของคู่สนทนา

5. อาหาร และกลิ่น (foods and smell) (Allan and Burridge, 2006, pp. 175-176) อาหารมีความสำคัญยิ่งต่อมนุษย์ในหลายๆ ด้าน ได้แก่ การดำรงชีวิต เพิ่มพลังแก่สมอง ความงาม ความต้องการทางเพศ ความเป็นอยู่ที่ดี และเพื่ออายุที่ยืนยาว เราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าเมื่อเราคับข้องใจ เศร้าใจหรือเกิดความเครียด เรามักผ่อนคลายด้วยการกิน ซึ่งความจริงแล้วก็มีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ยืนยันว่าการบริโภคของหวานและอาหารที่มีไขมัน จะสามารถทำให้ความตึงเครียดของสมองลดลง ดังนั้นการดื่มและกินจึงทำให้มนุษย์รู้สึกมีความสุขมากที่สุด เพราะสัมผัสที่เกี่ยวกับการดม ได้กลิ่นและได้ลิ้มรสนั้นเป็นสัมผัสที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดที่สุดกับร่างกายของเรา นอกจากนั้นแล้วอาหารยังเป็นสิ่งที่ระบุดัตตน บอกถึงชนชั้นและวิถีชีวิตของผู้กินได้ เช่น เรากินหมู ไก่ แต่เขากินสุนัข เรากินน้ำแต่เขากินเบียร์ หรือ พาสต้ามีความสัมพันธ์กับคนอิตาลี ครัวซองมีความสัมพันธ์กับคนฝรั่งเศส การตุ๋นมีความสัมพันธ์กับคนจีน เป็นต้น และคนแต่ละชนชาติก็จะมีอาหารต้องห้ามของตน เช่น เนื้อวัวเป็นอาหารต้องห้ามของชาวฮินดู หมูเป็นอาหารต้องห้ามของมุสลิม เป็นต้น ทั้งนี้แนวคิดต่างๆ ในข้อห้ามเหล่านั้นส่วนใหญ่มักเกิดจากความเชื่อที่อยู่เหนือเหตุผล นอกจากนั้นแล้ว อาหารยังมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศเนื่องจากปากเป็นอวัยวะที่ใช้กินอาหารและเป็นอวัยวะที่ใช้ในเรื่องเพศอีกด้วย จึงมีคำศัพท์ที่เกี่ยวกับอาหารที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณะที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ เช่น appetite, hunger, greed, smell good, allure, seduce เป็นต้น

ส่วนเรื่องของกลิ่น (Allan and Burridge, 2006, pp. 197-199) ประสาทรับรู้เรื่องกลิ่น จะมีความสัมพันธ์กับประสาทสัมผัสเรื่องรสชาติ ความหิวและกระหาย อีกทั้งชื่อของโรคภัยไข้เจ็บบางชนิดมีความเกี่ยวข้องกับกลิ่นด้วย เช่นโรคไข้ไทฟอยด์จะทำให้นึกถึงกลิ่นขมขื่น รังโรคจะทำให้นึกถึงกลิ่นเบียร์ค้าง เก่า โรคเบาหวานทำให้นึกถึงกลิ่นสารอาซีโตน (สารเคมีที่ใช้ละลายวัตถุ ยาทาเล็บ) โรคไข้เหลืองทำให้นึกถึงกลิ่นเนื่อ โรคจิตเสื่อมทำให้นึกถึงกลิ่นเหม็น เป็นต้น

เมื่อคน และสัตว์เกิดความกลัว ร่างกายจะปล่อยกลิ่นบางอย่างออกมา เช่นเดียวกับเมื่อคนเกิดความเครียด ร่างกายจะผลิตสารอะดีนาลีนออกมา หัวใจก็จะเต้นเร็ว ความดันเลือดจะ

สูงขึ้นและเหวี่ยงก็จะไหลออกมามาก นอกจากนี้กลิ่นยังมีความเกี่ยวข้องกับร่างกาย อาหารและความดึงดูดทางเพศ เช่นกัน เนื่องจากในทางวิทยาศาสตร์มีข้อมูลยืนยันว่า กลิ่นตัวของคนแตกต่างกันเพราะอาหารที่เรากินต่างกัน และในทางชีววิทยายืนยันว่า ชาติพันธุ์แตกต่างกันจะมีกลิ่นตัวที่แตกต่างกัน คนแถบเอเชียจะมีต่อมใต้รักแร้ที่เล็กกว่าหรือไม่มีต่อมเลย มนุษย์เราได้กลิ่นตลอดเวลาเพราะเราหายใจเข้าออกตลอดเวลา ในขณะที่สัมผัสอื่นเช่น ตา เราสามารถหยุดได้ด้วย การหลับตา เราสามารถปิดหูได้ เมื่อเราไม่อยากฟัง ไม่อยากได้ยิน แต่เราไม่สามารถหยุดหายใจได้

ผู้วิจัยได้อธิบายให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่าง คำหยาบ คำด่า คำสบถ คำระคายหู และคำต้องห้ามเพื่อให้เห็นว่า คำด่าแตกต่างจากคำต่างๆ ดังกล่าว กล่าวคือคำด่าเป็นส่วนหนึ่งของคำหยาบ แต่เรามีได้นำคำหยาบทั้งหมดมาด่า มีคำหยาบเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่นำมาด่า ทำนองเดียวกันคือคำระคายหู คำสบถและคำต้องห้ามทุกคำมิใช่คำด่า ทั้งนี้ที่นำมากล่าวอธิบายในที่นี้ เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างและความสัมพันธ์ของคำเหล่านี้ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน และการแบ่งประเภท พร้อมทั้งตัวอย่างของคำแต่ละชนิดข้างต้นนั้น มีประโยชน์ต่อผู้วิจัยในการจำแนกและจัดประเภทคำด่าของไทยอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป ความหมายของคำด่า ทั้งความหมายตรงหรือความหมายประจำรูปและความหมายอุปลักษณ์ และความหมายของคำด่ามักจะเกี่ยวข้องกับคำหยาบหรือคำหยาบคาย มากที่สุด กล่าวคือถ้อยคำด่าจะเป็นคำที่มีระดับของความหยาบคายสูงถึงสูงมาก เนื่องจากต้องการลดค่าผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังเสียหน้า โกรธ และไม่พอใจ คำที่หยาบคายระดับต้นและปานกลางก็คือคำระคายหู ที่ในบางสังคมยังใช้กันอยู่ หรือในกลุ่มเพื่อนสนิทใช้กันเนื่องจากคิดว่าเป็นการแสดงความสนิทสนม และหากเป็นคำที่มีความหยาบคายระดับสูงมากๆ ก็มักจะเป็นคำต้องห้ามที่บางคนไม่กล้าเอ่ยปากพูดคำเหล่านั้น เพราะอับอาย หรือเป็นความเชื่อของกลุ่มสังคมนั้น ๆ และเมื่อเป็นที่ทราบกันว่าคำต้องห้ามเป็นคำที่คนพูดไม่กล้าพูดและคนฟังไม่อยากฟัง เมื่อเวลาโกรธจึงใช้คำเหล่านี้ออกมาพูดหรือด่า และคำด่าส่วนใหญ่มักจะเป็นคำที่มีความหมายอุปลักษณ์ กล่าวคือ ไม่ด่าตรง ๆ แต่เป็นการเปรียบเทียบคนกับสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่มีความหมายไปในทางที่ไม่ดี ดังนั้นแล้วคนไทยใช้คำประเภทใดมาด่ากันบ้าง คำด่าเหล่านั้นมีกลวิธีในการสร้างคำเป็นอย่างไร คำด่าแต่ละคำนั้นให้ความหมายอย่างไร โดยเฉพาะความหมายอุปลักษณ์ และคำด่าที่เป็นอุปลักษณ์เหล่านั้นสะท้อนให้เห็นระบบคิด ค่านิยม ความเป็นอยู่ ตลอดจนวัฒนธรรมและความเชื่อของคนไทยอย่างไรบ้างจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาเป็นอย่างมาก

การศึกษาความหมายตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ เป็นแนวทางการศึกษาภาษาแนวใหม่ซึ่ง เฟรค (Frake, 1961) เป็นผู้บุกเบิกขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าถึงระบบความรู้ ความคิด ค่านิยม ทัศนคติของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยมีความเชื่อว่าภาษาเป็นสิ่งสะท้อนความรู้สึกนึกคิดและการมองโลกของผู้พูด ดังนั้นการวิเคราะห์โครงสร้างของภาษาและความหมายของคำศัพท์ในแต่ละหมวดของชนกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งจะทำให้เข้าใจระบบความนึกคิดและการมองโลกของชนกลุ่มนั้นๆได้

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2546) เป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนทำให้อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์เป็นที่รู้จักมากขึ้นในประเทศไทยได้สรุปหลักการสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ไว้ 5 ประการต่อไปนี้

1. คำในภาษาเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ ดังนั้นการวิเคราะห์คำทำให้เห็นและเข้าใจถึงมโนทัศน์ ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจระบบความรู้ ความคิด และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้
2. ข้อมูลที่ใช้ได้มาอย่างเป็นธรรมชาติและวัตถุวิสัย
3. เน้นการวิเคราะห์ความหมายของคำ
4. ผู้วิเคราะห์ต้องใช้วิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ สามารถตรวจสอบได้
5. เป้าหมายของการวิเคราะห์คือการตีแผ่ระบบความรู้จากมุมมองของชาวบ้าน ไม่ใช่จากมุมมองของผู้วิเคราะห์

หลักการดังกล่าวนี้คล้ายคลึงกับหลักการที่ สเตอ์ทแวน (Sturtevant, 1964) นักมานุษยวิทยาผู้ศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์ศาสตร์ที่กล่าวถึงหลักการที่ใช้ในการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ไว้ 6 วิธี ได้แก่

1. Etics and Emics เป็นลักษณะสากลที่ทุกสังคมมีอยู่และลักษณะเฉพาะที่เป็นวัฒนธรรมของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ
2. Domains คือวงคำศัพท์หรือหมวดศัพท์ที่จะศึกษา
3. Terminology คือชื่อของสิ่งต่างๆ หรือระบบการเรียกชื่อสิ่งต่างๆที่แสดงความคิดของเจ้าของภาษา
4. Paradigms and Componential analysis คือการจัดกลุ่มโดยพิจารณาลักษณะร่วมของข้อมูลและการวิเคราะห์อรรถลักษณะ
5. Taxonomies วิธีการจัดกลุ่มข้อมูลโดยยึดหลักความต่างซึ่งใช้พิจารณาในแนวนอน ถือเป็นศัพท์ประเภทเดียวกันแต่ต่างชนิดกัน และการรวมเข้าที่ใช้พิจารณาในแนวตั้ง ถือเป็นศัพท์ที่มีระดับลดหลั่นลงไปแบบใหญ่ไปย่อย

6. Discovery procedures เป็นวิธีการเก็บข้อมูลโดยไม่นำวัฒนธรรมของผู้วิเคราะห์ไปเป็นแบบเพื่อให้ได้ข้อมูลของเจ้าของภาษา

โดยสรุปหลักการในการศึกษาอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์นั้น จะศึกษาโดยการวิเคราะห์คำวงคำศัพท์หรือหมวดศัพท์ ที่เป็นชื่อของสิ่งของหรือระบบการเรียกชื่อสิ่งต่าง ๆ เนื่องจากมีความคิดว่าคำในภาษาเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ และสามารถทำให้เห็นถึงระบบความรู้ ความคิด รวมถึงลักษณะสากลและลักษณะเฉพาะที่เป็นวัฒนธรรมที่สังคมนั้น ๆ มีอยู่ โดยข้อมูลต้องได้มาอย่างเป็นธรรมชาติและเป็นวัตถุวิสัยและนำมาวิเคราะห์โดยวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ที่สามารถตรวจสอบได้ สุดท้ายจึงนำมาตีแผ่ความรู้จากมุมมองของชาวบ้าน

หลักการดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดวิธีการศึกษาและวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์หลายวิธี อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2529) กล่าวถึงวิธีการศึกษาและวิเคราะห์ที่สำคัญและนิยมใช้กันมาก ได้แก่ 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Componential Analysis) และ 2) การจัดประเภทแบบชาวบ้าน (Folk Taxonomy)

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย เป็นเครื่องมือหนึ่งในการอธิบายความหมายและความสัมพันธ์ของคำศัพท์ โดยมีหลักการเพื่อจำแนกคำออกจากคำอื่น ๆ ในกลุ่มคำเดียวกัน โดยการนำคำในกลุ่มมาแจกแจงความหมายย่อยหรือที่เรียกว่าอรรถลักษณะ (semantic feature) หรือองค์ประกอบทางความหมาย (semantic component) ซึ่งเป็นกำรแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางความหมายของคำในกลุ่มคำ

งานวิจัยทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับคำเรียกญาติ เช่น งานวิจัยของวิภัตติรินทร์ ประพันธ์ศิริ (2535) เรื่อง "คำเรียกญาติในภาษาคำเมือง: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์" งานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint, 2001) เรื่อง "การวิเคราะห์องค์ประกอบคำเรียกญาติในภาษาไทย" งานวิจัยของศุภมาส เอ่งฉ้วน (2537) เรื่อง " คำเรียกญาติภาษาจีนฮกเกี้ยนในภาคใต้ของประเทศไทยและเกาะปีนัง" และงานวิจัยของวรภรณ์ ติระ (2545) เรื่อง "คำเรียกญาติของชาวไทยมุสลิมที่มีเชื้อสายต่างกันในกรุงเทพมหานคร" เป็นต้น ผลงานเกี่ยวกับคำเรียกญาติดังกล่าวพบว่าคำเรียกญาติของชาวไทยล้านนา ไทยกรุงเทพฯ จีนฮกเกี้ยนและไทยมุสลิมมีมิติแห่งความแตกต่างร่วมกันทั้งหมด 5 มิติ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ เพศ และฝ่ายพ่อหรือแม่ อย่างไรก็ตามงานวิจัยแต่ละงานก็มีความแตกต่างกันในรายละเอียด เช่น คำเรียกญาติที่ถัดจากตัวเองขึ้นไป 2 รุ่นของชาวไทยกรุงเทพฯแตกต่างจากของชาวไทยล้านนา ชาวไทยมุสลิมและชาวจีนฮกเกี้ยน คือ คำเรียกญาติในภาษาไทยกรุงเทพฯ มีการแยกความแตกต่างระหว่างฝ่ายพ่อและแม่

ดังจะเห็นว่ามีคำว่า ปู และ ยา ซึ่งหมายถึงคำเรียกญาติที่ถัดจากตัวเองไป 2 รุ่นและอยู่ฝ่ายพ่อ ส่วนคำว่า ตา และ ยาย หมายถึงคำที่ถัดจากตนเองขึ้นไป 2 รุ่นและอยู่ฝ่ายแม่ ในทางตรงกันข้าม ชาวไทยมุสลิมทั้ง 3 เชื้อสายมีมิติแห่งความแตกต่างที่ใช้แยกคำเรียกญาติพื้นฐานไม่เท่ากัน คือ มุสลิมเชื้อสายมาเลย์มีมิติแห่งความแตกต่าง 5 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ เพศ และการให้เกียรติ ในขณะที่มุสลิมเชื้อสายจาม-เขมรมี 6 ประการ โดยมีดีเรื่อง ฝ่ายพ่อแม่เพิ่มขึ้นมานอกจากนั้นคำเรียกญาติไม่พื้นฐานของชาวไทยมุสลิมทั้ง 3 เชื้อสาย ยังมีมิติแห่งความแตกต่างที่เหมือนกัน 8 ประการ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ เพศ ฝ่ายพ่อ-แม่ เพศของผู้พูด คำรึนหุ และการแต่งงานใหม่ เป็นต้น

นอกจากนั้นงานวิจัยที่เกี่ยวกับคำเรียกญาติแล้วยังมีงานวิจัยด้านอื่นๆ ที่ใช้วิธีการวิเคราะห์ห้องคำประกอบ นี้ เช่น งานวิจัยของพิจิตรา พาณิชย์กุล (2547) เรื่อง " การศึกษาชื่อและระบบการทอขึ้นมัดหมี่ดั้งเดิมของคนไทพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ตามแนววรรณคดีชาตินิยม " พบว่าชื่อขึ้นมัดหมี่ประเภทพื้นฐานมีมิติแห่งความแตกต่าง 4 มิติ ได้แก่ จำนวนเส้นพุ่ง จำนวนหมี่ในเส้นพุ่ง การใช้ลวดไหมประกอบ และ ลักษณะของด้ายในเส้นพุ่ง และพบว่าชื่อของลายมัดหมี่มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะกลายเป็นลายเดี่ยวดั้งเดิมหรือลายประสมดั้งเดิมซึ่งต่างก็มีมิติทางความหมายที่แตกต่างกันไป

งานวิจัยของพรลัดดา เมฆบัณฑิต (2547) เรื่อง " การศึกษาคำเรียกรสและทัศนคติเกี่ยวกับรสในภาษาจีนแต่จิวตามแนววรรณคดีชาตินิยม " ในเรื่องของการวิเคราะห์ห้องคำประกอบทางความหมายพบว่าคำเรียกรสพื้นฐานในภาษาจีนแต่จิวมีทั้งสิ้น 9 คำ และคำเหล่านี้แตกต่างกันใน 7 มิติ ได้แก่ ความคงทนของรส ความฉ่ำฉ่ำหอม การได้กลิ่นทางจมูก ความแสบ ความเหนียว คอ ความกระหายน้ำ และความเสียวฟัน

งานวิจัยของกัญทิมา รักรวงษ์วาน (2550) เรื่อง " การศึกษาคำเรียกสัมผัสและคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยตามแนววรรณคดีชาตินิยม " ผลการวิเคราะห์พบว่าคำเรียกสัมผัสพื้นฐานของไทยมีทั้งสิ้น 25 คำ ได้แก่ ขรุขระ ตะปุ่มตะป่ำ เรียบ สาก ลื่น ฝืด หยิบ ละเอียด แข็ง นุ่ม กรอบ เปราะ หยุน เหลว ละะ เหนียว เย็น อุ่น ร้อน เปี้ยก หมาด ขึ้น และแห้ง และคำเหล่านี้เป็นตัวแทนของประเภทสัมผัสพื้นฐานในภาษาไทย 24 ประเภทซึ่งจากการวิเคราะห์ห้องคำประกอบทางความหมายพบว่ามีความแตกต่างกันใน 4 มิติหลัก คือ เนื้อสาร พื้นผิว ความเปี้ยก และอุณหภูมิ

งานวิจัยของสิริวิมล ศุภกรสร (2550) เรื่อง " การศึกษาคำเรียกเสียงและทัศนคติเกี่ยวกับเสียงในภาษาไทยตามแนววรรณคดีชาตินิยม " พบว่าคำเรียกเสียงพื้นฐานในภาษาไทย

มีทั้งสิ้น 10 คำ ได้แก่ ดั่ง ก້อง กังวาน ค่อย เบา แหลม เล็ก ทุ่ม ใหญ่ และแหบ ซึ่งคำเหล่านี้มี
มิติแห่งความแตกต่าง 8 มิติ ได้แก่ ความชัดเจนของการได้ยิน การกินพื้นที่ การกินเวลา ความ
คงที่ของการได้ยิน ระดับเสียง ความเสียดแทง ความนุ่มนวล และความต่อเนื่องของเสียง

งานวิจัยของมนสิการ เสงสุวรรณ (2550) เรื่อง "คำเรียกประเภทผีของคนไทยในชุมชน
วัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี: การศึกษาแนววรรคศาสตร์ชาติพันธุ์"
พบว่าคำเรียกผีมี 59 คำ และมีมิติแห่งความแตกต่าง 10 มิติ ได้แก่ ตัวตน สภาพ ติร้าย ลักษณะ
การตาย ที่อยู่ หน้าที่ อายุ อาหาร เพศ และ ลักษณะพิเศษ และ งานวิจัยร่วมของ ยศกร สิทธิศักดิ์
ไพบูลย์, จรัลวิไล จรุงโรจน์และวิภากร วงศ์ไทย (2553) เรื่อง "การศึกษาชื่อสายผ้าแพรวา
ในภาษาผู้ไทยตามแนววรรคศาสตร์ชาติพันธุ์" ในการวิเคราะห์องค์ประกอบความหมายของลาย
พบว่าประกอบไปด้วยความแตกต่างดังนี้ (สัตว์) (+จินตนาการ) (+สิ่งก่อสร้าง) (+ความเชื่อ) (+พืช)
(+ลักษณะนาม) (+จำนวน) (+ประเพณี) (+กริยา) (+กริยา) (+ธรรมชาติ) (+สิ่งของเครื่องใช้)
(+อวัยวะ)

งานวิจัยของสุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ และอัญชลี สิงห์น้อย (2552) เรื่อง "คำเรียกรส
ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทในเขตภาคเหนือตอนล่าง: กรณีศึกษาในแนววรรคศาสตร์ชาติพันธุ์" พบว่าคำ
เรียกรสชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ไทในเขตภาคเหนือตอนล่างแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือคำเรียกรสชาติ
เดี่ยว และคำเรียกรสชาติประสม คำเรียกรสชาติเดี่ยวพบเป็นจำนวน 41 คำซึ่งมีโครงสร้าง และ
วากยสัมพันธ์ที่ประกอบด้วย หน่วยหลัก และหน่วยขยาย 3 หน่วย ในลำดับดังนี้คือ หน่วยขยาย 1
-หน่วยขยาย 2 -หน่วยหลัก - หน่วยขยาย 3 โดยที่หน่วยขยายเป็นได้ทั้งคำเดี่ยว วลีหรือประโยค
หน่วยประกอบของคำเรียกรสชาติต่างๆ มีวรรคศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงการรับรู้รสชาติที่
ละเอียดอ่อนหลายมิติ สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของพืชพรรณธัญญาหารชนิดต่างๆ
โดยหน่วยประกอบหลักแสดงให้เห็นถึงการรับรู้รสชาติจากปุ่มรับรสที่ลิ้น เช่น คำว่า เผ็ด เบี้ยว
หวาน แสดงให้เห็นถึง กลิ่น เช่นคำว่า หอม เหม็น ฉุน แสดงให้เห็นถึงกายสัมผัส เช่น คำว่า ร้อน
เย็น แสบ คัน แสดงให้เห็นถึงทัศนคติ เช่น คำว่า กลมกล่อม นัว ไตง เลียน เป็นต้น

2. การจัดประเภทแบบชาวบ้านหรือการจัดจำพวกแบบชาวบ้าน (folk taxonomy)
เบอร์ลิน (Berlin, 1992 อ้างใน มนสิการ เสงสุวรรณ, 2550, หน้า 10) กล่าวว่า การจัดจำพวกแบบ
ชาวบ้านคือการจัดความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งออกเป็นลำดับชั้นในรูปแบบเดียวกับการจัดประเภท
ทางชีววิทยา ซึ่งมีการจัดแบ่งสิ่งมีชีวิตตามลำดับของ kingdom, phylum, class, order, division,
family, genus, species โดยมีหลักการสำคัญในการจัดจำพวกตามที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์
(2529) ได้ระบุไว้คือ แนวคิดเรื่องการเปรียบเทียบ (contrast) และการรวมเข้าไว้ในพวก (inclusion)

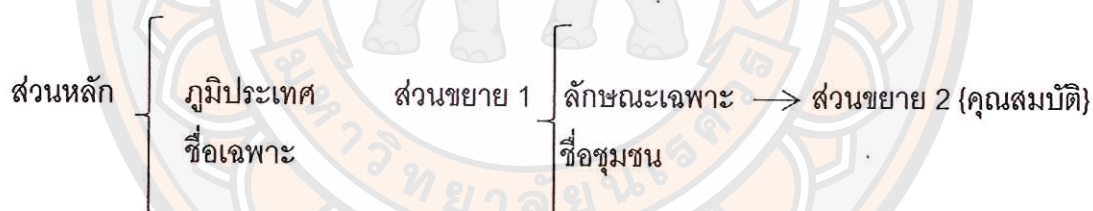
โดยคำที่อยู่ในระดับเดียวกันจะเปรียบเทียบกันหรือตรงข้ามกัน ส่วนคำที่อยู่ในระดับบนหรือระดับเหนือกว่าจะรวมคำที่อยู่ระดับต่ำกว่ามาไว้ หรืออาจกล่าวได้ว่าคำที่อยู่ในชั้นบนจะเป็นคำที่มีคุณสมบัติครอบคลุมสมาชิกคำของชั้นที่ต่ำกว่า และสมาชิกที่อยู่ในระดับชั้นเดียวกันก็จะมีคุณสมบัติที่ต่างกัน เช่น หมา กับ แมว จะอยู่ในระดับเดียวกัน แต่ทั้งสองคำจะถูกรวมเข้าไว้ภายใต้คำว่า สัตว์ เป็นต้น การจัดจำพวกแบบชาวบ้านนี้ไม่เหมือนกับการแยกประเภททางวิทยาศาสตร์ แบบชาวบ้านจะสะท้อนให้เห็นว่าคนธรรมดาเห็นโลกเป็นอย่างไร คำว่า ปลา วาฬ ในภาษาไทยจะถูกจัดตามการแยกประเภทแบบชาวบ้านรวมไว้ภายใต้คำว่า ปลา คือเปรียบเทียบต่างกับปลาชนิดอื่นๆ แต่ในทางวิทยาศาสตร์ ปลา วาฬ ต้องรวมอยู่ภายใต้ "สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม" (mammal) แสดงว่าคนพูดภาษาไทยเห็นปลา วาฬ เป็นปลาชนิดหนึ่ง

งานวิจัยทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ที่ใช้การจัดประเภทแบบชาวบ้านเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ได้แก่ งานวิจัยของวาทีต พุ่มอยู่ (2548) เรื่อง "การศึกษาคำเรียกข้าวและมโนทัศน์เรื่องข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์" ซึ่งผลการวิจัยในเรื่องการจัดจำพวกพบว่า คำเรียกข้าวในภาษาทั้ง 5 แบ่งประเภทตามลำดับความสัมพันธ์ทางความหมายออกเป็นคำเรียกข้าวบอกลมวดและคำเรียกข้าวเฉพาะเจาะจง ในภาษามาเลย์ พม่า และม้งมีคำเรียกข้าวบอกลมวด 3 คำเท่ากัน ได้แก่คำเรียกข้าวที่หมายถึงพืช คำเรียกข้าวที่หมายถึงอาหาร และคำเรียกข้าวที่ไม่ใช่พืชและไม่ใช่อาหารแต่หมายถึงวัตถุดิบของอาหารหรือผลผลิตของพืช ส่วนในภาษาเวียดนามมีคำเรียกข้าวบอกลมวด 5 คำ ได้แก่ คำเรียกข้าวที่หมายถึงพืช คำเรียกข้าวที่หมายถึงอาหาร คำเรียกข้าวที่ไม่ใช่พืชและไม่ใช่อาหาร คำเรียกข้าวที่หมายถึงข้าวต้มสุก และคำเรียกข้าวที่หมายถึงข้าวเหนียวหนึ่งสุก ในขณะที่ภาษาไทยมีคำเรียกข้าวบอกลมวดเพียง 1 คำ คือคำว่า ข้าว ซึ่งมีความหมายครอบคลุมข้าวทุกชนิดทุกลักษณะ นอกจากนั้นแล้วยังมีงานวิจัยของอัญชลี สิงห์น้อย (Singnoi, 2006) ซึ่งทำการศึกษาโดยจัดหมวดหมู่และการจัดประเภททางความหมายของคำว่า กิน ในภาษาไทย ด้วยการใช้วิธีการจัดจำพวกแบบชาวบ้าน โดยในการจัดประเภททางความหมายนี้จะใช้ขั้นตอนพื้นฐานที่ใ้ในการกิน 3 ขั้นตอนในการพิจารณาจัดประเภท ได้แก่ การนำอาหารเข้าปาก การเคี้ยว และการกลืน อย่างไรก็ตามคำว่า กิน บางคำใช้ขั้นตอนในการกินขั้นตอนเดียว แต่ให้ความหมายรวมทั้ง 3 ขั้นตอน เช่น เลี้ยว ดูด เป็นต้น บางคำใช้ 2 ขั้นตอนและให้ความหมายถึงกระบวนการกิน เช่น ดื่ม จิบ ชด เป็นต้น

การศึกษาภาษาตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์นั้น นอกจากจะวิเคราะห์ความหมายของคำศัพท์หรือหมวดคำในภาษาต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบหรือมิติของความหมายในภาษาหนึ่ง ๆ เหล่านั้นแล้ว ยังมีการศึกษาที่เกี่ยวกับรูปแบบและโครงสร้างทางความหมายของคำ

เหล่านั้นด้วย เช่นงานวิจัยของปานทิพย์ มหาไตรภพ (2545) เรื่อง "นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์" พบว่าโครงสร้างและรูปแบบของนามสกุลประกอบด้วยส่วนประกอบ 2 ส่วน คือ [ส่วนหลัก+ (ส่วนเสริมท้าย)] และ [ณ+ชื่อสถานที่] โดยอาจปรากฏส่วนเดียวหรือสองส่วนก็ได้ซึ่งจะมี 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) [ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย) 2) [ณ + ชื่อสถานที่] และ 3) [ส่วนหลัก+ (ส่วนเสริมท้าย)] + [ณ+ชื่อสถานที่]

นอกจากงานวิจัยเกี่ยวกับนามสกุลฯ ข้างต้นแล้ว ยังมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบและโครงสร้างทางความหมายของคำศัพท์ คืองานวิจัยร่วมของยศกร สิทธิศักดิ์ไพบุลย์, จรัญวิไล จุญญโรจน์และวิภากร วงศ์ไทย เรื่อง "การศึกษาชื่อลายผ้าแพรวาในภาษาผู้ไทยตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์" พบว่าโครงสร้างของชื่อลายผ้ามีดังนี้ คือ 1) เป็นคำนามโดด เช่น นาคดาว 2) เป็นคำนามผสม (นาม+กริยาวลี) เช่น ดาวใต้เครือ คนที่ช้าง ฯลฯ 3) นาม+ลักษณะนาม เช่น นาคสองแขน นาคสี่แขน ฯลฯ 4) นามวลี เช่น นาคหัวสร้อย นายหัวซ้อง เป็นต้น 5) ปรากฏร่วมกับคำว่า "ดอก" เสมอ และยังมีงานวิจัยเรื่อง "การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่" ที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งประกอบไปด้วย ชื่อหมู่บ้าน ส่วนหลัก + (ส่วนขยาย 1) + (ส่วนขยาย 2)

จากโครงสร้างดังกล่าวสามารถปรากฏชื่อหมู่บ้านได้ 18 รูปแบบ (ดูที่งานวิจัย) และจากการวิเคราะห์พบชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ใน 7 รูปแบบคือ แบบที่ 1) ภูมิภาค 2) ชื่อเฉพาะ 3) ชุมชน 4) ภูมิภาค+ลักษณะเฉพาะ 5) ชุมชน+ ชื่อชุมชน 6) ภูมิภาค+คุณสมบัติ และ 7) ภูมิภาค+ลักษณะเฉพาะ+คุณสมบัติ

งานวิจัยที่ศึกษาความหมายของคำในภาษาตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงรูปแบบและโครงสร้างของคำศัพท์ที่จะศึกษาดังที่กล่าวและยังมีการวิเคราะห์กลวิธีในการสร้างคำศัพท์เหล่านั้นว่ามีกลวิธีอย่างไร รวมทั้งวิเคราะห์ทัศนคติเกี่ยวกับคำเหล่านั้นอีกด้วย เช่นการศึกษาคำเรียกรสและทัศนคติเกี่ยวกับรสในภาษาจีนแต้จิ๋ว (พรลัดดา เมฆมณชุรย์, 2547) กล่าวว่า กลวิธีในการสร้างคำเรียกรสไม่พื้นฐานในภาษาจีนแต้จิ๋วมี 3 กลวิธีได้แก่ กลวิธีการซ้ำคำเรียกรส (รส 1+รส1) เช่น หวานหวาน กลวิธีการผสมคำเรียกรสพื้นฐานเข้าด้วยกัน (รส1+รส 2) เช่น เปี้ยวหวาน และ กลวิธีการผสมคำเรียกรสพื้นฐานกับคำขยาย (รส+คำขยาย) เช่นหอม

หวาน ส่วนคำเรียกรสเหล่านี้แสดงทัศนคติที่มีความหมายในทางบวก เช่น อร่อย ดี ไม่เลว แสดงทัศนคติในทางลบ เช่น ไม่อร่อย เลี่ยน ไม่มีรสและแสดงทัศนคติที่มีความหมายเป็นกลาง เช่น กินง่าย ธรรมดา พอสมควร เป็นต้น

นอกจากนั้นยังมีการศึกษาเกี่ยวกับคำเรียกสัมผัสและคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทย (กัณทิมา รักวงษ์วาน, 2550) ซึ่งพบว่าผู้พูดภาษาไทยมีกลวิธีในการสร้างคำเรียกสัมผัสไม่พื้นฐาน 7 กลวิธี ได้แก่ 1) การซ้ำคำ เช่น นิมๆ ลีนๆ 2) การประสมคำเรียกสัมผัส 2 คำเข้าด้วยกัน เช่น นุ่มนิ่ม เรียบเนียน 3) การประสมคำเรียกสัมผัสกับคำขยาย เช่น นุ่มป่อย ร้อนวูบ 4) การใช้คำเรียกวัตถุเฉพาะ เช่น เหมือนกำมะหยี่ คล้ายวุ้น 5) การใช้ศัพท์เดี่ยว เช่น และ 6) การใช้คำว่า "ค่อนข้าง" กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เช่น ค่อนข้างสาก และ 7) การใช้คำว่า "ออก" กับคำเรียกสัมผัสพื้นฐาน เช่น ออกสาก และคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยนั้นพบว่าคนไทยใช้คำแสดงทัศนคติในทางบวกเช่น สบาย แข็งแรง สะอาด แสดงทัศนคติในทางลบเช่น ไม่สบาย ขยะแขยง สกปรก และคำแสดงทัศนคติที่มีความหมายเป็นกลาง เช่น เฉย ๆ ธรรมดา สุดท้ายเป็นการศึกษาคำเรียกเสียงและคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับเสียงในภาษาไทย (สิริวิมล ศุภรศร, 2550) พบว่ากลวิธีการสร้างคำเรียกเสียงไม่พื้นฐานมี 5 กลวิธี ได้แก่ 1) การใช้ศัพท์เดี่ยว เช่น กระหึ่ม อื้ออึง 2) การผสมคำเรียกเสียงเข้าด้วยกัน เช่น ก้องกังวาน เล็กแหลม 3) การซ้ำคำเรียกเสียง เช่น เบาเบา แล็ม-แหลม 4) การผสมคำเรียกเสียงกับคำขยาย เช่น หุ้มลิ๊กแหลมบาดหู และ 5) การใช้คำว่า "ออก" เช่น ออกแหลม ออกห้าว ส่วนคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับคำเรียกเสียงพบว่า ทัศนคติในทางบวกต่อเสียงที่ได้ยิน เช่น ไพเราะ ใส ทัศนคติในทางลบ เช่น แสบแก้วหู บาดหู และทัศนคติเป็นกลาง เช่น เฉยๆ ฟังได้ เป็นต้น

ส่วนสุดท้ายที่งานวิจัยทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์มักก็จะศึกษาก็คือ การแสดงให้เห็นว่าความหมายต่างๆ ที่ผู้วิจัยศึกษาสะท้อนให้เห็นค่านิยม วัฒนธรรมและความเชื่อต่าง ๆ ของคนในสังคม เช่น การศึกษาเรื่องนามสกุลพระราชทานฯ สะท้อนให้เห็นค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทย 3 ประการ คือ 1) คนไทยปรารถนาความสุข ความเจริญ และความมั่งคั่ง รวมทั้งความแตกต่างของการประกอบอาชีพระหว่างชาวไทยที่นิยมอาชีพรับราชการ ขณะที่ชาวจีนนิยมอาชีพค้าขาย 2) วัฒนธรรมการเน้นฝ่ายชายในการสืบเชื้อสาย 3) ความนิยมยกย่องบุคคลที่มีคุณสมบัติดี เช่น ความเป็นผู้มีความรู้ ความเมตตา และความเสียสละ (ปานทิพย์ มหาไตรภพ, 2545) และงานวิจัยเรื่องการศึกษาชื่อและระบบการทอขึ้นมัดหมี่ฯ (พิจิตรา พาณิชย์กุล, 2547) สะท้อนให้เห็นถึงวิถีความเป็นอยู่ของคนไทยพวน 3 ประการ ได้แก่ วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและเกษตรกรรม (เช่น ชื่อลายจับหวาน) วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนาและวิถี

ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางวัตถุ และงานวิจัยเกี่ยวกับคำเรียกประเภทผี (มนสิการ เสงสุวรรณ, 2550) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนไทยมองสิ่งเหนืออำนาจการควบคุมของมนุษย์ทั่วไปเป็นผี ทั้งสิ้นและยังยึดตัวตนของคนเป็นที่ตั้ง เพื่อสร้างผีให้มีลักษณะและรูปร่าง เพศ อายุ เหมือนคน ต้องการอาหารและที่อยู่อาศัย มีการกระทำความดี ความชั่วได้เช่นเดียวกับคน นอกจากนั้นแล้ว ความหมายของคำเรียกประเภทผียังสะท้อนทัศนคติของคนไทยว่า ผีมีการดำรงอยู่เช่นเดียวกับคน อยู่ใกล้ชิดมนุษย์ เป็นสิ่งที่น่ากลัว น่ารังเกียจ มีการเวียนว่ายตายเกิด มีอำนาจ ดิดลีนบนได้และเป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคม

ผู้วิจัยนำแนวคิดจากงานวิจัยทางด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความหมายของคำคำ เพื่อให้เห็นโครงสร้างและประเภทของความหมายของคำคำและเพื่อวิเคราะห์ว่าความหมายของคำคำประเภทต่าง ๆ เหล่านั้นที่สะท้อนให้เห็นค่านิยม วัฒนธรรมและโลกทัศน์ของคนไทยอย่างไร

แนวคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์

อุปลักษณ์ที่คนส่วนใหญ่รู้จัก มักจะหมายถึงเครื่องมือของกวีในการใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบและเป็นภาษาที่มีความพิเศษมากกว่าภาษาธรรมดา หากแต่ เลคอฟ และจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980, p. 3) กล่าวว่าเราจะพบอุปลักษณ์เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเรา ไม่ว่าเราจะคิดหรือกระทำสิ่งใดก็จะมีอุปลักษณ์เป็นพื้นฐานเสมอ และอุปลักษณ์จะอยู่ในระบบมโนทัศน์ของคนเรานั้นเอง

ชัชวดี ศรีลัมภ์ (2548) ได้แบ่งแนวทางการศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวภาษาศาสตร์ไว้ 2 แนวทาง ได้แก่ การศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวภาษาศาสตร์แนวเดิม (traditional theory) และอุปลักษณ์ตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน การศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวภาษาศาสตร์แนวเดิมนั้นจะมุ่งความสนใจไปที่การแสดงอัจฉริยภาพทางภาษาของกวีเป็นสำคัญ โดยการนำความหมายของรูปภาพไปใช้ในเชิงเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดภาพพจน์ และเป็นการขยายความหมายของคำออกไปจากความหมายเดิม กล่าวคือข้อความที่แสดงการเปรียบเทียบของสิ่งสองสิ่งที่มีคุณสมบัติเหมือนกันหรือต่างกัน และในโครงสร้างภาษาของความเปรียบมักจะปรากฏคำว่า เป็น เหมือน เช่น รวากับ เป็นดั่ง เป็นต้น การศึกษาอุปลักษณ์ดังกล่าวนี้เป็นเรื่องของกาแทนที่กับการเปรียบเทียบ โดยมีพื้นฐานความคิดว่า อุปลักษณ์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาพที่นำมาเปรียบกับความหมายที่ต้องการจะเปรียบ

อุลมานน์ (Ulmann, 1962) อธิบายว่าความเปรียบหรืออุปลักษณ์ประกอบด้วยองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางความหมาย 2 ส่วน คือ สิ่งที่ถูกเปรียบ (tenor) และแบบ

เปรียบเทียบ (vehicle) กล่าวคือ สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบหมายถึงความคิดที่ต้องการจะนำเสนอหรือเนื้อหาที่นำมาเปรียบเทียบ ส่วนแบบเปรียบเทียบ หมายถึงรูปภาษาที่ใช้เปรียบเทียบหรือสิ่งที่สื่อให้เห็นถึงความคิดที่ต้องการนำเสนอ นอกจากนี้เขาได้แบ่งอุปสรรคณ์ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. อุปสรรคณ์ที่เกิดจากการนำคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับมนุษย์มาเปรียบเทียบ (Humanizing/Anthropomorphic metaphors) เช่น a charming river, a friendly city เป็นต้น
2. อุปสรรคณ์ที่เกิดจากเปรียบเทียบคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติ อากาศ หรืออื่นๆ ของสิ่งมีชีวิตมาเปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิต (Animistic metaphors) เช่น an angry sky, killing half an hour เป็นต้น
3. อุปสรรคณ์ที่เกิดจากการเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นนามธรรมให้มีความหมายเป็นรูปธรรม (Concretive metaphors) เช่น light of learning, a vicious circle
4. อุปสรรคณ์ที่เกิดจากการนำคำที่ที่มีความหมายเกี่ยวกับประสาทสัมผัสมาเปรียบเทียบ (Synaesthetic metaphors) เช่น a warm color, a dull sound เป็นต้น

นอกจาก อุลมานน์ แล้วยังมี อุงเกอร์ และชมิท (Ungerer and Schmid, 1996) ที่ศึกษาอุปสรรคณ์ตามแนวทฤษฎีเดิม กล่าวคือมุ่งเน้นความสนใจไปที่สุนทรียภาพทางภาษาและชั้นเชิงในการประพันธ์ของกวี โดยจะกล่าวถึงอุปสรรคณ์ในแง่มุมของภาษาภาพพจน์ และได้แบ่งการศึกษาภาษาภาพพจน์ออกเป็นประเภทต่างๆ ตามโครงสร้างของภาษาและตามความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบ ได้เป็น 8 ประเภท ได้แก่ อุปสรรคณ์ (metaphor) อุปมา (simile) นามนัย (metonymy) อติพจน์ (hyperbole) ปฏิพจน์หรือปฏิวาตะ (oxymoron) ปฏิทรรศน์หรือปฏิภาคพจน์ (paradox) บุคลาธิษฐาน (personification) และสมพจน์ (synecdoche) ในขณะที่ วิภา กงกะนันทน์ (2537, หน้า 20-23) และชุมสาย สุวรรณชมพู (2548, หน้า 53-56) แบ่งภาษาภาพพจน์ออกเป็น 14 ประเภท คือ 8 ประเภทตามที อุลมานน์ แบ่งและอีก 6 ประเภทที่แตกต่างไป ได้แก่ สัญลักษณ์ (symbol) ปฏิพจน์ (rhetorical question) การเลียนเสียงธรรมชาติ (onomatopoeia) ปฏิรูปพจน์ หรือการกล่าวอ้างถึง (allusion) อาวัตพากย์ (synesthesia) และ อุทาหรณ์ (analogy)

ส่วนการศึกษาอุปสรรคณ์อีกแนวหนึ่งคือการศึกษาอุปสรรคณ์ตามแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานโดยเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980, pp. 3-4) ซึ่งมุ่งอธิบายการใช้ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันที่มีผลมาจากกระบวนการคิด ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากประสบการณ์ในการรับรู้เรื่องโลกและประสบการณ์การใช้ภาษา อุปสรรคณ์เป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่นักภาษาศาสตร์ปริชานสนใจศึกษา เนื่องจากมีความเชื่อว่าภาษาสะท้อนระบบคิดของผู้ใช้ภาษา อุปสรรคณ์ซึ่งเป็นลักษณะของการใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบ จะเป็นตัวแทนของการอธิบาย

เรื่องระบบคิดหรือระบบมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี และการศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวคิดนี้เรียกว่า อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (conceptual metaphor) เลคอฟและจอห์นสัน ได้แสดงระบบมโนทัศน์ของคนที่อยู่ในสังคมที่ใช้ภาษาอังกฤษ โดยพิจารณาจากการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ซึ่งอยู่ในรูปแบบของการเปรียบเทียบ เช่น คนอังกฤษมองว่า การโต้เถียงหรือการแสดงความคิดเห็นเป็นสงคราม (ARGUMENT IS WAR) โดยการสังเกตจากคำศัพท์ที่ใช้จะเป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวกับสงคราม เช่น คำว่า attacked, shot, strategy และ wipe you out ดังตัวอย่างประโยค

He attacked every weak point in my argument.

He shot down all of my argument.

If you use that strategy, he'll wipe you out.

เลคอฟ และจอห์นสัน (Lakoff and Johnson 1980 อ้างอิงใน Evans and Green 2006, pp. 294-296) ให้ข้อสังเกตว่าภาษาอุปลักษณ์จะมีความเกี่ยวข้องกับระบบอุปลักษณ์ (metaphor system) หรือระบบของความคิด (system of thought) และคนเราไม่เพียงแต่สามารถพูดคำที่สื่อถึงอุปลักษณ์ได้ หากแต่ยังคิดคำที่เป็นอุปลักษณ์ได้ด้วย โดยจะสามารถเขียนเป็นสูตรที่ใช้อธิบายอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ได้ว่า A is B หรือ TARGET DOMAIN IS SOURCE DOMAIN เช่น LOVE IS A JOURNEY นั่นคือ โครงสร้างมโนทัศน์นี้จะประกอบไปด้วยการเชื่อมโยงความคิดระหว่างวงความหมาย (domain) โดยการถ่ายโยงความหมาย (mappings) จากวงความหมายต้นทาง (source domain) ไปยังวงความหมายปลายทาง (target domain) การถ่ายโยงความหมายจะพิจารณาจากความสัมพันธ์ของวงความหมายต้นทางและปลายทาง โดยที่วงความหมายต้นทางจะถ่ายโยงไปยังวงความหมายปลายทางและการถ่ายโยงนั้นจะมีลักษณะของการถ่ายโยงความหมายได้ทิศทางเดียวเท่านั้น (unidirectionality metaphor) ดังตัวอย่างการถ่ายโยงความหมายของอุปลักษณ์ LOVE IS A JOURNEY ดังต่อไปนี้

Source: JOURNEY	Mappings	Target: LOVE
TRAVELLERS	→	LOVERS
VEHICLE	→	LOVE RELATIONSHIP
JOURNEY	→	EVENTS IN RELATIONSHIP
DISTANCE COVERED	→	PROGRESS MADE
OBSTACLES ENCOUNTERED	→	DIFFICULTIES EXPERIENCED

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าวงความหมายต้นทางจะเป็นมโนทัศน์ของการเดินทาง อุปลักษณ์ที่ใช้จะจัดอยู่ในกลุ่มความหมายที่เกี่ยวกับการเดินทาง เช่น นักเดินทาง/ คนเดินทาง

ยานพาหนะ ฯลฯ ส่วนวงความหมายปลายทางคือสิ่งที่ต้องการจะสื่อถึงอารมณ์รัก เช่น คนรัก ความสัมพันธ์กันในความรัก

ในการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทางไปยังวงความหมายปลายทางนั้น โคเวคเซส (Kövecses, 2002 อ้างอิงใน Evans and Green, 2006, pp. 297-298) พบว่ารูปแบบของคำที่ถูกนำมาใช้เป็นวงความหมายต้นทางมากที่สุดจะเกี่ยวข้องกับ 5 เรื่องต่อไปนี้ คือ 1) ร่างกายมนุษย์ (human body) เช่น วลีที่ว่า the heart of the problem 2) สัตว์ (animals) เช่น a sly fox 3) พืช (plants) เช่น the fruit of her labor 4) อาหาร (food) เช่น he cooked up a story และ 5) ความรุนแรง/กำลัง (forces) เช่น don't push me เป็นต้น ซึ่ง โคเวคเซส อธิบายว่าวงความหมายต้นทางมักจะเป็นรูปธรรม จับต้องได้ (graspable) มากกว่า ดังนั้นในการที่จะทำความเข้าใจวงความหมายปลายทาง เราจึงต้องมีการสร้างมโนทัศน์เรื่องอุปลักษณ์ (metaphorical conceptualization) หรือที่ เลคอฟ และ จอห์นสัน เรียกว่าการสร้างรูป (embodiment metaphor) คือเป็นการทำสิ่งที่ เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม โดยมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ที่ปรากฏอยู่จริงมาใช้ และประสบการณ์ที่ใกล้เคียงมากที่สุดคือประสบการณ์ทางร่างกาย ประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส ประสบการณ์ทางอารมณ์ความรู้สึก ประสบการณ์ทางสังคม และประสบการณ์ทางวัฒนธรรม ส่วนประเภทของมโนทัศน์ที่นำมาใช้เป็นวงความหมายปลายทางมากที่สุด ได้แก่ 1) อารมณ์ (emotion) เช่น she was deeply moved 2) จริยธรรม/ความดีงาม (morality) เช่น she resisted the temptation 3) ความคิด (thought) เช่น I see your point 4) ความสัมพันธ์/ความเกี่ยวข้องกันของมนุษย์ (human relationship) และ 5) เวลา (time) เช่น time fly มโนทัศน์ของวงความหมายปลายทางนั้นจะเป็นนามธรรมมากและขาดความเป็นรูปร่าง ดังนั้นจึงทำความเข้าใจได้ยากกว่า ตรงกันข้ามกับวงความหมายต้นทางที่มีความเป็นรูปธรรมมากกว่า

ในเรื่องของกระบวนการถ่ายโยงความหมายดังที่กล่าวแล้วนั้น เป็นกระบวนการที่นักภาษาศาสตร์ปริชานใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับการใช้ความหมายอุปลักษณ์ของมนุษย์ ส่วนอุปลักษณ์ในมุมมองของ ธีรยุทธ บุญมี (2551, หน้า 223-226) นักสังคมวิทยาผู้ที่ศึกษาเรื่องสัญศาสตร์ได้อธิบายถึงอุปลักษณ์ว่าเป็นภาษาแบบข้ามรูป และอยู่ในหัวข้อย่อยของรหัสการใช้ภาษาหรือกระบวนการเรียงรูปสัญญาในภาษาซึ่งแบ่งเป็น 4 ชนิด ได้แก่ ภาษาแบบข้ามรูป (metaphor) ภาษาแบบเคียงรูป (metonymy) ภาษาแบบลดรูป - เพิ่มรูป (synecdoche) และ ภาษาแบบปิดรูป (irony) ซึ่งการใช้ภาษาแบบข้ามรูปนี้คือการใช้ประโยคหรือวลีที่ทำให้เกิดการก้าวกระโดดหรือส่งผ่านจากความหมายหนึ่งไปสู่อีกความหมายหนึ่ง หรือจากภาพหนึ่งไปสู่อีกภาพหนึ่ง และพบว่าคนเราใช้ภาษาแบบข้ามรูปกันมากจนลืมนึกไปว่าเป็นภาษาข้ามรูป เช่นคำว่า เทียงตรง ซึ่ง

เข้าใจกันก็คือความยุติธรรม หากแต่ความหมายตรงตัวหมายความว่า เวลาเที่ยง แดดจะตรง เป็นต้น นอกจากนั้นยังกล่าวว่าภาษาข้ามรูปยังมีความสำคัญในงานทางศาสนาและปรัชญา กล่าวคือ ปรัชญาแทบทุกสำนักต้องอาศัยภาษาข้ามรูปในการอธิบายกระบวนการคิดผ่านภาษา รวมทั้งงานโฆษณาที่ใช้การข้ามรูปซึ่งมีพื้นฐานจากความเหมือน ความคล้ายคลึงที่อยู่ในตัวภาพต่างๆ ตัวอย่างเช่น การโฆษณาโดยอาศัยดาราดาราภาพยนตร์ นักกีฬาหรือนางแบบมาเป็นตัวแบบ เพื่อสร้างความสวยงาม สง่า และเก่ง ก้าวกระโดดมาใส่ไว้ในผลิตภัณฑ์ต่างๆ นั่นเอง

การศึกษา และวิจัยเกี่ยวกับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์มีค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ อารมณ์ต่างๆ เช่นอารมณ์โกรธ (Lakoff, 1987, pp. 380-408; ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2549) อารมณ์รัก (สินีนาง วัฒนสุข, 2549) เรื่องเกี่ยวกับผู้หญิง ซึ่งศึกษาจากแหล่งที่มาต่างกัน ได้แก่ ศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับผู้หญิงจากเพลงลูกทุ่งไทย (มิรินดำ บุรรุ่งโรจน์, 2548) ศึกษาจากวรรณกรรมนิราศ (น้ำเพชร จันเลิศ และสุภาพร พลายเล็ก, 2551) และศึกษาจากสุภาษิตลาว (รัตนา จันทรเทาว์, 2552) นอกจากนั้นยังมีการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย ได้แก่ การศึกษาความหมายเปรียบเทียบของคำศัพท์อวัยวะในร่างกายในภาษาไทย (อุทุมพร มีเจริญ 2542) ความหมายเปรียบเทียบเรื่อง "หน้า" ซึ่งเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาญี่ปุ่น (วรรณนา ชินวิทย์, 2546) อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า "มือ" ในภาษาเกาหลีเปรียบเทียบกับภาษาไทย (Kyung Eun Park, 2008) อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า "ใจ" ในภาษาไทย (สุกัญญา รุ่งแจ้ง, 2548; สุธาร์ตน์ แก้วศรี, 2552) และการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของเรื่องอื่นๆ อันได้แก่ เรื่องเวลาในภาษาไทย และภาษาอังกฤษ (Kvalheim, 2000) เรื่องสงครามในข่าวกีฬา (จิตติมา จารยะพันธ์, 2539) เรื่องการเมือง (อุษา พฤตชัยวิบูลย์, 2544) เรื่อง "ฝัน" (รุ่งภัทร เริงพิทยา, 2549) รวมทั้งอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในนาฏยภาษา (ชัชวดี ศรีลัมพ์, 2550) เรื่องกระบวนการทางความหมายของอุปลักษณ์จากอินเทอร์เน็ตในภาษาไทย (เปรมกมล สถิตเดช กุญชร, 2551) และ อุปลักษณ์เกี่ยวกับโรคมะเร็งในภาษาไทย (วรรณวรรณ เพ็ชรกิจ, 2552)

ทั้งนี้การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ส่วนใหญ่มุ่งที่จะศึกษาเพื่อชี้ให้เห็นว่ามนุษย์มีมโนทัศน์หรือระบบคิดอย่างไรกับสิ่งหรือคำเหล่านั้นโดยการพิจารณาจากการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน กล่าวคือคนทั่วไปมักจะเปรียบสิ่งที่ศึกษาเหล่านั้นกับสิ่งใด/อะไร เช่น การศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย (มิรินดำ บุรรุ่งโรจน์, 2548) พบว่าคนไทยมองผู้หญิงหรือมีมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงดังนี้คือ 1) ผู้หญิงเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น สิ่งประดิษฐ์ ทรัพย์สิน อาหาร ยาเสพติด และยารักษาโรค 2) ผู้หญิงเป็นสิ่งมีชีวิต เช่น มนุษย์ พืช สัตว์ 3) ผู้หญิงเป็นธรรมชาติ เช่น ดาว ฟ้า น้ำ ไฟ เป็นต้น และ 4) ผู้หญิงเป็นการเดินทาง เช่น เรือจ้าง สะพาน

ทางผ่าน เป็นต้น ส่วนการศึกษาอุปลักษณะที่เป็นการเปรียบเทียบ 2 ภาษานั้น นอกจากจะเป็น การศึกษาอุปลักษณะทั่วไปแล้วยังต้องการจะชี้ให้เห็นว่าคนต่างวัฒนธรรม ต่างประสบการณ์มักจะมี มโนทัศน์และระบบคิดที่แตกต่างกัน เช่น การศึกษาอุปลักษณะเกี่ยวกับมโนทัศน์เรื่องเวลาใน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Kvalheim, 2000) ซึ่งพบว่าภาษาไทยไม่ปรากฏมโนทัศน์เวลาเป็นเงิน เป็นทองที่เกิดจากการแปลภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย แต่จะกลายมาเป็นมโนทัศน์เวลาเป็น ทรัพยากร และพบว่าในภาษาไทยมีมโนทัศน์เรื่องเวลาเป็นภาชนะบรรจุสิ่งของในควมดีที่สูงมาก ที่สุด ในขณะที่ในภาษาอังกฤษมีมโนทัศน์ว่าเวลาเป็นวัตถุเคลื่อนที่ได้มากที่สุด

งานวิจัยเรื่องอุปลักษณะที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งคือ การศึกษามโนอุปลักษณะเกี่ยวกับ โรคมะเร็ง (วรวรรณา เพ็ชรกิจ, 2552) ซึ่งทำการศึกษามุมมองที่แพทย์และผู้ป่วยมีต่อโรคมะเร็ง และได้พบว่ามโนอุปลักษณะที่ผู้ป่วยมีต่อโรคมะเร็ง คือ โรคมะเร็งเป็นเชื้อโรค โรคมะเร็งเป็นวัชพืช โรคมะเร็งเป็นสัตว์ร้าย โรคมะเร็งเป็นภัยวิบัติ โรคมะเร็งเป็นเพื่อน และโรคมะเร็งเป็นวัตถุ แปลกปลอม และ ผู้ป่วยมีมโนทัศน์ในการรักษาโรคมะเร็งว่า การรักษาโรคมะเร็งเป็นการ ทำสงคราม การรักษาโรคมะเร็งเป็นการเดินทาง และการรักษาโรคมะเร็งเป็นการแข่งขัน ส่วนมโนอุปลักษณะของแพทย์ที่มีต่อโรคมะเร็งนั้นเหมือนกับมโนอุปลักษณะของผู้ป่วย ยกเว้น มโนอุปลักษณะเหล่านี้คือ อุปลักษณะโรคมะเร็งเป็นเพื่อน การรักษาโรคมะเร็งเป็นการเดินทาง และ การรักษาโรคมะเร็งเป็นการแข่งขัน นอกจากการศึกษาเรื่องมโนอุปลักษณะแล้วยังมีการศึกษา วิเคราะห์เจตนาปริจเจตนาในตัวบทสนทนาเกี่ยวกับโรคมะเร็งของแพทย์ และผู้ป่วยซึ่งเป็นไปตาม แนวคิดด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์อีกด้วย

จะเห็นได้ว่าในการศึกษาเรื่องอุปลักษณะที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น ในการดำเนินการศึกษานั้น ส่วนใหญ่จะพิจารณาจากข้อมูลที่เป็นการใช้ภาษาโดยทั่วไปในชีวิตประจำวันหรือการใช้ภาษาจาก สื่อต่างๆ ที่สามารถสะท้อนให้เห็นระบบคิดหรือมโนทัศน์ของคนชาตินั้นๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นนวนิยาย นิราศ เรื่องสั้น บทเพลง บทความจากนิตยสารหรือในข่าวหนังสือพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งบทสนทนาที่ใช้ ทั่วไปด้วย ซึ่งเป็นไปตามที่ เลคอฟ และจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) กล่าวว่าการใช้ ภาษาในชีวิตประจำวันมีผลมาจากประสบการณ์ทางโลกและประสบการณ์ในการใช้ภาษาของ มนุษย์ โดยเฉพาะการใช้ภาษาอุปลักษณะซึ่งเชื่อว่าสามารถสะท้อนให้เห็นถึงระบบคิดของผู้ใช้ภาษา ได้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยใช้แนวคิดอุปลักษณะนี้ในการวิเคราะห์ความหมายอุปลักษณะของคำคำในภาษาไทย ว่าคำคำที่แสดงความหมายอุปลักษณะเหล่านั้น คนไทยใช้อุปลักษณะใดบ้างในการเปรียบผู้ถูกค่า กล่าวคือ วิเคราะห์หาแบบเปรียบเทียบ (vehicle) ตาม อุลมานน์ (Ulmann, 1962) หรือหาแหล่งที่ถูก

เปรียบ (source) ตามเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) เพราะผู้ที่ถูกด่าคือสิ่งที่ถูกเปรียบ (tenor) หรือ เป้าหมายของการเปรียบ (target) พร้อมกันนี้ทฤษฎีอุปลักษณ์นี้สามารถตีแผ่ให้เห็นระบบคิดของคนไทยที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับ สังคม ค่านิยม วัฒนธรรม และความเชื่อของคนไทยอันจะสะท้อนออกมาจากการใช้คำด่าเหล่านั้น

การศึกษาความหมายตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์

วจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatics) เป็นแขนงหนึ่งของวิชาภาษาศาสตร์ซึ่ง ทรงธรรม อินทจักร (2550, หน้า 1-4) อธิบายว่าค่านิยมของวจนปฏิบัติศาสตร์นั้นมีขอบเขตที่กว้าง กล่าวคือเป็นศาสตร์ที่อธิบายการเลือกใช้รูปภาษาของมนุษย์อย่างเป็นระบบโดยนำมาพิจารณาร่วมกับสถานการณ์การใช้ภาษาและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้ภาษา พร้อมนี้ยังสนใจหาคำตอบว่าปัจจัยทั้งหมดนี้ประกอบกับความรู้เกี่ยวกับโลกรอบข้างมีอิทธิพลทำให้การสื่อสารบรรลุผลตามวิถีปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมได้อย่างไร วจนปฏิบัติศาสตร์ไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการกำหนดกฎเกณฑ์ในการใช้ภาษาให้ถูกต้อง แต่คิดค้นวิธีที่จะอธิบายว่าผู้คนใช้ภาษาเพื่อสื่อเจตนาได้ตามที่ต้องการหรือไม่ นอกจากนี้แล้วทรงธรรม อินทจักร ยังกล่าวถึงแนวทางในการวิเคราะห์ภาษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ 2 แนวทางคือ แนวทางแรกเป็นการรวมวจนปฏิบัติศาสตร์รูปนัย (formal pragmatics) และวจนปฏิบัติศาสตร์สมภูฐาน (radial pragmatics) เข้าไว้ด้วยกัน เป็นการมุ่งพิจารณาเรื่องระบบสัญลักษณ์และองค์ประกอบส่วนต่างๆ ของประโยคในเชิงนามธรรมเป็นหลัก ส่วนอีกแนวทางหนึ่งเรียกว่า วจนปฏิบัติศาสตร์เชิงพรรณนา (descriptive pragmatics) เป็นการเน้นพิจารณาเจตนาของผู้ใช้ภาษาและหน้าที่สื่อความของถ้อยคำ ตลอดจนโครงสร้างของปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ

กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ (2551, หน้า 5-6) กล่าวว่า จุดประสงค์ในการศึกษาความหมายในทฤษฎีของนักวจนปฏิบัติศาสตร์ ไม่ได้อยู่ที่การตัดสินความจริงเท็จจากการใช้คำสำนวนหรือข้อความอ้างถึงโลกแห่งความเป็นจริง แต่ความหมายของคำ สำนวน ประโยคซึ่งเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ทางวจนปฏิบัติศาสตร์ที่นิยมเรียกว่า "ถ้อยคำ" (utterance) อยู่ที่การใช้ซึ่งเกี่ยวข้องกับเจตนาของผู้พูด เพราะฉะนั้นการตีความจึงเป็นหัวใจของแนวคิดนี้ และยังได้อ้างคำพูดของนักปรัชญาภาษาคือ Ludwig Wittgenstein ที่ว่า "ความหมายอยู่ที่การใช้" และ Janny Thomas ที่ว่า "ความหมายอยู่ที่การปฏิสัมพันธ์" ซึ่งความเห็นเหล่านี้สรุปความเห็นเกี่ยวกับความหมายตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

การวิเคราะห์ในวจนปฏิบัติศาสตร์อาศัยเจตนาของผู้พูดเป็นสำคัญ คำว่า "เจตนา" นั้น ไกรซ์ (Grice, 1975 อ้างอิงใน วรวรรณ เพ็ชรกิจ, หน้า 30) กล่าวว่าเจตนาเป็นความหมายที่ผู้พูด

ต้องการจะสื่อ (what is meant) ซึ่งอยู่เบื้องหลังการใช้ถ้อยคำต่างๆ และต้องอาศัยการตีความจากถ้อยคำของผู้พูด (what is said) และความหมายของถ้อยคำตามแนวคิดของไกรธมี 2 แบบ คือ ความหมายตรงตามถ้อยคำที่กล่าวและความหมายที่ผู้พูดต้องการจะสื่อซึ่งเป็นความหมายที่นอกเหนือไปจากความหมายประจำคำและเป็นความหมายที่ซ่อนอยู่ในถ้อยคำ

กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์ (2551, หน้า 27) กล่าวว่าเจตนาของผู้พูดมักแฝงอยู่ในถ้อยคำต่าง ๆ และน้ำหนักรของถ้อยคำหรือความหมายหลักของถ้อยคำเป็นสิ่งที่แสดงเจตนาของผู้พูดได้ เช่นการพูดว่า "Sleep well" ซึ่งเป็นถ้อยคำที่อยู่ในรูปของคำสั่ง แต่น้ำหนักของถ้อยคำนี้ไม่ได้เป็นการสั่ง แต่เป็นการแสดงเจตนาดีที่ปรารถนาจะให้ผู้ฟังนอนหลับสบาย นอกจากนี้ในการแสดงเจตนาหนึ่งๆ ผู้พูดอาจแสดงเจตนาด้วยการกล่าวถ้อยคำที่แสดงการกระทำที่แตกต่างกันได้ตามความเหมาะสม เช่น หากผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังกระทำบางสิ่งบางอย่าง ผู้พูดอาจใช้ถ้อยคำแสดงคำสั่งหรือถ้อยคำแสดงการขอร้องก็ได้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางสังคมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ดังนั้นน้ำหนักรของถ้อยคำหรือความหมายของคำและบริบทจึงน่าจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ศึกษาเจตนาของผู้พูดที่อยู่เบื้องหลังถ้อยคำได้ดีมากยิ่งขึ้น สวอนจอห์นสโตน และชิฟฟริน (Johnstone, 2002 and Schiffrin, 1994 อ้างอิงใน วรวรรณ เพ็ชรกิจ, หน้า 31-32) กล่าวว่าการวิเคราะห์เจตนาของปริศนาทำได้โดยการวิเคราะห์วัจนกรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือทฤษฎีวัจนกรรมเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาศึกษาเจตนาของผู้พูดได้ เพราะวัจนกรรมเป็นหน่วยทางความหมายที่เล็กที่สุดที่ใช้สื่อเจตนาของผู้พูด

ทฤษฎีวัจนกรรมของเซอร์ล (Searle, 1979 อ้างอิงใน วรวรรณ เพ็ชรกิจ) เป็นทฤษฎีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่ให้ความสนใจกับการใช้ภาษาของผู้พูดเพื่อทำการกระทำอะไรบางอย่าง เซอร์ลให้คำจำกัดความ "วัจนกรรม" ว่าเป็นการกระทำโดยใช้คำพูดเพื่อแสดงเจตนาของผู้พูดซึ่งเกิดภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสมของการกระทำนั้น โดยแต่ละวัจนกรรมก็มีเงื่อนไขความเหมาะสมที่แตกต่างกันไป และถ้อยคำที่กล่าวออกมาเกี่ยวกับเจตนาของผู้พูดเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ ทุกถ้อยคำที่ผู้พูดพูดออกมาจะมีเจตนาใดเจตนาหนึ่งแฝงมาด้วยเสมอ แม้บางถ้อยคำอาจไม่มีเนื้อความหรือความหมายที่ชัดเจนก็จะมีเจตนาแฝงอยู่ด้วย เซอร์ลเสนอว่าการกล่าวถ้อยคำที่แสดงการกระทำหรือการทำวัจนกรรมแต่ละครั้งประกอบด้วยการกระทำ 3 ประการ ได้แก่ 1) การกล่าวถ้อยคำ (utterance act) คือ การเปล่งเสียง 2) การนำเสนอความ (propositional act) คือ การแสดงความหมายถ้อยคำที่เปล่งออกมาว่าอ้างถึงสิ่งใด (referent) กับการกระทำใด (predicative) 3) การแสดงเจตนา (illocutionary act) คือ การแสดงเจตนาในการกล่าวถ้อยคำของผู้พูดว่าต้องการกล่าวเพื่อสัญญา ขอร้อง หรือขอโทษ เป็นต้น

ทฤษฎีวิัจจนกรรมของเซอร์ลจำแนกเป็น 5 ประเภทดังนี้คือ

1. วิัจจนกรรมบรรยายเหตุการณ์ (representatives) เป็นการพรรณนาหรือบรรยายเหตุการณ์หรือสภาพ เช่น ถ้อยคำบอกเล่าต่างๆ การรายงานข่าว
2. วิัจจนกรรมกำหนดให้ทำ (directives) เป็นการที่ผู้พูดสั่ง ขอ หรือแนะนำให้ผู้ฟังกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ผู้พูดต้องการหรือคิดว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง เช่น การสั่ง ขอร้อง การแนะนำ
3. วิัจจนกรรมผูกมัด (commissives) การที่ผู้พูดสัญญา รับประกัน หรือกระทำบางอย่าง ซึ่งแสดงว่าผู้พูดผูกมัดตนเอง เช่นการสัญญา การรับประกัน การสาบาน การพนัน การรับคำท้าพนัน
4. วิัจจนกรรมแสดงอารมณ์ความรู้สึก (expressives) เป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้พูด เช่น การขอโทษ การขอขอบคุณ การแสดงความยินดี
5. วิัจจนกรรมประกาศ (declaratives) เป็นการที่ผู้พูดประกาศที่จะทำบางสิ่งบางอย่าง เช่น การตั้งชื่อเรือ การประกาศกฎอัยการศึก

การศึกษาความหมายตามแนววิัจจนปฏิบัติศาสตร์ นอกจากศึกษาถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับเจตนาของผู้พูดและการตีความของผู้ฟังแล้ว ยังศึกษาการใช้ภาษาสื่อความหมายที่สัมพันธ์กับบริบท ซึ่งเลวินสัน (Levinson, 1983, p. 5) อธิบายว่า บริบทนั้นจะครอบคลุมเรื่องความเป็นตัวตนของคู่สนทนา กรอบของเวลา สถานที่ที่เกิดเหตุการณ์การพูด ความเชื่อ ความรู้และความตั้งใจหรือเจตนาของผู้ร่วมสนทนา นอกจากนี้ เจคอบ เมย์ (Mey, 2001, pp. 6, 39-40) มองว่าวิัจจนปฏิบัติศาสตร์ไม่น่าจะจำกัดอยู่แต่ลักษณะของบริบทที่ถูกกำหนดลงไปโดยไวยากรณ์เท่านั้น ยังน่าจะหมายรวมถึง สิ่งทีนอกเหนือจากทางภาษาศาสตร์ (extralinguistics-the knowledge of the world) เพราะบริบทนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงหรือผันแปรได้ตลอดเวลา (dynamic) กล่าวคือบริบทอาจแปรไปตามผู้ใช้ภาษาแต่ละคน แต่ละกลุ่ม แต่ละภาษา หรือแปรไปตามสถานการณ์และสถานที่ ดังตัวอย่างเช่น ประโยค It's long time since we visited your mother. (Mey, 2001, p. 41) เมย์อธิบายว่า ประโยคนี้สื่อความหมายต่างกันหากพูดต่างสถานที่หรือต่างบริบทกัน กล่าวคือหากสามีคุยกับภรรยาในห้องนั่งเล่นและเอ่ยข้อความนี้ แสดงว่าสามีอยากไปเยี่ยมแม่ยาย แต่หากข้อความนี้สามีกล่าวกับภรรยาในการชมฮิปโปในสวนสัตว์แห่งหนึ่ง คงไม่ได้หมายความว่าแบบความหมายแรก ในทางตรงกันข้ามฮิปโปเป็นภาพที่ทำให้สามีนึกถึงแม่ยายหรือแม่ของภรณยานั่นเอง

ชิฟฟริน (Schiffirin, 1999 อ้างอิงใน วรวรรณ เพ็ชรกิจ หน้า 32) ได้อธิบายเกี่ยวกับบริบทว่า ทฤษฎีวิัจจนกรรม และวิัจจนปฏิบัติศาสตร์มองว่าบริบทเป็นความรู้ที่ผู้พูดและผู้ฟังมีส่วนร่วมกัน

เช่น ความรู้เกี่ยวกับสถาบันทางสังคม เกี่ยวกับความต้องการของผู้อื่น เกี่ยวกับธรรมชาติในการให้เหตุผลต่างๆ ของมนุษย์ กฎเกณฑ์ทางภาษาและสังคมในการทำวัจนกรรมและเกี่ยวกับว่าความรู้เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาอย่างไร

อัญชลี สิงห์น้อย (2549, หน้า 5-9) แบ่งบริบทออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่บริบททางภาษา (linguistic context) และบริบททางสถานการณ์ (situational context) บริบททางภาษาหมายถึงข้อความที่แวดล้อมประโยคนั้นๆ ที่จะช่วยในการตีความประโยคดังกล่าวให้ชัดเจนและตรงตามความประสงค์ของผู้สื่อ ซึ่งบริบททางภาษาสามารถช่วยในเรื่องของความคลุมเครือ (vague) ได้ เช่น ประโยค เขาไม่ทำหรอก ด้วยตัวประโยคนี้เองแล้วไม่สามารถให้ความหมายที่สมบูรณ์ได้ เพราะไม่รู้ว่า เขา คือใคร และไม่รู้ว่า เขา ทำอะไร เนื่องจากมีการละกรรม จึงต้องอาศัยบริบทเพื่อพิจารณาข้อความ ดังตัวอย่าง

เดช: แดง น้อยทำการบ้านเสร็จรึยัง

แดง: เขาไม่ทำหรอก

นอกจากนี้บริบททางภาษาสามารถช่วยแก้ปัญหาเรื่องความกำกวม (ambiguity) ได้ เช่น ประโยค *ไก่นี้นกินดี* มีอรรถสัมพันธที่กำกวม กล่าวคือ *ไก่นี้* สามารถเป็นได้ทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ คือไก่นี้นกินอาหารได้ดีหรือกินมาก หรือ ไก่นี้นคนกินดี เนื้อนุ่ม อร่อยดี เป็นต้น ส่วนบริบททางสถานการณ์หรือความรู้อื่นๆ ที่นอกเหนือจากทางภาษาศาสตร์ เป็นสถานการณ์ ความรู้ทางกายภาพ สังคม วัฒนธรรม ประวัติความเป็นมา ฯลฯ ซึ่งเป็นเสมือนกรอบของการใช้ภาษา จำเป็นต้องนำมาพิจารณาประกอบการอธิบายด้วย

ผู้วิจัยใช้แนวคิดทางวัจนปฏิบัติศาสตร์หรือทฤษฎีวัจนกรรมของเซอร์ลเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ รวมทั้งพิจารณาเรื่องบริบททางสถานการณ์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องตัวตนของคู่สนทนา เช่น แม่สามมี-ลูกสะใภ้ ที่มีความแตกต่างกันทางด้านฐานะ หรือภรรยาหลวงกับภรรยาน้อยที่ด่ากัน รวมทั้งพิจารณาความรู้ ความตั้งใจที่คู่สนทนาใช้ต่อกัน เจตนาของผู้พูดในการสื่อความหมายของคำเหล่านั้นกับสถานการณ์การพูดหนึ่ง ๆ ต่างกันหรือไม่ อย่างไร เช่น แม่สามมีด่าลูกสะใภ้ เลวให้ความหมายในสถานการณ์หนึ่ง ๆ เช่นไรได้บ้าง อาทิ ทำตัวไม่ดี ไม่ดูแลสามมี ไม่ดูแลลูก เอาแต่เที่ยว หรือใช้เงินทองมากมายโดยไม่คิด เป็นต้น แต่หากเปลี่ยนคู่สนทนาเป็นภรรยาหลวงกับภรรยาน้อย เลว อาจมีความหมายต่างไปจากที่กล่าวแล้ว เช่น การแย่งสามมีคนอื่น เป็นต้น นอกจากนี้แล้วการใช้แนวคิดทางด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์นี้จะแสดงให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนขึ้นของความหมายระหว่างความหมายตรง ความหมายอุปลักษณ์และความหมายที่สื่อเจตนาดังกล่าว

แนวคิดเรื่องวัฒนธรรม ค่านิยม และโลกทัศน์

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษา วัฒนธรรม ความคิดและการมองโลกของมนุษย์มีมาอย่างต่อเนื่องในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์ มานุษยวิทยา จิตวิทยา สังคมวิทยา ส่วนของสาขาวิชาภาษาศาสตร์ มีผลงานที่มีชื่อเสียงในการโยงภาษาให้สัมพันธ์กับวัฒนธรรม คือ สมมติฐานซาเพียร์-วอร์ฟ (The Sapir-Whorf Hypothesis) ซึ่ง อัญชลี สิงห์น้อย (2549, หน้า 67) ได้สรุปไว้ว่า ภาษาเป็นตัวกำหนดหรือหล่อหลอมวัฒนธรรมและความนึกคิดของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์เกิดมามีภาษาเป็นเครื่องมืออยู่แล้ว ดังนั้นการที่จะคิดอะไรก็จะคล้อยตามเป้าหมายที่มีอยู่คือภาษานั้นเอง นอกจากนั้นแล้ว ซาเพียร์และวอร์ฟยังมีความเชื่อว่า ภาษาเป็นตัวกำหนดวัฒนธรรมที่เป็นระบบคิดของมนุษย์ จึงส่งผลให้มนุษย์ต่างวัฒนธรรมกันมีภาษาพูดที่ต่างกัน เพราะมีวิธีคิดไม่เหมือนกัน และการคิดไม่เหมือนกันเป็นเพราะว่าภาษาที่แตกต่างกันนั้นให้ทางออกที่แตกต่างกันในการสะท้อนโลกแวดล้อม

นอกจากสมมติฐานซาเพียร์-วอร์ฟแล้ว ยังมี อุลมานน์ (Ullmann, 1968 อ้างอิงใน แก้วใจจันทร์เจริญ 2533, หน้า 22) ที่ได้ให้ความเห็นในทำนองเดียวกันว่า ลักษณะที่เชื่อมต่อกันของภาษาและความนึกคิดคือ ภาษาจะสะท้อนความคิดของมนุษย์และขณะเดียวกันภาษาก็มีอิทธิพลในการก่อรูปและคงสภาพการมองโลกของมนุษย์ไว้ เขาเปรียบเทียบภาษาว่าเหมือนกับแท่งแก้ว เพราะภาษามีโครงสร้างที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และด้วยการมองผ่านภาษานี้เองที่เราสามารถมองเห็นโลก ภาษาจะสะท้อนและแยกแยะประสบการณ์ของเราด้วยลักษณะภาษาของเราเอง ซึ่งเราจะเห็นปรากฏการณ์ต่างๆ เหล่านี้จากการศึกษาคำศัพท์และโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษานั้นๆ

การศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อเข้าถึงระบบความรู้ ความนึกคิดของชาวบ้าน หรือชนเผ่าใดเผ่าหนึ่งโดยศึกษาผ่านภาษาของชนเผ่าเหล่านั้นๆ เป็นการศึกษาที่เรียกว่า อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ซึ่ง อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2529, หน้า 45) อธิบายว่าเป็นการศึกษาที่มีรากฐาน ความเชื่อ ที่ว่าภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนความนึกคิด และการมองโลกของผู้พูด ดังนั้นการวิเคราะห์ความหมายของคำศัพท์หมวดต่างๆ ในภาษาของชนเผ่าใดเผ่าหนึ่ง จะทำให้เรามองเห็นลึกซึ้งถึงความนึกคิดและการมองโลกของชนเผ่านั้นได้ และวิธีการศึกษาวิเคราะห์ที่นิยมใช้กันในการศึกษาอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ที่ อมราประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ยกมาอธิบายมี 2 วิธีคือ วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (componential analysis) และการแยกประเภทแบบชาวบ้าน (folk taxonomy)

วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ ใช้กันมากที่สุดในการศึกษาคำเรียกญาติ องค์ประกอบ (component) หรือ มิติ (dimension) จะเป็นส่วนที่แยกความแตกต่างของคำเรียกญาติ เช่น รุ่นอายุ สายเลือด เพศ อายุ หรือฝ่ายพ่อ-ฝ่ายแม่ เป็นต้น การวิเคราะห์องค์ประกอบของคำเรียกญาติในภาษาต่างๆ จะทำให้เราเห็นค่านิยมทางวัฒนธรรมที่ต่างๆ กัน ส่วนการวิเคราะห์อีกวิธีหนึ่งคือ

การแยกประเภทแบบชาวบ้านซึ่งเป็นวิธีที่มักใช้ศึกษาคำเรียกสี ชื่อโรค ชื่อสัตว์ ชื่อพืช และหลักสำคัญของการแยกประเภทแบบชาวบ้านคือ แนวคิดเรื่องการเปรียบเทียบ (contrast) และการรวมเข้าไว้ในพวก (inclusion) การแยกประเภทแบบชาวบ้านนี้จะไม่เหมือนกับการแยกประเภททางวิทยาศาสตร์ เช่น ปลาฉลาม ในภาษาไทยจะถูกจัดตามการแยกประเภทแบบชาวบ้านภายใต้คำว่า ปลา เพราะเปรียบแล้วต่างกับปลาชนิดอื่นๆ แต่ถ้าเป็นทางวิทยาศาสตร์ ปลาฉลาม ต้องรวมอยู่ภายใต้ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนพูดภาษาไทยเห็นปลาฉลามเป็นปลาชนิดหนึ่ง

นอกจากการศึกษาภาษาจะสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมแล้ว ประภาศรี สีหอำไพ (2550 หน้า 9) กล่าวว่าการศึกษาภาษายังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ และค่านิยมด้านต่างๆ ของคนอีกด้วย ซึ่งค่านิยมของประภาศรี สีหอำไพ (2550, หน้า 11-12) หมายถึง สิ่งสำคัญขั้นมูลฐานที่ทำให้บุคคลตัดสินใจว่าควรจะทำปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างไร ค่านิยมเป็นความคิดเห็นพ้องต้องกันของคนในสังคม มีทั้งค่านิยมที่พึงประสงค์และค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ ค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง และค่านิยมแบ่งเป็น 3 แบบ ได้แก่ ค่านิยมทางวัตถุ เช่น การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ค่านิยมทางจิตใจ ได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา กิริยามารยาท และค่านิยมทางความประพฤติ

ส่วนในเรื่องของความเชื่อนั้น ประภาศรี สีหอำไพ (2550, หน้า 332) กล่าวว่าความเชื่อของคนไทยเป็นสิ่งที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจทั้งโดยเหตุผลและเชื่อตามบรรพบุรุษ สืบทอดกันมา ในขณะที่ อรุณี ตันศิริ (2549, หน้า 106-114) กล่าวว่า ความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางจิตใจที่นอกเหนือไปจาก ศาสนา และค่านิยม ความเชื่อเป็นสิ่งที่คนไทยมีอยู่อย่างเหนียวแน่นนับแต่โบราณและแบ่งเป็นความเชื่อเป็น 2 อย่างคือความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์ ได้แก่ เชื่อเรื่องวิญญาณ ผีนางเทวดา เครื่องรางของขลัง และเชื่อเรื่องโชคกลาง เป็นต้น และความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ เช่นการทำนายดวงชะตา การทำนายฝัน การตั้งชื่อ การดูฤกษ์ยาม การดูลักษณะบุคคล เป็นต้น ผู้วิจัยใช้แนวคิดเหล่านี้ในการวิเคราะห์เพื่อให้เข้าถึงระบบคิด ค่านิยม วัฒนธรรม และการมองโลกของคนไทยผ่านการใช้คำคำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอวิธีการดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็นขั้นตอนการดำเนินการออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการเก็บข้อมูล 2) การเก็บข้อมูล 3) การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การเตรียมการเก็บข้อมูล

การเตรียมการเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้เป็นการคัดเลือกแหล่งข้อมูลและการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลคำดำซึ่งแหล่งข้อมูลได้มาจาก 5 แหล่งดังต่อไปนี้

1. บุคคลทั่วไปที่คาดว่าจะมีประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้คำดำ เช่น คนค้าขาย ผู้ใช้แรงงาน และนิสิต นักศึกษาที่อาจจะเคยใช้หรือเคยได้ยินผู้อื่นใช้ ทั้งสิ้น 30 คน โดยให้เขียนคำดำที่เคยใช้หรือเคยได้ยินผู้อื่นใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ไม่ได้จำกัดอายุ อาชีพ และเพศของผู้ให้ข้อมูล
2. เว็บไซต์เสรีชื่อ <http://bbs.pramool.com/webboard/view> ซึ่งคนทั่วไปสามารถเข้าไปวิพากษ์วิจารณ์หรือใช้ถ้อยคำที่รุนแรงได้อย่างอิสระ
3. นวนิยายที่ได้รับการกล่าวขานว่าใช้ภาษารุนแรงและหยาบคาย เช่น พันธุ์หมาบ้า คำพิพากษา แมดดอกสวะ เด็กเสเพล ฯลฯ
4. ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่มีการจำกัดอายุผู้ดูตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป (หรือที่เรียกว่าละครที่ผู้ดูควรอยู่ในระดับอายุ 18+ ซึ่งตามประกาศพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 กล่าวว่าเป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป เป็นรายการที่อาจมีภาพ เสียง หรือเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมด้านพฤติกรรม ความรุนแรง เพศ และการใช้ภาษาซึ่งต้องใช้วิจารณญาณในการรับชม ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปี ควรได้รับคำแนะนำจากผู้ใหญ่ จึงไม่ควรรับชมรายการประเภทนี้ตามลำพัง) เช่น เรื่องสวรรค์เบี่ยง ดอกส้มสีทอง ฯลฯ นอกจากนี้ละครที่คัดเลือกมาเหล่านี้ยังเป็นละครที่ได้รับความนิยมในช่วงที่กำลังดำเนินการวิจัยอีกด้วย
5. พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) และพจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ พ.ศ. 2553

การเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้แบ่งเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลคำคำจากแบบสอบถามโดยให้ผู้ใช้ภาษา 30 คนเขียนคำคำให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะนึกคำได้ โดยมีรูปแบบแบบสอบถามดังนี้

แบบสอบถามเกี่ยวกับคำคำในภาษาไทย

เพื่อให้ในงานวิจัยเรื่อง การศึกษาคำคำในภาษาไทย...

คำอธิบายเบื้องต้น: คำคำคือคำที่ท่านใช้เพื่อคำผู้อื่นเวลาที่ไมพอใจ โกรธ หรือ ระบายอารมณ์ ไม่ใช่คำสบถ คำประชดหรือแดกดัน คำคำมักเป็นคำสั้นๆและมีความหมายในตัว

1. กรุณาเขียนคำคำที่ท่านใช้ในชีวิตประจำวัน ให้มากที่สุด และหากคิดว่าเป็นคำคำที่ผู้อื่นไม่รู้ความหมาย กรุณาระบุความหมายด้วย.....

2. กรุณาเขียนคำคำที่ท่านเคยได้ยินผู้อื่นใช้ ไม่ว่าจะผ่านทางสื่อต่างๆหรือได้ยินผู้อื่นใช้จริง.....

ในการเก็บข้อมูลนี้จะได้เฉพาะคำคำโดยไม่มีบริบทการใช้

2. รวบรวมคำคำจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ ได้แก่เว็บไซต์เสรี นวนิยาย ภาพยนตร์/ละคร พจนานุกรมฯ (เนื่องจากข้อมูลที่เก็บได้จากข้อ 1 อาจไม่ครอบคลุมและไม่มีบริบทการใช้) และนำข้อมูลคำคำที่ได้ทั้งหมดมาจัดเรียงตามตัวอักษร โดยระบุที่มาของคำคำดังกล่าว ดังตัวอย่าง

ที่มา	บุคคล	เว็บไซต์	นวนิยาย	ภาพยนตร์/ละคร	พจนานุกรม
คำคำ					
1. กระชู้	√				
2. กระแตะ	√			√	√
40.ควาย	√ (30)	√			√
360. เสงชวย	√			√	

3. เก็บรวบรวมความหมายของคำคำ พร้อมทั้งรวบรวมประโยคตัวอย่างและบริบทการใช้ คำคำจากแหล่งต่างๆ โดยการเก็บข้อมูลความหมายจากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

3.1 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

3.2 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554

3.3 พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ พ.ศ.2553

3.4 พจนานุกรมฉบับมติชน พ.ศ.2547

3.5 เว็บไซต์ต่างๆ

ทั้งนี้ความหมายหลักส่วนใหญ่จะมาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 เป็นหลัก เนื่องจากเป็นพจนานุกรมที่มีรายละเอียดในการให้ความหมายและได้รับการอ้างอิงมากที่สุด ส่วน พจนานุกรมฯ 2554 เป็นฉบับเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระชนมพรรษาครบ 7 รอบ (ดูคำดำทั้งหมด พร้อมทั้งความหมายได้ที่ภาคผนวก)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การจำแนกข้อมูล
2. การวิเคราะห์ความหมายตรง ความหมายอุปลักษณะ และความหมายในเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ของคำดำในภาษาไทย
3. การวิเคราะห์กลวิธีการสร้างคำดำในภาษาไทย
4. การวิเคราะห์ค่านิยมและโลกทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำดำ

1. การจำแนกข้อมูล

จากการเก็บข้อมูลคำดำทั้งหมด พบคำดำบางคำที่ผู้วิจัยไม่เคยได้ยิน จึงนำคำดำทั้งหมดที่ได้ในเบื้องต้น 370 คำ ทำเป็นรายการเพื่อสอบถามผู้ใช้ภาษาจริงในชีวิตประจำวันว่าคำดำใดที่เคยใช้หรือเคยได้ยินผู้อื่นใช้ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ต่ำกว่า 50 คน ที่มีอายุตั้งแต่ 20-48 ปีทั้งเพศชายและหญิง มีหลากหลายอาชีพได้แก่ รับราชการ พนักงานรัฐ พนักงานบริษัทเอกชน นิสิต นักศึกษา คนค้าขาย และผู้ใช้แรงงาน ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าเป็นคำที่ใช้จริงหรือไม่ หรือเป็นคำที่ใช้กันเฉพาะกลุ่ม เข้าใจความหมายเฉพาะคนที่พูดเท่านั้น เป็นคำที่มีความเป็นปัจเจกสูงและตัดคำที่ผู้ใช้ไม่เคยได้ยินออกไปเนื่องจากไม่สามารถให้ค่านิยามความหมายได้

ทั้งนี้คำที่ผู้วิจัยตัดออกจะเป็นคำที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าไม่เคยได้ยินเลยทั้งหมด 50 คน กล่าวคือไม่เคยได้ยิน ร้อยละ 100 เช่นคำว่า โบราณสถาน แม่น้ำแยงซีเกียง กระบือไร้เขาดูกแกมีเกล็ด เป็นต้น ดังนั้นจากคำดำ 370 คำในตอนต้น ตัดคำออกไป 10 คำ เหลือคำดำทั้งสิ้น 360 คำที่นำมาใช้วิเคราะห์ในเรื่องต่างๆ ต่อไป

2. การวิเคราะห์ความหมายของคำดำในภาษาไทย

ในการวิเคราะห์ความหมายของคำดำนั้น จะแบ่งการวิเคราะห์เป็น 3 ส่วนได้แก่ ความหมายตรง ความหมายอุปลักษณะ และความหมายในเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ ในการวิเคราะห์ความหมายตรงหรือความหมายตามตัวอักษรของคำดำนั้นจะจัดประเภทตามกลุ่มความหมาย

ได้แก่ ลักษณะนิสัย ความผิดปกติทางร่างกาย เรื่องเกี่ยวกับเพศ เป็นต้น โดยยึดความหมายตาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 เป็นหลัก หากค้นไม่พบจะหาความหมายจากแหล่งอื่นๆ ถัดไป ตามแหล่งข้อมูลในข้อ 1 โดยผู้วิจัยแสดงผลการวิเคราะห์ในบทที่ 4

ส่วนการวิเคราะห์ความหมายอุปลักษณ์ของคำคำ ซึ่งมีความคิดสำคัญว่าอุปลักษณ์เป็น ความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาที่นำมาเปรียบกับความหมายที่ต้องการเปรียบเทียบ ตามแนว ภาษาศาสตร์ปริชานของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) ดังนั้นจึงมุ่งวิเคราะห์ หาแบบเปรียบของคำคำที่นำมาเปรียบ อาทิ การเปรียบเทียบผู้ถูกด่ากับสัตว์ เช่น *ควาย* มีความหมายที่ต้องการเปรียบตามโลกทัศน์ของคนไทยว่า คนโง่ คนเซ่อ คนตัวใหญ่แต่ไม่ฉลาด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 233) และ *แรด* มีความหมายที่ต้องการเปรียบว่าดัดจริต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 978) เป็นต้น ทั้งนี้ในการจำแนกความหมายอุปลักษณ์จะจำแนก เป็นหมวดหมู่ เช่นหมวดหมู่สัตว์ อวัยวะในร่างกาย ความประพฤติ ฯลฯ และในการจัดหมวดหมู่ของ คำคำที่มีความหมายอุปลักษณ์ จะพิจารณาความหมายของคำคำแต่ละคำที่ความหมายของคำที่เป็น แบบเปรียบเป็นหลัก และผู้วิจัยแสดงผลการวิเคราะห์ความหมายอุปลักษณ์ของคำคำในบทที่ 5

การวิเคราะห์ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ โดยนำประโยคหรือข้อความที่ใช้จริงใน ชีวิตประจำวันจากบทสนทนาในนวนิยาย ละครโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ต่างๆ มาเป็นบทในการ วิเคราะห์เจตนาของผู้พูด ตัวอย่างเช่น พ่อคำเด้น (แก้วแก้ว, 2549, หน้า 152) " *ไอ้ลูกกระยำ ไอ้ลูก จัญไร* มึงหาแต่เรื่องเดือดร้อนมาให้กูเสียแล้วไหมละ แล้วไปมุดหัวอยู่ที่ไหนมาหา!" แม่คำเด้น (แก้วแก้ว, 2549, หน้า 168) " *ไอ้ลูกเวร ไอ้ลูกกระยำ* มีแต่ทำให้แม่เดือดร้อน แล้วถ้ามึงตายไปจริงๆ กูจะทำยังไง" ในบริบทของความโกรธที่ลูกหายหน้าไป ทั้งพ่อและแม่จึงด่า *กระยำ จัญไร เวร* ออกมาเป็นวัจนกรรมการสั่งสอน เพื่อให้ลูกได้พัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น ไม่ทำอย่างที่ผ่านมาอีก ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์วัจนกรรมตามเจตนาของผู้ด่าโดยใช้ทฤษฎีวัจนกรรมของเซอร์ล (Searle, 1979) เป็นแนวทาง เช่นคำด่ากลุ่มใดเป็นวัจนกรรมแสดงความรู้สึก สั่งสอน เตือน ดุถูก เป็นต้น และ ผู้วิจัยแสดงผลการวิเคราะห์ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ของคำคำในบทที่ 6

3. การวิเคราะห์กลวิธีการสร้างคำคำในภาษาไทย

ผู้วิจัยวิเคราะห์กลวิธีการสร้างคำคำว่ามีโครงสร้างคำแบบใดบ้าง กลวิธีการสร้างคำที่ พบแบ่งออกเป็นกี่แบบ และกลวิธีใดที่ใช้กันมากและน้อยที่สุด ตัวอย่างเช่น คำคำทั่วไปที่คนไทย รู้จักกันดี มักเป็นคำที่มีโครงสร้างเป็นคำโดด เช่น *โง่ ควาย แรด ต่ำ เสือก* แต่ก็มีคำคำที่เป็นคำ ประสมที่มีส่วนหลักและส่วนขยาย เช่น *ปากมาก ปากหมา ปากเสีย ปากจัด ปากโป้ง* ซึ่งส่วนหลัก เป็นคำที่เกี่ยวกับอวัยวะและมีความหมายเกี่ยวกับการพูดและส่วนขยายบอกลักษณะของการพูด

นั้น ๆ ส่วนคำดำประดิษฐ์เป็นคำดำที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้จัก อาจไม่เคยได้ยินและไม่เข้าใจความหมาย แต่มีใช้ในสังคมจริงในบางกลุ่ม บางพวก เช่น กากตด จัญอับ หรืออาจเป็นคำที่เคยใช้และเลิกใช้ไปแล้ว เช่น สามสิ่งเฟื่อง เป็นต้น ในการวิเคราะห์หลักวิธีการสร้างคำนี้ผู้วิจัยจะพิจารณาโครงสร้างคำดำทั้งในรูปแบบสัทสัมพันธ์ วากยสัมพันธ์และอรรถสัมพันธ์ควบคู่กันไปโดยวิเคราะห์ตามแนวของอัญชลี สิงห์น้อย (2548) และผู้วิจัยแสดงผลการวิเคราะห์หลักวิธีการสร้างคำดำในภาษาไทยในบทที่ 7

4. การวิเคราะห์ค่านิยมและโลกทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำดำในภาษาไทย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่านิยมและโลกทัศน์ของคนไทยที่สะท้อนออกมาจากการใช้ถ้อยคำดำ โดยนำความหมายของคำดำทั้งความหมายตรง ความหมายอุปลักษณ์และความหมายเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ ที่จัดประเภทแล้วนั้นมาหาความสัมพันธ์กับค่านิยม และโลกทัศน์ของคนไทยตามแนวคิดของ ประภาศรี สีหอำไพ (2550) ที่กล่าวถึงค่านิยม 3 แบบได้แก่ ค่านิยมทางวัตถุ ค่านิยมทางจิตใจ และค่านิยมทางความประพฤติ รวมทั้งการศึกษาของ อรุณี ดันศิริ (2549) ที่กล่าวเพิ่มเติมในเรื่องของศาสนาและความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อทางไสยศาสตร์ และความเชื่อทางโหราศาสตร์ ซึ่งการศึกษาเรื่องค่านิยมและวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการวิเคราะห์ และผู้วิจัยแสดงผลการวิเคราะห์ค่านิยมและโลกทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำดำในภาษาไทยในบทที่ 8

บทที่ 4

ความหมายของคำดำในภาษาไทย

โดยทั่วไปในการศึกษาความหมายของคำนั้น กระทำได้ในสองลักษณะกว้างได้แก่ ความหมายตรงหรือความหมายประจำรูป (denotation/literal meaning) เป็นความหมายตรงตามคำพูดหรือความหมายตรงตามตัวอักษรซึ่งเป็นที่เข้าใจกันในหมู่ผู้ใช้ภาษาไทย และความหมายแฝงหรือความหมายโดยนัย (connotation meaning) เป็นความหมายที่มีความรู้สึกของผู้พูดและการตีความของผู้ฟังเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งการใช้ภาษาที่สื่อถึงความหมายแฝงอย่างชัดเจนชนิดหนึ่งได้แก่การใช้ความหมายเปรียบเทียบหรือความหมายอุปลักษณ์ ซึ่งอุลมานน์ (Ulmann, 1996) และ อุงเกอร์ และชมิท (Ungerer and Schmid, 1996) กล่าวถึงอุปลักษณ์ว่าเป็นสุนทรียภาพทางภาษาหรือภาษาภาพพจน์ ซึ่งอุปลักษณ์ (metaphor) เป็นประเภทหนึ่งในภาษาภาพพจน์ดังกล่าว นอกเหนือไปจาก อุปมา (simile) และนามนัย (metonymy)

ในบทนี้เป็นการวิเคราะห์ความหมายตรงและความหมายอุปลักษณ์ของคำดำในภาษาไทยที่มุ่งเน้นวิเคราะห์หาแบบเปรียบเทียบ (vehicle) ตามทฤษฎีของอุลมานน์ (Ulmann, 1962) หรือแหล่งที่ถูกเปรียบเทียบ (source) ตามทฤษฎีของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) โดยวิเคราะห์ความหมายของคำดำ พร้อมทั้งอธิบายแบบเปรียบเทียบ ที่มา การนำไปใช้และตัวอย่างการใช้คำดำเหล่านั้น

ความหมายตรงของคำดำ

คำดำในภาษาไทยที่มีความหมายตรงมักเป็นคำที่บ่งบอกหรืออ้างถึงบุคคลนั้นๆ หรือเป็นคำที่ผู้ดำคิดหรือต้องการให้ผู้ถูกดำเป็น ซึ่งส่วนมากเป็นคำที่ผู้ฟังที่อยู่ในสังคมและวัฒนธรรมไทยไม่ต้องตีความหมาย เมื่อได้ยินคำดำเหล่านั้นก็เข้าใจทันที นอกจากนั้นแล้วความหมายของคำเหล่านี้สามารถค้นได้จากพจนานุกรมทั่วไป จึงนับเป็นคำที่มีความหยาบคายไม่มากหรืออยู่ในระดับปานกลางที่เรียกว่าคำระคายหู (dysphemism) (Allan and Burridge, 2006, p.79) คือเป็นคำที่ว่าผู้อื่น ดูถูกดูหมิ่นผู้อื่นให้เจ็บปวด เสื่อมเสียชื่อเสียง เสียอารมณ์ หรือเป็นการกล่าววาจาเพื่อเป็นการระบายอารมณ์โกรธของตน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลคำดำ 360 คำ พบว่าเป็นคำดำที่สามารถสื่อหรือตีความได้ว่าเป็นความหมายตรง 138 คำคิดเป็นร้อยละ 38.33 ดังต่อไปนี้ (ความหมายอุปลักษณะจำนวน 222 คำคิดเป็นร้อยละ 61.66)

ตาราง 1 แสดงอัตราส่วนการปรากฏของคำดำที่มีความหมายตรงประเภทต่างๆ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

อันดับ	ประเภททางความหมาย	จำนวนคำ	ร้อยละ
1	ลักษณะนิสัยหรือความประพฤติ	83	60.14
2	รูปลักษณะ	23	16.66
3	ชาติกำเนิด	14	10.14
4	สติปัญญา	8	5.79
5	อาชีพ	6	4.34
6	สภาพจิต	4	2.9
	รวม	138	100

คำดำที่มีความหมายตรง (ดูความหมายในภาคผนวก)

กระแดะ	ชี้โก่ง	ค่อม	โง่งง้าซากพิการ--
กักขฬะ	ชี้ซ้ำ	โคตรพ่อ	ซ้ำซ้อน
กระสัน	ชี้เหนียว	โคตรแม่	เง้ง่า
กะเทย	ชี้คูก	โคตรพ่อโคตรแม่	โง่ดักดาน
กะหรี	ชี้ยา	โคตรเหง้า	เงี่ยน
แก่	ชี้เรื้อน	(ศักราช)	จนแล้วไม่เจียม
ก๊วย	ชี้เหว่	งก	จรวัด
ขอทาน	ชี้ริ้ว	โง่	จองหอง
	ชี้ติด		
จัญไร	ทุเรศ	ไร้สติ	สัปดน
จิตทรม	นิสัยเสีย	ไร้สาระ	สารเลว
ฉิบหาย	เนรคุณ	ไร้สามัญสำนึก	สาระแน
เฉิม	บอด	เลว	ล้ำสอน

และเบะ	บักโกรก	เลวชาติ	เสียชาติเกิด
และมะเหละ	บัดขบ	เลวทราม	เสี้ยน
ซั่ว	บ้า	ลามก	เสือก
ซั่วซ่า	บ้ากาม	ลูกพ่อแม่ไม่สั่ง-	โลโครก
ชาติซั่ว	บ้าผู้ชาย	สอน	โลภณี
เซย	บ้าตันทา (กลับ)	ลูกเนรคุณ	หน่อมแน้ม
ชกมก	บ้าอำนาจ	ลูกกะหรี	หน้าหัก
ชื่อป้อ	ใบ้	ลูกโลภณี	หน้าไม่ทันสมัย
ซี้ซั่ว	เป็น	ลูกไม่มีพ่อ	หยาบคาย
ซังกะบ้วย	เป่	ลูกไม่รักดี	หาตัวไม่ได้
เซ่อ	ปัญญาอ่อน	วิปริต	หัวขโมย
เซ่อซ่า	พอมึง	สกปรก	หื่น
ดัดจริต	พ่อแม่ไม่สั่งสอน	สกุล	เหียน
ดำ	ไพร่	สะเหล่น	เหี่ยว
ดั่งหัก	แม่มึง	สะเออะ	อกตัญญู
ดั่งสโลป	แม่เป็นเอดส์	สะเหล่อ	อีดัว
ต่ำ	ไม่รักดี	สะแอ้ง	อันธพาล
ตอแหล	ไม่เจียมตัว	สะดั่ง	อัปรีัย
เตี้ย	ไม่เจียมสังขาร	สอดรู้สอดเห็น	อัปรีัยจัญไร
ดิงต้อง	ระยำ	สอพลอ	อ้วน
ตุ๊ด	ระยำตำบอน	สันดาน	อุบาทว์
ทราม	ร่าน	สันดานต่ำ	เฮงชวย
ทะเล้ง	ร่านผู้ชาย	สันดานเสีย	

คำคำที่มีความหมายตรงดังกล่าวสามารถนำมาจัดกลุ่มประเภททางความหมายได้ 6 กลุ่ม ดังตารางข้างต้น ได้แก่ ลักษณะนิสัยหรือความประพฤติ รูปลักษณะ ชาติกำเนิด สติปัญญา อาชีพ และสภาพจิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ลักษณะนิสัยหรือความประพฤติ

โดยทั่วไปแล้วลักษณะนิสัยคือสิ่งที่แสดงถึงความประพฤติของบุคคลแต่ละคน เป็นพฤติกรรมที่เคยชิน มีทั้งลักษณะนิสัยที่ดี เช่น ความมีน้ำใจ เรียบร้อย กตัญญู เป็นต้น และลักษณะนิสัยที่ไม่ดี เช่น เกียจคร้าน พุดโกหก ชอบยุ่งเรื่องคนอื่น เป็นต้น (เต็มศักดิ์ คทวณิช, 2550, อัญชลี แจ่มเจริญ, 2530 และ www.crma.ac.th/cadet/learn/บุคลิกภาพ) คำดำที่เป็นลักษณะนิสัยหรือความประพฤติเหล่านี้จะเป็นคำดำที่มาจากลักษณะนิสัยตรงข้ามกับลักษณะนิสัยที่ดีหรือลักษณะนิสัยที่ไม่ดีนั่นเอง คำดำที่มีความหมายตรงกับลักษณะนิสัยหรือความประพฤติที่ไม่ดีของบุคคล จำแนกออกไปได้อีกตามความหมายแก่นที่มีร่วมกัน ดังต่อไปนี้

1.1 กระทำตัวไม่ดีหรือนิสัยไม่ดี ได้แก่คำดำต่อไปนี้ กักขฬะ กุ้ย ขี้ยา (ติดยา ติดฝิ่น) ขี้คุก (เคยจำคุก) จรจัด จองหอง จัญไร ฉิบหาย ชั่ว ชั่วช้า ชังกะบิวัย ดัดจริต ต่ำ ทวาม ทูเรศ นิสัยเสีย บัดขบ พ่อแม่ไม่สั่งสอน ไม่รักดี ระบาย ระบายตำบอน เลว เลวทวาม ลูกพ่อแม่ไม่สั่งสอน สดูล สันดาน สันดานต่ำ สันดานเสีย สวรรเลว หยาบคาย อันธพาล อับปรีย์ อับปรีย์จัญไร อุบาทว์ เฮงชวย ตัวอย่างเช่น

"หมอนันมันกุ้ยซัดๆ" (ราชบัณฑิตยสถาน 2554 หน้า 137) เป็นคำดำที่หมายถึงมีความประพฤติไม่ดี ชอบเกเร รังแก เป็นอันธพาลต่อผู้อื่น

"นั่งเมียเก่าสารเลว เธอมันเลี้ยงไม่เชื่อง" (กะไหล่ทอง หน้า 484)

"นั่งลูกไม่รักดี" (ละครแรงเงา) นพนภาค่าลูกสาวที่เสพยา

"พ่อแม่แกไม่เคยสั่งสอนรู้ได้ถึงมาแย่งผัวชาวบ้าน" (ละครแรงเงา, นพนภาค่า มุนิน)

1.2 กระทำในสิ่งที่ไม่ใช่เรื่อง(สิ่งของ)ของตนเอง ได้แก่คำดำต่อไปนี้ กระแคะ จนแล้ว ไม่เจียม ทะลึ่ง ไม่เจียม(ตัว, สังขาร) สอดรู้สอดเห็น สะเหล้น สะเออะ สะดั่ง สะแอ้ง สะเหล่อ สารระแน เสือก และ หน่อมแน้ม ตัวอย่างเช่น

"นี่แกไม่ต้องมาสารระแนเรื่องของชาวบ้านเลยนะ" (ละครกุหลาบไร้หนาม, ย่า ตำนัม)สถานการณ์ว่าไม่ต้องพูดเรื่องของน้องเพราะไม่ใช่เรื่องตัว

"เวลาคนโง่ทำอะไรมันก็สิทธิ์ของตัวเองนะ พวกมึงจะเข้าไปดินกันเอง แล้วไม่ต้องไปตำเค้าด้วย นั่นมันปัญหาของพวกมึงที่ไปเสือกเค้าเอง สะเหล่อ" (inagist.com/all/424191402616958978/)

1.3 แสดงออกหรืออยากในเรื่องทางเพศ/เรื่องอื่นอย่างมาก ได้แก่คำดำ กระสัน เจียน บ้ากาม บ้าผู้ชาย (บ้า)ตมทา(กลับ) บ้าอำนาจ ร้าน ร้านผู้ชาย ลามก สัปดน สำสอน และ หื่น ตัวอย่างเช่น

“คุณมีเมียเยอะแยะ จะให้อะไรเป็นเครื่องชื่อบอกอะไรได้ นอกจากเป็นคนบ้ากาม”
(เมียรายวัน หน้า 80)

“อินกเวลาดกใจโหมเข้าอกอดผู้ชาย อีร่วน ไข่มารยาสาโดยหลอกคนนั้นคนนี้”
(<https://twitter.com/MiMilKKK/.../2607494320463790..>)

1.4 ไม่ให้ของตนเอง/ตระหนี่/เอาของคนอื่น ได้แก่คำด่าต่อไปนี้ *ขี้เหนียว ขี้ตืด ขี้โกง* และ *งก* ตัวอย่างเช่น

“ไอ้ขี้เหนียว ขี้กั๊กขี้แย ยืมเครื่องมือช่างที่ไร มันไม่เคยให้เลย”
(<http://funnystoriesblog.wordpress.com/2013/02/08/>)

1.5 ไม่สะอาดหรือสกปรก เช่นคำด่าต่อไปนี้ *ขมก สกปรก* และ *โสโครก* ตัวอย่างเช่น
“บอกว่าอย่ามายุ่งกับฉัน...ไปให้พ้น...ไอ้โสโครก” ดวงแสบกัดตัวและ
ผลักพวกคนจรจัดและขอทานก่อนจะรีบวิ่งหนี พวกมันทั้งหมดมองตามตาเป็นมันก่อนจะพากัน
วิ่งไล่ตาม (ละครหยกเลือดมังกร ตอนที่ 19 จาก <http://w3.manager.co.th/Drama/ViewNews.aspx?NewsID>)

1.6 พูดไม่จริง/ไม่ตรงกับที่พูดไว้ เช่นคำด่าว่า *ตอแหล* และ *สอพลอ* ตัวอย่างเช่น
“อีเฟย์ อีตอแหล แอ็บเป็นทอมบอยมาตลอด สุดท้ายคว่าที่ป่องผิวกูไปกิน
เฉยเลย” (<http://74.55.90.235/CCforum/DCForumID3/40144.html>)

1.7 ไม่รู้คิด ไม่ไตร่ตรอง เช่นคำด่า *ขี้ขี้ว* *ไร้สามัญสำนึก* *ไร้สติ* และ *ไร้สาระ* ตัวอย่าง
“พูดภาษาเหี้ยไรกันวะพวกมึงนี่มันไร้สาระสิ้นดี” (<https://www.facebook.com/.../>
พูดภาษาเหี้ยไรกันวะ.)

1.8 ทำงานช้า อืดอาด เช่นคำด่าว่า *แะแะ* และ *แะมะแะ* ตัวอย่างเช่น
“ผู้ใจดีมีเมตตาและเก่งกล้าสามารถ เขาได้พัฒนาสุพรรณฯที่เคยล้าหลังให้แทน
รัฐส่วนกลางซึ่งตั้งใจไม่ไ้ระกำ ทำอะไรก็ไม่ได้เรื่องและเฉื่อยเนือยแะแะ ...”
(<https://www.facebook.com/.../พูดภาษาเหี้ยไรกันวะ.>)

1.9 ไม่รู้บุญคุณ เช่นคำด่าว่า *เนรคุณ* *ลูกเนรคุณ* และ *อกตัญญู* ตัวอย่างเช่น
“อีลูกเนรคุณ” แม่ด่าลูกสาวที่ขอเงินไปเล่นการพนันแล้วลูกไม่ให้ (ละครโทรทัศน์
เรื่องกุหลาบไร้หนาม)

1.10 ไม่สามารถ เช่นคำด่าว่า *หาหัวไม่ได้*

2. รูปลักษณ์

รูปลักษณ์เป็นบุคลิกภาพภายนอกที่เป็นลักษณะรวมของบุคคลหนึ่งๆ ที่รับรู้กันโดยทั่วไปและแสดงออกมาหรือปรากฏให้ผู้อื่นเห็น ได้แก่ รูปร่างหน้าตา สัดส่วน ผิวพรรณ ความสูง กิริยาท่าทาง การวางตัว การแต่งกาย น้ำเสียง และคำพูด (เต็มศักดิ์ คทวณิช, 2550) คำดำที่นำรูปลักษณ์หรือบุคลิกภาพภายนอกของบุคคลมาใช้ดำนั้นมักจะเป็นลักษณะที่ถูกสังคมกำหนดว่าไม่ดีหรือผิดปกติจากบุคคลอื่นๆ แบ่งเป็นข้อย่อยดังต่อไปนี้

- 2.1 อวัยวะที่ผิดส่วนผิดรูป ได้แก่ คำดำว่า ค่อม ดั้งหัก ดั้งสโปล หน้าหัก และ เหยิน
- 2.2 ความไม่ทันสมัย ได้แก่ คำดำว่า แก่ เจิม เซย เป็น และ หน้าไม่ทันสมัย
- 2.3 สัดส่วนที่ไม่ดี ไม่สวยงาม ได้แก่ คำดำว่า เตี้ย บักโกรก และ อ้วน
- 2.4 ความพิการ ได้แก่ บอด ไม้ และ เป้
- 2.5 ความขี้เหร่ ได้แก่ ขี้เหร่ และ ขี้ริ้ว
- 2.6 ผิวพรรณที่ไม่ดี ได้แก่ ดำ และ เหี่ยว ตัวอย่างเช่น
“อีดำ” (ละครดอกส้มสีทอง, แม่ค้าและลูกเจ้าสัวดำเรยาสมัยที่เธอเป็นเด็ก)
- 2.7 เพศที่ผิดเพี้ยน ได้แก่ กะเทย และ ตืด ตัวอย่างเช่น
“ไอ้ตืด” (ละครแรงเงา, ลูกสาวคนโตนพนภาดำน้องชาย ที่ถูกจับได้ว่าคบหากับผู้ชายด้วยกัน)
- 2.8 โรคภัย ได้แก่ ขี้เรื้อน ตัวอย่างเช่น

อุษารัฐสิกเสียหน้ามากที่ต้องรับเงินจากบ้านเย็นบอกคุณหญิงว่า “ทำไมต้องให้อิฉันมารับเงินจาก อีขี้เรื้อน นี้ด้วย เดี่ยวซื้อโรคติด” (บ้านเย็นเป็นโรคเรื้อน เนื้อตัวมีแผลเป็นที่รังเกียจของคนที่พบเห็น)

3. ชาติกำเนิด

คำว่า “ชาติ” หมายถึงการเกิด กำเนิด เหล่ากอ เทือกเถา เผ่าพันธุ์ (ราชบัณฑิต 2546 หน้า 359) ดังนั้น ชาติกำเนิดจึงหมายถึงการเกิดในตระกูลหรือเผ่าพันธุ์ใดเผ่าพันธุ์หนึ่ง ซึ่งหมายรวมถึงการกล่าวถึงผู้ให้กำเนิดได้แก่ พ่อแม่ รวมทั้งบุุยาตายายต้นตระกูลของบุคคลหนึ่งๆ คำดำที่ใช้ชาติกำเนิดมาเป็นคำดำนักเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้เช่น ชาติกำเนิดที่ต่ำต้อย/ไม่ดีของบุคคลที่ถูกตำหนิติหรือตระกูลของพ่อแม่ ลักษณะลบของพ่อแม่ และอาชีพของพ่อแม่ที่สังคมดูถูก ได้แก่ คำดำว่า ขี้ครอก ขี้ขำ โคตรพ่อ โคตรแม่ โคตรพ่อโคตรแม่ โคตรเหง้าศักราช ชาติชั่ว พ่อมึง แม่มึง แม่เป็นเอดส์ ลูกกะหรี ลูกโสเภณี เลวชาติ และ เสียชาติเกิด ตัวอย่างเช่น

แม่นางร้ายดูถูกพระเอกว่า "ไอ้ขี้ครอก คนชั้นต่ำ ใครจะเอาแก"
(www.meowwarattada.com/board/index.php?topic)

"ใส่เสื้อขาวดำมาถวายพระพร โคตรพ่อโคตรแม่มีงไม่สั่งสอน ไอ้พวกควาย"
(www.pantown.com/board.php?id=57713)

"โคตรเหง้าศักราชพวกมีงไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง" (www.gconsde.com)

"พระเอกชาติชั่ว ลืมกำพิศตัวเอง เขี่ยบหัวกะเทยเข้าวงการ"
(www.deeja.net/บันเทิง/ซุบซิบดารา)

4. สถิติปัญญา

สถิติปัญญาคือความสามารถในการเรียนรู้ ที่มีภายในตัวบุคคลที่พิจารณาจากพฤติกรรมที่แสดงออกว่ามีความคล่องแคล่ว รวดเร็ว ถูกต้อง ในการคิดแก้ปัญหาและการปรับตัวอย่างไร (<http://www.il.mahidol.ac.th/e-media/iodine/chapter1/iq.html>) คำคำที่นำสถิติปัญญา มาดำ ได้แก่ โง่ โง่ดักดาน งี่เง่า ซื่อบื้อ เซ่อ เซ่อซ่า และ ปัญญาอ่อน ตัวอย่างเช่น

"อีโง่ ถูกฉ้อหลอก เอาสร้อยคอมาให้เมียน้อยแล้วไม่รู้เรื่อง" (ละครแรงเงา, น้องสาว เมียนหลวงนพนา พุดกับสามีของตนเอง) เป็นคำดำที่มีสถานการณ์ว่าถูกหลอกแล้วไม่รู้เรื่อง

"ปัญญาอ่อนนะมีงไอ้เหลิม อัฟเลเวลความเหี้ยได้ทุกนาที" (http://fposts.com/fbpost/175146689274952_201151210082924)

5. อาชีพ

เป็นรูปแบบการดำรงชีพในสังคมมนุษย์ เป็นหน้าที่ของบุคคลในสังคมซึ่งประกอบอาชีพเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนหรือรายได้ อาชีพที่จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน เรียกว่าวิชาชีพ เช่น วิศวกร แพทย์ พยาบาล ทนายความ เป็นต้น และอาชีพที่ถูกกฎหมายและศีลธรรม เรียกว่าสัมมาชีพ ส่วนบางอาชีพที่ผิดกฎหมายเรียกว่ามิจอาชีพ เช่น โจร (จาก <http://bodin2.ac.th/UserFiles/Media/business/c1-meaning.html>) และคำดำที่นำอาชีพมาใช้ คำจะเป็นอาชีพที่สังคมตีค่าว่าด้อยต่ำ ไม่ถูกกฎหมายและขัดต่อศีลธรรม ไม่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ คำดำที่มีความหมายตรงโดยนำอาชีพมาดำได้แก่คำดำ กะหรี ขอทาน ซี้ซ่า โสเภณี หัวขโมย และ อีตัว ตัวอย่างเช่น

"ไอ้ขอทาน งานการไม่ทำเอาแต่ขอเขาแตกไปวันๆ" (จาก news.mthai.com/ข่าวการเมือง)

"อู๊ยยย อีดอก ขย๋ามาทำเป็น กะหรีปากแข็ง เอาตัวมาขัดดอก กับ ชายตัว มันต่างกัน ตรงไหนพระ อีกะหรี อู๊ยยยยยย!!!" (www.pojnanukrian.com/กะหรีปากแข็ง)

6. สภาพจิต

คือความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทุกอย่างของบุคคลหนึ่งๆ ในการเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ได้ทั้งที่เป็นเหตุการณ์ปกติและไม่ปกติ โดยหากบุคคลดังกล่าวสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้จะถือว่าสภาพจิตปกติหรือสุขภาพจิตดี แต่หากคนใดที่ควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้และแสดงอารมณ์หรืออาการที่รุนแรง ก้าวร้าว จะถือว่าสภาพจิตที่ผิดปกติ (www.novabizz/NovaAce/Mental.htm) คำดำเกี่ยวกับสภาพจิตจะเกี่ยวกับสภาพจิตที่ไม่ดีหรือผิดปกติได้แก่ จิตทรมาน ตึงตึง บ้า และ วิปริต ตัวอย่างเช่น

"อึบ้า มึงบ้าไปแล้ว ไม่ยี่ดติด แมงแตกข้าวต้องโอเรนเตน จะใส่ผ้าต้องลูกไม้ฝรั่งเศส"

(จาก <http://www.t-pageant.com/2011/index.php?/topic/69570-อึบ้า-มึงบ้าไปแล้ว>)

ความหมายอุปลักษณ์ของคำดำ

อุปลักษณ์เป็นรูปภาษาที่แสดงการเปรียบเทียบเพื่อความเข้าใจในทัศนนามธรรมหนึ่งผ่านอีกมโนทัศน์หนึ่งที่เป็นรูปธรรม (Lakoff and Johnson, 1980) และพบโดยทั่วไปในภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สำหรับคำดำในภาษาไทยจากงานวิจัยนี้มีความหมายอุปลักษณ์จำนวนมากกว่าคำดำที่มีความหมายตรง ทั้งนี้ในการใช้ความหมายอุปลักษณ์นั้นผู้ดำจะเปรียบผู้ที่ถูกดำหรือสิ่งที่ถูกเปรียบ (tenor) กับสรรพสิ่งต่างๆ หรือแบบเปรียบเทียบต่างๆ (vehicle) คำดำที่แสดงความหมายอุปลักษณ์ที่พบมากในงานวิจัยนี้คือเปรียบกับสัตว์ ถึงร้อยละกว่า 30 นอกนั้นเป็นสิ่งอื่นๆ ได้แก่ สิ่งปฏิญูล สิ่งของ/เครื่องใช้/วัสดุ อวัยวะ ความเชื่อ โรค อาชีพ สถานที่ พืช ตัวละคร อาวุธ ชาติพันธุ์ และ อาหาร

ในการเปรียบเทียบดังกล่าวจะเปรียบเทียบคนที่ถูกดำ (หรือสิ่งที่ถูกเปรียบ) ในเรื่องต่างๆ เช่นนิสัยและพฤติกรรม รูปร่าง อวัยวะ สติปัญญา สีมิวของผู้ถูกดำ เป็นต้น โดยนำไปเปรียบกับแบบเปรียบเทียบต่างๆ (ที่กล่าวแล้วข้างต้น) เช่น เปรียบเทียบนิสัยและพฤติกรรมของคนกับสัตว์ เปรียบเทียบขนาดของคนกับสัตว์ โดยในการเปรียบเทียบกับสัตว์นั้น อาจเป็นการเปรียบกับความ เป็นสัตว์ในภาพรวม รูปร่างของสัตว์ อากาสัตว์ อวัยวะสัตว์ เพศสภาพ เป็นต้น ซึ่งรูปแบบการปรากฏของคำดำที่เป็นความหมายอุปลักษณ์ มีลักษณะดังนี้

	สิ่งที่ถูกเปรียบ/tenor	+	แบบเปรียบ/vehicle	
เช่น	หน้า	+	หม้อ	หน้าหม้อ
	ปาก	+	กระโถน	ปากกระโถน
	ปาก	+	ตลาด	ปากตลาด
	ดำ	+	ดับเปิด	ดำดับเปิด

จากตัวอย่างจะเห็นว่าคำว่า หน้า และ ปาก เป็นการด่าว่าคนที่ถูกด่าถึงความประพฤติ และการพูดจาตามลำดับ โดยการเปรียบเทียบความประพฤติของคนกับหน้าที่การใช้งานของ สิ่งของ คือ หม้อ และเปรียบเทียบพฤติกรรมของการพูดจาของคนกับหน้าที่การใช้งานของ สิ่งของ คือ กรรไกร และสถานที่ (เปรียบเทียบพฤติกรรมของคนที่อยู่ในสถานที่นั้น) คือ ตลาด ส่วนคำสุดท้าย เป็นการเปรียบเทียบสีผิวของคน (ผู้ถูกด่า) ว่า ดำ กับ อวัยวะของสัตว์ ตับเป็ด ดังนั้นคำด่าที่มีความหมายอุปลักษณ์เหล่านี้จึงถูกจัดประเภทตามแบบเปรียบเทียบเป็นหลัก ทั้งนี้คำด่าบางคำอาจไม่มี ส่วนที่เป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ แต่จะมีเฉพาะส่วนที่เป็นแบบเปรียบเทียบ เช่น ใก้อ่อน หน้าใหญ่ ผู้วิจัยจึงจัด กลุ่มโดยการดูความหมายโดยรวมทั้งคำและประเภททางความหมายที่ใช้เป็นแบบเปรียบเทียบในงานวิจัยนี้มีดังนี้

ตาราง 2 แสดงการปรากฏแบบเปรียบเทียบของคำด่าที่มีความหมายอุปลักษณ์ประเภทต่างๆ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

อันดับ	ประเภททางความหมายที่ใช้เป็นแบบเปรียบเทียบ	จำนวนคำ	ร้อยละ
1	สัตว์	84	37.83
2	อวัยวะ	29	13.06
3	สิ่งของ/เครื่องใช้/วัสดุต่างๆ	23	10.36
4	สิ่งปฏิภูล	19	8.55
5	ความเชื่อ	19	8.55
6	โรคภัยไข้เจ็บ	15	6.75
7	พืช	9	4.05
8	สถานที่	7	3.15
9	ตัวละคร	6	2.7
10	อาวุธ	4	1.8
11	เผ่าพันธุ์	4	1.8
12	อาหาร	2	0.9
13	อาชีพ (ซ้ำกับความหมายตรง 6 คำ)	1	0.45
		222	100

1. สัตว์

คำคำที่ใช้สัตว์เป็นแบบเปรียบเทียบนั้นจะเปรียบเทียบกับผู้ถูกตำหนิในเรื่องนิสัยและพฤติกรรม ขนาด อวัยวะ สติปัญญา และสีผิวของผู้ถูกตำหนิในลักษณะต่างๆ ได้แก่ ความเป็นสัตว์ประเภทนั้นในภาพรวม ขนาด รูปลักษณ์ อวัยวะ อายุ เพศสภาพ และกิริยาอาการและพฤติกรรม คำคำที่ใช้สัตว์เป็นแบบเปรียบเทียบจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1.1 ความเป็นสัตว์ประเภทนั้นในภาพรวม เป็นการเปรียบเทียบนิสัยและพฤติกรรมของคนกับความเป็นสัตว์ประเภทนั้นในภาพรวม กล่าวคือเป็นที่รู้โดยทั่วไปในสังคมที่พูดภาษาเดียวกันว่าสัตว์แต่ละชนิดมีลักษณะในภาพรวมเป็นเช่นไร เช่น หมาเป็นสัตว์ที่มักจะเห่า หอน และกัดคนที่มันไม่คุ้นเคย ไม่รู้จัก เป็นต้น คำคำที่นำความเป็นสัตว์ประเภทนั้นในภาพรวมมาคำได้แก่ กระชู่ ควาย แคว็ด แรด หมา เหี้ย เห้ เขี้ย เคี้ย รุเห่า รุพิช ชะนี นกเอี้ยงมาเกาะกิ่งหรือ หน้าปลวก ปลวก แมงดา แมลงสาป แมงป่อง ลิง สัตว์ สัตว์กะหมา เห็บหมา ตัวอย่างเช่น

“ลีน่าจิงแฉ อีแรด!!!!ให้ทำผู้ชาย” (<http://board.postjung.com/700006.html>)
 แรด เป็นสัตว์ที่มีสายตาแยแต่ประสาทรับกลิ่นดีมากมีนิสัยขุ่นเฉียวง่าย โกรธง่าย กลางวันจะนอน กลางคืนจะออกหากิน และสามารถนอนหลับกลางวันในทำยีนได้ด้วย (<http://th.wikipedia.org/wiki/แรด>) จึงนำความหมายเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของแรดว่าหากินกลางคืนไปคำผู้หญิงที่ชอบเที่ยวกลางคืน ว่าไปแรดๆ มา แต่ในปัจจุบันมีความหมายที่กว้างออกคือมีความหมายอุปโลกน์ที่หมายถึง ลักษณะที่แฝงมากับเพศหญิงอายุ 11-20 ปีมีเซ็กซี่ไวต่อมนุษย์เพศบุรุษมาก ชอบนุ่งน้อย ห่มน้อย (<http://th.uncyclopedia.info/wiki/แรด>)

“อึ่งเห่า แกมันเร็วยิ่งกว่าสัตว์นรก” (ละครเรื่อง ไทรโคก แม่ผัวตำลูกสะใภ้ที่หักหลังตนเองโดยลูกสะใภ้ลอบนำยาพิษมาให้กินพร้อมกับอาหาร) รุเห่า มีความหมายตรงถึงสัตว์เลื้อยคลานที่มีนิสัยดุร้าย มีพิษทำลายระบบประสาทที่รุนแรง เป็นสาเหตุให้มนุษย์เสียชีวิตเป็นจำนวนมากจากการถูกกัดเพราะพิษของมันร้ายแรงมากกว่างูพิษชนิดอื่นๆ (<http://th.wikipedia.org/wiki/รุเห่า>) นอกจากนั้นแล้วรุเห่าเป็นงูพิษที่มนุษย์คุ้นเคยเป็นอย่างดีและเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยมายาวนาน ดังปรากฏให้เห็นในนิทานอีสปเรื่องชวานากับงูเห่า กล่าวคือชวานานำงูเห่าไปเลี้ยงดูเพราะคิดว่าจะหนาวตาย จนเมื่องูเห่าเป็นปกติดี มันกัดชวานาตาย จึงทำให้คนในสังคมไทยนำงูเห่ามาเป็นแบบเปรียบเทียบ โดยมีอุปโลกน์หมายถึงคนที่เลี้ยงไม่เชื่อง ทรมานหักหลัง พร้อมทั้งจะทำร้ายผู้ที่เคยมีบุญคุณตลอดเวลา

“ไอ้(พวก)เหี้ยเขี้ย แมร่งสั่งฆ่าคน” “ ไอ้ (ตัว)เหี้ย ทำตัวระยำจนใครๆ ก็รังเกียจพฤติกรรมที่แสนเลวของมัน” (www.watkoh.org/kratoo/printer_friendly_posts.asp?...) เหี้ย

มีความหมายตรงถึงสัตว์มีรูปร่างคล้ายกิ่งก้านขนาดใหญ่ ความยาว 2.5-3 เมตร มีลิ้นแยกเป็นสอง แฉกคล้ายงู ใช้สำหรับรับกลิ่น มีลายดอกสีเหลืองพาดขวางทางยาว ชอบอาศัยอยู่บริเวณใกล้แหล่งน้ำ ว่ายน้ำเก่งและ ดำน้ำนาน ลักษณะนิสัยจะตื่นคน เมื่อเห็นจะวิ่งหนี ชอบหากินของเน่าเปื่อย เศษซากอาหาร บางครั้งก็จะกินสัตว์เป็นๆ เช่น ไก่, เป็ด, ปู, หอย, งู, หนู, นก และไข่ของสัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งปลา (<http://th.wikipedia.org/wiki/เหี้ย>) จึงนำมาเป็นคำคำที่เดิมมีความหมายอุปสรรคถึงคนที่ไม่มีใครต้องการ เป็นตัวอับมงคล เข้าบ้านใครก็ฉิบหายเหมือนกับนิสัยของเหี้ย ที่ชอบแอบขโมยของกินตามบ้านต่างๆของคน แต่ในปัจจุบันใช้ในความหมายอุปสรรคที่กว้างออกหมายถึงบุคคลที่ทำตัวไม่ดี เลว เช่น " เก่งนะมึง'ได้หลายดั่งค์อะดิ 'ไอ้เหี้ย' มึงไม่กลัวเวรกรรมเหรอะ" (<https://th-th.facebook.com/permalink.php?story>)

"ชะนีหน้าแยะ แต่ดันทุรัง — มึงดูอินันดิ ยัวคนอื่นไม่ดูหน้าหน้าเลย อีปลวก" (pojnanukrian.com/ปลวก) ปลวก เป็นคำคำที่มีความหมายอุปสรรคถึง ผู้ที่มีพฤติกรรมสร้างกระแสให้ตัวเองเด่น ทั้งๆที่ไม่เป็นความจริง หรือ สร้างเรื่องขึ้นมาเอง เสมือนปลวกที่คอยกัดแทะทำลายสิ่งของเพื่อสร้างรัง จึงเรียกบุคคลประเภทสร้างเรื่องวาระวานคนอื่นว่า "อีปลวก" (https://th-th.facebook.com/permalink.php?story_fbid=29593756111108&id=20118746586691)

"ซัวๆๆๆตัวพ่อ ซัวไม่มีที่ติ ไอ้แมงดา ไอ้หน้าตัวเมีย ไม่รู้จักสำนึก ยังมีหน้าลอยหน้าลอยตาออกที่วิพุดจาตอแหลได้อยู่ทุกวันนี้ สมแล้วที่ลูกก็ยังเกลียดแก็ ถ้าฉันมีพ่อที่รังแกแม่ตัวเองขนาดนี้" (www.g391.ru/video.php?yt=SwmIPuHhAhA) แมงดา เป็นคำคำที่มีความหมายอุปสรรคถึงผู้ชายที่เกาะผู้หญิงกินเปรียบเหมือนแมงดาตัวผู้ที่เกาะหลังแมงดาตัวเมียไปที่ต่างๆยามที่แมงดาตัวเมียออกหากิน (<http://guru.google.co.th/thread?tid=350d5f29fa6554ac>)

"อินังแมงป่องสารพัดพิษ ลื้อมีพิษเยอะ มีพิษทั้งหาง" (ละครมงกุฎดอกส้ม: คุณนายที่ 3 ต่าคุณนายที่ 2) แมงป่อง เป็นคำคำที่มีความหมายอุปสรรคถึงคนที่เป็นพิษเป็นภัยกับคนอื่นหรือทำร้ายผู้อื่นอย่างเจ็บปวด เนื่องจากแมงป่องเป็นแมลงชนิดหนึ่งที่มีพิษมากมาย ต่อยคนให้ถึงแก่ชีวิตได้

"ที่ไปทำพิธีนั้นนะ ไม่ใช่พิธีล้างชวณะไฉ่หมา ก็เอ็งมันเป็นตัวชวณะเอง ... จนเวลานี้ออกที่วิพิธีกรรายการสองจู้ยัทำตัวเป็นอาจัน ไอ้แมลงสาบหมา..." (www.kaejjarjan.com > ... > สองจู้ยั เต้า หมวกดำ) แมลงสาบ ใช้เป็นคำคำที่มีความหมายอุปสรรคถึงคนที่เป็นคนน่ารังเกียจ ไม่น่าคบ ไม่อยากอยู่ใกล้ เหมือนกับลักษณะของแมลงสาบที่ชอบ

อยู่ตามขยะ ของเสีย และเป็นพาหะนำเชื้อโรคมามากมาย ได้แก่ แบคทีเรีย ไวรัส โปรโตซัว พยาธิ และ เชื้อราเข้าสู่คน ก่อให้เกิดโรคมามากมาย อาทิ ท้องเดิน บิด ไทฟอยด์ อหิวา และโรคผิวหนังต่างๆ (<http://th.wikipedia.org/wiki/แมลงสาป>)

“ ใ้เห็นหมา มนุษย์ชี้โก่งคอยดูเงินชาวบ้านเห็นข่าวมันโก่งมาจากหลายเว็บ แล้ว ให้มันเกาะที่นี้มีแต่เสียชื่อเว็บปล่าวๆ ...” (จาก dvdtook.com > ... > Plaza Mall > ร้านเปิดใหม่) เห็น(หมา) เป็นคำคำที่มีความหมายอุปโลกณ์ถึงคนที่ชอบเกาะคนอื่น ๆ กินไปวันๆ ไม่ทำมาหากิน เหมือนลักษณะของเห็บที่เกาะสุนัขและดูดเลือดกิน (<http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=00cc5721e859ca01>)

1.2 ขนาด เป็นการเปรียบเทียบขนาดของคนกับสัตว์ ได้แก่ คำคำว่า *กะเทยควาย คิงคอง ช้างน้ำ พะยูน หมู อี้อ่าง และ ฮีบโป* ตัวอย่างเช่น

“เหอๆ ใครไม่อ้วนไม่มีทางเข้าใจหรอก จิกกันเข้าไปสิ คำก็อ้วน สองคำก็อ้วน สามคำก็ อี้อ่าง อี้อ่าง ชันต้องลบคำสบประมาท พวกนี้ให้ได้ จะเอาให้พวกนั้นตาค้างไปเลย ...” (<https://jeban.com/viewtopic.php?t=102201>)

1.3 รูปลักษณ์ เป็นการเปรียบรูปลักษณ์ของอวัยวะคนกับสัตว์ ได้แก่ คำคำว่า *คางคก หอย หอยหลอด หอยแครงลวก หอยแมลงภู่ หม่าซีเรื้อน หน้าปลาตุกเผือก ปลาช่อนขนเนียน หน้าหนอน หน้าปลาช่อนเนียน และ หน้าปลาจวด* ตัวอย่างเช่น

“ บัดนั้นสายตาที่พลัดมองเหยียดทันที แล้วบอกว่าฉันก็ต้องไปซื้อตัวรับ wireless มานะ โห!!! อี้ออยหลอด!!! แบบแย่งพูดโดยที่กูอ้าปากค้าง” (cubbyhole.exteen.com/20090830/entry) หอย มีความหมายตรงถึง สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังชนิดหนึ่งที่มีเปลือกแข็งห่อหุ้มลำตัวไว้ บางชนิดมีขนหรือลื่นเลื้อยออกมา จึงทำให้เกิดการเปรียบเทียบกับลักษณะกายวิภาคของหอยกับอวัยวะเพศหญิง กล่าวคือลักษณะภายนอกของหอยที่มีฝาหรือกลีบ 2 ด้าน รวมทั้งมีลักษณะโหนก นูนแตกต่างกัน นอกจากนั้นลักษณะภายนอกอย่างอื่นเช่น สี และกลิ่น ที่นำมาเปรียบเทียบกับอวัยวะเพศหญิงอีกด้วย (<https://th.answers.yahoo.com/question/index?qid=20100823022018AAy5VMt>) ส่วนหอยหลอด เป็นหอยทะเลชนิดหนึ่งที่มีลักษณะเล็ก เรียวเหมือนหลอดกาแฟ การจับหอยหลอดจะใช้ปูนขาวหยอดลงในรู ทำให้หอยไหลขึ้นมาให้จับได้ง่าย หอยหลอด จึงเป็นคำคำที่มีความหมายอุปโลกณ์ถึงบุคคลที่มีพฤติกรรมชอบทำอะไรที่มีลับลมคมใน แต่เมื่อความแตกจะทำตัวไว้วางย ไร้ล้นกันทุกที่ เปรียบเสมือนเช่น "หอยหลอด" ที่ฝังอยู่ในทราย เมื่อเขาปูนขาวโรย มันจะปวดแสบปวดร้อนจนหนีออกมาจากที่ซ่อน ดังนั้นจึงเปรียบคนประเภทนี้ว่า "หอยหลอด" (https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=2959421571106)

49&id =2011817) หรือ อาจมีความหมายอุปลักษณะที่หมายถึงบุคคลที่มีอวัยวะเพศหญิง (หอย) เล็กเหมือนหลอด (<http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=3ea483fae8c717e4>)

1.4 นิสัยและพฤติกรรม เป็นการเปรียบเทียบนิสัยและพฤติกรรมของคนกับพฤติกรรมของสัตว์ ได้แก่ คำว่า ใจหมา จิ้งจอกสังคม ปากหมา ปากเปราะ ปากปิ้งจอ หน้าหมา หน้าเหี้ย เสือผู้หญิง ขาดิหมา ช้างเย็ด สันดานหมา หน้าเนื้อใจเสือ จงหองพองชน ตัวอย่างเช่น

“คนบางระกำพิชฌโลก เตือดแค้นไ้หมอปากหมาใส่ร้ายบิดเบือนนายกยิ่งลักษณะ เตรียมยกระดับที่หน้าห.บางระกำ” ปากหมา ปากปิ้งจอ มีความหมายอุปลักษณะที่เหมือนกันคือหมายถึงคนที่ชอบว่าร้าย วิจารณ์ผู้อื่นไปทั่ว หรือชอบเอาเรื่องของคนอื่นไปพูดในทางที่เสียหาย เปรียบกับปากของหมาที่ชอบเห่า กัด คนอื่นไปทั่ว (<http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=64e05c87c0e03785>) ส่วนปิ้งจอเป็นปีนักษัตรที่มีสุนัขหรือหมาเป็นสัญลักษณ์ ดังนั้น ปิ้งจอ ก็คือหมานั่นเอง

1.5 อวัยวะ เป็นการเปรียบเทียบสติปัญญา สีมัวและ ความประพุดิของคนกับอวัยวะหรือส่วนของอวัยวะสัตว์ ได้แก่ คำคำว่า ปัญญาแค่หางอึ่ง สมองกุ่ม สมองหมา สมองหมา ปัญญาควาย ดำดืบเปิด เฒ่าหัวงู และเฒ่าสารพัดพิช ตัวอย่างเช่น

“มิ่งนี้ สมองกุ่มแล้วยังมีหน้ามาสอนประชาชน ทำอย่างนั้นอย่างนี้ มาเพี้ยชดๆ” (<http://board.banrasdr.com/showthread.php?tid=23240>) โดยทั่วไปแล้ว สมองกุ่มจะอยู่ที่ส่วนหัวซึ่งจะมีทั้ง มันกุ่ม สมองกุ่มและขี้กุ่ม เมื่อนำคำว่า สมองกุ่ม มาด่าจะมีความหมายอุปลักษณะถึงคนที่มีสมองน้อย ไม่มีความคิด หรือ โง่งนั่นเอง หรือหากนำสำนวนไทยที่ว่า ขี้ขึ้นสมองมาอธิบาย สมองกุ่มอาจมีความหมายอุปลักษณะถึงคนขี้ฉลาดตาขาว ขี้กลัวในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือตกใจกลัวอย่างสุดขีด เรียกว่ากลัวจนขี้ขึ้นสมอง เนื่องจากสัตว์ที่มีขี้อยู่บนหัวสมอง คือ กุ่ม ดังกล่าวแล้ว (www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=4845)

เฒ่าหัวงู และเฒ่าสารพัดพิช เป็นการเปรียบเทียบคนแก่ที่มีความประพุดิไม่ได้ โดยเปรียบเทียบกับอวัยวะบางส่วนของงู และ พิช ก็เป็นส่วนหนึ่งของสัตว์ที่สามารถปล่อยพิชได้ เช่น งู แมงป่อง เป็นต้น 2 คำนี้มีความหมายถึงคนแก่ที่มีเล่ห์เหลี่ยม ลอกดวงผู้อื่น คำแรกใช้ไปในทางกามารมณ์ ส่วนคำที่ 2 ใช้ไปในเรื่องอื่นๆและทางธุรกิจ

1.6 อายุของสัตว์ เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมของคนกับอายุของสัตว์ ได้แก่ คำว่า ไดโนเสาร์ เต่าล้านปี ตัวอย่างเช่น

“ไม่มีใครเค้าใจกว่าแหกรอก ไข่ไดโนเสาร์แก่ นี่มันยุคโลกไร้พรมแดนแล้ว”
(<http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/business/business/20140222/564909.ที่ตีอาร์ไออย่าธุรกิจพลังงานผูกขาดสมบูรณ์.html>)

“ผู้หญิงวัตถุนิยมที่เชื่อว่าตัวเองเป็นลิเบอรัล สวยใส ไร้สมอง จ้องแต่จะหาของลดราคา รักแต่หมาเอ็นดูแมว ชอบจิ้งจก ต่ำเราว่าเป็นไดโนเสาร์เต่าล้านปี ไม่มีอินเทอร์เน็ตใช้!”
(twitpic.com/photos/NungNing) คำด่าว่า ไดโนเสาร์ และ เต่าล้านปี เป็นคำด่าที่สามารถใช้แยกกันหรือใช้คู่กันดังตัวอย่างและมีความหมายอุปโลกน์ถึงคนที่ล้าสมัย ไม่ทันเหตุการณ์ในสังคมปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบกับสัตว์ที่อายุยืนยาวมากเช่น เต่า และสัตว์ที่สูญพันธุ์ไปเป็นเวลาเนิ่นนานแล้ว

1.7 เพศสภาพ เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมของคนกับเพศสภาพของสัตว์ ได้แก่ คำด่า หน้าตัวเมีย ความหมายตามพจนานุกรมหมายถึง ลักษณะหน้าตา ท่าทางคล้ายผู้หญิง โดยปริยายเป็นคำพูดเชิงเหยียดหยามผู้ชายว่า ใจเสาะ ซ้ำฉลาด ไม่กล้าสู้ (ราชบัณฑิตยสถาน 2546, หน้า 1247) ตัวอย่างเช่น

“ ใจหน้าตัวเมียมึงเก่งจริงก็ออกมาสู้หน้ากับคู่กรณีสินี่มึงหนีทำไม ไข่ชาติชั่ว”
(<https://th-th.facebook.com/.../10152082369722450>) จากตัวอย่างนี้ หน้าตัวเมียมีความหมายอุปโลกน์ถึงคนที่ฉลาด หลบหน้า ไม่ออกมาสู้หน้าคน

อย่างไรก็ตาม หน้าตัวเมีย ในบางบริบทและบางสถานการณ์มีความหมายเปลี่ยนแปลงไป(จะกล่าวต่อไปในบทที่เกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพศาสตร์)

1.8 กิริยาอาการและพฤติกรรมของสัตว์ที่มาจากสำนวนไทย เป็นคำด่าคนอื่นด้วยการนำกิริยาอาการที่เด่นชัดของสัตว์เหล่านั้นในสำนวนไทยมาใช้เป็นแบบเปรียบเทียบ โดยจะแบ่งเป็นสำนวนไทยที่ใช้แบบเปรียบเทียบเป็น หมา ซึ่งมีจำนวนมากถึง 11 สำนวน และสำนวนที่มาจากสัตว์ชนิดอื่นๆ อีก 10 สำนวน ดังต่อไปนี้ สำนวนไทยที่นำมาเป็นคำด่าที่โดยใช้ หมา เป็นแบบเปรียบเทียบ มักใช้พฤติกรรมของหมามาเปรียบได้แก่ หมาเห่าใบตองแห้ง หมาไม่แตก หมาชี้ไม่มีใครยกหาง หมาสองราง หมาลอบกัด หมาห่มุ่ หมาหวงก้าง หมาหัวเฒ่า หมาหางด้วน หมาเห่าเครื่องบิน และชิงหมาเกิด สำนวนไทยที่นำมาเป็นคำด่าที่มีแบบเปรียบเทียบเป็นสัตว์ชนิดอื่นๆ จำนวน 10 สำนวน ได้แก่ กาคาบพริก กาในฝูงหงส์ กิ้งก่าได้ทอง ไก่อ่อน ใจเง่าเต่าตุ่น นกสองหัว ปากหอยปากปู วัวลี้มตีน เหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อ สัญชาติคางคกฯ ตัวอย่างการใช้เช่น

“มึงกลับไปดาวนาเม็กของมึงเถอะอีคำอีกาคาบพริก” (talk.mthai.com/topic/64129) กาคาบพริก เป็นสำนวนไทยที่มีความหมายอุปโลกน์ถึงคนที่ผิวดำแต่งตัวด้วย

เสื้อผ้าสีแดง (<http://www.thaipoeem.com/กลอน/บทกวี/คำคม>) เหมือนกิริยาอาการของนกกา (สีดำ) ที่คาบพริกสีแดง

“ทำมาหาแตกอะไรไม่เป็น คบเด็กสร้างบ้านกึ่งี้ แก้ปัญหาอะไรไม่เป็น ใ้กึ่งี้ก่าได้ทอง ลืมตัวลืมตน” (all-kvn.ru/video?watch=azRpYnpvNXNUbHc%3D) กึ่งี้ก่าได้ทอง เป็นสำนวนไทยที่หมายถึง คนที่ไม่มีความสำคัญ ไม่เคยมีสมบัติและไม่มีความคิดด้วย เมื่อได้รับลาภยศแม้เพียงเล็กน้อย ก็คิดว่าตนมีความสำคัญเหนือผู้อื่น เกิดความเห่อเหิมลืมตัวแสดง ความเย่อหยิ่งจองหองวางท่าใหญ่โต ([http://www.legendnews.net/index.php? lay=show&ac=article&id=](http://www.legendnews.net/index.php?lay=show&ac=article&id=)) คนไทยรู้จักสำนวนนี้ว่ามาจากนิทานอีสปที่ว่ากึ่งี้ก่าตัวหนึ่งที่เคยผงกหัวให้พระราชา แต่พอได้ทองจากพระราชาไปคล้องคอ มันไม่เคยผงกหัวให้พระราชาหรือคนอื่นๆอีกเลย คำว่า กึ่งี้ก่าได้ทอง จึงเป็นคำด่าที่เปรียบกับอาการไม่ยอมผงกหรือก้มหัวให้ ทำตัวหยิ่งยโสจองหอง จึงนำมาเป็นอุปสรรคณ์เปรียบกับคนที่มีลักษณะข้างต้น

“เคน-ภุมมิ เมิน พจนี อานนที ด่าวัวลืมนตีน แฉแหลททำจมุก 2 ครั้ง ได้เคยทำคัลยกรรม รับก่อนเข้าวงการ” (www.thairath.co.th/content/ent/239302) สำนวน “วัวลืมนตีน” หมายถึงคนที่ลืมตัว ลืมก่าที่ติดตนเอง หยิ่งผยองในฐานะปัจจุบันโดยลืมนอดีตความเป็นมาของตน สำนวนนี้นิยมใช้กับคนที่เคยยากจน ปากกัตตีนถีบ เพื่อให้มีกิน แต่เมื่อมีฐานะดีขึ้น กลับลืมตัวตนในอดีตของตน หยิ่งยโส ยกตนข่มท่านอยู่เสมอ สำนวนนี้มาจากสำนวนเต็มๆ ที่ว่า คนลืมตัวเหมือนวัวลืมนตีน (<http://www.xn--m3cv1ac5bny.net//วัวลืมนตีน>)

2. อวัยวะในร่างกาย

เป็นคำด่าที่เปรียบเทียบลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของคนกับอวัยวะต่างๆในร่างกายของคน โดยใช้ชื่ออวัยวะของคนมาเป็นแบบเปรียบเทียบในการด่า มักเป็นคำด่าที่ใช้ชื่ออวัยวะเบื้องต่ำ อวัยวะเพศ และ อวัยวะอื่นๆ ที่ไม่สมประกอบ/มีน้อย/ไม่มี มาเป็นแบบเปรียบเทียบ โดยจำแนกรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 อวัยวะเบื้องต่ำ เป็นคำด่าที่นำอวัยวะเบื้องต่ำมาเป็นแบบเปรียบเทียบ ที่ผู้ด่าต้องการให้มีความหมายอุปสรรคณ์ถึงคนที่มีลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่ไม่ดี ได้แก่ คำด่าว่า สั้นตีน กวนสั้นตีน หน้าสั้นตีน (ปาก)รูลวาว ตัวอย่างเช่น

“เดินล้มภาษาณ์ 'เสฐ แดง' จนโดนด่า 'ไอ้สั้นตีน!'” (www.youtube.com/watch?v=uDONTToYuAvc)

“เสือกฤษย์ไอ้หน้าสั้นตีน ต้องเอาลอธิเอะให้แล้วยัดปากดีไม้ จะได้เลิกเห่าหอน??” (<https://twitter.com/donalkopp/.../41771363219396608.>)

“จะจับก็รีบๆไปจับเลย อีปองตองแปด อีนีปากเหมือนรูทวาร รีบไปจับเลย”

(highlight.kapook.com/view/97760/4)

2.2 อวัยวะเพศ ได้แก่ คำคำว่า *ควย จิมจรวด จิมเหล็ก หัวควย หน้าหี หน้าปี่* คำในภาษาไทยที่ใช้กล่าวถึงอวัยวะสืบพันธุ์ทั้งของชายและหญิง โดยทั่วไปถือเป็นคำหยาบคายมาก หรือเป็นคำต้องห้ามที่ไม่ใช้กันในที่สาธารณะ อวัยวะสืบพันธุ์ของเพศชายจะใช้คำอื่นแทน เช่น อวัยวะเพศชาย องคชาติ เจ้าโลก นกเขา พวงสุวรรณค์ จู เจี้ยว จ้อน มังกร ช้าง ช้างน้อย ไข่นั่น ตัวเดียวอันเดียว ของลับ เป็นต้น หรือใช้การออกเสียงใกล้เคียง เช่น กรวย กล้วย จรวย ขวด ส่วนอวัยวะสืบพันธุ์เพศหญิงจะใช้คำอื่นแทน เช่น จิม หอย จิม ช่องสังวาส ช่องคลอด ปี่ ถ้ำ อุโมงค์ สวาท เนินสวาท ร่อง ร่องสวาท รูกลิบ โคน อีนัน ตรงนั้นของผู้หญิง ช่องล่างส่วนล่างของผู้หญิง จุดซ่อนเร้น เป็นต้น (<http://th.wikipedia.org/wiki/หี>) หากผู้พูดต้องการตำหรือต่อว่าใครด้วยคำหยาบ อาจตำคน ๆ นั้นว่า “ควย” ก็ได้ (ใช้ตำเพศชาย) หรือบางครั้งผู้พูดอาจพูดคำว่า “ควย” หรือ “หัวควย” ขึ้นมาลอยๆ โดยไม่ได้เจาะจงถึงผู้ใดหรือสิ่งใดเป็นพิเศษ มักจะเป็นการระบายอารมณ์ในสถานการณ์ที่ไม่ค่อยน่าพอใจ หรือพูดขึ้นเป็นการอุทานออกมา หรือเป็นการกล่าวล้อเล่นกันระหว่างเพื่อนสนิทก็ได้ (<http://th.wikipedia.org/wiki/ควย>) ตัวอย่างเช่น

“ไอ้ควยเฮ้ย ดราม่าไปเค้าก็ไม่ได้มารู้เหี้ยไรด้วยเลย” (imagist.com/all/429205540455976960)

“คุณสสิ่งเขาเจอคุณสลวย แล้วเขาก็ตำไอ้หัวควย มึงทำอย่างนี้ได้ไง” (thaimisc.pukpik.com/freewebboard/.../vreply.php?)

2.3 อวัยวะที่ไม่สมประกอบ/มีน้อย/มีเกิน/ไม่มีเลยหรืออวัยวะที่ทำหน้าที่ผิดปกติ ได้แก่ คำคำว่า *เขี้ยวลากดิน นมครึ่งเต้า ปอดแหก ปากมาก ปากจืด ปากพล่อย ปากจืด ปากร้าย ปากไม่มีหูรด ปากหวานกันเปรี้ยว ไม่มีสมอง มีหัวไว้กั้นหู หน้าซื่อใจคด หน้าเลือด ลิ้นสองแฉก สมองขาดออกซิเจน สองหน้า และ สันหลังยาว* ตัวอย่างเช่น

“ไอ้ปอดแหก แอบหลังก้านัน เก่งจริงอย่าเล่นการเมืองอีกนะ” (pantip.com/topic/31341033)

“แกนี้มีหัวไว้กั้นหูรีง ซันสอน แล้วก็เดินให้ดูตั้งหลายครั้งยังไม่รู้เรื่อง เดินตามไม่ได้สักที” (จากละครเรื่อง คู่ปรับสลักร่าง ทางช่อง 3 วันที่ 27 เมษายน 2557) นางเอกตำพระเอก มีหัวไว้กั้นหู มีความหมายอุปมาถึงคนที่ไม่มีความรู้ ไม่รู้จักคิดหรือ โง่ นั่นเอง

3. สิ่งของ/เครื่องใช้/วัสดุ

คำคำที่ใช้แบบเปรียบเทียบเป็นสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆที่พบในงานวิจัยนี้ได้แก่ เครื่องใช้ภายในบ้าน เช่น กรรไกร กระโถน เครื่องใช้ทำงานสวน เช่น ขวาน เครื่องใช้ทำการค้า เช่น เต็ง ถ่าน รวมทั้งเครื่องมือก่อสร้าง เช่น เหล็กและเครื่องดนตรี โดยเปรียบเทียบนิสัยและพฤติกรรมของผู้ที่ถูกคำหรือเปรียบเทียบสติปัญญาของผู้ที่ถูกคำกับลักษณะต่างๆ ของสิ่งของ/เครื่องใช้/วัสดุ เช่น หน้าที่/การใช้งาน ขนาด และลักษณะภายนอกของสิ่งต่างๆเหล่านั้น ดังต่อไปนี้

3.1 หน้าที่/การใช้งานของสิ่งของ เป็นการเปรียบเทียบลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของคนกับหน้าที่/การใช้งานของสิ่งของ ได้แก่ คำคำว่า *ฮ้องปากแตก ปากกระโถน ปากกระโกร จมไม่ลง ไม่เต็มเต็ง ไม่เต็มบาท ไม่เอาถ่าน สันขวาน สามสิ่งเฟื่อง เวรตะไล สิบแปดมงกุฏ หน้ามันยาง หน้าทน และ หน้าหม้อ* ตัวอย่างเช่น

"มึง ต้องไปจับไอ้คนขายของละเมิดลิขสิทธิ์โน้น ไอ้สันขวาน!"

(www.naewna.com/entertain/72205) สันของขวานเป็นส่วนของขวานที่ใช้งานไม่ได้ ที่ๆ หั่นหรือฟันของสิ่งใดก็ไม่เข้า (www.siambbgun.com/board/) หรือสันขวาน อาจมีความหมายอุปสรรคณ์ หมายถึง คนใจร้ายประโยชน์ที่ไม่สามารถเอามาสอนได้ ดังเช่นส่วนของสันขวานที่ไม่สามารถลับให้คม (<http://board.banrasdr.com/showthread.php?tid=31751>)

"เฮ้! หล่อนตวาด! คำกู "ไอ้หน้าหม้อ" "กูหว่ารถเกือกกลิ้งลงทิ้งร้าง กูคือชายธรรมดาไม่ปิดบัง ไม่คิดอย่างทำอย่าง ขวางตัวเอง หล่อนอึดเดียวด! เกลียดร้ายชายเจ้าชู้ เช่นอย่างกู เป็นต้น" คำ คำ หน้าหม้อ เป็นคำคำที่มีความหมายอุปสรรคณ์ถึงผู้ชายที่คิดแต่เรื่องเพศ ผู้ชายเจ้าชู้ หื่น ชอบหลีหลึง เห็นผู้หญิงเป็นไม่ได้ (<https://th.answers.yahoo.com/question/index?qid>) การใช้แบบเปรียบเทียบ หม้อ เนื่องจากเป็นความหมายอุปสรรคณ์ที่หมายถึงอวัยวะเพศหญิง และมียังมีคำที่เกี่ยวกับการร่วมเพศของชายหญิงว่า "ตีหม้อ" ซึ่งหมายถึงการทำภาชนะดินเผาด้วยวิธีขึ้นรูปดินเหนียว แล้วใช้ก้อนหินหัวกลมๆ มีด้ามถือที่เรียกว่า หินดู รอด้านใน ส่วนด้านนอกใช้ไม้แบนๆตี โดยรอบทำให้ผิวเรียบหรือมีรอยตามต้องการ และเสียงที่ตีนั้นเป็นเสียง "ป๊าบ ป๊าบ" ซึ่งกล่าวกันว่าเหมือนเสียงการร่วมเพศ จึงเปรียบเทียบตีหม้อกับการร่วมเพศ และหม้อจึงหมายถึงอวัยวะเพศหญิง (<http://topicstock.pantip.com/library/topicstock/2011/09/K11127939/K11127939.html>)

"รีบไปจับเลย อีปองปากกระโถน จับแล้วเอาตะกร้อใส่ปากมันด้วย"

(highlight.kapook.com/view/97760/4) ปากกระโถน เป็นคำคำที่มีความหมายอุปสรรคณ์ถึงคนที่ชอบพูดเรื่องคนอื่น โดยเฉพาะพูดในทางที่ไม่ดี โดยใช้แบบเปรียบเทียบเป็นกระโถนซึ่งเป็นภาชนะที่ใช้สำหรับบ้วนหรือทิ้งสิ่งของต่างๆ ที่ไม่ต้องการ (<http://dictionary.sanook.com/search/dict-th-th->

pleang/กระโดน) ปากตะไกร เป็นคำคำที่มีความหมายอุปลักษณถึงคนที่ปากจัด ชอบด่าผู้อื่น ใช้แบบเปรียบกับตะไกรที่มีคม ใช้ตัดสิ่งของต่างๆ เหมือนกับคนที่ปากคม ชอบพูดจาเชือดเฉือนผู้อื่น ด้วยวาจา จึงเป็นการเปรียบเทียบการใช้งานของตะไกรที่ใช้ตัดสิ่งของเปรียบกับการใช้คำพูดที่เชือดเฉือนผู้อื่น (www.thaitv3.com > ดูดวง > ดูดวงศึก12ราศี/ราศีใดจะได้แฟนปากจัด)

“คนเหี้ยสั่งการ คนจัญไรนำหน้า คนบ้าตามหลัง ... ใ้หน้าทน หน้าหนา ใ้หน้าจ้ง ขอใ้มัน ...” (forum.banrasdr.com/printthread.php?tid=30730) หน้าทน มีความหมายว่ามีสีหน้าไม่สลดทั้งที่ควรจะอายแต่ก็ไม่อาย โดยปริยายหมายความว่า ไม่มีความรู้สึกอายในสิ่งที่ควรอาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 หน้า 1246) ใช้แบบเปรียบกับคำที่เกี่ยวกับการใช้งานของสิ่งของต่างๆ คำว่า “ทน” ที่ใช้กับสิ่งของมีความหมายถึงใช้งานได้นาน ไม่แตก หักหรือบอบสลายได้ง่าย (ราชบัณฑิตยสถาน, หน้า 499) หน้าทน จึงมีความหมายอุปลักษณถึงคนที่ไม่รู้สึกเจ็บแสบที่มีคนมาด่า สามารถทนทานต่อคำด่าได้ เหมือนกับสิ่งของที่ทนทาน บางครั้งใช้คู่กับคำว่า หน้าด้าน เป็นหน้าด้าน หน้าทน ตัวอย่างเช่น “ที่ถูกกันด่าว่าหน้าด้าน หน้าทน เพราะไม่รู้สึกรู้สากับการที่ร่างกฎหมายหลายต่อหลายฉบับเกิดปัญหาตกไปจากสภาฯ แล้วก็อ้างว่าเป็นเรื่องของสภาฯ”

“ร้านชื่อสามบาท แต่คนไปแตก แม่ไม่เต็มบาท (https://www.facebook.com/.../725785754133008?) ไม่เต็มเต็ง ไม่เต็มบาท และ สามสิ่งเฟื่อง มีความหมายอุปลักษณถึงคนที่สติไม่สมบูรณ์ วิกลจริต บ้าๆ บอๆ คำว่า เต็ง และ บาท เกี่ยวกับการชั่ง ตวง และวัด น้ำหนักของสิ่งของต่างๆ กล่าวคือ เต็ง มาจากคำว่า “ตาเต็ง” เป็นเครื่องชั่งแบบจีนขนาดเล็ก มีรูปร่างลักษณะเป็นคันกลมยาว มีเข็มเล็กๆ ติดกับคันไว้บอกความเที่ยงตรงและที่ห้อยถาดอีกด้านหนึ่งมีเชือกผูกเป็นหูสำหรับจับยกขึ้น มีตุ้มร้อยเชือกเส้นเล็กๆสำหรับสอดคล้องห้อยกับคันเวลาชั่ง ตุ้มนั้นมักเป็นรูปเหลี่ยม ทำเป็นปลอก 2 ชั้นถอดออกจากกันได้ ใช้ชั่งสิ่งของต่างๆ ได้ทั้งของที่หนักและเบา ไม่เต็มเต็ง จึงมีความหมายถึง การชั่งของที่หย่อนจากพิคัดอัตราและเป็นที่มาของสำนวนไทยที่หมายถึงวิกลจริต บ้าๆบอๆ ส่วน บาท คือ หน่วยในการชั่งทอง คือ 1 บาท เท่ากับ 15 กรัม ไม่เต็มบาท จึงหมายถึงทองที่มีน้ำหนักหย่อนจากน้ำหนัก 1 บาท และ 2 คำนี้ นำมาใช้เป็นคำด่าคนที่มีความหมายอุปลักษณถึงคนที่สติไม่สมบูรณ์

3.2 ขนาดของสิ่งของ เป็นคำคำที่เปรียบเทียบขนาดของคนหรือขนาดอวัยวะของคนกับสิ่งของ ได้แก่คำคำ ตุ่มสามโคก หน้าใหญ่ หน้าใหญ่ใจโต และ หมากกระเบา ตัวอย่างเช่น

“อิตุ่มสามโคก อิตุ่มมังกร อ้วนอยู่ส่วนอ้วน อ้วนไม่เกรงใจใคร อ้วนไม่ปรึกษาแพทย์” (www.konmuangkan.com > ... > สังคม การเมือง) ตุ่ม เป็นภาชนะที่ใส่น้ำที่ใหญ่และตุ่มสามโคก เป็นตุ้มดินเผาเนื้อดินสีแดงจากฝีมือชาวรามัญ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีที่อพยพ

มาตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา(www.arsenal.in.th/forum/viewtopic.php?t=64912) ตุ่ม มีความหมายอุปลักษณถึงคนที่อ้วนและตัวใหญ่

“ตัวเองยังเอาไม่รอดเลือกหน้าใหญ่ไปช่วยญี่ปุ่น ให้เอกชนเค้าทำเดอะ 'ไฮมาร์ค ขายชาติ!'” (<https://www.facebook.com/.../206957702664537?>) หน้าใหญ่ หน้าใหญ่ใจโต มีความหมายอุปลักษณถึงคนที่ชอบใจกว้างมากเกินเหตุ ทำอะไรเกินตัวเพื่ออวดความมั่งมีหรือ ก็คือเจ้าหน้าเจ้าตาจนลืมนฐานะของตนเอง (www.online-english-thai-dictionary.com/?... หน้าใหญ่..)

“ไอ้เตี้ย หมากระเป๋ารายต่อไป.”(จาก www.prachataalk.net/.../ไอ้เตี้ย-หมา กระเป๋า) และ “ไอ้หมากระเป๋าสาธิต” (dangdd.com > ... > สนทนาทั่วไป > สังคม - การเมือง) หมา กระเป๋า มีความหมายอุปลักษณถึงคนตัวเล็ก ตัวเตี้ย เนื่องจากสิ่งของหรือหนังสือขนาดเล็ก คนทั่วไปเรียกว่าหนังสือฉบับกระเป๋าถือเป็นหนังสือที่พกพาไปที่ต่างๆ ได้ ดังนั้น คำว่า หมากระเป๋ จึงใช้ตำคนตัวเตี้ย

3.3 รูปลักษณของสิ่งของ เป็นลักษณที่เห็นจากภายนอกของสิ่งของที่เห็นด้วยตา เช่น หนา ทึบ กลวง หรือสัมผัสได้ เช่น ด้าน นิ่ม อ่อน โดยคำด่าเหล่านี้จะเปรียบเทียบพฤติกรรม หรือลักษณนิสัยของคนกับรูปลักษณของสิ่งของ ได้แก่คำด่าว่า หน้าด้าน และ หน้าหนา และ เปรียบเทียบสติปัญญาของคนกับรูปลักษณของสิ่งของ ได้แก่คำด่าว่า ปัญญา นิ่ม สมองทึบ และ สมองกลวง ตัวอย่างเช่น

“ไปเสียจากประเทศไทยเสียเถอะ นังยังลักษณ คนหน้าด้าน! ... ปล่อยทาสีที่ข้า เทียวป้าชี้ ตำแหน่งอัครมหาเสนาบดี ให้ยาหยี "อั้ง" นังแด่แด” (www.thaipost.net/news/311213/84056) “ด้าน” และ “หนา” เป็นคำแสดงลักษณหรือรูปลักษณที่ใช้กับสิ่งของโดยคำแรก มีความหมายว่า กระด้าง ไม่นิ่ม เช่น มือด้าน ข้อศอกด้าน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 หน้า 403) ซึ่งส่วนของร่างกายที่ด้านนั้นโดยปกติจะไม่ทำให้รู้สึกเจ็บเมื่อมีสิ่งใดมากระทบ หน้าด้าน จึงมีความหมายอุปลักษณถึงอาการที่ไม่รู้สึกเจ็บปวดหรือไม่รู้สึกอับอายเมื่อถูกกระทำสิ่งใด ไม่ว่าจะถูก ด่า ถูกไล่ หรือถูกตี เหมือนกับที่ร่างกายบางส่วน”ด้าน” แล้วไม่มีความรู้สึกเจ็บปวด หรือ หมายถึง อาการฝืนกระทำบางสิ่งที่ไม่ควรทำ

“ อึ้ง หน้าหนาไปแหละ แอบพริ้อออเดอริยาวแนวกับอก อืดอก #สามีตีตรา by คิวานี้เบื่องหลังเอวรีติง แค่มึงเปิดโปงลูกอึ้ง กังพิศุทธิก็ไม่หย่ากันหรอก เห็นแก่ตัว .” (inagist.com/all/448837960146763776/) หนา มีความหมายตามพจนานุกรม (ราชบัณฑิตยสถาน 2546 หน้า 1245) ว่ามีส่วนสูงมาจากพื้นผิว หรือหมายความว่า มาก ตรงข้าม

กับคำว่า บาง โดยส่วนใหญ่จะใช้เป็นคำขยายหรืออธิบายลักษณะสิ่งของต่างๆ เช่น หนังสือเล่มนี้หนา แว่นหนา เป็นต้น เมื่อนำมาใช้ร่วมกับคำว่า หน้า หน้าหนา มีความหมายเหมือนกับคำว่า หน้าด้าน และ หน้าทน คือ ไม่มีความรู้สึกอายในสิ่งที่ควรอาย

“เลิกยุ่งกะกุสั๊กที่ กุกราบหละนะ” ผมนั่งพล่ามอย่างนี้วันละหลายรอบให้มันฟัง แต่ดูเหมือนจะไม่เข้าสมองมันสักนิด ‘ไอ้สมองทึบเขี้ย ย ถ้าไม่เห็นว่าเป็นเพื่อนผมคงต่อยมันคว่ำไปแล้ว’ (writer.dek-d.com/ju-une/story/view.php?id=609767) ทึบ หมายถึงมีลมอากาศหรือแสงสว่างเข้าออกไม่ได้หรือไม่เพียงพอ หรือโปร่งแสง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 532) กลวง หมายถึงเป็นรูเป็นโพรงข้างใน ไม่ตัน หรือเป็นที่ว่าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 75) คำคำว่า สมองทึบ และ สมองกลวง มีความหมายอุปมาถึงคนโง่ ไม่มีความคิด กล่าวคือสมองทึบคือไม่มีพื้นที่ในสมองให้จำหรือคิดสิ่งใด และสมองกลวงคือในสมองไม่มีสิ่งใด มีแต่ที่ว่าง กลวง ใสสิ่งใดก็ไม่ได้นั่นเอง

“นอกจากการลดแลกแจกแถม แล้วคิดอย่างอื่นไม่เป็นเลยหรือวะ ‘ไอ้ปัญญาธิ่ม’ (pitbullzone.com/.../20244/...ไอ้มารค์-ปัญญาอ่อน/p.) ธิ่ม แปลว่า อ่อนนุ่ม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 489) หรือแปลว่า น้อย (ราชบัณฑิตยสถาน 2546 หน้า 1344) เช่น เหลืองอ่อน เป็นต้น คำคำว่า ปัญญาธิ่ม จึงมีความหมายอุปมาถึงคนที่ไม่ใช้สมองของตนในการคิดสิ่งใดๆ หรือคนโง่

4. สิ่งปฏิกุล มูลฝอย หรือสิ่งไร้ประโยชน์

คำว่า ปฏิกุล หมายถึงสสารซึ่งไม่จำเป็นหรือสารพิษ ซึ่งถูกขับออกจากร่างกายสิ่งมีชีวิตเหล่านั้น (<http://th.wikipedia.org/wik/ปฏิกุล>) ส่วนมูลฝอย ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 จัดเป็นของเสียประเภทหนึ่ง โดยให้คำจำกัดความของคำว่า ของเสีย (Waste) หมายความว่า ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกุล น้ำเสีย อากาศเสีย มลสารหรือวัตถุอันตรายอื่นใด ซึ่งถูกปล่อยทิ้งหรือมีที่มาจากแหล่งกำเนิดมลพิษ รวมทั้งกากตะกอน สิ่งตกค้าง เศษวัสดุ ซากพืชและสัตว์ต่างๆ และมูลทิ้งของมนุษย์และสัตว์ (ภาษาปากใช้ “ขี้”) คำดำที่ใช้สิ่งปฏิกุลเหล่านี้เป็นแบบเปรียบมักจะมีความหมายอุปมาถึงคนที่ไม่มีความประโยชน์ ไร้ค่า ไม่มีผู้ใดต้องการ จึงนำไปเปรียบกับ เศษ เเดน กาก โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยดังนี้คือ

4.1 สิ่งปฏิกุล ได้แก่ คำดำ ขยะ ขยะสังคม ขยะเปียก ขี้ตืดฟัน และ ปากเสีย ตัวอย่างเช่น

"ไอ้ชยะ!!! นับตั้งแต่ววันนี้...ไปจนถึงต้นอาทิตย์หน้าคือระหว่างวันที่ 14 ไปจนถึงวันที่ ทำไมมึงไม่พูดอย่างนี้บ้างหละ มึงก็ไอ้พวกชยะสังคมเหมือนกันไอ้ปลอก(ด) ..."

(www.thaipost.net/news/140513/73512)

4.2 ของเหลือไร้ประโยชน์ ได้แก่ กาก กากตด เคน เคนนรก เศษเคน เศษคน และ เศษมนุษย์ ตัวอย่างเช่น

"เพราะมึง นั่นแหละ บุญยอด ป่วนสภา __สมน้ำหน้าไอ้กาก"
(http://www.prachataalk.net/webboard/สังคม-การเมือง)

"ไอ้เคนนรกมันรวยเพราะมันโกงโดยไม่เกรงกลัวกฎหมาย ไอ้พวกทาสเงินโกงจะ นิรโทษให้มัน." (https://www.facebook.com/.../posts/54751382866279)

4.3 พี่ที่คนคิดว่าไร้ประโยชน์หรือมีความหมายไม่ได้ ได้แก่ สวะ เศษสวะ ตะไคร่น้ำ เสนียด เสนียดจัญไร และ ชีครอก ตัวอย่างเช่น

"ยังไม่เลิกกินชีควายไม่ต้องเอาประชาธิปไตย โถไอ้ไพร่ ไอ้เผาบ้านเผาเมือง สส หน่อย ไม่เอาจริงกับพรรคการเมืองประเทศไทยดีขึ้นเยอะ ไอ้สวะเอ๊ย" (talk.mthai.com) ทัวไป การเมือง) คำด่า สวะ มีความหมายอุปสรรคถึงคนไม่มีค่า ไม่มีประโยชน์

"ขอร้องเถอะครับ ออย่าเอาไอ้ชยะ นี้มาวางให้เป็นเสียดเว็บเลย มันไม่มีค่าพอ และไม่อยากมีลมหายใจบนโลกใบเดียวกับไอ้เสียดสัตว์สังคมตัวนี้" (dangdd.com > ... > สนทนาทัวไป > สังคม – การเมือง) คำว่า เสนียด เป็นชื่อสมุนไพร่ที่มีชื่อเต็มๆ ว่า "ปิดเสียด" แต่เป็นเพราะคนไทยนิยมเรียกสั้นๆ ว่า "เสียด" จึงทำให้คนไม่นิยมนำมาปลูกไว้ใช้ ทั้งที่จริงแล้ว ต้น(ปิด)เสียดนี้มีสรรพคุณทางยาในการลดอาการไอและขับเสมหะ คนโบราณจึงหาวิธีให้คนนำมาปลูกไว้หน้าบ้าน เมื่อต้องการใช้ก็หยิบมาใช้ได้ทันท่วงที จึงนิยมเรียกอีกชื่อหนึ่ง คือ "บัวสาขาว" ซึ่งเป็นไม้มงคลดั้งเดิม ของคนตระกูลไต คนอีสาน คนล้านนาจะเรียกเหมือนๆ กันว่า บัวสาขาว บัวสาขาว คนไทยใหญ่เรียกเจริมเผือก (ขาว) หรือเจริมโหลง (ใหญ่) ทางใต้เรียก "กระเหนียด" จังหวัดเลยเรียก "หุหา" จังหวัดนครพนมเรียก "หุวาง" (www.nsbest.co.th/story77.htm และ http://www.siamturakij.com/main/news_content.php?nt=4&nid=2393) คำด่าว่า เสนียด มีความหมายอุปสรรคถึงคนที่ไม่มีความ เป็นคนที่ไม่มีความต้องการ เป็นตัวอุปมงคล

"ใครมีความเห็นว่าง้างอะคะ...น้องได้ยีนนางร้ายมันกริดดดด หรือแม่นางร้าย ดูถูกนางเอก พระเอกว่า ไอ้ชีครอก คนชั้นต่ำ ใครเขาจะเอาแก.." (www.meowwarattada.com/board/index.php?topic) ชีครอก มีความหมายตรงที่หมายถึงวัชพืชในทุ่งนาและริมน้ำ ลำต้น และ ใบคาย ใบมนเว้า ขอบจักโคนใบแหลม ดอกเล็กรวมเป็นกระจุก ผลรี ยาวประมาณ 1 เซนติเมตร

มีหนามปลายงอทั่วทั้งผล รากหอมอ่อน ๆ ใช้อบผ้าได้ บางส่วนของไม้นี้ใช้เป็นยา เช่นใบใช้เป็นยา รักษาอาการไอ ขับเสมหะ ราก ใช้เป็นยาถอนพิษไข้ต่างๆ ได้ แต่ทั้งต้นเป็นพิษต่อปศุสัตว์กล่าวคือ จะไม่นิยมปลูกพืชนี้ใกล้ที่เลี้ยงสัตว์เพราะลำต้นของซี่ครอกจะเป็นพิษกับสัตว์ ดังนั้นคำคำ ซี่ครอก มีความหมายอุปโลกณ์ถึงคนที่ไม่มีความหมาย ไร้ค่า เช่นเดียวกับวัชพืชหรือเป็นคนไม่มีระดับ เป็นคนชั้นต่ำ ก็ได้ (<http://th.w3dictionary.org/index.php?q=ซี่ครอก>)

4.4 มूलสัตว์ ได้แก่ ซี่หมา ตัวอย่างเช่น

“คุณมันไ้ซี่หมา ... เรายอมตายเพื่อกันและกันไม่มีหรือจะฆ่ากันเอง...ทำงาน กินเงินเดือนภาษีของประชาชน มีความสุขหนักหรือที่ไล่ฆ่าประชาชน” (www.newworldbelieve.com/index.php?lay) คำคำว่า ซี่หมา มีความหมายอุปโลกณ์ถึงคนไม่มีค่า

5. ความเชื่อ

ดังที่กล่าวในบทที่ 1 (หัวข้อ 8.7) แล้วว่าความเชื่อของคนไทยแบ่งเป็น 3 ชนิด ได้แก่ 1) ความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์ เช่นความเชื่อเรื่องวิญญาณ ผีสงฆ์ เทวดา ไชยกลาง เครื่องรางของขลัง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเวทมนต์คาถา 2) ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ เช่น การทำนายดวงชะตา การทำนายฝัน การตั้งชื่อ การดูฤกษ์ยาม ดูลักษณะบุคคล และ 3) ความเชื่อทางศาสนา เช่น ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ความเชื่อเรื่องวิญสสารหรือเรื่องการตาย-เกิด ความเชื่อเรื่องกฎแห่งธรรมชาติ และความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์

คำคำในภาษาไทยที่เกี่ยวกับความเชื่อจะเกี่ยวข้องกับความเชื่อ 2 ประการคือ ความเชื่อทางไสยศาสตร์และความเชื่อทางศาสนา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์ “ไสยศาสตร์” คือการเชื่อถือโดยรู้สึกกลัวหรือเคารพในสิ่งที่เข้าใจว่าอยู่เหนือธรรมชาติหรือสิ่งลึกลับอันไม่สามารถจะทราบด้วยเหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์ เช่น เรื่องวิญญาณ ผีสงฆ์เครื่องรางของขลัง และไชยกลาง (รัชนีกร เศรษฐ, 2532, หน้า 185-187) คำคำที่เกี่ยวกับความเชื่อทางไสยศาสตร์เป็นคำคำที่เปรียบเทียบพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยของคนกับความเชื่อต่างๆ ได้แก่คำคำ กระสือ ปอบ สันดานห่า ผีไม่มีญาติ ผีไม่มีศาล ผีทะเล หน้าไหว้หลังหลอก ห่า ห่าราก และ ห่ารากไส้ ตัวอย่างเช่น

“อีกระสืออ้ม ชอบแตกผ้าวรววรวว” (dara.hunsa.com › Gossip) “กระสือ” เป็นผีชนิดหนึ่งที่เชื่อกันว่าสิงอยู่ในตัวของหญิงแก่ที่ล่องลอยไปออกหากินตอนกลางคืนพร้อมกับหัวและไส้ ชอบกินของสด คาว และของโสโครก เช่นอุจจาระ (th.wikipedia.org/wiki/กระสือ) และเป็นคำคำที่มีความหมายอุปโลกณ์ถึงคนที่ตะกละหรือคนที่กินอย่างสวาปาม หรือ “อีกระสือ”

หมายถึง สาวๆ ที่ชอบเมคอัพหน้าจนขาวออกโดยไม่ได้ดูความต่อเนื่องของสีผิวที่คอและที่อื่นเลย
ถ่ายรูปที่ไรหัวลอยเด่นออกมาทุกที (<https://plus.google.com/.../posts/69gZNMcr4Ko>)

"ไอ้ช่างภาพผีทะเล ชอบถ่ายของลับผู้หญิง" (enjoynews984.blogspot.com/2013/.../blog-post_15.htm) ผีทะเล เชื่อกันว่าเป็นวิญญาณที่ตายในทะเลและอาจมาปรากฏตัวในหลายลักษณะ เช่นเป็นคนเดินลากปลาตัวใหญ่ขึ้นมาจากทะเลในตอนกลางคืนหรือขึ้นมาบนเรือทำให้เรืออัปปางลง ผีทะเลเป็นคำคำที่มีความหมายอุปลักษณะที่หมายถึงคนที่เลวมากหรือผู้ชายที่เจ้าชู้ ทำรูมร่ามกับผู้หญิง (th.wikipedia.org/wiki/ผีทะเล) คำคำ ผี เป็นคำคำที่นำลักษณะของผีซึ่งเชื่อกันว่ามีลักษณะเป็นผู้ชอบโกหกหลอกลวงผู้อื่น แม้สิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สงบ ไม่มีที่อยู่ เร่วร้อนและคอยหลอกลอนผู้อื่น ได้แก่คำคำว่า ผีไม่มีญาติ ผีไม่มีศาล เป็นคำคำที่มีความหมายอุปลักษณะถึงคนที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

"อีห้า ภูก็น้อยใจเป็นนะโง่ย ที่มึงทำกับกูแบบนี้คิดถึงจิตใจกูบ้าง" (flash-mini.com/.../คำคมอีห้า%20ภูก็น้อยใจเป็น.) ห่าเป็นคำคำที่คนไทยใช้กันมาก มีความหมายอุปลักษณะถึงคนสิ่งของที่ไม่ดี ไม่มีคุณภาพหรือไม่ถูกใจคนอีกฝ่ายหนึ่ง โดยจะด่าว่า ไอ้รถห่า โทรศัพทห่า ไอ้/อีห้า คำว่า ห่า เป็นชื่อของผีจำพวกหนึ่งที่เชื่อว่าจะทำให้เกิดโรคระบาดที่ร้ายแรง เป็นเหตุให้คนตายจำนวนมาก จึงเรียกโรคนี้ว่าโรคห่าและผู้ที่ตายด้วยโรคนี้ถูกเรียกว่าผีตายห่า (th.wikipedia.org/wiki/ห่า และ th.w3dictionary.org/index.php?q=ห่า) โรคห่านี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอหิวาตกโรคซึ่งจะมีอาการลงราก จึงทำให้บางคนเรียกว่าโรคลงราก คำว่า ราก ภาษาเขมรแปลว่า ท้องร่วง จึงทำให้มีคำคำว่า *ห่าราก* และ *ห่ารากไส้* (ไม่ใช่ ห่าลาก) (จาก หัวข้อ ห่ารากหรือห่าลาก ใน guru.google.co.th/guru/thread?tid=70915dffzoc73aaa)

5.2 ความเชื่อทางศาสนา คำคำที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาจะเกี่ยวกับความเชื่อ 3 ประการคือ เรื่องกฎแห่งกรรม ได้แก่คำคำว่า *กาสิ เดรัจฉาน เปรต* และ *สัตว์นรก* ความเชื่อเรื่องการเกิด-ตาย ได้แก่คำคำว่า *เวร* และ *สัมภเวสี* และความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ ได้แก่คำคำว่า *นรก* และ *เศษนรก* ตัวอย่างเช่น

"ผมไม่ยอมเจอมัน ไม่อยากเห็นมัน ไม่อยากแม้แต่จะหายใจร่วมกับมัน... อีกาสิ" (www.thaiboyslove.com/webboard/index.php?topic) กาสิ เป็นเรื่องความเชื่อที่เกี่ยวกับเทพ เทวาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์กล่าวคือ พระแม่กาสิหรือเจ้าแม่กาสิ เป็นปางหนึ่งของพระอุมาเทวี ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่มีบุคลิกภาพดุร้าย เกรี้ยวกราด รูปลักษณะที่คล้ายปีศาจและลักษณะนิสัยที่ต้องใช้เลือดและชีวิตในการบูชาซึ่งล้วนเต็มไปด้วยความน่าสะพรึงกลัว ทำให้เข้าใจกันว่าเจ้าแม่กาสิเป็นเทพเจ้าแห่งความชั่วร้าย (th.wikipedia.org/wiki/กาสิ) ในสำนวนภาษาไทยจึงมีคำว่า กาสิ

ซึ่งหมายถึง สิ่งที่ชั่วร้าย เช่น กาลีบ้านกาลีเมือง ที่หมายถึง สิ่งที่ชั่วร้ายต่อบ้านเมือง ดังนั้น คำว่า กาลี จึงมีความหมายอุปสรรคที่เปรียบเทียบพฤติกรรมของคนกับลักษณะของเจ้าแม่กาลีและให้ความหมายถึงคนที่ชั่วช้า ชั่วร้าย

"ถ้าไอ้ทักซิณมันดีจริง มันถูกจริง ... หยุดเผาสมบัติของคนอื่นซะ แล้วไปรอเผา โคตรพ่อ โคตรแม่มีงะหะหะ *ไอ้เปรตทรรราช*" (pitbullzone.com/community/discussion/15045/.../p2) เปรต แปลว่า ผู้ลวงลับ ในทางศาสนาพุทธหมายถึง อมนุษย์พวกหนึ่งที่เกิดในเปรตวิสัยซึ่งเป็นหนึ่งในสี่อบายภูมิ เปรตตามความเชื่อทางศาสนาของคนไทย เป็นผี มีรูปร่างสูงเท่าต้นตาล ผมยาว คอยาว ผอมโซ ผิดำ ท้องโต มือเท้าใบตาล แต่มีปากเท่ารูเข็ม และเปรตจะหิวอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากกินอะไรไม่ได้ จึงขอมาขอส่วนบุญในงานบุญต่างๆ ซึ่งเมื่อสะสมบุญได้แล้วเกิดใหม่ชาติหน้าจะได้ไม่ต้องทุกข์ทรมานอย่างที่เป็นอย่างนี้ ซึ่งจากลักษณะนี้ทำให้คำว่า เปรต กลายมาเป็นคำด่าในภาษาไทยที่หมายถึง คนที่อดอยากผอมโซ เทียบรวมกับขอเขากิน หรือเมื่อมีใครได้โชคลาภก็เข้ามาขอแบ่งปัน (<http://th.wikipedia.org/wiki/เปรต>)

"มีงะรวยแต่โก่งขาวนา *ไอ้เดรัจฉาน*" (www.facebook.com/.../posts/61070484564546) เปรต เป็นคำด่าที่เปรียบเทียบลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของคนกับลักษณะของเดรัจฉานอันเป็นผู้ขาดศีลข้อที่ 3 มาเป็นแบบเปรียบเทียบคือเป็นผู้ที่ขอบมัวเมาในกามโดยไม่เลือกว่าเป็นลูกเมียของผู้อื่นไม่ว่าเป็นผู้สืบสายเลือดเดียวกัน เป็นวงศ์ญาติญาติกัน ไม่เลือกเวลา สถานที่ ควบคุมอารมณ์ทางเพศไม่ได้ เดรัจฉานจึงเป็นคำด่าที่มีความหมายอุปสรรคถึงคนที่ทำตัวเลวมาก ทำตัวแบบไม่ใช่คน ทำตัวเยี่ยงสัตว์

"ขอ ประณาม *ไอ้พวกสัตว์นรก* ที่มันยัง ระเบิด มาใส่ ผู้ ชุม นุม" (www.naewna.com/politic/91900) คำว่า สัตว์นรก หมายถึงผู้ผิดศีล 5 ข้อ 5 เป็นผู้ชอบดื่มของมึนเมาจนครองสติไม่อยู่ จนทำให้ผิดศีลข้ออื่นๆ ได้โดยง่าย เพราะขาดสติและทำให้มีพฤติกรรมของสัตว์ทั้งสี่ประเภทข้างต้น และอกุศลกรรมที่สัตว์นรกได้ทำเมื่อครั้งยังเป็นมนุษย์ ได้แก่ การฆ่าสัตว์ ทรมานสัตว์ให้ได้รับทุกข์เวทนาโดยตั้งใจ สัตว์นรกเป็นคำด่าที่มีความหมายอุปสรรคถึงคนที่ปฏิบัติตัวไม่ดี เลวมากๆ หรือคนที่ทำผิดแล้วไม่สำนึกว่าตนผิด เช่น การฆ่าคนหรือสัตว์

"กูจะโพสภาษาอะไร แล้วหนักหัวพ่อแม่มีงะ *ไอ้พวกสัมภเวสี* ไม่มีปัญญา ลินะ" (th49.ilovetranslation.com/uQmDD90nKsD=d/) สัมภเวสี เป็นคำด่าที่เกี่ยวกับการเกิดตาย หรือวิฤตสงสาร ซึ่งตามหลักพระพุทธศาสนาหมายถึง ผู้แสวงหาที่เกิด ได้แก่ ปุณฺชน พระเถระผู้ยังแสวงหาที่เกิดอีก หรือสัตว์ในครรภ์และในไข่ที่ยังอยู่ในระหว่างการเกิด ส่วนในทางศาสนาพราหมณ์หมายถึงคนที่ตายแล้ววิญญาณกำลังแสวงหาที่เกิดแต่ยังไม่ได้กำเนิดในกำเนิดใดกำเนิดหนึ่ง

(th.wikipedia.org/wiki/สัมภเวสี) สัมภเวสีนำมาใช้เป็นคำคำโดยเปรียบเทียบลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของคนกับความเชื่อทางศาสนา และมีความหมายอุปสรรคถึงคนที่อ่อนแอ ไม่มีที่พึ่งเป็นหลักแหล่ง หรือคนที่ไม่ทำงานทำตัวลอยไปลอยมาอาศัยผู้อื่นไปวันๆ

“อีเวร แค่นัยอนบัตร มึงยังโง่เหรอ หอะไรนะ มึงกวางกลมอีก (thai-comment.blogspot.com/.../blog-post_9010.htm) คำคำ เวร มีความหมายตรงว่า ความพยายาบความปองร้าย และเป็นความทุกข์ที่เกิดจากการกระทำที่ผิดหลักคำสอนหรือข้อห้ามของศาสนา เวร เป็นคำคำที่มีความหมายอุปสรรคถึงคนที่ประพฤติดนไม่ดี จึงดำไ้/อี เวร เป็นคำคำที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในเรื่องการเกิด-ตายเพราะคนทั่วไปมักพูดถึงคนที่ตายไปแล้วว่า “หมดเวรชะที่” นั้นหมายถึง เวร เป็นสิ่งที่ไม่ดี คนที่มีชีวิตอยู่ก็เป็นการใช้เวรใช้กรรม เมื่อตายไปจึงหมดเวร

“พวกสุนัขรับใช้ที่เห็นกับเศษเงินของทักษิณที่คอยจ้องแต่จะฆ่าเด็ก และลอบกัดทำร้าย ผู้คน ไ้เศษนรกพวกนี้ชาติที่แล้วมันเกิดเป็นสัตว์นรกอยู่นรกชุมสุดท้าย” (https://www.facebook.com/organization.Pithaksiam/posts/812525245443029?stream_ref=1) คำคำว่า เศษนรก เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์เป็นความเชื่อทางพุทธศาสนาที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของวิญสงสารหรือการเวียนว่ายตายเกิดที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ คือมีความเชื่อที่ว่าถ้าทำกรรมดีก็ขึ้นสวรรค์หรือได้เกิดเป็นมนุษย์ ต่อไปเมื่อสิ้นบุญอาจตกนรกหรือขึ้นสวรรค์แล้วแต่กรรมที่บำเพ็ญต่อมา มีหมุนขึ้นลงอยู่เช่นนี้ (นรกสวรรค์ในพระไตรปิฎก 1, หน้า 1-3, www.dharma-gateway.com/monk/preach/p-prayuth) คำคำที่เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ ได้แก่ นรก เศษนรก กล่าวคือนรกภูมิ หรือที่เรียกกันย่อๆ ว่า นรก คือดินแดนหนึ่งซึ่งตามศาสนาพุทธเชื่อกันว่าผู้ทำบาปจะต้องไปเกิดและถูกลงโทษตามคำพิพากษาของมัจจุราช ดังนั้นการนำ นรกมาเป็นแบบเปรียบเทียบให้ความหมายอุปสรรคถึงว่ามาจากที่ไม่ดี (ที่ๆ คนเลวตายแล้วไปอยู่รวมกัน) เป็นคน/สิ่งที่ไม่ดี เช่นคำคำว่า อีนรก(ส่งมาเกิด) เด็กนรก ตีคนนรก เป็นต้น ส่วน เศษนรก มีความหมายอุปสรรคถึงถึงคนที่เลวมาก เลวอย่างที่สุด

6. โรคภัยไข้เจ็บ

คำคำที่มีความหมายอุปสรรคถึงกับโรคนั้นเป็นคำคำที่มีได้ใช้คำคำที่เป็นโรคนั้นจริงๆ หากแต่เป็นการเปรียบเทียบลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของคนกับลักษณะบางประการของโรค ไม่ว่าจะเป็นการของโรคทั้งทางร่างกายและจิตใจ เชื้อโรคและลักษณะภายนอกที่แสดงออกมาของคนเป็นโรคนั้นๆ หรืออาจเป็นโรคที่คนในสังคมคิดว่าน่ารังเกียจ เป็นโรคที่มีสภาพไม่น่ามอง มีอาการรุนแรงดังต่อไปนี้

6.1 ประเภท/อาการของโรคและเชื้อโรค ได้แก่ คำด่าว่า เชื้อโรค เนื้องอก หน้า รีดสีดวงทวาร อหิวา ประสาท ประสาทแตก ปากคัน โรคเรื้อน และ โรคจิต ตัวอย่างเช่น

“ มึงมาเป็นคู่อัยกูได้ใจไม่รู้ 55555555555555 แต่รู้ว่ากูเกลียดมึงมากกกกกก :@ # อ่าววว ที่ทำเป็นดีๆกับมึงนี่รู้ปะว่ากูแกล้งทำทั้งนั้นแหละ มึงมันโคตรเนื้องอกในชีวิตกูอะ - -” (napat3rd.weebly.com/myduoslash-9733.html) เนื้องอก มีลักษณะเป็นก้อนตุ่มที่โตขึ้นหรือเป็น ตื่นออกมา อันเกิดมาจากเซลล์หรือเนื้อเยื่อในร่างกายเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เนื้องอกนั้นอาจเป็น เนื้องอกธรรมดาหรือเป็นเนื้องอกชนิดร้าย หรือที่บางคนเรียกว่าเนื้อร้ายซึ่งหมายถึงมะเร็งนั่นเอง (http://www.saintlouis.or.th/cancer.pdf และ http://th.wikipedia.org/wiki/เนื้องอก)เนื้องอก มีความหมายอุปโลกน์หมายถึงคนที่เป็นส่วนเกิน ไม่มีใครต้องการ

“ ใ้อ่เม่น แกนี่เอง ขโมยกินของๆ จันหรือ ใ้อ่ตะกละ แป้น ไส้มันไปให้พันทหน้าจัน” แป้นจับแขนเม่น ... “แกจะทำอะไรจัน ปล่อยจัน อี้ สกปรก ใ้อ่ตัวเชื้อโรค” (ละครเรื่องเจ้าสาว สลาตันทางช่อง 9 ตอนที่ 9) เชื้อโรค หมายถึง สิ่งที่มีชีวิตที่เมื่อเข้าสู่ร่างกายมนุษย์หรือสัตว์แล้วทำให้เกิดโรคได้ และคำว่า เชื้อโรค นำมาเป็นคำด่าที่มีความหมายอุปโลกน์ถึงคนที่ไม่เป็นที่ต้องการ น่ารังเกียจและไม่ต้องการอยู่ใกล้ เปรียบเสมือนเชื้อโรค

“ ใ้อ่อีพวกเสียสติ ประสาทแตก มีกำแพงคุกชี้โกไว้ขังพวกสัตว์สกา ... พวกมึง แดกภาซึ่งบประมาณ ผลาญชาติ แล้วล้างผิด ให้คนโกง” (http://www.tnews.co.th/html/news/64924/ด่วน คนโกง)

“รัฐบาลชี้เรื้อนอำมหิต จุดบ้านเมืองติดหล่ม. รายงานการเมือง” (www.bloggang.chhttps://th และ “ อี้ชี้เรื้อน นึกว่าใ้อ่แม้วจะเอามึงไปด้วย” (th.facebook.com/seri.../677776312260845?..om/mainblog.php?id...16.) ชี้เรื้อน มีความหมายอุปโลกน์ถึงคน หรือการกระทำที่ไม่ดี น่ารังเกียจ ทุเรศเหมือนสภาพของคน/สุนัขที่เป็นโรคเรื้อนที่มีสภาพที่น่า รังเกียจ

6.2 สภาพหรือขั้นตอนของโรคที่ไม่น่ามองและความรุนแรงของโรค ได้แก่คำด่าว่า ผีใกล้แตก รีดสีดวงแตก ไส้เน่า และ ไส้ติ่งแตก ตัวอย่างเช่น

“พวกมึงนี่เรื่องให้กูตราฆ่าตลอดเลยนะ อีพวกไส้ติ่งแตก!!? สุนัขหรอ!? จิตฟื้น เพื่อน!? สามิไม่รัก!? จะตายไหม? ไม่ได้ชะะพวกกูเนี่ย #ปาชี้ไส้แม่ง” (https://twitter.com/Hello.../393394410789953536) โรคต่างๆ ที่นำ “เน่า” และ “แตก” มาเป็นคำด่าเหล่านี้มักมีความ รุนแรงของโรคมากหรือที่ทางการแพทย์เรียกว่าเป็นภาวะฉุกเฉินที่หากไม่ได้รับการรักษาที่ทันท่วงที สามารถทำให้คนไข้ถึงแก่ชีวิตได้ (http://th.wikipedia.org/wiki/ไส้ติ่งอักเสบ)

7. พี่ช

พี่ชในที่นี้ได้แก่ผัก ผลไม้ ที่อยู่บนบกและในน้ำ รวมทั้งเมล็ดพืช โดยนำมาเปรียบเทียบกับคนในหลายลักษณะ ได้แก่เปรียบเทียบนิสัยและพฤติกรรม สีผิว และสติปัญญาของคนกับรูปลักษณะ ถิ่นกำเนิดและลักษณะเฉพาะของพืช ดังรายละเอียดต่อไปนี้

7.1 รูปลักษณะของพืช ได้แก่ สี ขนาด เป็นการเปรียบเทียบสีผิวของคนกับรูปลักษณะภายนอกหรือสีของพืช ได้แก่คำคำว่า *เผือก* และเปรียบเทียบสติปัญญาของคนกับขนาดของพืช ได้แก่คำคำว่า *สมองถั่วเขียว* ตัวอย่างเช่น

"ผมคว้ามือขาวซิดแบบซิดมากๆ ซิดดดดดซิด ไร่ไร่เผือกนี้จะซิดไปไหนครับ ..." (ploykwuan.blogspot.com/2013/06/on-way-i.html) เผือก เป็นพืชล้มลุกมีหัว มีสีขาว และคำว่าเผือกมักใช้เป็นคำขยายที่มีความหมายว่าขาวเกินปกติ เช่น ควายเผือก โรคผิวเผือก และนำมาใช้เป็นคำคำที่มีความหมายอุปลักษณะถึงคนที่มีผิวขาวซิดหรือขาวเกินไป

"พวกนี้มันคิดกันได้ยังไง ไร่พวกสมอง(เมล็ด)ถั่วเขียว " (www.zertube.com/search-ถั่วเขียวอ่อน) และ " ไร่เด็กสมองถั่วเขียวเอ๋ยยย นายไปมุดหัวอยู่ไหนวะไร่เด็กบ้า ... ต่อให้ใจถึงใจที่สุด เมื่อหาทางออกไม่เจอ มันก็น่าจะวนกลับมาทางเก่าไม่ใช่หรอ ... ไร่ให้เจอนะ" (nuilovebb.exteen.com/.../fic-he-killed-my-ego-ep3) ถั่วเขียวหรือเมล็ดถั่วเขียว เป็นพืชตระกูลถั่ว ที่ให้เมล็ดที่มีเปลือกสีเขียว แต่เนื้อเมล็ดสีเหลือง ถั่วเขียวเป็นพืชที่มีอายุสั้น หรือวงจรชีวิตของถั่วเขียวมันสั้น จึงใช้น้ำน้อยกว่าพืชไร่อื่นหลายชนิด (th.wikipedia.org/wiki/ถั่วเขียว) คำคำว่า สมองถั่วเขียว เป็นการเปรียบเทียบสติปัญญาของคนกับขนาดของเมล็ดถั่วเขียว คือเมล็ดเล็กจึงเป็นคำคำมีความหมายอุปลักษณะถึงคนโง่ คิดไม่เป็น คิดไม่ทันคนอื่น หรือมีสมองน้อยเท่าเมล็ดถั่วเขียว

7.2 ถิ่นที่อยู่หรือที่กำเนิด เป็นการเปรียบเทียบสติปัญญาของคนกับถิ่นกำเนิดของพืช ได้แก่คำคำว่า *บัวใต้น้ำ* ตัวอย่างเช่น

"กว่าใครดำมิ่งหรือสอนอะไรมิ่งคงไม่เข้าใจเพราะมิ่งมันบัวใต้น้ำ ไร่ไม่ต้องบอกจะฆ่าถูนะ เพราะถูเล่นเกมนานแล้ว ไม่มีเวลาวางแบบมิ่งวะ ..." (board.cubinet.in.th > ... > นานาทศนะ [9YIN]) บัวใต้น้ำ ในทางศาสนาพุทธ บัวสี่เหล่า คืออุปมาเปรียบบุคคลเหมือนดอกบัว 4 จำพวก ตามฐานะที่จะบรรลุนิพพานได้และไม่ได้ในชาตินั้น ตามที่ปรากฏในโพธิราชกุมารสูตร และ บัวใต้น้ำ เป็นกลุ่มคนที่มีสติปัญญาน้อย แม้จะบอก แม้จะสอน อาจจะไม่เข้าใจ ยังไม่รู้เรื่อง ต้องค่อยๆ บอกไปที่ละน้อยๆ แต่ถ้าหากเขาชวนชวยในการศึกษาหาความรู้อย่างไม่ย่อท้อ ไม่ช้า

ไม่นานหลังจากนั้น เขาก็อาจจะสามารถบรรลุธรรมได้ (<http://www.ranthong.com/smf/index.php?topic=28077>)

7.3 ลักษณะเฉพาะของพืช เป็นการเปรียบเทียบลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของคนกับลักษณะเฉพาะของพืช ได้แก่ คำด่าว่า *ขี้ครอก ดอก ดอกทอง ปากดำแย ปากบอน และ สตอเบอร์รี่* ตัวอย่างเช่น

“ไม่ว่าจะด่าท่านนายกยิ่งลักษณ์ เป็นกะหรี หรือจะด่าเป็นหญิงชั่วชายชาติ หรือจะด่าเป็นอีโง่ อีควาย อีดอกทอง ผมก็จะสั่งปิดทั้งนั้นล่ะครับ” (akecity.blogspot.com/2013/05/blog-post_7.html) “ดอกทอง” เป็นชื่อของว่านที่มีสรรพคุณใช้ทางเสน่ห์ห่มหานิยมแก่ผู้ปลูกผู้ใช้รุนแรงมาก บางคนเรียกว่าว่านมหาเสน่ห์ หรือ ว่านรากระคา โดยใช้ได้ทั้งต้น ใบ ดอก บางคนเอาต้นไปตั้งไว้ในร้านค้าเพื่อเรียกลูกค้า บางคนนำดอกติดตัวไว้เพื่อให้เพศตรงข้ามหลงใหล แต่ไม่นิยมให้มีดอกติดจนบาน ต้องเก็บดอกเสียก่อน ก่อนที่ดอกจะบาน เพราะแม้แต่น้ำที่รดต้นว่าน ถ้าใครได้สัมผัสจะมีผลทางกามา กามระคาในจิตจะกำเริบรุนแรงยิ่งโดยเฉพาะผู้หญิง และดอกของว่านชนิดนี้จะมีกลิ่นเหม็นคาวฉุนเหมือนน้ำกาม คนสมัยก่อนนิยมเก็บดอกของว่านดอกทองไว้หุงกับน้ำมันจันทน์ หรือ บดรวมกับสีผึ้ง โดยวิธีใช้ คือใช้น้ำมันทาตัว หรือใช้สีผึ้งสีปาก เมื่อถึงคราวจะต้องไปพบปะผู้คน ใครต่อคารมด้วย พอได้กลิ่นว่านในน้ำมันหรือสีผึ้ง มักใจอ่อนคล้อยตาม ได้ง่าย นับเป็นว่านที่เป็นเสน่ห์ห่มหานิยมที่รุนแรงมาก (http://saimherbal.blogspot.com/2011/07/blog-post_9776.html) คำด่าว่า ดอกทอง หรือ (อี)ดอก (ทอง) จึงมีความหมายอุปมาถึงคนใจง่ายในทางประเวณี

“แหม พี่เจิมก็พูดซะหยิ่งกะเคยมีตัวมาชักสับคน” นังจวนพุด

“อีจวน อีปากดำแย แม่เอ็งสิมีตัวสับคน” เจิมดำ (จากเรื่อง “อีสา” ตอนที่ 1)

“ดำแย” เป็นไม้ล้มลุก สูง 15 ถึง 40 เซนติเมตร ใบเดี่ยว ขอบใบหยัก มีขนพิษทั่วต้นและมีมากที่ใบ เมื่อสัมผัสจะคัน บวม เป็นปื้นคล้ายลมพิษ (www.inderm.go.th/inderm_sai/skin/skin82.html) ส่วน “บอน” เป็นชื่อของพืชล้มลุก ที่มีความพิเศษในตัวเอง เพราะต้องการความชำนาญในการปรุงอย่างถูกต้องจึงจะกินได้โดยไม่มีผลข้างเคียง เนื่องจากบอนมีคุณสมบัติ เด่นอย่างหนึ่งคือความคัน หากนำมาปรุงอาหารโดยปฏิบัติไม่ถูกต้องแล้ว ผู้ที่กินจะเกิดอาการคันปากคันคอ และผู้ปรุงอาหารจากบอนเองก็จะคันมือด้วย อาการคันปาก คันมือที่เกิดจากบอนนี้ คงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในหมู่ชาวไทยโบราณ จึงเกิดสำนวนอีกสองสำนวนเกี่ยวกับบอน นั่นคือ ปากบอนและมือบอน นับเป็นสำนวนที่แพร่หลายและรู้จักกันดีที่สุดมาจนถึงปัจจุบัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานปี พ.ศ. 2493 อธิบายว่า “...อาการที่ปากหรือมืออยู่ไม่สุข เรียกว่า ปากบอนหรือมือบอน...” อาการดังกล่าวนี้

ยังคงพบเห็นอยู่ได้ ทั่วไปในที่สาธารณะและสื่อมวลชน (<http://www.doctor.or.th/article/detail/3857>) ดังนั้น ปากบอน และ ปากดำแย จึงมีความหมายอุปลักษณณ์ถึงคนที่ชอบพูดชอบฟัง ปากอยู่ไม่สุข (มีความหมายเหมือนกับคำว่าปากคั่น อธิบายแล้วในเรื่องอาการของโรค)

“อีโง่ หย่อนบัตรเลือกตั้งผิดหีบ ไม่เคย ทิ้งลาย สดอเบอแหล่ จริงๆ ถึงได้ หย่อนบัตรสลับหีบกันแบบนั้น.” (webboard.serithai.net > การเมือง > สภาภาแฟ) และตัวอย่าง

“มึงเป็นโรคจิตชนิดไหนวะ หรือว่าเป็นนั่งสดอเบอริก็เก่งที่สุดในไทย ??? มา หลอกเพื่อนผมได้งคอ อาจจะได้อ่านไปคร่าวๆ แล้วที่ตัวเพื่อนผม” (www.toywars.in.th/webboard/content) สดอเบอริ เป็นพืชล้มลุก สกุลไม้ดอกในวงศ์กุหลาบ ผลสามารถรับประทานได้ ในอดีตปลูกเป็นพืชคลุมดินให้กับต้นไม้ปลูกเลี้ยงอื่น (th.wikipedia.org/wiki/สดอเบอริ) สดอเบอริ นำมาใช้เป็นคำด่า เนื่องมาจากเสียงบางส่วนของคำมีเสียงที่เหมือนกับคำว่า ตอแหล่ มาจากคำเต็มๆ ว่าสดอเบอแหล่ (<http://th.uncyclopedia.info/wiki/สดอเบอแหล่>) โดยเป็นคำที่มาจากคำว่าสดอเบอริ + ตอแหล่ บางครั้งใช้ย่อๆ ว่า “สดอ” และใช้ในความหมายเดียวกับคำว่า ตอแหล่ ดังนั้น สดอเบอริหรือสดอเบอแหล่ใช้เป็นคำด่าที่มีความหมายอุปลักษณณ์ถึงคนที่พูดไม่จริง

8. สถานที่

คำด่าที่ใช้สถานที่เป็นแบบเปรียบเทียบนั้นเป็นการด่าโดยเปรียบเทียบลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของคนกับลักษณะเด่นหรือลักษณะเฉพาะของสถานที่นั้นๆ หรือเป็นการด่าที่ต้องการเปรียบกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ดังกล่าวแต่ใช้คำด่าเป็นสถานที่แทน ได้แก่คำด่ากะเทยห้องนากะเทยภูธร กะเทยอัศคَابัน เด็กข้างถนน บ้านนอก ปากตลาด และ สำเพ็ง ตัวอย่างเช่น

“อีเมี้ยนปากตลาด สังคมมันถึงเป็นอย่างนี้ ด่ามันแต่สื่อ ชีวิตอยู่ที่ก็ดีไป ชีวิตเดือนร้อนไปแจ้งความ” (talk.mthai.com > ทั่วไป > เรื่องเด่นประเด็นดัง) ตลาด เป็นชุมชนทางสังคมที่มีการทำกิจกรรมด้านการนำสินค้าหรือบริการจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค เป็นสถานที่ที่ ผู้ซื้อและผู้ขายมาติดต่อซื้อขายกัน และโดยทั่วไปมักจะมีผู้คนมากมายทั้งผู้ขาย ที่เรียกว่า “แม่ค้า” และผู้ซื้อและแม่ค้าจะมีเอกลักษณ์คือ เสียงดังและปากจัด (highlight.kapook.com/view/65487 และ dictionary.sanook.com/search/dict-th-en.../ปากตลาด) คำด่า ปากตลาด จึงมีความหมายอุปลักษณณ์ที่หมายถึงคนปากจัด ด่าเก่ง ชอบเสียงดังโวยวาย เหมือนกับแม่ค้า

“ควาย อีสำเพ็ง ซ้อคกริ !! หน้าตาอุบาท ศัลยกรรมแล้วยังอุบาท ทำตัวต่ำ อวดรววย พลาตติงหังตัว อีดอก” (<https://plus.google.com/.../posts/gjykJtTq4>) สำเพ็ง เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวจีนมาแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งชาวจีนส่วนใหญ่นิยมทำการค้าขายเป็นอาชีพหลักแล้วยังเป็นย่านของโสเภณีด้วย ซึ่งในสมัยนั้นเรียกว่าโรงหญิงนครโสเภณี ในสมัยรัชกาลที่ ๔

ถึงก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีทั่วไปแทบทุกตรอกซอกซอย แต่ที่มีนักท่องเที่ยวไปใช้บริการกันคับคั่งคือที่ ตรอกเต้า โรงยายแพ่ง โรงแม่กลีบ สมัยก่อนคนเชียงใหม่จะมาหาโสเภณีจากลำเพ็ง ไปหากินทาง เชียงใหม่ คนเมืองเหนือจึงเรียกหญิงโสเภณีเหล่านี้ว่า "คนลำเพ็ง" หรือ "อีลำเพ็ง" ซึ่งก็หมายถึง ผู้หญิงขายประเวณี ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นหญิงกวางตุ้ง (<http://board.postjung.com/658768.html>) ลำเพ็งจึงมีความหมายอุปลักษณถึง ผู้หญิงขายบริการ

"คนอย่างมึงควรใช้คำแบบนี้คะ ลูกอีชีฆ่า. อู๋ตาย กะเทยท้องนาโกรธตัวสั้น."

(74.55.90.235 › Conferences › ThE LoveR)

"อีตุ้ดกั้วอย่างเดี่ยวกั้วหน้าพัง กั้วไม่สวย มันจะตายยังแรดด โถ้วอีกะเทยภูธร ..."

(web.stagram.com/n/giffindy/) นา หมายถึงพื้นที่สำหรับปลูกหรือบางครั้งเรียกว่า ทุ่งนา ท้องนา เป็นคำเรียกกว้างๆที่หมายถึงบริเวณที่นารวมถึงพื้นที่ใกล้เคียงด้วย (<http://th.wikipedia.org/wiki/นา>) ท้องนาในประเทศไทยส่วนใหญ่จะอยู่นอกเขตเมืองหรือที่คนทั่วไปเรียกว่า บ้านนอก ส่วนคำว่า "ภูธร" หมายถึง อยู่นอกเขตเมืองหลวง (th.w2dictionary.org/index.php?q=ภูธร) และคำนี้ นำมาใช้อย่างกว้างขวางที่หมายถึง บ้านนอก เช่น หน้าตาภูธรมาก ๆ หมายถึงหน้าตาบ้านนอก มากๆ ดังนั้น คำคำว่า กะเทยท้องนา กะเทยภูธร จึงมีความหมายอุปลักษณถึงกระเทยที่มาจาก บ้านนอก ไม่ใช่กะเทยเมืองหลวง ตัวอย่างเช่น

ส่วน อัสคَابัน เป็นชื่อคุณในหนังสือแฮรี่พ็อตเตอร์ ตอนนักโทษแห่งอัสคَابัน คุณอัสคَابันเป็นคุณสำหรับกักขังบรรดาพ่อมดแม่มดที่กระทำความผิด คำคำว่า กะเทยอัสคَابัน มีความหมายอุปลักษณถึงคนที่เป็นกะเทยที่รูปร่างใหญ่ และดูท่าทางเถื่อนๆเหมือนคนคุก

9. ตัวละคร

คำคำที่ใช้แบบเปรียบเป็นตัวละครที่เป็นตัวเด่นหรือตัวเอกในวรรณคดีหรือภาพยนตร์ นั้น จะเปรียบลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของคนกับลักษณะที่โดดเด่นของตัวละครที่ผู้อ่านหรือ ผู้ชมรับรู้กันโดยทั่วไปมาใช้เปรียบกับผู้ถูกด่า ได้แก่ คำคำว่า แก้วหน้าม้า ขบาแก้ว เด็กเลี้ยงแกะ ลูก ทรพี วันทอง และ สุวรรณมาลี ตัวอย่างเช่น

"เป็นเหตุให้ถูกชาวเน็ตด่ายับว่าทำตัวเป็น "นางวันทอง" และมีมือที่สามเข้ามาเอี่ยว ... ส่วนอีกกระแสข่าวหนึ่งในอินเทอร์เน็ตที่โพสต์ด่ายับว่าเป็น "นางวันทองสองใจ" (gossipstar.mthai.com/gossip-content/15497) วันทอง เป็นคำคำที่มีความหมายอุปลักษณถึงตัวละครฝ่ายหญิงในวรรณคดีไทยเรื่องขุนช้างขุนแผน ซึ่งได้รับการขนานนามว่าเป็นหญิงสองใจ เนื่องจากได้แต่งงานกับพลายแก้วหรือขุนแผนไปแล้ว แต่เมื่อสามีไปสงครามก็แต่งงานกับ

ขุนช้างอีกจึงเป็นคำคำที่มีความหมายอุปสรรคถึงหญิงที่มีใจโลเล รักชายหลายคน
http://www.myfirstbrain.com/student_view.aspx?ID=42858)

“ กวนสั่นตีน อีแก้วหน้าม้า มึงลาออกจากนักข่าว ไปเป็นโฆษกประชาธิปไตยไปเลยไป
 อีดอกถามคำถามหรือได้เถียงวะ มารยาทไม่มีเลย ... ถามกวนสั่นตีนดีแท้” (all-kvn.ru/video?
 watch=LWkctk1TGdCTEU%3D) แก้วหน้าม้า เป็นคำคำที่ใช้แบบเปรียบเป็นหญิงที่มีหน้าตา
 เป็นม้า ชื่อ นางมณีรัตนา ในละครพื้นบ้านเรื่องแก้วหน้าม้า เป็นการคำที่มีความหมายอุปสรรค
 ถึงคนที่มีหน้าตาเหมือนม้า คือมีฟันยื่นออกมามาก ([http://www.thaigoodview.com/node/
 18434?page=0,11](http://www.thaigoodview.com/node/18434?page=0,11))

“ไอ้ลูกทรี...แม่ตั้งท้องมาตั้ง 9 เดือน แล้วเลี้ยงจนโตขนาดนี้แล้ว..ไม่เลี้ยงแม่..แล้ว
 ยังฆ่าแม่อีก.. พ่อแม่ใหญ่ยิ่งกว่าพระ..คนไหนที่ยังมีพ่อแม่อยู่ก็จงดูแลให้ได้ดี”
 (www.dailynews.co.th/.../ลูกทรีขอเงินแม่ไม่ได้) ลูกทรี เป็นคำคำที่ใช้แบบเปรียบเป็นตัวละคร
 ในนิทานพื้นบ้าน ทรีเป็นชื่อของลูกกระป๋องตัวผู้ที่มีพ่อชื่อทรา ทรีได้ฆ่าพ่อของมันตาย จึงเป็น
 คำที่มีความหมายอุปสรรคหมายถึงลูกที่อกตัญญูต่อพ่อแม่ของตนเองว่าเป็นลูกทรี
 (<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=92763>)

สุวรรณมาลี เป็นตัวละครฝ่ายหญิงคนหนึ่งในวรรณคดีเรื่อง พระอภัยมณี ผลงาน
 กลอนนิทานของสุนทรภู่ที่มีนิสัยขี้หึง ซึ่งคำคำคำนี้มีได้เกี่ยวข้องกับลักษณะใดๆ ของตัวละครแต่คน
 ไทยนำคำ สุวรรณมาลี มาด่าโดยการแปลความ สุวรรณ แปลว่า ทอง และ มาลี แปลว่า ดอก(ไม้)
 รวมความหมายกันจึงมีความหมายใช้ด่าเหมือนกับคำว่า ดอกทอง ([http://adviserskgj.
 wordpress.com/2007/04/23/ที่มาของคำว่าดอกทอง](http://adviserskgj.wordpress.com/2007/04/23/ที่มาของคำว่าดอกทอง)) ขบาแก้ว เป็นคำคำที่ใช้แบบเปรียบเป็นตัว
 ละครข้างเพศเมีย จากภาพยนตร์เรื่องก้านกล้วย ที่ให้ความหมายอุปสรรคถึงหญิงที่ตัวใหญ่ อ้วน
 เหมือนช้างตัวเมีย

10. อาวุธ

อาวุธ โดยทั่วไปหมายถึงเครื่องมือที่ใช้ในการทำร้าย ทำลาย ป้องกัน ต่อสู้ หรือฆ่า
 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 หน้า 1369) คำคำที่ใช้อาวุธเป็นแบบเปรียบจะนำลักษณะของอาวุธและ
 การใช้งานของอาวุธมาเป็นแบบเปรียบ ได้แก่คำคำว่า กะเทยรตถัง จิมจรวด หอกหัก และ หอก
 ดังตัวอย่างเช่น

“มันแถลงได้อย่างไร ตำรวจปลอม ไอ้หอกหัก ภูไม่เข้าข้างสุเทพเพราะก็ไม่ชอบ แต่กู
 ดูข้อเท็จจริง อย่าให้เกลียดตำรวจมากไปกว่านี้เลย” ([https://th-th.facebook.com/seri.../
 648212125217264](https://th-th.facebook.com/seri.../648212125217264)) หอก เป็นอาวุธที่แหลมคมใช้ที่มแทงศัตรูในสงครามโบราณ หาก “หอก”

ที่เป็นอาวุธ "หัก" ก็จะกลายเป็นอาวุธที่ใช้การไม่ได้ แทงใครไม่ได้และไม่เป็นที่ต้องการ ดังนั้น หอกหัก จึงใช้เรียกสิ่งที่ใช้ไม่ได้ ไม่มีประโยชน์ (<http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=3138d408510cdeb9> และ <http://www.guruford.com/forum/viewtopic.php?f=2&t=6195&view=print>) ใช้เป็นคำด่าที่เปรียบเทียบพฤติกรรมของคนกับการใช้งานอาวุธและมีความหมายอุปโลกน์ถึงคนที่ไม่มีประโยชน์ ใช้งานไม่ได้และไม่เป็นที่ต้องการ ทั้งนี้อาจด่าว่า ไอ้หอก (หัก) ก็ได้

"เมื่อไหร่จะเปลี่ยนผิว ติดต่อพรรคแปรตได้ตลอดเวลานะจ๊ะ อีตุ๊ดแก่... อีกะเทยรถถัง. อีกะเทยควาย เห็นลาตายไปหลายครั้งแล้ว" (www.prachataalk.net/.../กะเทยควาย-สอนส-ส-พรรคประชา...) รถถัง เป็นยานพาหนะที่ใช้เป็นอาวุธในการต่อสู้ หุ้มเกราะติดตีนตะขาบ ถูกออกแบบมาเพื่อใช้ในการรบที่แนวหน้าซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างความคล่องตัว การรุก และการป้องกัน อำนาจการยิงของมันมาจากปืนหลักขนาดใหญ่ที่ติดตั้งอยู่บนป้อมส่วนบนที่หมุนได้และมีปืนกลติดตั้งอยู่เพื่อเป็นอาวุธรอง(<http://th.wikipedia.org/wiki/รถถัง>) คำด่าว่า กระเทยรถถัง เป็นการเปรียบเทียบขนาดของคนกับอาวุธมีความหมายอุปโลกน์ถึงกะเทยที่ตัวใหญ่ บึกบึน เหมือนกับรถถังในสนามรบ

"อีนี่ มึงนี่จิมจรวดดีแท้ คบกันยังไม่ทันไร แมงท้องแล้ว อีห้า" (ได้ยินคนพูดกันที่หน้าโรงหนังเมเจอร์ พิชณุโลก) จรวด ในทางทหาร วิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมได้ใช้จรวดเป็นอาวุธ และเครื่องมือต่างๆ อาทิ เครื่องติดตัวสำหรับนักบินและพาหนะสำหรับนำส่งดาวเทียม นักบินอวกาศ และการสำรวจดาวเคราะห์ต่างๆ แรงที่เกิดกับจรวดในขณะที่ต้องเคลื่อนที่ผ่านอากาศจึงทำให้รูปทรงของจรวดมักจะยาวและผอมเพรียวซึ่งจะช่วยให้มีสัมประสิทธิ์วิถีการเคลื่อนที่สูงและช่วยลดการสูญเสียพลังงานเนื่องจากแรงจุดรั้งได้ (<http://th.wikipedia.org/wiki/จรวด>) โดยทั่วไปเมื่อนำจรวด มาเป็นแบบเปรียบกับการพูดหรือกระทำการใดจะมีความหมายอุปโลกน์ถึงความเร็ว เช่น "ตัวจริงก็พูดเร็วเป็นจรวดเลย 'ไม่ต่างจากในหนัง'" (<https://th-th.facebook.com/.../posts/202706006408529>) หรือคำพูดที่ว่า "กรรมติดจรวด" หมายถึงกรรมตามทันอย่างรวดเร็ว ดังนั้น คำด่าว่า จิมจรวด จึงมีความหมายอุปโลกน์ถึงผู้หญิงที่คบกับผู้ชายแล้วมีความสัมพันธ์กันอย่างรวดเร็ว

11. เผ่าพันธุ์

เผ่าพันธุ์หมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพเหมือนกัน เป็นลักษณะที่ถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ หรือบางครั้งใช้คำว่าเชื้อสาย (dict.longdo.com/search/*เผ่าพันธุ์*) ลักษณะที่แตกต่างกันนี้สามารถถ่ายทอดไปยังลูกหลานโดยผ่านทางพันธุกรรม การจัดแบ่งกลุ่มมนุษย์ในแนวนี้แตกต่างไปจากการแบ่งแยกโดยทางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะลักษณะทาง

พันธุกรรมจะเปลี่ยนแปลงได้น้อยมากหรือไม่ได้เลย ยกเว้นจะมีการผสมพันธุ์แบบผ่าเหล่าหรือข้ามเผ่าพันธุ์ (http://www.baanjomyut.com/library2/extension-1/the_racesof_man/index.html) จะเห็นได้ว่าการจำแนกหรือแบ่งแยกเผ่าพันธุ์ สามารถทำได้โดยการเปรียบเทียบด้านเชื้อชาติ ได้แก่ รูปลักษณ์หรือลักษณะทางชีวภาพ เช่น สีผิว สีผม สีฟันตา และสัญชาติ คำคำที่นำเผ่าพันธุ์ของบุคคลมาคำ ได้แก่ แจ็ก ลาว หน้าลาว และหน้าเสียว ตัวอย่างเช่น

“ไม่เหมือนไอ้แจ็กที่เอะอะมะเทิง ทำตัวหยาบคายถ่อยสลุดไปทั่วโลกหรอกวะ อ๊ะๆ นี่กรูไม่ได้คำคนไทยเชื้อสายจีนนะ กรูแค่คำไอ้พวกแจ็กเหยี้ยเท่านั้น” (drama-addict.com/2013/09/17/แจ็กหน้าhee) แจ็ก ตามพจนานุกรมฯ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 320) เป็นภาษาปากที่หมายถึงคำเรียกคนจีน ซึ่งคำนี้บ้างก็ว่าเป็นคำที่เพี้ยนมาจากคำเรียกญาติในภาษาจีนแต่จี้ว่า “แจ็ก” แปลว่า “อา” ในขณะที่ จิตร ภูมิศักดิ์ กล่าวว่า แจ็ก มาจากคำว่า “เติร์ก” ซึ่งเป็นชื่อของชาวมองโกลที่ยกทัพมาตีพุกามตั้งแต่ช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๙ พม่าจึงเรียกผู้รุกรานที่มาจากทางเหนือในครั้งนั้นว่า “ตรุก” พม่ามักออกเสียงตัว ร คล้ายกับตัว ย คำว่า ตรุก จึงเพี้ยนเป็น ตยก และ เตยีก ในเวลาต่อมา ภาษามอญเพี้ยนเป็น เจอยจ และ เพี้ยนเป็น แจ็ก ในภาษาไทย ทั้งนี้คนไทยภาคเหนือที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพม่าแต่โบราณ คงเป็นกลุ่มแรกที่รับคำนี้มาใช้ในภาษาไทย อย่างไรก็ตามการนำคำเรียกเชื้อสาย แจ็ก มาคำ ไม่ได้เป็นการด่าคนที่มีเผ่าพันธุ์เป็นจีน แต่เป็นการนำลักษณะเด่นของเผ่าพันธุ์จีน ที่คนทั่วไปคิดว่า เป็นเช่นนั้นมาเป็นแบบเปรียบเทียบ แจ็ก จึงมีความหมายอุปโลกน์ถึงคนที่ชอบพูดเสียงดัง โวยวาย ดังที่มีสำนวนเปรียบว่า “แจ็กตื่นไฟ” ซึ่งหมายถึง คนที่ตื่นตกใจเอะอะโวยวาย หน้าตาผิดปกติ ไม่คิดหน้าคิดหลัง เอาแต่จะผละหนีไปท่าเดียว อีกทั้งยังมีคำกล่าวในนิราศเมืองแกลงของสุนทรภู่ ว่า

“ดูเรือแพแต่ละลำลำนโปะโหละ

พวกแจ็กกินโต๊ะเสียงโหลหล

ซึ่งมีความหมายถึง แจ็ก แม้แต่พูดจาคุยกันเป็นปกติ เสียงก็ดังเอะอะ ดังนี้ เราจึงมีสำนวนเรียกกันว่า “แจ็กปราศรัยเหมือนไทยดีกัน” คือแจ็กพูดกันเสียงดังเหมือนกับคนไทยทะเลาะวิวาทกัน

“ตุ๊กกี้ เจ็บ!!! โดน ลีน่า จ้ง ต่ากราด อีบ้านนอก อีลาว ลีมกำพืด” (news.tlcthai.com/tag/อีบ้านนอก-อีลาว-ลีมกำพืด) ลาว เป็นกลุ่มเผ่าพันธุ์ที่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงและเวียงจันทน์ แต่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนไทยเนื่องจาก ความใกล้ชิดเรื่องพื้นที่ การค้าขาย และการเข้ามาขายแรงงานในประเทศไทย หากแต่คำคำว่า ลาว ในปัจจุบันหมายรวมไปถึงคนไทยแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรืออีสานของไทยด้วย และคนทั่วไปเข้าใจว่าเป็น

คำดูถูกดูหมิ่นกล่าวคือ มีความหมายอุปโลกน์ถึงคนที่มาจากบ้านนอก ไม่ทันสมัย รวมทั้งการตำหนิว่า หน้าลาว และหน้าเสียว มีความหมายอุปโลกน์ถึงคนที่หน้าตาไม่ดี ไม่สวย ไม่หล่อ หรือมีหน้าตามาจากแถบอีสานกล่าวคือจมูกแบน โหนกแก้มสูง (<http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=30d0b5c1cb1b888d&pli=1>) หรืออาจหมายถึงการกระทำตัวที่เป็นบ้านนอก ตัวอย่างเช่น

“ มารก็ ราชรี ไม่แคร์คนตำหน้าลาวในอินสตาแกรม ที่ล่าสุดมีการถ่ายภาพตัวเองกับชิตน้ำมันรด ” (entertain.bugaboo.tv > ... > Entertain > มดดำ ON TV) กล่าวคือคนตำว่าไม่สวยพอที่จะมาเป็นดารานะ

“เมิงเป็นใครวะ ... กูอยู่ดีๆ มาว่า กู ให้อหน้าเสียว พอกูด่ากลับ ว่าหน้ามึงดีมากเหอ” (www.pitbullzone.com/community/discussion/.../p1) ในที่นี้มีความหมายตรงข้ามกับคำว่าหน้าตาดี

12. อาหาร

การนำอาหารมาเป็นอุปโลกน์ในการเปรียบจะเป็นการเปรียบเทียบลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมของคนกับลักษณะเฉพาะหรือเอกลักษณ์ของอาหาร ได้แก่คำคำว่า ปากปลาร้า และไม่มีน้ำยา ตัวอย่างเช่น

“แม่มีงะซี อีจวน อีปากปลาร้าพูดจาไม่พินเรื่องสัปดีสัปตน มานี้ ...” (drama.tlcthai.com > อีสา รวีช่วงโชติ) ปลาร้า เป็นอาหารท้องถิ่นภาคอีสานของไทย และลาว รวมถึงบางส่วนของเวียดนาม มักทำจากปลาน้ำจืดขนาดเล็ก เช่น ปลาสร้อยขาว ปลากะตังมาหมักกับรำข้าวและเกลือ แล้วบรรจุใส่ไห จะหมักไว้ประมาณ 7-8 เดือน ในบางท้องถิ่นมีค่านิยมว่าหมักให้เก็ดหนอนจะยิ่งเพิ่มรสชาติยิ่งขึ้นอีกทั้งยังมีเอกลักษณ์ในเรื่องของกลิ่นที่รุนแรงอีกด้วย (<http://th.wikipedia.org/wiki/ปลาร้า>) ดังนั้น ปากปลาร้า มีความหมายอุปโลกน์ถึงคนที่ชอบด่าชอบพูดเรื่องผู้อื่นด้วยคำหยาบ (dictionary.sanook.com/search/dict-th-th.../ปากปลาร้า) ชอบปากเสีย เหมือนกับปลาร้าที่เป็นของหมักดองที่เ็นเสียว ส่งกลิ่นรุนแรง

“ย.55ซึ่งเป็นการชุมนุมที่มีจำนวน 1 ล้านคนครั้งแรกของประเทศ เป็นการชุมนุมที่มีคนมาร่วมมากที่สุด ... เฉลิมไม่มีน้ำยา มีอำนาจอยู่ในมือไม่สามารถกำจัด กปปส.” (www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid..) น้ำยา หมายถึงอาหารคาวอย่างหนึ่งลักษณะอย่างแฉก ทำด้วยปลาโคลกกับเครื่องปรุง ใช้คลุกกับขนมจีน หรือหมายถึงน้ำที่ผสมสารเคมีเพื่อใช้ในกิจการบางอย่าง และเป็นภาษาปากที่หมายถึงความสามารถในทางใดทางหนึ่ง (มักใช้ในทางตำหนิ) เช่น หมัดน้ำยา หรือ ไม่มีน้ำยา หมายความว่า ไม่มีสติปัญญาความสามารถ

หรือหมดความสามารถ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 583) ทั้งนี้ในการเปรียบนํ่าจะเป็นการเปรียบเทียบว่าหากไม่มีน้ำยาาก็ไม่สามารถกินขนมจีนได้คนไม่มีน้ำยาจึงมีความหมายอุปลักษณถึงคนที่ไร้ความสามารถ

13. อาชีพ

ดังที่ได้กล่าวแล้วในเรื่องความหมายตรงของคำด่า (ในหัวข้อ 3.2.5) ว่าคำที่ใช้อาชีพเป็นคำด่านั้นมีความหมายตรงเมื่อใช้ด่าบุคคลที่ทำอาชีพเหล่านั้น อย่างไรก็ตาม อาชีพที่ใช้เป็นคำด่าเหล่านี้อาจมีความหมายอุปลักษณหากเป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมหรือนิสัยของคนกับลักษณะเฉพาะหรือลักษณะเด่นของอาชีพเหล่านั้น คำด่าที่ใช้อาชีพเป็นแบบเปรียบเทียบ ได้แก่ กะหรี่ ชีซ่า ขอทาน โจรห้าร้อย โสเภณี หัวขโมย และ อีตัว (ทั้งนี้ในการคำนวณสถิติจะไม่นำมาคำนวณซ้ำอีก) ตัวอย่างการใช้ เช่น

" ลีน่าจ้ง แฉ!! อี"กะหรี่"การเมือง !!! ลีน่าจ้ง แฉ!! แอร์คาร์เธย์โพสต์ ด่า ไอ้ค "ลูกทรรราช" ปู "หญิงโง่" หญิงชั่ว !! "(www.youtube.com/watch?v=B0n8sYtnXjw)

"เป็นสาวเป็นแล้วแต่ทำตัวยังกับอีตัวข้างถนน ใครเป็นพ่อเป็นแม่คงอยากกัดลิ้นตัวเองตาย" (gossip-bb.blogspot.com/2009_03_01_archive.htm) | คำด่าว่ากะหรี่ โสเภณี และ อีตัวมีความหมายอุปลักษณถึงหญิงที่ทำตัวไม่ดี ส่าสอนทางเพศ ซึ่งเป็นลักษณะของอาชีพดังกล่าว

" ตู๊ดเสรี วงมณฑา คุณ ถูกด่าเป็นชีซ่าประชาธิปไตย" (forum.banrasdr.com > สนทนา > ราชดำเนิน) ชีซ่า โดยทั่วไปหมายถึง ทาส โพร ที่คอยรับใช้เจ้านาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 หน้า 190) ในที่นี้มีความหมายอุปลักษณหมายถึงคนที่คอยรับใช้เจ้านายหรือบุคคลอื่นๆ

"ขอระบายหน่อยครับ คุณ เมื่อสองวันที่แล้ว ผมโดนไอ้พวกขอทานข้างถนน มันเป็นพวกทางหลวง ชลบุรี มาดักกันสามคน" (www.aeracingclub.net/forums/index.php?topic...0) ขอทาน หมายถึงบุคคลที่หาเลี้ยงชีพด้วยการขอเงินหรือสิ่งของเลี้ยงชีวิต หรือหากินด้วยการขอสิ่งๆ ผู้อื่นให้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 1714) ไอ้พวกขอทาน ในที่นี้มีความหมายอุปลักษณถึงตำรวจทางหลวงที่หากินด้วยการเรียกเก็บ (ไถ) เงินจากคนขับขยวดยานบนถนน เปรียบเทียบกับขอทาน โดยลักษณะของขอทานที่ไม่รู้จักหากินแต่เที่ยวมาขอเงินในการเลี้ยงชีพ

ความหมายของคำดำตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์

การศึกษาความหมายตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์หมายความว่าความหมายของผู้ส่งสาร ผู้พูดหรือผู้เขียน ซึ่งก็คือเจตนาของผู้ส่งสารนั่นเอง ซึ่งแตกต่างจากความหมายในเชิงอรรถศาสตร์ซึ่งเป็นความหมายของตัวภาษา ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ความหมายของคำดำในภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ โดยใช้การวิเคราะห์อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีวจนกรรมที่เป็นที่รู้จักกันดีและยอมรับโดยทั่วไปของเซอร์ล (Searle, 1979) ที่ให้ความสนใจกับการใช้ภาษาของผู้พูดเพื่อแสดงเจตนา โดยแต่ละวจนกรรมจะมีเงื่อนไขความเหมาะสมที่แตกต่างกันออกไปและถ้อยคำที่กล่าวออกมากับเจตนาของผู้พูดเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ ทุกถ้อยคำที่ผู้พูดพูดออกมาจะมีเจตนาใดเจตนาหนึ่งแฝงมาด้วยเสมอ แม้บางถ้อยคำอาจไม่มีเนื้อความหรือความหมายที่ชัดเจนแต่จะมีเจตนาแฝงมาด้วย

เซอร์ลได้จำแนกประเภทวจนกรรมออกเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ดังที่ทรงธรรม อินทจักร (2550) ได้นำมาอ้างอิง ดังต่อไปนี้

1. วจนกรรมบอกกล่าว (representatives) เป็นการบรรยายเหตุการณ์หรือสภาพความเป็นไปที่เกิดขึ้นรอบตัว วจนกรรมกลุ่มนี้อาจมีความหมายที่เป็นกลางหรือมีนัยในแง่บวก เช่น การยืนยัน (asserting) การรายงาน (reporting) หรืออาจมีนัยในแง่ลบ เช่น การวิจารณ์ (criticizing) การต่อว่า (complaining) การว่ากล่าว (scolding) และการซุบซิบ (gossiping)
2. วจนกรรมชี้แนะ (directives) เป็นการแสดงความพยายามของผู้พูดที่ต้องการให้ผู้ฟังกระทำบางอย่าง เช่นการออกคำสั่ง (commanding) การขอร้อง (requesting) การสอบถาม (questioning) เป็นต้น
3. วจนกรรมผูกมัด (commissives) เป็นถ้อยคำที่กำหนดให้ตัวผู้พูดเป็นผู้กระทำ ได้แก่ การสัญญา (promising) การสาบาน (vowing) การทำพนัน (betting) การแสดงความตั้งใจ (intending) เป็นต้น วจนกรรมประเภทนี้ผู้พูดจะต้องลงมือทำตามทีระบุไว้ด้วย มิฉะนั้นจะถือว่าผู้พูดไม่จริงใจหรือไม่ซื่อสัตย์ต่อคำพูดของตัวเอง
4. วจนกรรมแสดงความรู้สึก (expressives) เป็นถ้อยคำที่บ่งบอกถึงอารมณ์ความรู้สึก และทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อผู้ฟังหรือสิ่งที่อยู่ในบริบทรอบข้าง มุ่งเน้นให้ผู้อื่นทราบว่าผู้พูดชอบหรือไม่ชอบ ชื่นชมหรือไม่ชื่นชมในตัวผู้ฟังหรือในสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวผู้ฟังเท่านั้น ผู้พูดไม่มีความ

ประสงค์จะให้ผู้ฟังกระทำสิ่งใดหรือให้ผู้ฟังได้ทราบข้อมูลที่มีสาระสำคัญใดๆ เช่น การทักทาย (greeting) การแสดงความยินดี (congratulating) การแสดงความเสียใจ (expressing condolences) การชม (complimenting) เป็นต้น

5. วจนกรรมแถลงการณ์ (declaratives) เป็นวจนกรรมที่ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในบริบทที่มีความเป็นทางการสูงและมีความสัมพันธ์กับวจนกรรมกลุ่มบอกกล่าว แต่กลุ่มบอกกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นในบริบทที่เป็นทางการสูง ตัวอย่างวจนกรรมประกาศ เช่น การแต่งตั้ง (appointing) การไล่ออกจากงาน (firing from employment) การกล่าวเปิดงาน (opening a ceremony) เป็นต้น

สำหรับงานวิจัยนี้ พบการปรากฏของประเภทวจนกรรม 2 ประเภท ได้แก่ 1) วจนกรรมแสดงความรู้สึก ได้แก่แสดงความรู้สึกโกรธและตำหนิ ถูกเหยียดหยาม เยาะเย้ย ประชดประชัน แสดงความรำคาญและ แสดงความสนิทสนม และ 2) วจนกรรมชี้หน้า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วจนกรรมแสดงความรู้สึก (expressives)

ในงานวิจัยนี้ โดยทั่วไปแล้วคำคำจะเป็นการแสดงความรู้สึกเสียเป็นส่วนใหญ่ซึ่งการแสดงความรู้สึกนั้นพบว่าสามารถแบ่งออกเป็นการแสดงความรู้สึกในแง่ลบต่าง ๆ ได้อีกดังนี้

1. แสดงความรู้สึกโกรธ (anger) และตำหนิ

- ความโกรธคืออารมณ์ที่รุนแรงหรือความรู้สึกไม่พอใจ มักจะแฝงความเป็นปรปักษ์และความตึงเครียดที่เกิดจากการสัมผัสที่บาดเจ็บ ถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกกระทำการสบประมาทไม่ได้รับความยุติธรรม ทำให้เสียหน้า เสียศักดิ์ศรีหรือสูญเสียความสำคัญ ความโกรธทำให้นบุคคลแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมาโดยไม่รู้ตัว (<http://www.novabizz.com/NovaAce/Emotional/Anger.htm>) และการใช้คำคำที่สื่อเจตนาว่าผู้พูดรู้สึกโกรธหรือเป็นคำคำที่ต้องการระบายความโกรธหรือวจนกรรมแสดงความรู้สึกโกรธในงานวิจัยนี้มีการปรากฏมาก โดยพบว่าวจนกรรมแสดงความรู้สึกโกรธมักเกิดในบริบทที่มีการทำร้ายร่างกาย ทำร้ายจิตใจ ทำร้ายความรู้สึกทรมาน หรือหักหลัง จนทำให้ผู้ถูกกระทำรู้สึกโกรธแค้นจนกล่าวคำคำออกมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ไ้หน้าตัวเมีย” เสียงตะโกนด่าของชีวเจ็ง (ว.วินิจฉัยกุล, หน้า 24)

บริบท-จอมฉลักชีวเจ็งกระเด็นออกไป ชิวเจ็งหงายหลังล้มก้นกระแทกพื้น หล่อนร้องไห้โฮๆ เมื่อจอมเดินหนีขึ้นบันไดไปอย่างไม่เหลียวหลัง ชิวเจ็งโกรธที่ถูกทำร้ายร่างกาย ทำให้เจ็บตัวและเจ็บใจจึงใช้คำคำมีเจตนาแสดงอารมณ์โกรธ

“เดินร้านมาได้แล้วรี นังหน้าด้าน ร้านมาแย่งผัวชั้น อีหน้าด้าน พ่อแม่แกไม่เคยสั่งสอนรีใจ ถึงได้มาแย่งผัวชาวบ้าน ความร้านมันเข้าไปในกระแสดเลือด” (ละครโทรทัศน์เรื่องแรงเงา ออกอากาศทางช่อง 3 วันที่ 15 ตุลาคม 2555)

บริบท-นพณภามารมุนินอยู่นาน เนื่องจากสามีของนพณภามีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับมุนิน และมีคนโทรไปว่าสองคนนี้เพิ่งแอบไปพบกัน เมื่อมุนินเดินกลับมาและพบกับนพณภาก็รออยู่ด้วยความโกรธแค้น ในบริบทนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ด่ามีความรู้สึกโกรธอย่างมาก คำด่าจึงพุ่งพรูออกมามากมาย ได้แก่ *รำน หน้าด้าน และ พ่อแม่ไม่สั่งสอน*

"ไอ้สัตว์มีึง ไอ้ทิน" ม้วนคำรามออกมาเพราะถูกชก (พนมเทียน, หน้า 101)

บริบท-ม้วนกำลังต่อสู้กับต๋อย (น้องชายกอบกุล) เพื่อช่วยพี่สาวของตนที่โดนม้วน ลวนลาม แต่ทินโผล่พรูดออกมาใช้หมัดชกไปที่ศรีปากศรีงุมขของม้วน จนตกลงไปจำเข้าอยู่กับพื้น ในบริบทนี้ม้วนด่าทินเพราะรู้สึกโกรธที่ถูกทำร้ายร่างกายและถูกด่าว่ารังแกผู้หญิง

แม่ตาเด่นว่า "ไอ้เวร กวนโมโหอีกแล้ว พุดอะไรไม่เคยได้เรื่อง" (แก้วแก้ว, หน้า 304)

บริบท- แม่ของเด่นถามเด่นว่าเลิกกับยายพุด(เมียของเด่น)แล้วจริงหรือ เด่นย้อนแม่ไปว่า เมียยายของเขาไม่ได้บอกละเอียด(ฟ้อง)รีไร แก้วกวนประสาทแม่ แม่เริ่มโมโหที่ถามเรื่องจากแก้ว แต่แก้วกลับยกย่อนว่าเมียยายไม่ได้ฟ้องหรืออย่างไร

เมื่อแม่เจอหน้าเด่นแม่จึงว่า " ไอ้ลูกกระยำ ไอ้ลูกจัญไร มีงหาแต่เรื่องเดือดร้อนมาให้กู เสียแล้วไหมล่ะ แล้วไปมุดหัวอยู่ที่ไหนมา หา...!" (แก้วแก้ว, หน้า 152)

บริบท- เด่นไปด่าเจ้าพ่อ(ที่คนในหมู่บ้านเชื่อถือ)ว่าหลอกหลวงชาวบ้าน จนแม่ของเด่นต้องเอาโฉนดที่ดินไปจำนองเพื่อขอชีวิตให้เด่น เพราะเจ้าพ่อรู้ว่าเด่นจะต้องตายภายในหนึ่งอาทิตย์ แม่เด่นใช้คำด่าเพื่อเป็นการตำหนิเด่นที่หายหน้าไป ไม่ได้โกรธเด่นแต่เป็นห่วงเด่น

คุณนายที่สองพุดกับคนรับใช้ว่า " ลื้อนี้มารยาทเลวทรามมาก" (ดอกส้มสีทองตอนที่ 2)

บริบท-คนรับใช้ของคุณนายที่สองไม่เคาะประตูก่อน ผลักประตูเข้ามาเพื่อจะบอกว่า ท่านเจ้าสัวล้ม คุณนายที่สองรู้สึกไม่พอใจจึงตำหนิคนรับใช้ที่ไม่มีมารยาท และเป็นการสั่งสอนไปด้วยว่าคราวหน้าอย่าทำเช่นนี้อีก

2. แสดงการดูถูกเหยียดหยาม (insult/contempt)

คำว่า ดูถูก ดูหมิ่น ดูแคลน และเหยียดหยาม มีความหมายเหมือนกันคือการแสดงกิริยาท่าทาง พุดจาหรือเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นเชิงดูถูกว่ามีสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ต่ำต้อยหรือด้อยกว่า เช่น ฐานะ สติปัญญา ตำแหน่ง รวมทั้งการนำปมด้อยของอีกฝ่ายหนึ่งมาพุด การดูถูกว่าไม่ดีจริง ไม่เก่งจริง เพื่อให้ผู้ที่ถูกด่าหรือผู้ฟังอับอายขายหน้า เป็นการลดคุณค่าของบุคคลที่ถูกด่าให้ต่ำลงด้วยการใช้คำหยาบคาย ไม่สุภาพหรือทำกิริยาอย่างอื่น เช่น การให้ของลับ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 413 และ guru.google.co.th/guru/thread?tid..) ในงานวิจัยนี้

พบการใช้คำคำที่มีเจตนาแสดงความรู้สึกดูถูกเหยียดหยาม ในบริบทต่างๆ ไป ได้แก่ ขนาดตัวด้อยกว่า ฐานะด้อยกว่า และปมด้อยของบุคคล เช่นความไม่มีพ่อ สีผิว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แก้วหันมาทางทินแล้วพูดว่า “เอ็งต๋อยไ้ม่วนก่อนรี หนอยไ้หนี ไม่เจียมสังขาร ตัวเท่า ลูกหมาแค่นี้เอง” (พนมเทียน, หน้า 39)

บริบท- ทินกับม่วนต๋อยกัน แก้ว(หัวหน้า)จึงสอบถามว่าใครผิด-ถูก แก้วได้คำตอบว่า ทินต๋อยม่วนก่อน จึงด่าทินดังกล่าว เป็นคำคำที่มีเจตนาดูถูกว่าตัวเล็ก แต่ยังไม่เจียมจะมาสู้กับคนตัวโตกว่า

“อย่าไปว่ามันเลยว้า มันเด็กขอทาน พ่อแม่ไม่มี ไม่เคยเรียนหนังสือ เอ๊ะ มองหน้า ทำไมวะ ไ้ลูกไม่มีพ่อ” (พนมเทียน, หน้า 121-122)

บริบท- แถมและเด็กนักเรียนคนอื่นคุยกันที่โรงอาหารโรงเรียน แถมพูดกับเพื่อนๆ ตั้งใจให้ทินได้ยินว่า ประโยคท้าย เป็นคำคำที่มีเจตนาดูถูกปมด้อยของทินที่ไม่ได้เรียนหนังสือและไม่มีพ่อ

3. แสดงการเยาะเย้ย (ridicule)

เยาะเย้ย เป็นการพูดหรือแสดงกิริยาให้อีกฝ่ายหนึ่งเจ็บช้ำน้ำใจ โดยย้าถึงความเสียเปรียบ ความด้อยกว่า หรือความผิดพลาดของผู้อื่น เป็นการซ้ำเติมให้อีกฝ่ายได้รับความอับอาย ช้ำใจหรือเจ็บใจ (www.online-english-thai-dictionary.com/?...เยาะเย้ย) จากข้อมูลพบว่าการใช้คำคำเพื่อแสดงเจตนาเยาะหยันนั้น ผู้ด่ามักแสดงอาการพอใจหรือชอบใจ (หัวเราะเยาะ) ไปพร้อมกัน ตัวอย่างเช่น

แก้วหัวเราะลั่นแล้วว่า “ ชะ! ชะ! ช้ำ มึง ไ้ไ้ มึงรู้มัยว่ากระดาศนั้มันเป็นอะไร” ทินว่า “ ใ้ฎีกาวัตละมั้ง ม่ายก็ยันตัมหาอุด!” แก้วหัวเราะงอหายแล้วว่า “ สันตั้นเนาะ ใ้ฎีกาวัตยันตัมหาอุด ฤย! ฤยอยากหัวเราะให้ฟันหัก” (พนมเทียน, หน้า 78)

บริบท- ทิน(นักล้วงกระเป่า)ขอกระดาศที่อยู่ในกระเป่าที่ล้วงมาได้เพราะคิดว่าเป็นเอกสารที่ไม่สำคัญ แต่แก้วหัวเราะเยาะว่าทินไม่รู้เรื่องรู้ราวอะไรเลย

น้องสาวนพนภาพูดกับพี่สาวว่า “ อีไ้ ฤกผัวหลอกเอาสร้อยคอไปให้เมียน้อยแล้วไม่รู้เรื่อง” (ละครโทรทัศน์เรื่องแรงเงา)

บริบท-น้องสาวนพนภาอิจฉาพี่สาวที่ครอบครัวมีทุกสิ่งทุกอย่างและอยากให้ครอบครัวพี่นวยเลยพูดเช่นนี้เพื่อต้องการเยาะเย้ยว่าพี่ถูกหลอกเธอรู้สึกพอใจ/สะใจเพราะได้เห็นความผิดพลาดของพี่สาวที่เกิดขึ้น

กาเหว่าชี้หน้าด่า “ไ้หน้าเหี้ย นุงผ้าถุงกันหมดทั้งฝูงรีไ้” แต่ก็ไม่มีใครตอบอย่างที่เค้าหวัง (วิมล ไทรนิ่มนวล, หน้า 21)

บริบท- กาเหว่าถูกพิศุภปฏิเสธรัก เขาเสียใจและรู้สึกอยากมีเรื่อง จึงเดินเข้าไปในร้านขายของหน้าวัดเพื่อจะซื้อเหล้า ในขณะที่นั้นมีคนล้อมวงกินเหล้าอยู่ คนหนึ่งมองกาเหว่าด้วยสายตาเยยวน กาเหว่ารู้สึกสนใจและเริ่มหาเรื่องทันที หม่อมสี่คนหน้าเคียด มองสบตากัน แต่ไม่มีอะไรเกิดขึ้น กาเหว่าจึงดำเจตนาจะเยาะเย้ยด้วยคำพูดเหมือนว่าคนเหล่านั้นไม่กล้าสู้ให้ไปใส่ผ้าถุง

4. แสดงการประชดประชัน (irony)

ประชด หมายถึงการพูดเกินความจริงหรือแกล้งทำให้เกินควร โดยตั้งใจพูดตรงข้ามกับสิ่งที่ต้องการจะสื่อโดยมีทัศนคติที่มุ่งร้าย ไม่พอใจ ทั้งนี้อาจใช้ในความหมายเดียวกันกับ แดกดัน กระทบกระแทก กระแนะกระแหน และประชดประชัน ตัวอย่างเช่น

มีคนมาโพสต์ในโลกออนไลน์ว่า " อีบัว มึงบ้าไปแล้ว ไม่ยึดติด แมงแดกข้าวต้องโอเรเนเตน จะใส่ผ้าต้องลูกไม้ฝรั่งเศส" (อ้างแล้วในหัวข้อ 3.1.6 สภาพจิต หน้า10)

บริบท- เป็นการตำหนิหญิงคนหนึ่งที่ถูกสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ เธอกล่าวว่าสวรรค์ส่งเธอมาเกิด เธอจึงต้องแต่งกายสีล้วนสดใส ไปทำธุระเธอต้องจัดเต็มใส่เพชรใส่ทอง วันต่อมาจึงการโพสต์ข้อความดังกล่าวเพื่อตำเธอ เป็นการกล่าวด่าที่มีเจตนาประชดเนื่องจากการปฏิบัติที่ตรงข้ามกันคือ ไม่ยึดติดแต่การกระทำตรงกันข้ามคือใส่เสื้อผ้าและกินอาหารที่หรูหรา

"ขอร้องเออะครับ อย่าเอาไอ้ขยะนี้มาวางเป็นเสนียดเวบเลย มันไม่มีค่าพอ และไม่ยอมมีลมหายใจบนโลกใบเดียวกับไอ้เสนียดสัตว์สังคมตัวนี้" (อ้างแล้วในหัวข้อ 3.2.2 สิ่งปฏิภูล หน้า 18)

คำด่านี้มีเจตนาประชดประชันเพราะคำว่า "ไม่ยอมมีลมหายใจบนโลกใบเดียวกับกับ.." เป็นการกล่าวกินจริงเพราะจะหมายความว่าคนหนึ่งอยู่ คนหนึ่งจะต้องตาย

"คุณมันไอ้ขี้หมา เรายอมตายเพื่อกันและกัน...ไม่มีหรอก....จะฆ่าฆ่ากันเอง ทำงานกินเงินเดือนภาษีประชาชน มีความสุขหนักหรือที่ไล่ฆ่าประชาชน" (อ้างแล้วในหัวข้อ 3.2.2 สิ่งปฏิภูล หน้า 20) เป็นการด่าที่มีเจตนาประชดเพราะการฆ่าคน โดยทั่วไปไม่ได้ทำให้เกิดความสุข

5. แสดงความรำคาญ (annoyance)

รำคาญ เป็นอาการด้านจิตใจที่ไม่รู้สึกพอใจในลักษณะที่รู้สึกมีผลทำให้เกิดความหงุดหงิด โมโห และกวนใจ ทำให้เกิดอารมณ์ต่างๆ เช่น ไม่พอใจและโกรธตามมา สิ่งกระตุ้นให้เกิดความรำคาญอาจมีหลายปัจจัยได้แก่ การกระทำบางอย่างที่ซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง เช่นถามซ้ำๆ พุดซ้ำๆ บ่นซ้ำๆ เป็นต้น (<http://th.wikipedia.org/wiki/ความรำคาญ>) ตัวอย่างเช่น

คุณนายขึ้นด่าไฉ่วว่า "ไฉ่วเวร!" (ทมยันตี, หน้า 8)

บริบท- ไฉ่วสงสัยว่าทำไมมันจึงมีนามสกุล "ซ้างนึม" และถามคุณนายขึ้นผู้เป็นแม่ "ซ้างนะแข็งแรงยังกะอะไรดี หน้อยคันเสือกนึม" คุณนายขึ้นรำคาญที่ไฉ่วถามแล้วถามอีกเลยถลกผ้าลายด่า

6. แสดงความรู้สึกสนิทสนม (intimacy)

ผู้วิจัยพบข้อมูลจำนวนหนึ่งที่เป็นวัจนกรรมแสดงความรู้สึกสนิทสนม ซึ่งไม่ได้เป็นการใช้คำด่าด้วยเหตุผลของความโกรธหรือไม่พอใจตามคำนิยามของงานวิจัยนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงคำด่าที่นำมาใช้เพื่อแสดงความสนิทสนมนี้แต่พอสังเขป ดังนี้

ความสนิทสนม เป็นองค์ประกอบทางอารมณ์ คือ มีความคุ้นเคยใกล้ชิดกัน ในความรู้สึก ความเข้าใจกันอย่างลึกซึ้ง ความเอื้ออาทรต่อกัน สื่อสารกันได้อย่างดี และมีความไว้วางใจต่อกัน ความใกล้ชิดสนิทสนมจะค่อยๆ เพิ่มขึ้นเมื่อมีความสัมพันธ์กันเป็นเวลานาน เป็นไปได้ที่เวลานั้น อาจทำให้คู่สัมพันธ์มองข้ามความสนิทสนมและการต้องพึ่งพาต่อกัน (จากทฤษฎีความรักของผศ.วินัย เพชรช่วย <http://www.oocities.org/vinaip/knowledge/tlove.htm>)

ในปัจจุบันการใช้คำด่าเพื่อแสดงความรู้สึกสนิทสนมปรากฏให้เห็นและให้ได้ยินอยู่ตลอดเวลาในการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นวัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ วัยเด็ก โดยเฉพาะวัยรุ่นที่ใช้กันแพร่หลายมากทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวัฒนธรรมการใช้ภาษาเปลี่ยนแปลงไป สื่อต่างๆ ที่เข้ามาในชีวิตประจำวัน เช่น โทรทัศน์ โฆษณา หนังสือพิมพ์ หนังสือการ์ตูน ฯลฯ ที่ผลิตออกมาบ้างก็ใช้ภาษาที่รุนแรงและหยาบคายจนคนส่วนใหญ่รู้สึกเคยชิน อย่างไรก็ตามการใช้คำด่าเพื่อแสดงความรู้สึกสนิทสนมนี้ ผู้วิจัยพบเป็นจำนวนมาก แต่คำด่าที่นิยมนำมาใช้เพื่อแสดงความรู้สึกสนิทสนมนี้มีจำนวนไม่มาก ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะใช้เป็นคำเรียกขาน (address terms) และใช้เป็นคำถามแสดงความสงสัยว่า " ..อะไร" ที่ใช้ขยายความของคำที่มาข้างหน้า เช่น คนเหี้ยอะไร โรคเหี้ยอะไร กินห่าอะไร สวยเหี้ยอะไร มาทำสันตีนอะไร เมื่อบุคคลมีความสนิทสนมกันมากจึงมักใช้คำด่าเป็นคำเรียกขานและใช้คำด่าเสริมหรือเพิ่มเข้ามาเพราะเชื่อว่าเป็นการแสดงความรู้สึกสนิทสนมกัน ดังตัวอย่างจากนิยายเรื่อง พันธุ์หมาบ้า (ชาติ กอบจิตติ, 2543) เช่น

" อ้าว ไฉ้เหี้ยชวน มึงมาเมื่อไหร่" (หน้า 16)

" อ้าว ไฉ้ห่า ก็มึงมากับใครล่ะ" (หน้า 17)

" เตียมันเป็นอะไร" "เป็นโรคแพ้ชาหมู" ขวนหัวเราะ "โรคเหี้ยอะไร ภูเกิดมาไม่เคยได้ยีน" อ้อตได้พูดยิ้มๆ (หน้า 24)

" ภูห้ามมันไม่ให้แหม่งแก้ผ้าในร้านภู ไฉ้เหี้ย ไม่นึกว่ามันจะออกลูกนี่หว่า" (หน้า 27)

" แพนมันสวยหรือวะ" "สวยเหี้ยอะไร ให้ภูฟรีภูยังไม่เอา" (หน้า 28)

“แล้วตำราจไม่จับหรือ” “จับห่าอะไร ชายหาดกับภักุญชากรู้ๆกันอยู่” (หน้า 237)

“เฮ้ย เดี่ยวไปเอาเบ้ที่ร้านมึงกัน” “ไอ้สัตว์แล้วมึงละ ไม่ไปทำงาน?” (หน้า 617)

วจนกรรรมกำหนดชี้แนะ (directives)

เป็นวจนกรรรมที่แสดงถ้อยคำแสดงถึงความพยายามของผู้พูดที่ต้องให้ผู้ฟังกระทำอะไรบางอย่างที่ผู้พูดต้องการหรือได้ประโยชน์ ในงานวิจัยนี้ปรากฏข้อมูลคำดำที่ใช้เพื่อเจตนาสั่งการให้ผู้ฟังทำหรือปฏิบัติตาม โดยมีทั้งบริบทที่เป็นการสั่งให้ทำและห้ามไม่ให้ทำ ตัวอย่างเช่น

“ไอ้ที่ครอกสองตัวนั้น ญบอกให้หยุด” แก้วตวาดราวกับฟ้าผ่า

บริบท- ในขณะที่ทินกับม้วนต่อสู้กันอย่างดุเดือด ประตูปังตาก็เปิดโครมออกโดยแรง แก้ว (หัวหน้า) ปรากฏตัวขึ้นแล้วด่าคนทั้งสอง ทั้งสองชะงัก ผละออกจากกัน (พนมเทียน, หน้า 38) เป็นการใช้คำดำเจตนาเพื่อสั่งให้หยุดทำ ทั้งนี้ในการพิจารณาว่าเป็นวจนกรรรมชี้แนะนั้นพิจารณาจากบริบททางความหมายโดยรวมทั้งหมด

จ้อยยื่นหน้ามามองแล้วร้อง “แม่ไว้ย ที่ทินรวยจริง มีใบแดงๆ ตั้งสองใบ” “อย่าเสือก!” (พนมเทียน, หน้า 49)

บริบท- ทินล้วงกระเป๋าหยิบเงินสองร้อยบาทออกมา จ้อยเห็นจึงดีใจร้องไวยวาย ทินไม่ยอมให้จ้อยร้องเสียงดัง จึงดำเป็นการสั่งห้ามไม่ให้ยุ่ง

“แน่จริงตามมาซิวะ!” เสียงตะโกนทำทนายเร่งเร้าให้อึดไล่ตามเข้าไป โดยไม่ฉงนว่าอะไรจะเกิดขึ้นข้างหน้า “ไอ้สัตว์! ตามมาเลย มา! มา! ..” (ชาติ กอบจิตติ, หน้า 44)

บริบท- เสียงตะโกนของเด็กหนุ่มคนหนึ่งดังคับซอย บางขณะหันกลับไปมองคู่กรณี ตัวอย่างนี้จัดเป็นวจนกรรรมชี้แนะเนื่องจากผู้ที่ตะโกนบอกให้อีกฝ่ายหนึ่งทำตาม โดยพิจารณาจากความหมายทั้งประโยคว่าเป็นวจนกรรรมชี้แนะ

เขาเดินออกจากร้านแต่ยังมีแก่ใจหันไปพูดอีกว่า “แน่จริงตามญไปหลังวัดชิ ไอ้ลูกอีดอกทอง” (วิมล ไทรนิมณฑล, หน้า 21)

บริบท- กาเหว่าอยากมีเรื่องจึงพยายามพูดให้อีกฝ่ายลุกขึ้นมามีเรื่องกับตน จึงพูดเป็นประโยคคำสั่ง เจตนาจะชี้แนะให้ตามตนไปหลังวัด

ดังที่กล่าวมาแล้วจึงเห็นได้ว่าการใช้คำดำเพื่อแสดงเจตนาหรือวจนกรรรมมีทั้งสิ้น 2 ประเภทคือวจนกรรรมแสดงความรู้สึกและวจนกรรรมชี้แนะ โดยวจนกรรรมที่เกิดมากที่สุดเป็นวจนกรรรมแสดงความรู้สึก โดยจำแนกเป็นความรู้สึกต่างๆ ได้แก่ ความรู้สึกโกรธและตำหนิ ซึ่งปรากฏจำนวนมากที่สุดเพราะพื้นฐานของการใช้คำดำมักจะมาจากความโกรธเป็นเบื้องต้น และวจนกรรรมแสดงความรู้สึกโกรธมักเป็นความหมายตรงที่เกี่ยวกับนิสัย/ความประพฤติที่ไม่ดีใน

เรื่องการไม่รู้คุณ การแสดงออกอย่างมากในเรื่องเพศ รูปลักษณ์ ซาดิกำเนิด และสภาพจิต และเป็นความหมายอุปลักษณ์ที่เปรียบเทียบคนที่ถูกด่ากับสัตว์ สิ่งของต่างๆ นอกจากนั้นเป็นการแสดงความรู้สึกอื่นๆ ได้แก่ แสดงการดูถูกเหยียดหยาม แสดงการเยาะเย้ย แสดงการประชดประชัน และแสดงความรำคาญ โดยจะแสดงความรู้สึกในเรื่องความประพฤติเรื่องการพูดไม่จริง ไม่ให้ของตนไม่รู้คิด ทำงานช้า ซาดิกำเนิด และเป็นความหมายอุปลักษณ์ที่เปรียบเทียบคนที่ถูกด่ากับสัตว์ สิ่งปฏิบูล พืช อวัยวะในร่างกาย โรค สิ่งของ ตัวละคร อาวุธ และอาหาร

กลวิธีการสร้างคำดำในภาษาไทย

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์กลวิธีการสร้างคำดำในภาษาไทยว่ามีรูปแบบ และโครงสร้างทางไวยากรณ์เป็นอย่างไร ซึ่งโครงสร้างไวยากรณ์ในภาษาศาสตร์แนวหน้าที่นิยม หมายถึงโครงสร้างวากยสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ (syntactic relations) และ โครงสร้างอรรถศาสตร์หรือความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ (semantic relations)

โครงสร้างวากยสัมพันธ์หมายถึงลักษณะที่เกี่ยวกับโครงสร้างภาษาและความสัมพันธ์ ทางไวยากรณ์ซึ่งในภาษาไทยจัดเป็นภาษาคำโดด โครงสร้างทั่วไปจึงมีลักษณะเป็นแบบ ประธาน- กิริยา-กรรม และมีระบบวากยสัมพันธ์ประโยคแบบพื้นฐานแบบ ภาคประธาน-ภาคแสดง นอกจากนี้ โครงสร้างที่เป็นประโยคดังกล่าวแล้วยังแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบที่เล็กลงไปเช่นโครงสร้าง กลุ่มคำต่างๆ ได้แก่ โครงสร้างนามวลี และกริยาวลี ที่ประกอบด้วยส่วนหลัก-ส่วนขยาย (อัญชลี สิงห์น้อย, 2548, หน้า 15-29)

โครงสร้างทางอรรถศาสตร์หมายถึงความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างรูปภาษาทั้งใน ระดับหน่วยคำ คำ วลี และประโยค กับสิ่งที่อ้างอิงถึง บทบาททางอรรถศาสตร์มีความสำคัญมากใน การบอกความหมายของประโยคและจำเป็นต้องแยกแยะให้แตกต่างจากบทบาทหรือหน้าที่ทาง วากยสัมพันธ์อย่างชัดเจน เนื่องจากหน้าที่ทางไวยากรณ์อย่างหนึ่งไม่จำเป็นต้องยึดติดกับหน้าที่ ทางความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง บทบาทหรือหน้าที่ทางความหมายของนามวลี เช่น ผู้กระทำ (agent) ผู้ประสบ (experiencer) ผู้ถูกกระทำ (patient/object) เครื่องมือ (instrument) เป็นต้น (อัญชลี สิงห์น้อย, 2548, หน้า 30-42)

จากการวิเคราะห์คำดำทั้งหมดในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ (ความสัมพันธ์ทางโครงสร้างของคำ) เป็นหลัก หากแต่ในการอธิบายความสัมพันธ์ทางโครงสร้าง ของคำจำเป็นต้องใช้อรรถสัมพันธ์ (ความสัมพันธ์ทางความหมาย) มาช่วยในการอธิบายโครงสร้าง คำดังกล่าว นอกจากนั้นแล้วจากข้อมูลที่ได้มาพบว่ามีคำดำบางส่วนต้องใช้เกณฑ์ทางเสียงมา อธิบาย ดังนั้นเมื่อใช้เกณฑ์ดังกล่าวในการวิเคราะห์ พบว่ากลวิธีการสร้างคำดำมี 9 รูปแบบ ได้แก่ การใช้คำประสม คำมูล ประโยค นามวลี กริยาวลี คำซ้อน ข้อความ การเปลี่ยนเสียง และ การประสานคำ โดยเรียงลำดับการปรากฏ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตาราง 3 การแสดงการปรากฏของกลวิธีการสร้างคำดำชนิดต่างๆ

ลำดับ	กลวิธีการสร้างคำ	จำนวน	อัตราการปรากฏ	หมายเหตุ
1	คำประสม	104	32.3	
2	คำมูล	98	27.2	
3	ประโยค	50	10.4	
4	นามวลี	42	13.5	
5	กริยาวลี	26	5.9	
6	คำซ้อน	21	4.8	
7	ข้อความ	13	4.2	
8	การเปลี่ยนเสียง	3	0.8	
9	การประสานคำ	3	0.8	
		360		

การใช้คำประสม

ในงานวิจัยนี้พบกลวิธีการสร้างคำด้วยการประสมคำจำนวนมากที่สุด สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การประสมคำเป็นวิธีสำคัญในการสร้างคำใหม่ในภาษาตระกูลคำโดด เช่นภาษาไทย โดยทั่วไปแล้วเมื่อกล่าวถึงคำว่า คำประสม (word compound) จะหมายถึงคำที่สร้างจากการนำเอาคำเดิมที่มีอยู่แล้วในภาษาสองคำหรือมากกว่า ที่มีความหมายในตัวเองหรือที่เรียกว่า หน่วยคำอิสระ (free morpheme) ประสมกันเพื่อสร้างคำใหม่ที่มีความหมายใหม่เฉพาะคำขึ้นมา โดยเมื่อนำคำสองคำขึ้นไปมารวมกันเป็นคำประสม ชนิดของคำประสมอาจแตกต่างไปจากชนิดของคำที่นำมารวมกัน ซึ่งในงานวิจัยนี้พบคำประสมที่เป็นคำนาม คำกริยา และวิเศษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. คำนามประสม

คำนามประสมในภาษาไทยแบ่งได้เป็นสองชนิดใหญ่ๆ ได้แก่ คำนามประสมชนิดแสดงไวยากรณ์ (synthetic nominal compounds) และ คำนามประสมชนิดนามล้วน (noun-noun compounds) (อัญชลี สิงห์น้อย, 2548)

1.1 คำนามประสมชนิดแสดงไวยากรณ์นี้มีโครงสร้างพื้นฐานที่ประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายซึ่งหน่วยหลักจะอยู่ทางซ้ายสุดและมีหน่วยขยายอยู่ถัดไปทางขวา หน่วยหลักของคำนามประสมนี้จะเป็นคำนามและมีหน่วยขยายเป็นกริยาตัวเดียวหรืออาจมีคำนามต่อถัดไป

โครงสร้างวากยสัมพันธ์คำคำในงานวิจัยนี้มีไวยากรณ์เป็นค่านามประสมชนิดนี้ปรากฏในรูปแบบดังแสดงพร้อมตัวอย่างต่อไปนี้

1.1.1 รูปแบบ นาม-กริยา

งู-เห่า	งูเห่า
เนื้อ-งอก	เนื้องอก
กาก-ตด	กากตด
หอยแครง-ลวก	หอยแครงลวก

1.1.2 รูปแบบ กริยา-นาม

ขอ-ทาน	ขอทาน
--------	-------

ค่านามประสมชนิดแสดงไวยากรณ์ทั้งสองลักษณะนี้แสดงให้เห็นโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์และอรรถสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์ทางความหมายได้ดังต่อไปนี้

ประธาน/ผู้กระทำ-กริยา	งูเห่า
ประธาน/ผู้มีสภาพ-กริยา	เนื้องอก
กรรม/ผู้ถูกกระทำ-กริยา	หอยแครงลวก
กริยา-กรรม/ผู้มีสภาพ	ขอทาน

1.2 ส่วนค่านามประสมชนิดนามล้วนหรือเรียกว่าชื่อนิตนาม-นาม ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจำนวนสมาชิกของค่านามประสมชนิดนี้มีสมาชิกสองหน่วย และมักมีโครงสร้างเช่นเดียวกับนามวลีคือ มีหน่วยหลัก-หน่วยขยาย เช่น *นกเอี้ยง* *ห้องน้ำ* ซึ่งหน่วยขยายจะเป็นการบอกชื่อเฉพาะหรือลักษณะเฉพาะของหน่วยหลัก นอกจากนั้นแล้วส่วนขยายไม่จำเป็นต้องเป็นค่านามอย่างเดียว อาจเป็นคำบุพบท หรือลักษณะนามที่มีที่มาจากค่านามก็ได้ งานวิจัยนี้พบคำคำที่ปรากฏในรูปแบบเช่นนี้ ดังตัวอย่าง

1.2.1 รูปแบบ นาม-นาม

แมง-สาบ	แมงสาบ
หอย-แมลงงู	หอยแมลงงู
ข้าง-น้ำ	ข้างน้ำ
ดอก-ทอง	ดอกทอง
สัน-ดิน	สันดิน
โรค-จิต	โรคจิต
ผี-ทะเล	ผีทะเล

สัน-दान

สันदान

1.2.2 นาม-บุพพท/บุพพทวลี

บ้าน-นอก

บ้านนอก

คำนามประสมชนิดนามล้วนนี้มีรูปแบบอรรถสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์ทางความหมาย
ดังต่อไปนี้

วัตถุ (อวัยวะ)-สิ่งเปรียบเทียบ

ปาก-ตระไกร

ปากตระไกร

ปาก-ตำแย

ปากตำแย

ปาก-บอน

ปากบอน

ปาก-ปลาร้า

ปากปลาร้า

หน้า-นัยาง

หน้านัยาง

หน้า-หม้อ

หน้าหม้อ

จิม-จรวด

จิมจรวด

สมอง-ถั่วเขียว

สมองถั่วเขียว

หมา-กระเป๋

หมากระเป๋

จำกลุ่ม-ลูกกลุ่ม

แมง-ดา

แมงดา

แมลง-สาบ

แมลงสาบ

หอย-แมลงภู่

หอยแมลงภู่

ส่วนประกอบ-ทั้งส่วน

สัน-ตีน

สันตีน

ปาก-หมา

ปากหมา

ใจ-หมา

ใจหมา

หน้า-หมา

หน้าหมา

เชื้อ-โรค

เชื้อโรค

สมอง-กุ่ม

สมองกุ่ม

สัน-ขวาน

สันขวาน

เรื่อง-สรรพสิ่ง

โรค-จิต

โรคจิต

โรค-เรื้อน

โรคเรื้อน

สรรพสิ่ง-แหล่ง

ข้าง-น้ำ	ข้างน้ำ
ผี-ทะเล	ผีทะเล
ปาก-ตลาด	ปากตลาด
บ้าน-นอก	บ้านนอก

ตัวเลข-วัตถุ

สอง-หน้า	สองหน้า
สิบแปด-มงกุฏ	สิบแปดมงกุฏ

2. คำกริยาประสม

จากข้อมูลพบคำกริยาประสมดังต่อไปนี้

2.1 กริยา-กริยา

จง-หอง	จงหอง
--------	-------

(จง=ผูกไว้, มั่นหมายไว้ หอง=ส่งให้สูงขึ้น แต่งให้สูงขึ้น)

2.2 กริยา-นาม

ดัด-จริต	ดัดจริต
----------	---------

นิร/เนร-คุณ เนรคุณ (นิร = ไม่ ไม่มี)

2.3 นาม-กริยา

ปอด-แหก	ปอดแหก
---------	--------

सार-เลว สารเลว (สาร = ทั้งสิ้น ทั้งหมด)

คำกริยาประสมดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์และอรรถสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์ทางความหมายดังต่อไปนี้

กริยา-กริยา	จงหอง
กริยา-กรรม/ผู้ถูกระทำ	ดัดจริต
กริยา-หน่วยเสริม	เนรคุณ
ประธาน/ผู้มีสภาพ-กริยา	ปอดแหก สารเลว

3. คำวิเศษณ์

จากข้อมูลคำคำพคำจำนวนหนึ่งที่เป็นคำประสมและมีหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์เป็นคำวิเศษณ์ซึ่งปรากฏทั้งรูปแบบที่เป็นกริยวิเศษณ์ และนามวิเศษณ์ ดังตัวอย่างเช่น

ชี้ + โกง	ชี้โกง
ชี้ + เหนียว	ชี้เหนียว

ชี้ + ยา	ชี้ยา
ชี้ + คุณ	ชี้คุณ
หน้า + ด้าน	หน้าด้าน
หน้า + หนา	หน้าหนา
หน้า + เลือด	หน้าเลือด

ชี้ เป็นคำวิเศษณ์ที่เกิดอิสระได้แต่นำมาใช้ประกอบหน้าคำที่มีความหมายไปในทางไม่ดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 หน้า 189) แต่เมื่อรวมกับคำขยายที่ตามมา ไม่ว่าจะ เป็นคำกริยาคำนาม หรือคำวิเศษณ์แล้ว อาจเปลี่ยนรูปแบบทางวากยสัมพันธ์ ดังนี้

ชี้ + โกง (กริยา)	ชี้โกง (กริยาวิเศษณ์)
ชี้ + เหนียว (วิเศษณ์)	ชี้เหนียว (วิเศษณ์)
ชี้ + ยา (นาม)	ชี้ยา (นามวิเศษณ์)
ชี้ + คุณ (นาม)	ชี้คุณ (นามวิเศษณ์) เป็นต้น

คำว่า หน้า เป็นคำนามที่เกิดได้อิสระและมีความหมาย เมื่อนำมาประสมกับคำอื่นๆ ที่เป็นคำวิเศษณ์ เช่น ด้าน หนา และ คำนาม เลือด ได้คำประสมที่ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์

หน้า (นาม) + ด้าน/ หนา (วิเศษณ์)	หน้าด้าน หน้าหนา (นามวิเศษณ์)
หน้า (นาม) + เลือด (นาม)	หน้าเลือด (วิเศษณ์)

การใช้คำมูล

ในที่นี้พิจารณาว่าคำมูลเป็นคำพื้นฐานที่มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง อาจเป็นคำไทยแท้หรือเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาอื่นก็ได้ และเป็นคำที่มีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ที่ไม่ได้มาจากการประสมคำ (ทั้งนี้ผู้วิจัยมิได้ลงลึกไปในทางนิรุกติศาสตร์เนื่องจากคำบางคำอาจเป็นคำที่แยกเป็นหน่วยคำไม่อิสระที่มีความหมายในภาษาอื่น เช่นภาษาบาลี สันสกฤต หรือเขมร เช่น อ- หรือ พุ-) จากการวิเคราะห์ข้อมูลคำคำพบว่ามีการใช้คำมูลมากเป็นลำดับที่สอง และเป็นคำมูลที่มีทั้งพยางค์เดียวและคำมูลที่มากกว่าหนึ่งพยางค์ ดังต่อไปนี้

1. คำมูลพยางค์เดียว ได้แก่ กาก แก่ กุ้ย ควาย ควย ค่อม งก เจียน ไร่ แจ็ก เฉ็ม ชั่ว เขย เชอ ดอก ดำ เคน ต่ำ เตี้ย ตืด ทราม บอด บ้า ไข่ ปลวก ปอบ เป้ เป็น เปรด เผือก ไพร่ แรด ร่าน ลาว ลิง เลว เวร สัตว์ เสือก หอก หอย ห่า เหี้ย เหี่ยว เหยิน หีน หมา หมู และ อ้วน

2. คำมูลสองพยางค์ ได้แก่ กระชู่ กระแตะ กระสัน กระสือ กะเทย กะหรี กาลี ขยะ คิงคอง คางคก จัญไร ชะนี ชกมก ทะลิ่ง ทูเรศ นรก ประสาท พะยูน ระยำ ลามก สกูด สวะ สะดิง

สะเหล่อ สะเหล่น สะเออะ สะแอ้ง สำเพ็ง สำสอน เสนียด โสโครก อึ้งอ่าง อุบาทว์ อัปรีดิ์ และ อิปโป

3. คำมูลที่มากกว่าสองพยางค์ ได้แก่ กักขฬะ ชังกะบ้วย เดรัจฉาน ไตโนเสาร์ วิปริต สกปรก สารระแน สัปดน โสภณี่ อหิวา อัมธพาล ออกต์ญญู สตรอร์เบอร์รี่ และ สัมภเวสี

การใช้ประโยค

การใช้รูปประโยคในที่นี้หมายถึงประโยคความเดียว โดยแบ่งเป็นโครงสร้างประโยค 2 รูปแบบ คือประโยคมูลฐาน (simple clauses) และประโยคโครงสร้างพิเศษ (non-simple clauses)

1. ประโยคมูลฐาน เป็นประโยคที่มีลักษณะโครงสร้างแบบปกติทั่วไปในภาษาไทย คือมี ภาคประธาน และภาคแสดงปรากฏเรียงต่อกัน ซึ่งภาคแสดงปรากฏทั้งที่เป็นกริยาแสดงการกระทำ และกริยาแสดงสภาพ โดยพบในรูปแบบวัจนกรรมต่างๆ ได้แก่

1.1 การบอกกล่าว (declaration) เป็นประโยคที่บอกเรื่องราว ให้ข้อมูล หรือเล่า เรื่องราวต่างๆ และคำดำที่ใช้รูปประโยคนิพนธ์นี้ ตัวอย่างเช่น

กาคาบพริก กิ่งก่าได้ทอง ชีตติพันธ์ เขี้ยวลากดิน ชาติชั่ว ดั่งสโลป ดั่งหัก
เด็กเลี้ยงแกะ นิสัยเสีย ปลาช่อนชนเขื่อน ประสาทแตก ปากเสีย
แม่เป็นเอดส์ ริดสีดวงแตก ลูกเนรคุณ สันดานเสีย สันดานต่ำ
สันหลังยาว หมาหวงก้าง หมาลอบกัด หมาเห่าเครื่องบิน หมาเห่า
ใบตองแห้ง วัวลืมนิน สมองขาดออกซิเจน ฯลฯ

1.2 การปฏิเสธ (negation) คำดำที่ใช้รูปแบบประโยคเป็นการปฏิเสธได้แก่

ปากไม่มีหูจูด ฝีไม่มีศาล ฝีไม่มีญาติ พ่อแม่ไม่สั่งสอน ลูกไม่รักดี ลูกไม่มีพ่อ
หน้าไม่อาย หน้าไม่ทันสมัย หมาไม่แตก

1.3 การถาม (interrogation) ตัวอย่างการใช้ประโยคที่เป็นประโยคการถาม ได้แก่
นกเอี้ยงมาเกาะมิ่งหรือ

2. ประโยคโครงสร้างพิเศษ เป็นประโยคที่มีโครงสร้างลำดับส่วนประกอบ ซึ่งเป็น
ประโยคที่แปรไปจากประโยคมูลฐานที่พบได้แก่

2.1 ประโยคโครงสร้างย้ายกรรมไปข้างหน้า (fronting) (อัญชลี สิงห์น้อย, 2548 หน้า 49)
เช่น ประโยค ลูกพ่อแม่ไม่สั่งสอน มาจากประโยคมูลฐาน พ่อแม่ไม่สั่งสอนลูก

2.2 ประโยคโครงสร้างยกส่วนขยายนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของเป็นหัวเรื่อง
(possessor raising) (อัญชลี สิงห์น้อย อ่างแล้ว หน้า 51) เช่น

ห้องปากแตก แปรมาจากประโยคมูลฐานว่า ปากห้องแตก
 หมาหัวเฒ่า แปรมาจากประโยคมูลฐานว่า หัวหมาเฒ่า
 หมาหางด้วน แปรมาจากประโยคมูลฐานว่า หางหมาด้วน

การใช้คำนามวลี

โครงสร้างนามวลีประกอบด้วยอย่างน้อยคำนามที่เป็นหน่วยหลัก และอาจมีหน่วยขยายนามอยู่ทางซ้ายของคำนามนั้น ซึ่งหน่วยขยายนามอาจเป็น คำนามขยาย บุพบทวลี วลีแสดงปริมาณ วลีแสดงความเป็นเจ้าของ และ ประโยคคุณศัพท์ (อัญชลี สิงห์น้อย, 2548, หน้า 18-19) จากการวิเคราะห์ข้อมูลคำค่าพบการใช้คำนามวลี ที่มีหน่วยขยายต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. คำนาม (หน่วยหลัก) + คำนาม (หน่วยขยาย)

ขยะ + สังคม	ขยะสังคม
โคตร + พ่อ	โคตรพ่อ
เดน + นรก	เดนนรก
สันดาน + ห่า	สันดานห่า

2. คำนาม (หน่วยหลัก) + บุพบทวลี (หน่วยขยาย)

กา + ในฝูงหงส์	กาในฝูงหงส์
เด็ก + ข้างถนน	เด็กข้างถนน
บัว + ใต้น้ำ	บัวใต้น้ำ

3. คำนาม (หน่วยหลัก) + วลีแสดงปริมาณ (หน่วยขยาย)

โจร + ห้าร้อย	โจรห้าร้อย
เฒ่า + สวรรพัตพิษ	เฒ่าสวรรพัตพิษ
เต่า + ล้านปี	เต่าล้านปี
ตุ่ม + สามโคก	ตุ่มสามโคก
นก + สองหัว	นกสองหัว
นม + ครึ่งเต้า	นมครึ่งเต้า
ลีน + สองแฉก	ลีนสองแฉก

การใช้กริยาวลี

กริยาวลีมีหน้าที่แสดงเหตุการณ์หรือการกระทำของประธาน จากการวิเคราะห์ข้อมูลคำค่าที่ใช้กลวิธีในการสร้างคำโดยใช้ภาคแสดงกริยาซึ่งพบทั้งที่เป็นกริยาเดี่ยวและกริยาวลี คำกริยามี

ทั้งกริยากรรม เช่น *ตัด บำ รัก มี เจียม ฯลฯ* และกริยากรรม เช่น *เฝ้า ดำ ฯลฯ* และมีจำนวนไม่น้อยที่อยู่ในรูปปฏิเสธ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

*กวน(สั้น)ตื่น คำดับเปิด เฝ้าตากดาน บำกาม บำผู้ชาย บำตณหา บำอำนาจ ไม่รักดี
ไม่มีสมอง ไม่มีน้ำยา ไม่เจียมตัว ไม่เจียมสังขาร ไม่เต็มเต็ง ไม่เต็มบาท
ไม่เอาถ่าน ไร้สาระ ไร้สติ ไร้สามัญสำนึก เสียชาติเกิด หาตัวไม่ได้*

การใช้คำซ้อน

คำซ้อนสามารถจำแนกจุดประสงค์ของการซ้อนคำได้เป็น 2 ลักษณะคือการใช้คำซ้อนเพื่อความหมาย และซ้อนเพื่อเสียง คำซ้อนความหมาย หมายถึง คำที่เกิดจากการสร้างคำโดยนำคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน เกี่ยวข้องหรือตรงข้ามกัน ในทางใดทางหนึ่งมาเขียนซ้อนกัน ซึ่งอาจทำให้เกิดความหมายเฉพาะหรือความหมายใหม่ขึ้นมา จากการวิเคราะห์ข้อมูลคำคำพบคำคำที่ใช้กลวิธีการสร้างคำด้วยการใช้คำซ้อน ดังต่อไปนี้

1. การใช้คำซ้ำซ้อนเพื่อความหมาย เป็นการนำคำที่มีความหมายสมบูรณ์มาซ้อนกันตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป ได้แก่

1.1 คำที่มีความหมายเหมือนกัน ได้แก่

ฉิบ + หาย ฉิบหาย

(ฉิบ เป็นคำวิเศษณ์ที่มีความหมายว่าอาการหายไปหรือเร็วเกินคาด

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 337)

เลว + ทราม เลวทราม

เศษ + เดน เศษเดน

อัปรีช + จัญไร อัปรีชจัญไร

ชั่ว + ชำ ชั่วชำ

(ชั่ว=เลว ทราม ชำ(ความหมายที่ 2)=หยาบ เลว ทราม (ราชบัณฑิตยสถาน,

2546, หน้า 356, 357 ตามลำดับ)

1.2 คำที่มีความหมายคล้ายกัน ได้แก่

เศษ + สวะ เศษสวะ

เสียด + จัญไร เสียดจัญไร

1.3 คำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกัน

สมองหมา + ปัญญาควาย สมองหมาปัญญาควาย

หยาบ + คาย หยาบคาย

สอดรู้ + สอดเห็น

สอดรู้สอดเห็น

1.4 คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน

เฮง + ซวย

เฮงซวย

2. การใช้คำซ้อนเพื่อเสียง เป็นการนำคำที่มีเสียงคล้ายกันมาซ้อนกัน เพื่อให้ออกเสียงง่ายขึ้น คำที่นำมาซ้อนนั้นอาจมีความหมายเพียงคำเดียว หรือไม่มีความหมายทั้งสองคำก็ได้ วิธีการสร้างคำซ้อนเพื่อเสียง ได้แก่

2.1 นำคำที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน แต่เสียงสระต่างกันมาซ้อนกัน เช่น **จิ้งจก**
เซ่อซ่า

2.2 นำคำที่มีเสียงสระเดียวกันมาซ้อนกัน เช่น **แฉะแฉะ** **แฉะแฉะ** **จองหองพอง**
ขน และ **ระยำดำบอน**

การใช้ข้อความ

การศึกษาวิเคราะห์ภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยคหรือระดับข้อความนั้น เป็นการศึกษาหน่วยที่เหนือกว่าประโยคหรือหมายถึงการใช้ประโยคมากกว่า 1 ประโยค ซึ่งในทางภาษาศาสตร์ อาจใช้คำแตกต่างกันไป เช่น สัมพันธสาร วจนะ และปริเฉท และตัวอย่างคำดำที่ใช้กลวิธีการสร้างคำแบบข้อความนี้ ได้แก่

โง่ซ้ำซาก พิจารซ้ำซ้อน จนแล้วไม่เจียม ปากว่ามีถึง ปากหวานกันเปรี้ยว
มีหัวเอาไว้กั้นหู สัญชาติคางคก ยางหัวไม่ตกไม่รู้สีก หน้าซื่อใจคด
หน้าเนื้อใจเสือ หน้าใหญ่ใจโต หน้าไหว้หลังหลอก หม่าซีไม่มีใครยกหาง
เหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อ

การใช้กลวิธีการเปลี่ยนเสียง

การใช้กลวิธีการเปลี่ยนเสียงนั้นจะเป็นการเปลี่ยนเสียงเพื่อให้ฟังดูไม่หยาบคายมากนัก จากข้อมูลพบคำดำดังต่อไปนี้ **เหยีย** /tɕhîa/ **เหี้ย** /hê/ มาจากคำดำทั่วไปว่า "เหยีย" /hîa/ คำแรกเป็นการนำเฉพาะเสียงสระของคำดำมาใช้ ส่วนคำที่สองนำเฉพาะเสียงพยัญชนะต้นมาใช้ คำว่า **เสียน** /sîan/ มาจากคำดำทั่วไปว่า "เสียน" /ŋîan/ เป็นการนำเฉพาะเสียงสระและเสียงพยัญชนะท้ายมาใช้

การใช้กลวิธีการประสานคำ

การประสานคำ (blending) เป็นการนำคำ 2 คำมาผสมกันเป็น 1 คำโดยมีการตัดส่วนของคำ ไม่ว่าจะเป็นเสียงของคำหรือหน่วยคำของคำใดคำหนึ่งหรือทั้งสองคำและนำมารวมกัน และความหมายที่ได้จะมาจากคำที่ตัดมาทั้งสองคำและมารวมกัน (Plag, Ingo, 2002, pp. 155-156)

ส่วนคำคำในภาษาไทยในข้อมูลงานวิจัยนี้ พบว่ามีการใช้กลวิธีการผสมคำเช่นนี้อยู่ 3 คำ ได้แก่

ควาย + เหี้ย = ควี้ย /khwa:i/ + /hía/ = /khwía/

ควาย + แรด = ควัด /khwa:i/ + /râ:t/ = /khwâ:t/

จัญไร + อัปรีห์ = จัญอัป /tʃanrai/ + /apprii/ = /tʃanap/

ค่านิยมและโลกทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำค่า

การศึกษาความหมายของคำค่าตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์สามารถสะท้อนให้เห็นค่านิยมและโลกทัศน์ซึ่งอยู่ในระบบมโนทัศน์หรือระบบคิดของคนไทย กล่าวคือเป็นการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อเข้าถึงระบบความรู้ ความนึกคิดของชาวบ้านหรือชนเผ่าใดเผ่าหนึ่งโดยการศึกษาความหมายของคำศัพท์หมวดต่างๆ เพื่อให้เราสามารถพิจารณาถึงความนึกคิดและการมองโลกของชนเผ่านั้น (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2529, หน้า 45) ซึ่งระบบคิดของชาวบ้านดังกล่าวก็คือค่านิยมและโลกทัศน์นั่นเอง ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ค่านิยมและโลกทัศน์ที่สะท้อนออกมาจากการใช้คำค่า ดังต่อไปนี้

ค่านิยมที่สะท้อนจากการใช้คำค่า

ค่านิยม คือสิ่งสำคัญขั้นมูลฐานที่ทำให้บุคคลตัดสินใจว่าควรจะทำหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างไร ค่านิยมเป็นความคิดเห็นที่พ้องต้องกันของคนในสังคม เป็นความรู้สึก ความเชื่อ และการถือปฏิบัติในครอบครัว สังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษาและจริยธรรม และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ สามารถถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง

จากการวิเคราะห์ความหมายตรง ความหมายอุปลักษณ์และความหมายในเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ของคำค่า พบว่าค่านิยมที่สะท้อนจากการใช้คำค่าในงานวิจัยนี้เป็นค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับ 6 เรื่อง ได้แก่ ความประพฤติและการปฏิบัติตน การให้ความสำคัญกับเรื่องหน้าตา การพูด การรักพวกพ้อง และการยกย่องอำนาจดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับความประพฤติและการปฏิบัติตน

คำค่าที่สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมเรื่องความประพฤติและการปฏิบัติตนนี้มีจำนวนมากที่สุดดังจะเห็นได้จากการวิเคราะห์เรื่องความหมายที่ผ่านมาในบทที่ 3-4 ไม่ว่าจะเป็นคำค่าที่มีความหมายตรงและความหมายอุปลักษณ์ที่เป็นการเปรียบเทียบความประพฤติของคนกับสรรพสิ่งอื่น ๆ

ดังกล่าวแล้วในบทที่ 4 ข้อ 1 เรื่องลักษณะนิสัยและความประพฤติว่าในการปฏิบัติตนที่ดีหรือไม่ดีของคนในสังคมหนึ่งๆ นั้น แต่ละสังคมจะให้คุณค่าต่างกันไปตามค่านิยมของสังคมนั้นๆ ค่านิยมของสังคมไทยมักให้คุณค่ากับเรื่องต่อไปนี้ เช่น ความกตัญญูรู้คุณ การรู้จักที่ต่ำที่สูง/เกรงใจ/เจียมตน เป็นต้น (สุพัตรา สุภาพ, 2534, หน้า 7-28) ดังนั้นเมื่อมีการประพฤติและปฏิบัติตน

ที่ขัดต่อค่านิยมของสังคม บุคคลนั้นก็จะถูกตำหนิโดยการใช้อำนาจที่มีความหมายตรงและความหมายอุปลักษณ์ต่างๆ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าคำตำหนิที่สะท้อนให้เห็นค่านิยมเรื่องความประพฤติและการปฏิบัติตนนี้สามารถแบ่งเป็น 5 ประเด็นย่อยๆ ได้ดังนี้

1.1 ค่านิยมความกตัญญูรู้คุณ

คนที่กตัญญูรู้คุณคนเป็นคนที่ได้รับความรักและยกย่องว่าเป็นคนดีในสังคม คนไทยถือว่าผู้ใดมีบุญคุณเราต้องมีหน้าที่ตอบแทน หากตอบแทนไม่ได้ก็ต้องจงรักภักดีมีน้ำใจไม่ตรีตอบ คนไม่กตัญญูถือว่าเป็นคนไม่ดีไม่มีผู้อยากคบหาสมาคมด้วย (เพ็ญแข วัจนสุนทร, 2523) และคำตำหนิที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมเรื่องนี้ เช่น

อกตัญญู เนรคุณ ลูกเนรคุณ ลูกทรพี และ ฐเห่า ใช้ตำหนิคนที่ไม่กตัญญู รู้คุณ ไม่ตอบแทนบุญคุณผู้มีพระคุณ ซึ่งขัดต่อค่านิยมเรื่องความประพฤติในด้านความกตัญญูซึ่งมักสอนให้เราทดแทนผู้มีพระคุณ

1.2 ค่านิยมการรู้จักที่ต่ำที่สูง

คนไทยมักจะเจียมตน ระวังตัวไม่อาจเอื้อมในที่สูงเกินศักดิ์ ยอมรับสภาพของตน โดยดีและไม่มีความขัดแย้งมากนัก นอกจากนี้ก็จะมีเกรงใจผู้อื่น ไม่อาจร้องขอให้ผู้อื่นทำสิ่งนั้นสิ่งนี้เพื่อตน คนไทยมักอดกลั้นได้โดยถือว่า "ไม่เป็นไร" หรือ "หวานอมขมกลืน" ได้เสมอโดยไม่มีปฏิกิริยารุนแรง (เพ็ญแข วัจนสุนทร, 2523) นอกจากนั้นคนไทยมีความเคารพนับถือผู้มีอาวุโสกว่าเห็นได้จากขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติกันมา ผู้อ่อนอาวุโสต้องเคารพนับถือและแสดงกิริยามารยาทอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้มีอาวุโสมากกว่า คนทุกๆ ไปนับถือและยกย่องผู้อาวุโส เพราะถือว่าเป็นผู้มีอายุมาก ทำงานมานาน มีประสบการณ์ในชีวิต เป็นผู้รอบรู้และเข้าใจโลก (กิริติ ศรีวิเชียร และคณะ, 2523) หากกระทำตัวไม่เหมาะสมกับผู้อาวุโสก็จะถูกกล่าวหาว่า ไม่รู้จักที่ต่ำที่สูงเป็นต้น คำตำหนิในภาษาไทยที่ใช้ตำหนิบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามหรือขัดแย้งกับค่านิยมข้อนี้ ตัวอย่างเช่น

จนแล้วไม่เจียม ใช้ตำหนิที่ไม่ประมาณในฐานะของตนเอง ไม่เจียมตัว หรือไม่ยอมรับสภาพฐานะของตน

จมไม่ลง ใช้ตำหนิที่มั่งมีหรือรุ่งเรืองมาก่อน และเมื่อยากจน ตกอับ แล้วไม่ยอมรับสภาพของตนเอง แต่ยังทำตัวเหมือนเดิม

ทะลึ่ง ใช้ตำหนิที่แสดงกิริยาวาจาที่ไม่สมควร อาจเอื้อม ไม่รู้ที่ต่ำที่สูง

กึ่งก่าได้ทอง ใช้ตำหนิที่อวดมยของจนเกินตัวและลืมฐานะตนเอง

จงหอง ใช้ตำหนิที่หยิ่งทะนง ถือดี ส่วนใหญ่จะเป็นคำตำหนิที่ผู้อาวุโสมากกว่าใช้ตำหนิผู้มีอาวุโสต่ำกว่าเพราะคิดว่าถือดี ไม่ยอมลดตัวให้

เลว เลวทราม เลวชาติ สันดาน สันดานต่ำ สันดานเสีย เหล่านี้ ใช้ตำบุคคลที่ประพฤติตนหรือแสดงกิริยาไม่ดีต่อผู้ใหญ่ เช่น ได้เถียง ทะเลาะ ด่าทอ ต่อสู้หรือทำร้าย

พ่อแม่ไม่สั่งสอน ใช้คำคนที่ปฏิบัติตนไม่ดีต่อผู้ใหญ่อีก เช่น "พ่อแม่แกไม่สั่งสอนรีไรงว่าเจอผู้หลักผู้ใหญ่ ต้องยกมือไหว้หนะ"

1.3 ค่านิยมเรื่องความสุภาพอ่อนโยน/ความเป็นผู้ดี

คนไทยส่วนมากมักเป็นคนสุภาพอ่อนโยน มีมารยาทดี ไม่ชอบความก้าวร้าว มุทะลุ ไม่ตัดรอนหักหาญน้ำใจกัน มีความเมตตากรุณาและเอื้อเฟื้อต่อกัน (เพ็ญแข วัจนสุนทร, 2523) คำดำที่เกี่ยวกับการประพฤติตนในข้อนี้จะเกี่ยวกับการแสดงออกมากเกินไปในเรื่องต่างๆ ที่เป็นกริยามารยาทที่คนไทยคิดว่าไม่ดี ตัวอย่างเช่น

กักขฬะ หยาบคาย ชั่ว ชั่วช้า ต่ำ นิสัยเสีย ใช้คำคนที่แสดงกิริยาที่ไม่มีมารยาทก้าวร้าว

เสือก แส สาระแน สะเออะและคำดำในกลุ่มนี้ ใช้คำคนที่เสนอหน้าเข้าไปยุ่งเรื่องของผู้อื่น โดยที่ตนไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องและผู้อื่นไม่ต้องการ อันถือเป็นมารยาทที่ไม่ดี

1.4 ค่านิยมเรื่องความประพฤติของเพศชาย

สังคมไทยมีความเชื่อว่าเพศชายเป็นเพศที่เข้มแข็ง และคุณค่าของเพศชายอยู่ที่ความสุภาพ มีมารยาท มีน้ำใจ ให้เกียรติและช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า คุณค่าของเพศชายไม่ได้อยู่ที่การใช้กำลังหรือออกแรง ค่านิยมในเรื่องการปฏิบัติตนของเพศชายจึงเน้นที่ความเป็นสุภาพบุรุษ และควรมีคุณธรรมประจำใจ คือ ไม่ล่วงเกินทางกาย ไม่พูดทะเลาะ ไม่พูดจาหลอกลวงฝ่ายหญิง ปกป้องฝ่ายหญิงมากกว่าการไปทำร้ายร่างกาย วางตัวให้เหมาะสมและเป็นที่น่าไว้วางใจของฝ่ายหญิง (บทที่ 4 เพศกับวัฒนธรรมไทย รายวิชาสุขศึกษา, เว็บไซต์เสรี, ไม่ชื่อผู้แต่งและปรากฏเลขหน้า) หากผู้ใดประพฤติตนขัดหรือตรงข้ามต่อค่านิยมในเรื่องดังกล่าวนี้ก็จะถูกตำหนิ ตัวอย่างเช่น

หน้าตัวเมีย ใช้คำผู้ชายที่รังแก ทำร้ายหรือเอาเปรียบผู้หญิง

หน้าหม้อ ใช้คำผู้ชายที่เจ้าชู้ไปทั่ว วางตัวไม่เหมาะสม จีบหญิงไปเรื่อยๆ ไม่มีความจริงใจกับใคร

ก๊วย ใช้คำผู้ชายที่ทำตัวไม่ดี ไม่สุภาพ ไม่มีมารยาท ไม่ให้เกียรติผู้หญิง

เดมาทารก เดมาห้วง เป็นคำตำเพศชายที่แก่หรือมีอายุมากแต่วางตัวไม่เหมาะสมกับวัย ไม่มีคุณธรรม ใช้เล่ห์เหลี่ยมและกลอุบายหลอกลวงเด็กหญิงในทางกามารมณ์

จิ้งจอกสังคม ใช้คำผู้ชายเจ้าเล่ห์ที่มักหลอกลวงหญิง

ตุ๊ด ใช้คำผู้ชายที่วางตัวไม่เป็นผู้ชายแต่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ

1.5 ค่านิยมเรื่องความประพฤติของเพศหญิง

การแสดงพฤติกรรมของเพศหญิงนั้นจะต้องทำตัวให้เพศชายยกย่องและให้เกียรติ โดยฝ่ายหญิงจะต้องเข้าใจว่า การที่ผู้หญิงกล้าเกินไป ไม่ถือเนื้อถือตัวและให้ความสนิทสนมกับผู้ชายมากๆ เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ชายสามารถล่วงเกินได้ง่ายขึ้น การวางตัวที่ดีและระมัดระวังตัวไม่ปล่อยให้สนิทสนมกับใครๆ โดยง่าย เป็นค่านิยมที่ดีสำหรับกุลสตรี ซึ่งผู้ชายโดยทั่วไปมักจะให้ความยกย่องนับถือหรือภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง ถ้าเขาได้มีโอกาสแต่งงานกับผู้หญิงที่มีลักษณะนี้ ดังนั้นในสังคมไทยจึงเน้นให้เพศหญิงมีค่านิยมที่ดี ได้แก่ ความเป็นสุภาพสตรี รักนวลสงวนตัว มีความละเอียด คือ ควรสงวนท่าที ไม่อยู่ในที่ลับตา ไม่ควรไปเที่ยวเตร่ตามลำพัง หรือกับเพศตรงข้าม ไม่ยินยอมให้ฝ่ายชายถูกเนื้อต้องตัว ต้องนับถือความเป็นกุลสตรีของตัวเอง ต้องรักษาคุณค่าของตัวเองไว้ให้สมบูรณ์ควรค่าแก่การให้เกียรติ (บทที่ 4 เพศกับวัฒนธรรมไทย รายวิชาสุขศึกษา, อ่างแล้วใน 1.5) จากการวิเคราะห์หาคำดำที่เกี่ยวกับความประพฤติของเพศหญิง ตัวอย่างเช่น

วันทอง เป็นคำดำผู้หญิงที่มีความประพฤติไม่ดี ไม่รักเดียวใจเดียว อันผิดต่อค่านิยมของสังคมไทยที่ให้เพศหญิงมีรักเดียวใจเดียวต่อสามี

กระแตะ ดัดจริต แรด และ สะตั้ง ใช้คำผู้หญิงที่วางตัวไม่เหมาะสม แสดงกิริยาหรือวาจามากเกินไปจนควร

กระสัน เจียน ร่าน มักใช้คำผู้หญิงที่แสดงออกในทางเพศมากเกินไปจนควร

ดอก ดอกทอง ให้เป็นคำดำว่าหญิงลำสอน ใจง่ายในทางประเวณี

2. ค่านิยมเรื่องการให้ความสำคัญกับเรื่องหน้าตา

สังคมไทยเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับเรื่องหน้าตาค่อนข้างมาก พิจารณาได้จากสภาพชีวิตและสำนวนไทยจำนวนมากที่เกี่ยวกับหน้าตา เช่น หน้าขึ้นอกตรม หน้าซื่อใจคด หน้าใหญ่ใจโต เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม "หน้าตา" มีความหมายถึงเค้าหน้าหรือรูปลักษณ์ภายนอก และหมายถึงเกียรติยศชื่อเสียง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 1247) เช่นคนที่มีหน้าตาทางสังคม หมายถึงคนที่มีเกียรติทางสังคม ดังนั้น การให้ความสำคัญกับเรื่องหน้าตาในที่นี้หมายถึงทั้ง 2 ประเด็นที่กล่าวมา

"หน้าตา" ประเด็นแรกหมายถึงรูปลักษณ์ ได้แก่ รูปร่างหน้าตา สัดส่วน ผิวพรรณ และความสูง (อ่างแล้ว ใน 3.1.2) สังคมไทยในปัจจุบันมีค่านิยมที่เปลี่ยนไปจากสังคมในอดีตในเรื่องรูปลักษณ์ของผู้หญิงอย่างมากมาย ผู้หญิงไทยในสมัยหนึ่งจะถือว่าเป็นหญิงงามก็ต่อเมื่อมีฟันดำหรือ ต้องมีรูปร่างอวบจึงจะถือว่าเป็นหญิงงาม สำหรับความงามในปัจจุบันของสังคมไทย คือ การมีผิวขาว เนียน ใส รูปร่างผอมบาง เอวเล็ก สะโพกผาย ซึ่งรูปแบบความงามลักษณะนี้ถูก

เผยแพร่ผ่านโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมความงาม หรือเวทีประกวดนางงามอยู่เป็นประจำ จนกลายเป็นมาตรฐานความงามที่ผู้หญิงไทยต้องไปให้ถึง ซึ่งหมายความว่าผู้หญิงไม่สามารถเลือกที่จะงามในแบบที่ตัวเองต้องการได้ (ธัญญา ใจดี, ค่านิยมความงาม: หายนะที่สังคมมองข้าม, เว็บไซต์) จากการวิเคราะห์พบคำคำที่เกี่ยวกับค่านิยมเรื่องการให้ความสำคัญกับเรื่องรูปลักษณ์นี้ ตัวอย่างเช่น คำ *อ้วน เตี้ย ดั่งหัก ดั่งสโลป ช้ำน้ำ ฮิปโป หมู และ ตุ่มสามโคก* เป็นต้น

"หน้าตา" ประเด็นถัดมาหมายถึง การปฏิบัติตนของบุคคลในสังคมเพื่อรักษาหน้าตา) ของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกริยาท่าทาง การวางตัว การแต่งกาย และน้ำเสียงให้ดูดี มีเกียรติ และได้รับความนับถือ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคำคำที่เกี่ยวข้องกับคำว่า หน้า จึงมีเป็นจำนวนมาก เช่น หน้าด้าน หน้าทอน หน้าไม่อาย หน้าเลือด หน้าใหญ่ หน้าหม้อ ฯลฯ

3. ค่านิยมเรื่องการพูด

สังคมไทยเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับการพูด ดังจะเห็นว่าในสี่ข้อที่ 4 ของศาสนาพุทธของเราก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการพูด คือห้ามพูดโกหก รวมไปถึงพูดจาส่อเสียด ให้ร้าย กล่าวหาผู้อื่นหรือเอาเรื่องไม่ดีของผู้อื่นมาพูด โดยจะเห็นได้จากสำนวนไทยจำนวนมากที่เกี่ยวกับการพูด เช่น พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง พูดดีเป็นศรีแก่ปาก เป็นต้น ดังนั้นคำคำที่สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยมีค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องการพูดจา ได้แก่ *ตอแหล ส่องปากแตก ลิ้นสองแฉก สอพลอ* นอกจากนั้นแล้วจะเห็นว่าคำคำที่ใช้คำว่า "ปาก-" ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพูดโดยนำ ปาก มาเป็นอุปลักษณณ์แทนการพูดมีเป็นจำนวนมากในภาษาไทย เช่น คำคำว่า *ปากหมา ปากตลาด ปากกระโดน ปากปลาร้า ปากสว่าง* ฯลฯ นั้นแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยให้ความสำคัญกับค่านิยมเรื่องการพูด

4. ค่านิยมเรื่องการรักพวกพ้อง

คนไทยเป็นคนรักพวกพ้อง น้องพี่ ทำอะไรต้องนึกว่าเป็น "พวกเดียวกัน" ก่อนเสมอ ตั้งแต่ความสัมพันธ์ในครอบครัวไปถึงวงการทำงานและระดับสังคมใหญ่ โดยเฉพาะครอบครัวที่เป็นกลุ่มบุคคลที่ผูกพันกันและใช้ชีวิตร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักที่สำคัญที่สุดในสังคม เป็นฐานรากที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต เพราะทำหน้าที่ในการหล่อหลอมและขัดเกลาความเป็นมนุษย์ ทั้งการอบรมเลี้ยงดูให้ความรัก ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคมให้แก่สมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เป็นคนดีมีคุณธรรม และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ครอบครัวมีหลากหลายรูปแบบและหลายลักษณะ นอกเหนือจากครอบครัวที่ครบถ้วนทั้งบิดา มารดา และบุตร (สุพัตรา สุภาพ, 2540)

ในสังคมไทยมักเป็นครอบครัวขยาย (Extended or Joint Family) ประกอบด้วยสมาชิก 3 ระดับ คือ พ่อ แม่ ลูกและปู่ ย่า ตา ยายอยู่ในครอบครัวเดียวกัน การใช้จ่ายทรัพย์สินใน

ลักษณะของ "กงสี" (สนธิ สัมครการ, 2538) ครอบครัวไทยจะมีความผูกพันทางสายโลหิตกล่าวคือมีความรักเคารพระหว่างสามี-ภรรยา มารดา-บุตร และความรักในสายเลือดของตนเอง

จากงานวิจัยนี้พบคำคำที่สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวได้แก่คำคำ ชาตีกำเนิด เช่น โคตรพ่อ โคตรแม่ พ่อมึง แม่มึง ชาตีสัว เย็ดแม่ เป็นต้น

5. ค่านิยมเรื่องการยกย่องอำนาจ

อำนาจ เป็นสิ่งที่คนทุกๆ ไปมักปรารถนาเพราะจะนำมาซึ่งเงินทอง ทรัพย์สิน สิ่งของทางวัตถุ การยอมรับ การยกย่องนับถือ ความรัก และความเข้าใจซึ่งเป็นสิ่งสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั้งทางกายและใจ การยกย่องอำนาจ ยศศักดิ์ ตำแหน่ง ฐานะารูปและเผ่าพันธุ์ของคนไทยมักยึดถือ "เชื้อเถว" "เลือด" ซึ่งหมายถึงชาติวุฒิ ตำแหน่ง ฐานะ และอำนาจ (เพ็ญแข วัจนสุนทร, 2523) ดังนั้นคำคำที่เกี่ยวกับค่านิยมในข้อนี้จะเกี่ยวข้องกับเผ่าพันธุ์ เช่น ลาว แจก ฐานะทางการเงิน เช่น จนแล้วไม่เจียม สถานภาพในสังคม เช่น ซ้ำซ้ำ ไพร่ ซ้ำครอก ความเป็นอยู่ เช่น เด็กข้างถนน อาชีพ เช่น กะหรี่ ขอทาน โจรห้าร้อย และถิ่นฐาน เช่น บ้านนอก กะเทยท้องนา กะเทยภูธร เป็นต้น

โลกทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำคำ

โลกทัศน์หมายถึงโลกหรือภาพที่มนุษย์มองเห็นโดยผ่านวัฒนธรรมหรือตีความสรรพสิ่งและเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยวัฒนธรรมของตนเอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือมนุษย์มองตนเองว่าสัมพันธ์กับคนอื่นหรือสรรพสิ่งและเหตุการณ์ต่างๆ อย่างไร

1. โลกแห่งธรรมชาติ

"ธรรมชาติ" มักหมายถึง ธรณีวิทยาและสัตว์ป่า ธรรมชาติอาจหมายถึงอาณาจักรของพืชและสัตว์หลายชนิดทั่วไป และในบางกรณีหมายถึง ขบวนการซึ่งเกี่ยวข้องกับวัตถุไร้ชีวิต คือ วิถีซึ่งสิ่งบางประเภทโดยเฉพาะดำรงและเปลี่ยนแปลงแนวของตน เช่น ลมฟ้าอากาศและธรณีวิทยาของโลก (th.wikipedia.org/wiki/ธรรมชาติ)

จากการวิเคราะห์คำคำที่ปรากฏในงานวิจัยนี้พบคำคำที่สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ที่เกี่ยวข้องธรรมชาติ เช่น ผีทะเล ช้างน้ำ และ บัวได้น้ำ กล่าวคือ ทะเล และ น้ำ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ผู้ใช้ภาษาคุ้นเคยและเป็นธรรมชาติที่มีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ คือทะเลเป็นแหล่งที่ทำกิน เป็นแหล่งอาหารให้แก่มนุษย์ คนไทยมีความผูกพันกับทะเลอย่างมาก ชาวประมงต้องอาศัยทะเลเป็นที่ทำมาหากินและอาศัยลมบก ลมทะเลเป็นเครื่องช่วยนำพาในการออกทะเล ส่วน น้ำ ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งของชีวิตมนุษย์ที่ขาดไม่ได้ หากขาดน้ำทำให้ถึงกับเสียชีวิต

นอกจากนั้นยังมีคำคำที่ใช้ชื่อสัตว์และพืช ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษามีความเกี่ยวข้องกับสัตว์และพืชเหล่านั้นอย่างใกล้ชิด โดยบางชนิดอาจจะเป็นสัตว์เลี้ยงภายในบ้าน เช่น หม่า ตัวอย่างเช่น หม่าหัวเน่า หม่ากระเป่า ฯลฯ บางชนิดเป็นสัตว์ที่รู้จักกันโดยทั่วไปหรืออาจเคยพบเห็นตามสวนสัตว์ทั่วไป คำคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์มีมากมายได้แก่คำคำเช่น งูเห่า หน้าหมา ปากหมา ลิง ควาย และ ชะนี เป็นต้น ส่วนคำคำที่นำพืชมาใช้คำคำก็มักเป็นพืชที่มีสรรพคุณทางยาหรือเป็นพืชที่มีความเกี่ยวข้องกับคนไทยเป็นอย่างดี เช่น บัวได้นำ "บัว" เป็นไม้ที่มีดอกสวยงามทั้งสีและรูปร่าง นำมาปลูกประดับในบริเวณบ้าน หรือตัดดอกเพื่อนำมาบูชาพระ และประดับแจกัน (ศุภวิศวรร ปัญญาสกุลวงศ์ และกฤษณ์ แยมสระใส, ดอกบัวนานาพันธุ์, เว็ปไซต์ไทยโฮมมาสเตอร์)

2. โลกแห่งบาปและบุญ

บาปและบุญเป็นเรื่องของความเชื่อ บาปคือการกระทำทางใจด้วยจิตเจตนาอกุศล แล้วส่งผ่านมาทางกายและวาจาให้ดำเนินการ ส่วนบุญคือการกระทำทางใจด้วยจิตเจตนาเป็นกุศล และส่งผ่านมาทางกายและวาจาให้ดำเนินการ (<http://loibamboo.com/บาปและบุญคืออะไร>)

บาปและบุญเป็นความเชื่อทางศาสนาอย่างหนึ่งซึ่ง ความเชื่อแบ่งเป็น 2 แบบ (บทที่ 3 หัวข้อ 3.2.5) ได้แก่ ความเชื่อทางไสยศาสตร์และความเชื่อทางศาสนา ดังต่อไปนี้

2.1 ความเชื่อทางไสยศาสตร์

เป็นความเชื่อที่เกี่ยวกับวิญญาณ ผีสง เครื่องรางของขลัง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เวทมนต์คาถา และโชคกลาง คำคำที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องดังกล่าว ตัวอย่างเช่น

ผีทะเล เป็นชื่อของผีที่มีความเชื่อว่าเป็นวิญญาณที่ตายในทะเลซึ่งอาจมาปรากฏตัวให้คนเห็นในหลายลักษณะ เช่นเป็นคนลากปลาหรือเป็นวิญญาณที่ทำให้เรืออัปปาง

กระสือ เปรต ผีไม่มีศาล ผีไม่มีญาติ เป็นคำคำที่เกี่ยวกับผีเหล่านี้แสดงให้เห็นโลกทัศน์ของคนไทย เนื่องจาก ผีเป็นรากฐานความเชื่อดั้งเดิมของมนุษย์ไม่ว่าชนชาติใดภาษาใดล้วนแต่มีการนับถือผีมาแต่เดิม ความเชื่อเรื่องผีมีบทบาทสำคัญในการช่วยปลุกฝังให้คนรู้จักคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เพราะคนไม่ยอมให้ผีเกิดความไม่พอใจการกระทำของตน ซึ่งความไม่พอใจของผีอาจนำความโชคร้ายหรือภัยอันตรายมาให้ (ส.พลายน้อย, 2552)

เหี้ย เป็นชื่อสัตว์เลื้อยคลานที่ชอบกินของเน่าเปื่อย เศษซากอาหาร บางครั้งก็กินสัตว์เป็นๆ หรือกินไข่ของสัตว์ต่างๆ รวมทั้งปลาด้วยจึงชอบเข้าไปตามบ้านแอบขโมยของกินหรือกินไก่ที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้ ชาวบ้านจึงมีความเชื่อว่าตัวนี้เป็นตัวอัปมงคล หากเข้าบ้านหรือเข้าไปที่ใดๆ ก็ให้นำโชคร้ายหรือความเจ็บป่วยมาให้ (คลังปัญญา, มารู้จักตัวเงินตัวทองกันเถอะ, lifestyle.hunsa.com/detail.php?id=1946) คำคำคำนี้จึงเป็นเรื่องความเชื่อโชคกลาง

เสนียด มีความหมายตรงถึงพืชสมุนไพรที่ใช้กินเพื่อขับเสมหะ ห้ามเลือด หรือ เป็นชื่อหวีเพื่อใช้กำจัดเหาออกจากหัวเรียก หวีเสนียด นำมาใช้เป็นความหมายอุปลักษณ์หมายถึง คนหรือสิ่งที่ไม่เป็นที่ต้องการ เป็นสิ่งอัปมงคล เช่นอย่าทำตัวเป็นเสนียดแผ่นดิน เชื่อว่าหากเป็นตัว เสนียดและนำมาใกล้จะเกิดกลางร้ายขึ้นมา เป็นความเชื่อเรื่องโชคลาง

2.2 ความเชื่อทางศาสนา

เป็นความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องกฎแห่งกรรม การเกิด-ตาย บาป-บุญ และ เรื่องนรก- สวรรค์ คำดำที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อทางศาสนา ตัวอย่างเช่น

สัมภเวสี ซึ่งตามหลักพุทธศาสนาหมายถึงผู้แสวงหาที่เกิด ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งคน ธรรมดา พระเถระ หรือสัตว์ในครรภ์ที่รอการเกิด ส่วนในทางศาสนาพราหมณ์หมายถึงคนที่ตาย แล้ว วิญญาณกำลังแสวงหาที่เกิดแต่ยังไม่ได้เกิด เป็นคำดำที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อทางศาสนา ในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด

นรก ตามหลักความเชื่อในศาสนาพุทธเชื่อว่าเป็นดินแดนที่ผู้ทำบาปจะต้องไป เกิดและถูกลงโทษตามคำพิพากษาของมัจจุราช ดังนั้นคำดำนี้ จึงมีความหมายที่สะท้อนให้เห็นถึง ความเชื่อทางศาสนาเรื่องนรก-สวรรค์

คำดำว่า **นรก สัตว์นรก เดรัจฉาน และ สัมภเวสี** เป็นคำดำที่สะท้อนให้เห็นโลก ทัศน์เรื่องบาปบุญที่เกี่ยวกับกฎแห่งกรรม กล่าวคือคนไทยส่วนใหญ่จะมองตนเองในแง่ที่มีความสัมพันธ์กับกฎแห่งกรรมเป็นพื้นฐานในแทบทุกเรื่อง เช่น คนไทยส่วนใหญ่เชื่อว่าคนเราเกิดมา ไม่เท่ากัน เนื่องจาก กรรมซึ่งหมายถึงการกระทำในชาติก่อนที่เป็นตัวกำหนด และการที่ชีวิตของแต่ละคนมีความเป็นไปแตกต่างกันนั้นเป็นเพราะได้รับผลกรรมต่างกันออกไป หากเป็นผู้มีบุญหรือ ทำดีก็จะได้รับความสุขสบาย เมื่อตายไปก็จะไปเกิดในสวรรค์แต่หากเป็นผู้มีบาปหรือกระทำชั่วก็จะ ได้รับความเดือดร้อน เมื่อตายไปก็จะไปเกิดใน นรก เป็น เดรัจฉาน สัตว์นรก หรือตายไปแล้วไม่มีที่ ไปจุติหรือเกิดใหม่ก็เป็นสัมภเวสี

3. โลกแห่งความไม่เท่าเทียม

ความเท่าเทียมหรือความเสมอภาค เป็นคำที่มักได้ยินพร้อมกับ สิทธิ เสรีภาพ และ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กลุ่มคำดังกล่าวมีนัยสำคัญต่อการพิทักษ์ประโยชน์ สร้างความสงบ และการอยู่อย่างมีสันติสำหรับมนุษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียม ทั้งนี้ตามหลักสิทธิมนุษยชนที่มนุษย์ทุกคน พึงได้รับนับแต่การปฏิสนธิ ไปจวบจนการสิ้นชีวิต ความเท่าเทียมหรือความเสมอภาคเป็นหลัก สำคัญในการเชื่อมประสานสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ให้เป็นจริงได้ในทางปฏิบัติ

ความเสมอภาค (Equality) ตามหลักสิทธิมนุษยชน หมายถึง ความเท่าเทียมของ มนุษย์ทุกคนในการได้รับสิทธิพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยผ่านการปฏิบัติต่อกันระหว่าง

มนุษย์ต่อมนุษย์ ด้วยความเคารพต่อสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความหมายตามระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การที่ประชาชนทุกคนในประเทศมีความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันในเรื่องสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน ในที่นี้ สิ่งจำเป็น ขั้นพื้นฐานต่อการอยู่รอดและพัฒนาตัวเองตามหลักสิทธิมนุษยชน คือ ปัจจัยสี่ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย การนับถือศาสนา การศึกษา และการรับรู้ข่าวสาร การเข้าถึงบริการสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย (บรรเจิด สิงคนดี, 2544; วิสุทธิ์ โทธิแท้, 2551)

ดังนั้นความไม่เท่าเทียมกันในสังคมก็คือ การที่คนกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่มไม่ได้รับโอกาสเท่ากับคนอีกกลุ่มหนึ่งหรืออีกจำนวนหนึ่งในเรื่องต่างๆ ซึ่งในงานวิจัยนี้พบว่าคำด่าสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมในหลายประเด็นดังต่อไปนี้

3.1 ความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องเพศ

การใช้คำด่าที่แสดงถึงความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องเพศนี้จะเป็คำด่าที่เปรียบเทียบกับผู้หญิงหรือเป็นคำด่าที่มักใช้กับเฉพาะผู้หญิง เช่น *จิมจรวด* *จิมเหล็ก* *ร่าน* *เงียน* ฯลฯ กล่าวคือ *จิม* เป็นคำที่มีความหมายถึงอวัยวะเพศหญิง ซึ่งคำด่าคำแรกมีความหมายอุปลักษณถึงผู้หญิงที่มีความรวดเร็วต่อผู้ชายในเรื่องทางเพศหรือหมายความว่า "ง่าย" นั่นเอง *จิมเหล็ก* มีความหมายอุปลักษณถึงผู้หญิงที่มีความอดทนทางเพศสูง และคำว่า *ร่าน* และ *เงียน* นั้นก็จะพบในบริบทที่เป็นการด่าภรรยาหรือแฟนสาวคือด่าผู้หญิงเป็นส่วนมาก

นอกจากนั้นแล้วยังมีคำด่าอีกจำนวนหนึ่งที่มักใช้ด่าเฉพาะเพศหญิง เช่น *ดัดจริต* *สะดั่ง* *สะเหล่น* *หน่อมแน้ม* โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำด่าว่า *ดอกทอง* พจนานุกรมฯ ให้คำจำกัดความว่า หญิงใจง่ายในทางประเวณี (ใช้เป็นคำด่า) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 หน้า 398) และคำว่า *ตอแหล* เป็นคำด่าคนพูดเท็จ (มักใช้กับผู้หญิง) (อ่างแล้วหน้า 437) คำเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความคิดของคนในสังคมที่มีต่อเพศหญิงว่า เพศหญิงเปรียบเสมือนสิ่งของ เหล็ก จรวด ดอกไม้ ในขณะที่คำด่าที่ใช้เฉพาะเพศชายหรือระบุว่าใช้กับเพศชายยังไม่พบ

ในเรื่องความไม่เท่าเทียมทางเพศนี้ ยังมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศที่ 3 ที่ในอดีตยังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทยมากเท่าในปัจจุบัน จึงมีคำด่าที่ปรากฏออกมาใช้เป็นคำดูถูก ดูหมิ่นคนที่มีเพศสภาพไม่ตรงกับจิตใจว่า *กะเทย* และ *ตุ๊ด* ซึ่งในปัจจุบัน 2 คำนี้อาจใช้เป็นคำล้อเลียนหรือเข้าหยาบ ก็เป็นไปได้

3.2 ความไม่เท่าเทียมในเรื่องการประกอบอาชีพ

ในหัวข้อนี้พบว่าคำคำที่เกี่ยวกับอาชีพมักจะเป็นอาชีพที่ถูกคนในสังคมมองและตัดสินว่าเป็นอาชีพที่ต่ำ ไม่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ ผิดกฎหมาย รายได้ต่ำและไม่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม เช่นคำคำว่า กะหรี ขอทาน ชี้อ่า หัวขโมย เป็นต้น

บทที่ 8

บทสรุป

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการศึกษาคำคำในภาษาไทยตามแนววรรคศาสตร์ชาติพันธุ์และวัจนปฏิบัติศาสตร์นี้มีเป้าหมายเพื่อเข้าถึงระบบความรู้ ความคิด ค่านิยม และโลกทัศน์ของคนไทยโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าภาษาเป็นสิ่งสะท้อนความนึกคิดและการมองโลกของคนกลุ่มนั้น และเพื่อให้ทราบถึงเจตนาในการสื่อความหมายของบุคคลในการสื่อสารภาษา วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือ วิเคราะห์ความหมายตรง ความหมายอุปลักษณ์โดยการจัดกลุ่มประเภททางความหมายของคำคำ พร้อมทั้งวิเคราะห์ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ของคำคำในภาษาไทยว่ามีเจตนาในการใช้คำคำอย่างไร วิเคราะห์กลวิธีการสร้างคำคำว่ามีรูปแบบอย่างไร ส่วนสุดท้ายวิเคราะห์ค่านิยมและโลกทัศน์ที่สะท้อนออกมาจากการใช้คำคำเหล่านั้น

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยทั้งรายการคำคำและบริบทการใช้ มาจากการสอบถามผู้ใช้ภาษาจริงในเบื้องต้น และค้นหาจากในพจนานุกรม สื่อออนไลน์ นวนิยาย และละครโทรทัศน์ ได้คำคำทั้งสิ้นจำนวน 360 คำ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ค้นหาความหมายจากพจนานุกรมฯ เป็นหลัก ในกรณีที่ค้นหาจากพจนานุกรมฯ ไม่พบจะค้นหาจากสื่อต่างๆ หรือสอบถามผู้ใช้ภาษาทั้งหลาย

ผลการวิเคราะห์ความหมายของคำคำในภาษาไทยพบว่ามีการใช้ความหมายอุปลักษณ์มากกว่าความหมายตรง กล่าวคือเป็นคำคำที่มีความหมายอุปลักษณ์ร้อยละ 61.66 และความหมายตรงร้อยละ 38.33 โดยความหมายตรงของคำคำจะนำลักษณะนิสัยและความประพฤติของบุคคลมาคำในอัตรามากที่สุดถึงร้อยละกว่า 60 ส่วนรองลงมาได้แก่คำคำเรื่องรูปลักษณ์ ชาติกำเนิด สถิติปัญญา อาชีพ และสภาพจิต ตามลำดับ ส่วนความหมายอุปลักษณ์ของคำคำนั้นพบว่าการนำสัตว์มาเป็นแบบเปรียบเทียบมากที่สุด โดยจะเปรียบเทียบคนที่ถูกคำกับลักษณะต่างๆ ของสัตว์ได้แก่ ความเป็นสัตว์ประเภทนั้นในภาพรวม ขนาด รูปลักษณ์ นิสัยและพฤติกรรม อวัยวะ อายุ และเพศสภาพ ของสัตว์เหล่านั้น ถัดลงมาจะเป็นการเปรียบเทียบคนที่ถูกคำกับ อวัยวะต่างๆ สิ่งของเครื่องใช้ สิ่งปฏิภูล ความเชื่อ โรค พิษ สถานที่ ตัวละคร อาวุธ เผ่าพันธุ์ อาหาร และอาชีพตามลำดับ

ส่วนความหมายของคำคำตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ที่มุ่งศึกษาเจตนาหรือวัจนกรรมในการใช้คำคำพบว่ามีการใช้วัจนกรรม 2 ประเภทคือ วัจนกรรมแสดงความรู้สึก และวัจนกรรมชี้้นำ

โดยวัฒนธรรมแสดงความรู้สึกปรากฏมากที่สุด โดยจำแนกเป็น การแสดงความรู้สึกโกรธและตำหนิ ถูกเหยียดหยาม เยาะเย้ย ประชดประชัน แสดงความรำคาญ และแสดงความรู้สึกสนิทสนม

ผลการวิเคราะห์กลวิธีการสร้างคำคำในภาษาไทยพบกลวิธีการสร้างคำ 9 รูปแบบได้แก่

- 1) การใช้คำประสมมีจำนวนการปรากฏมากที่สุด โดยปรากฏทั้งคำนามประสม กริยาประสมและวิเศษณ์ คำนามประสมเป็นรูปแบบชนิดแสดงไวยากรณ์ (งูเห่า-ประธาน/ผู้กระทำ-กริยา) และคำนามประสมชนิดนามล้วน (สันตীন-ส่วนประกอบ-ทั้งหมด) 2) การใช้คำมูลซึ่งมีทั้งพยางค์เดียวและมากกว่าหนึ่งพยางค์ 3) การใช้ประโยคโดยปรากฏทั้งรูปแบบบอกกล่าว ปฏิเสธและคำถามรวมทั้งประโยคโครงสร้างพิเศษ ได้แก่ การย้ายกรรมไปทางซ้ายและการยกส่วนขยายนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของเป็นหัวเรื่อง 4) การใช้คำนามวลี 5) การใช้กริยาวลี 6) การใช้คำซ้อนซึ่งพบการใช้คำซ้อนเพื่อความหมายและคำซ้อนเพื่อเสียง 7) การใช้ข้อความ 8) การใช้กลวิธีการเปลี่ยนเสียง และ 9) การประสานคำ

ส่วนผลการวิเคราะห์ค่านิยมและโลกทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำคำ พบว่าการใช้คำคำต่างๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นค่านิยมต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ ค่านิยมเรื่องความประพฤติและการปฏิบัติตน การให้ความสำคัญกับเรื่องหน้าตา การพูด การรักพวกพ้อง และการยกย่องอำนาจ โดยค่านิยมเรื่องความประพฤติและปฏิบัติตนนั้นสามารถจำแนกเป็นค่านิยมย่อย ๆ ได้แก่ ความกตัญญูการรู้จักที่ต่ำที่สูง ความสุภาพอ่อนโยน/ความเป็นผู้ดี ความประพฤติของเพศชาย และความประพฤติของเพศหญิง ส่วนโลกทัศน์ที่สะท้อนให้เห็นจากการใช้คำคำพบว่าคำคำสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์หรือการมองโลกของคนสังคม โดยพบโลกทัศน์ 3 ประเภท ได้แก่ โลกแห่งธรรมชาติเป็นความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติอันได้แก่พืชและสัตว์ โลกแห่งบาปและบุญเป็นความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อความเชื่อทั้งความเชื่อทางไสยศาสตร์และความเชื่อทางศาสนา และโลกแห่งความไม่เท่าเทียมเป็นความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อกันและกัน รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับสังคมและได้รับการตอบสนองจากสังคมและคนที่อยู่ในสังคมเดียวกัน ได้แก่ความไม่เท่าเทียมในเรื่องเพศและเรื่องอาชีพ

อภิปรายผล

การศึกษาคำคำโดยใช้แนวทางการวิเคราะห์ตามทฤษฎีอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ร่วมกับการวิเคราะห์การใช้ความหมายของคำตามแนวทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ ช่วยให้สามารถศึกษาความหมายของคำคำไปได้พร้อมกันในหลายแง่มุม กล่าวคือศึกษาทั้งความหมายตรง ความหมายอุปลักษณ์และความหมายเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ พร้อมทั้งศึกษากลวิธีการสร้างคำและค่านิยมและโลกทัศน์ที่สะท้อนความคิดหรือมุมมองของผู้ใช้คำคำเหล่านั้น ผลการวิจัยทำให้เข้าใจความหมาย

ของคำคำ รูปแบบทางวากยสัมพันธ์และอรรถสัมพันธ์ของคำคำและมุมมองของคนไทยที่มีต่อการใช้คำคำมากขึ้น

ในแง่ของการใช้ความหมายคำคำสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยมักใช้ความหมายอุปลักษณ์ในการด่ามากกว่าการใช้ความหมายตรงทั้งนี้เนื่องมาจากพื้นฐานในการด่าหรือกล่าววาจาหยาบคายด้วยถ้อยคำที่รุนแรงต่อกันมักมาจากอารมณ์โกรธ ไม่พอใจ และต้องการระบายอารมณ์ที่อัดอั้นออกมา การด่าด้วยความหมายตรงอาจทำให้ผู้ถูกด่ารู้สึกเจ็บปวดน้อยกว่าการถูกเปรียบเทียบกับสรรพสิ่งในโลก ดังที่เลคอฟ และจอนห์สัน (Lakoff and Johnson, 1980) กล่าวว่าการใช้อุปลักษณ์เป็นการทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมหรือที่เรียกว่าการสร้างรูป (embodiment metaphor) ดังนั้นการใช้คำคำด้วยความหมายตรงที่เป็นนามธรรมเช่น ความอับมงคล หรือ ความโง่ อาจทำให้ผู้ถูกด่าไม่รู้สึกเจ็บปวดเท่าการใช้อุปลักษณ์เปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะถูกเปรียบเทียบกับสัตว์ที่คนไทยเชื่อว่าเป็นเดรัจฉาน จึงพบความหมายอุปลักษณ์ที่เปรียบเทียบกับคนที่ถูกด่ากับสัตว์ในอัตราส่วนที่มากที่สุด โดยจะเปรียบเทียบกับคนที่ถูกด่ากับสัตว์ในเรื่องความเป็นสัตว์ที่เห็นทั่วไปในภาพรวม เช่น *เหี้ย ควาย* ฯลฯ ซึ่งเป็นสัตว์ที่คนไทยคุ้นเคยและรับรู้กันในภาพรวมว่าเป็นสัตว์ที่ก่อความเดือดร้อนให้ผู้คนที่อยู่ใกล้ เข้าไปขโมยของกินตามบ้านและเป็นสัตว์ที่ชื่อและเสียงในการใช้งาน จึงมีความหมายถึงความอับมงคลกับความโง่ ไม่ทันคน ตามลำดับ

ส่วนในเรื่องความหมายตรงนั้นสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมักนำลักษณะนิสัยหรือความประพฤติที่ไม่ดี ที่รับรู้ได้จากภายนอกของผู้ถูกด่า คือสังเกตเห็นได้หรือรับรู้ได้จากการคบหาสมาคมมาใช้ด่าในอัตราสูงสุด เช่น การกระทำตัวไม่ดี (*सारเลว สันดาน*) การกระทำในเรื่องที่ไม่ใช่เรื่องของตน (*เสือก สาระเน*) เป็นต้น และอันดับถัดมาก็จะเป็นเรื่องอุปลักษณ์ที่ไม่ดีหรือผิดปกติของผู้ถูกด่าชาติกำเนิด สติปัญญา อาชีพ และสภาพจิต ทั้งนี้จะเห็นว่าเรื่องลักษณะนิสัยและอุปลักษณ์ มีอัตราส่วนกันมากถึงเกือบร้อยละ 80 เนื่องจากเป็นสิ่งที่สังเกตเห็นได้จากภายนอกและคบหากันอย่างผิวเผิน ส่วนสี่ประเภทหลังหากจะนำมาด่า อาจต้องทำความรู้จัก สนทนสนมหรือคุ้นเคยกันมากกว่าถึงขั้นรู้จักครอบครัว พ่อแม่ จึงใช้คำคำเหล่านี้ได้ เช่น *ลูกไม่มีพ่อ ลูกกะหรี* เป็นต้น

หากนำหลักฐานการศึกษาคำหยาบของไทยในอัคราภิธานศัพท์ของหมอบรัดเล พ.ศ. 2416 จำนวน 31 คำ มาพิจารณา (อ้างแล้วในหน้า 19 หัวข้อ คำคำ) ซึ่งพบว่าเป็นคำหยาบที่นำมาใช้ด่าหญิงและชาย ที่มีความหมายตรงที่เกี่ยวกับความประพฤติและพฤติกรรมของผู้ถูกด่า กล่าวคือเป็นคำคำที่เกี่ยวข้องกับ 1) การเหยียดหยามฐานะอันต่ำต้อยทางสังคม 2) ดูถูกสติปัญญา 3) ถากถางพฤติกรรม 4) ถากถางการประพฤติวางตัว และ 5) ถากถางเรื่องพฤติกรรมทางเพศ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การด่าบุคคลในเรื่องลักษณะนิสัยและความประพฤติเป็นเรื่องที่กระทำกันมาช้านาน

นานแล้วและยังคงกระทำอยู่ด้วยเหตุผลที่กล่าวไปแล้ว อย่างไรก็ตามความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนประเด็นหนึ่งก็คือ ในอดีตไม่มีคำคำที่มีความหมายเกี่ยวกับรูปลักษณะอย่างในปัจจุบัน และมีการใช้อุปลักษณณ์ในวงความหมายที่ไม่กว้าง การเปรียบในอดีตจะเปรียบกับอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย เช่น *อี้อยควย* *ผี* เช่น *อีปรต* เป็นต้น

ในแง่ของความหมายเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ พบว่าการใช้คำคำแสดงให้เห็นวัจนกรรม 2 ประเภท อย่างเด่นชัด โดยเฉพาะวัจนกรรมแสดงความรู้สึกและวัจนกรรมชี้ นำ ดังที่กล่าวแล้วว่า พื้นฐานการด่ามักเกิดจากรู้สึกโกรธ ไม่พอใจ เป็นหลัก อย่างไรก็ตามการแสดงความรู้สึกนี้มีวัจนกรรมที่แฝงอยู่หรือเจตนาอาจแตกต่างกันในรายละเอียดได้แก่ 1) เจตนาด่าเพราะโกรธที่ถูกทำร้ายร่างกาย เจ็บและอายจึงใช้คำด่าหรือตำหนิเพื่อให้รู้และปรับปรุงตัว 2) เจตนาจะดูถูกเหยียดหยาม 3) เจตนาจะเยาะเย้ย 4) เจตนาจะประชดประชัน 5) เจตนาจะแสดงความรำคาญ และ 6) เจตนาใช้คำด่าเพื่อแสดงความสนิทสนม

นอกจากนี้ การพบวัจนกรรมแสดงความสนิทสนมด้วยการใช้คำคำนี้เป็นลักษณะเด่นที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคมและวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือเดิมการใช้คำเรียกเพื่อนที่สนิทด้วยคำที่นับว่าหยาบแล้วว่า *อี/ไอ+ชื่อ* เช่น *อี/ไอตั๋ย* แต่คนรุ่นใหม่อาจเรียกคนที่สนิทมากกว่าว่า *ไอ/อีเหี้ยตั๋ย* หรือเป็นคำพูดที่ดูเป็นธรรมดาๆ ว่า "วันนี้สวยฉิบหายเลย ไปทำเหี้ยไรมาวะ" คนรุ่นใหม่ได้ยินคำพูดเหล่านี้โดยไม่รู้สึกรู้ว่า 2 คำดังกล่าวเป็นคำด่าใดๆ แต่เป็นเพียงการใช้คำด่าเพื่อแสดงความสนิทสนมเท่านั้น

อย่างไรก็ตามกระบวนการในการใช้คำคำโดยทั่วไป ชั้นแรกนั้นผู้ด่าส่วนใหญ่มักมีอาการโกรธเป็นเบื้องต้น แต่เมื่อเวลาผ่านไปการเปล่งคำคำอาจไม่ใช่การแสดงอาการโกรธเสมอไป แต่เป็นการด่าเพื่อเจตนาอื่นๆ ทั้งนี้พิจารณาจากบริบทแวดล้อม ตัวอย่างในหน้า 94 ที่แม่เจอน้ำเตนมว่า "ไอ้ลูกกระยำ ไอ้ลูกจัญไร มึงหาแต่เรื่องเดือดร้อนมาให้กูเสียแล้วไหมล่ะ... แล้วไปมุดหัวอยู่ที่ไหนมา หา....!" ข้อความนี้มีบริบทว่า เตนมหายหน้าไปหลายวันหลังจากที่มีเรื่อง พอโผล่หน้ามาให้แม่เห็น ตอนแรกแม่โกรธที่ด่าออกมาแต่ในความเป็นจริงคำถามประโยคหลังแสดงให้เห็นว่าแม่ เป็นห่วงคิดว่าเตนมโดนคนทำร้ายไปแล้ว ดังนั้นการวิเคราะห์ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในบางกรณีอาจมีความเหลื่อมซ้อนกันในเรื่องของเจตนา

ในแง่ของกลวิธีการสร้างคำคำนั้น ตามสมมติฐานการวิจัยผู้วิจัยคาดว่า มี 6 รูปแบบ ได้แก่ การใช้คำโดด การผสมคำ การใช้สำนวนไทย การใช้คำเก่าหรือคำโบราณที่เลิกใช้ไปแล้ว การใช้คำต่างประเทศ และคำที่แต่งขึ้นเอง แต่เมื่อทำการวิเคราะห์ความหมายโดยใช้หลักเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์และอรรถสัมพันธ์พบว่ากลวิธีการสร้างคำคำมี 10 รูปแบบ ได้แก่ คำประสม คำมูล

ประโยค นามวลี กริยาวลี คำซ้อน ข้อความ การเปลี่ยนเสียง การประสาน และการผสม ตามลำดับการปรากฏ ซึ่งการใช้สำนวนไทย การใช้คำเก่า และการใช้คำต่างประเทศจะปรากฏ ประปรายอยู่ใน 10 รูปแบบข้างต้นตามวากยสัมพันธ์ของคำนั้นๆ (โดยรายละเอียดการเป็นสำนวนไทย คำเก่า หรือมาจากภาษาต่างประเทศจะปรากฏในภาคผนวกแสดงความหมาย)

จากข้อมูลพบว่ากลวิธีการสร้างคำคำเป็นคำประสมจำนวนมากที่สุด โดยเฉพาะคำนาม ประสมชนิดนามล้วน ที่มีอรรถสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์ทางความหมายเป็นแบบวัตถุ-สิ่งเปรียบ จำนวนมากนั้นสอดคล้องกับการปรากฏการใช้ความหมายอุปลักษณ์เป็นจำนวนมาก กล่าวคือ

$$\text{คำนามหลัก} = \text{สิ่งที่ถูกเปรียบ} + \text{คำขยาย} = \text{แบบเปรียบ}$$

ปาก	ตระไกร	ปากตระไกร
ปาก	ดำแย	ปากดำแย
หน้า	นัยยาง	หน้านัยยาง

เหล่านี้แสดงให้เห็นว่ากลวิธีการสร้างคำคำโดยวิธีการประสมคำน่าจะเป็นวิธีการที่ง่าย และปรากฏได้มากที่สุดเนื่องจากเมื่อต้องการเปรียบเทียบสิ่งใดเป็นหลักและจะเปรียบกับสิ่งใด (แบบเปรียบ) ก็นำมาขยายต่อท้ายดังที่ปรากฏคำคำใหม่ที่เรียกว่าคำคำปัจเจกบุคคลกล่าวคือเป็น คำคำที่บุคคลโดยอยากด่าสิ่งใดก็คิดขึ้นมาได้ เช่น กะเทยควาย กะเทยอัศคาบัน ไล่ตั้งปลาวาฬ ไม้จิ้มฟัน ฯลฯ (2 คำหลังจาก <https://www.facebook.com/eiei999> หัวข้อ คำคำแรงๆกับข้อความ โดนๆ ค้นวันที่ 26 พฤษภาคม 2557) และเป็นไปได้ว่าในอนาคตจะปรากฏคำคำที่เป็นคำประสม เหล่านี้เพิ่มขึ้นต่อไปอีกมากมายและอาจกลายเป็นคำคำที่ใช้กันโดยทั่วไปก็เป็นได้

ดังเห็นได้จากข้อมูลคำคำบางคำที่มาจากกลวิธีการเปลี่ยนเสียง อันเนื่องมาจากคำเดิม ของคำคำนั้นเป็นคำต้องห้าม เช่น เหี้ย เจ็ย (Leetrakul, 1978) คนไทยส่วนใหญ่ไม่กล้าพูดออกมา ตรงๆ จึงเกิดการเปลี่ยนเสียงเมื่อต้องการกล่าวถึงสองคำนี้เป็น เหี้ย เหี้ย เจ็ย เป็นต้น แต่เมื่อสอง คำนี้ถูกใช้ไปนานๆ จึงกลายเป็นคำคำที่คนในสังคมนำมาใช้กันโดยทั่วไป

ผู้วิจัยพบคำคำ 3 คำ ได้แก่ หน่อมแน้ม ชกมก และ ชี๊ว ที่ในตอนต้นได้จัดประเภทให้ เป็นคำคำที่มีกลวิธีการสร้างคำแบบคำมูลที่มีสองพยางค์ แต่จากการสืบค้นและสอบถามเจ้าของ ภาษาพบว่า หน่อมแน้ม เป็นคำซ้อน (เพื่อเสียง) ในภาษาถิ่นเหนือที่มีความหมาย หน่อม ว่า ยังเด็ก ยังอ่อนอยู่ ไม่ถึงขนาดเอาไปใช้ประโยชน์ได้ ชกมก เป็นการออกเสียงคำในภาษาถิ่นใต้ที่หมายถึง สกปรก และ ชี๊ว เป็นคำประสมที่มาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว ชี มาจาก สี (ออกเสียงและมีความหมาย เหมือนภาษาไทยคือ จำนวน) และ ๊ว หมายถึง กระจัดกระจาย เมื่อรวมกันจึงหมายความว่า กระจัดกระจายออกไปทั้งสี่ทิศ และให้ความหมายในการด่าว่าการกระทำหรือการพูดที่ไม่ระวัง ไม่มี

เป้าหมาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 21 กันยายน 2554, คลังความรู้, เว็บไซต์) จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบว่าอาจมีข้อมูลคำด่าบางคำที่ผู้วิจัยสืบค้นไม่พบและเป็นคำต่างถิ่นต่างภาษา โดยเฉพาะคำที่เป็นคำยืมจนไม่เหลือรูปให้สืบค้น เนื่องจากใช้สืบทอดต่อกันมาเป็นระยะเวลาานาน หรืออาจมาจากภาษาบาลี สันสกฤตหรือแม้กระทั่งภาษาเขมร ที่ผู้วิจัยมิได้เจาะลึกไปในเชิงนิรุกติศาสตร์เช่นนั้น

ส่วนค่านิยมที่สะท้อนให้เห็นจากการใช้คำด่าแสดงให้เห็นว่าคนไทยให้ค่านิยมกับเรื่องของความประพฤติและการปฏิบัติตนมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับการปรากฏการใช้ความหมายตรงในเรื่องลักษณะนิสัยหรือความประพฤติที่มีจำนวนมากที่สุด หรือแม้แต่การใช้ความหมายอุปลักษณ์ก็เป็นการเปรียบเทียบลักษณะนิสัยของคนที่ถูกด่ากับสัตว์ สิ่งของ หรือ สรรพสิ่งอื่นๆ เช่นกัน ซึ่งการใช้การเปรียบเทียบในลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์ของคนไทยที่มีความผูกพันกับธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็น ทะเล (ผีทะเล) น้ำ (ข้างน้ำ) พืช (ขี้ครอก บัวได้น้ำ) เป็นต้น

นอกจากการใช้อุปลักษณ์เปรียบเทียบความประพฤติและการปฏิบัติตนของคนกับสรรพสิ่งต่างๆ จะสะท้อนให้เห็นถึงโลกแห่งธรรมชาติแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อต่างๆ ของคนไทย ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อทางไสยศาสตร์ เช่น เรื่องผีสิง (กระสือ) เรื่องโชคลาง (เหี้ย) และความเชื่อทางศาสนา เช่น เรื่องกฎแห่งกรรม (นรก สัตว์นรก) เรื่องการเวียนว่ายตายเกิด (สัมภเวสี) ส่วนค่านิยมเรื่องอื่นๆ ก็เป็นค่านิยมทั่วไปที่คนไทยให้คุณค่า และคำด่าก็จะเป็นคำด่าคนที่กระทำขัดต่อค่านิยมในสังคมที่ให้คุณค่า เช่น ค่านิยมเรื่องการเคารพผู้อาวุโส เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่ให้ความเคารพกับผู้ที่มีอายุมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นอายุคน อายุการทำงานงานที่มีประสบการณ์มากกว่า ค่านิยมเรื่องการรักพวกพ้อง ค่านิยมเรื่องการยกย่องอำนาจ ค่านิยมเรื่องการพูด เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ดังที่อภิปรายไปแล้วในเรื่องการใช้ความหมายอุปลักษณ์ของคนไทยสมัยก่อนตามหลักฐานในอักขรานุชรินทร์ของหมอบรัดเล พ.ศ. 2416 ว่าคำด่าดังที่ปรากฏในสมัยดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับเรื่องความประพฤติและปฏิบัติตนของบุคคลจำนวนมากกว่าคำด่าประเภทอื่นๆ และคำด่าสมัยนั้นจะไม่ปรากฏคำด่าที่เกี่ยวข้องกับรูปลักษณ์เลย ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสมัยนั้นไม่ให้ความสำคัญกับค่านิยมเรื่องรูปลักษณ์ภายนอกของบุคคล ซึ่งต่างจากสมัยปัจจุบันที่ให้คุณค่ากับค่านิยมเรื่องรูปลักษณ์เป็นลำดับที่สอง

จากหลักฐานดังกล่าวข้างต้นยังแสดงให้เห็นโลกทัศน์ที่สะท้อนจากการใช้คำด่าในเรื่องโลกแห่งความไม่เท่าเทียม กล่าวคือ ปรากฏคำด่าที่ใช้สำหรับเพศหญิง (คำด่าที่ขึ้นต้นด้วย "อี") ในขณะที่มีคำด่าที่ใช้กับเพศชายเพียงเล็กน้อย (เป็นคำที่ขึ้นต้นด้วย "ไอ้") เท่านั้น นั่นแสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมทางเพศที่ดูเหมือนจะปรากฏให้เห็นทุกยุคทุกสมัยจนกระทั่งปัจจุบัน อีกทั้งความหมายของคำด่าที่ใช้กับเพศหญิงเป็นคำมีความหมายในเรื่องของการประทุพผิตทางเพศ

เช่น อีซี่แฮด อีเสเพล อีทิมซัน และ อีร้อยควย เป็นต้น ในขณะที่คำดำที่ใช้กับเพศชาย เป็นคำดำที่มีความหมายในเรื่องความประพฤติและการวางตัวเท่านั้น เช่น ใ้อาก ใ้อ่อย ใ้อัจไร และ ใ้อชาติซ้า เป็นต้น เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าหากเพศชายประพฤติผิดทางเพศก็จะไม่ถูกประณาม เพราะสังคมไทยให้ความสำคัญกับเพศชาย อาจเนื่องมาจากสมัยก่อนชายไทยเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวเป็นข้างเท้าหน้า เป็นผู้นำครอบครัว แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน สังคม วัฒนธรรมและค่านิยมเปลี่ยนแปลงไปผู้หญิงหาเลี้ยงชีพด้วยตนเองได้ แต่คำดำก็ยังคงมีคำที่ด่าเฉพาะเพศหญิง (ที่ระบุในพจนานุกรมฯ) อยู่เช่นเดิม หากแต่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อยเนื่องจากมีคำหลายคำที่ผู้วิจัยพบว่าเป็นคำที่ระบุว่าจะด่าเฉพาะหญิง แต่นำมาใช้กับเพศชายได้ เช่น เจียน แรด ตอแหล และ ดอกทอง หรือปรากฏการณ์ดังกล่าวจะเป็นเพียงแค่การเปลี่ยนแปลงในเรื่องของเพศที่ 3 ที่มีผลกับคำดำเหล่านี้ ซึ่งยังเป็นข้อที่น่าสนใจในศึกษาต่อไป

ข้อจำกัดของงานวิจัย

1. งานวิจัยชิ้นนี้เก็บข้อมูลคำดำโดยมิได้พิจารณาในเรื่องสีหน้า แววตา ท่าทาง และ น้ำเสียง ซึ่งอาจมีผลต่อการวิเคราะห์ความหมายเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์
2. งานวิจัยชิ้นนี้มิได้วิเคราะห์หรือควบคุมตัวแปรที่เกี่ยวกับอาชีพ เพศ การศึกษา หรือที่เรียกว่าตัวแปรทางสังคมเหล่านี้
3. การจัดประเภทคำดำผู้วิจัยใช้แบบเปรียบเทียบเป็นตัวกำหนดการจัดประเภท เนื่องจากการศึกษาเรื่องความหมายอุปลักษณะในที่นี้เน้นที่จะหาแบบเปรียบเทียบ และแบบเปรียบเทียบส่วนใหญ่จะเป็นคำขยาย แต่มีคำดำบางคำที่พิจารณาความหมายจากคำทั้งคำ เนื่องจากไม่มีสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (อธิบายแล้ว ในบทที่ 3 เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล) ทั้งนี้เพื่อสะดวกต่อการจัดประเภททางความหมาย
4. งานวิจัยนี้ไม่ได้ทำการตรวจสอบข้อมูลจากการวิเคราะห์ความหมายหลังจากทำการวิเคราะห์และจัดประเภทคำดำแล้ว และไม่ได้ตรวจสอบข้อมูลการวิเคราะห์ด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ ในท้ายสุด ผลการวิเคราะห์เป็นการวิเคราะห์ของผู้วิจัยในฐานะที่เป็นเจ้าของภาษา ซึ่งในการแปลผลอาจมีการคลาดเคลื่อน แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยมีการอ้างอิงตามทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ในทุกเรื่อง

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเกี่ยวกับคำดำในภาษาไทยนี้มีขอบเขตในการศึกษาเฉพาะภาษาไทยมาตรฐาน ไม่นับรวมภาษาถิ่นย่อย แต่ข้อมูลที่ได้มาก็มีภาษาถิ่นย่อยเข้ามาปะปน 2 คำ โดยที่ผู้วิจัยวิเคราะห์เจอในภายหลังซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นคำที่ผู้วิจัยเองก็ใช้คำเหล่านั้นมาจนไม่ทราบที่มา ดังนั้นผู้วิจัยเห็นควรที่จะเสนอให้มีการศึกษาสืบเนื่องในเรื่องต่อไป

1. ศึกษาคำคำในภาษาถิ่นต่างๆ เปรียบเทียบกับภาษาไทยมาตรฐานทั้งในเรื่องความหมาย ไวยากรณ์และโลกทัศน์ที่น่าจะแตกต่างกันตามถิ่น
2. ศึกษาคำคำในเชิงภาษาศาสตร์สังคมกล่าวคือศึกษาเพื่อดูตัวแปรที่ต่างไปในเรื่อง เพศ วัย/อายุ การศึกษา หรือ อาชีพ ว่ามีผลต่อการใช้คำคำหรือไม่ อย่างไร
3. ศึกษาคำคำภาษาอื่นๆ โดยเฉพาะคำคำในภาษาอาเซียน โดยมุ่งเน้นหาสากลลักษณะของคำคำ และนำมาเปรียบเทียบกลุ่มทางความหมายที่ใช้และค่านิยมและโลกทัศน์ที่น่าจะแตกต่างกันอย่างมาก
4. คำคำเป็นประเภทหนึ่งของการกล่าวคำหยาบ นอกเหนือไปจากคำกระทบ คำแดกดัน และ คำสบถ ดังนั้นการศึกษาคำคำชนิดอื่น เช่น คำสบถในภาษาไทย น่าจะแสดงให้เห็นอีกมุมมองหนึ่งในการใช้ภาษาโดยเฉพาะศึกษาแนววจนปฏิบัติศาสตร์

เชิงอรรถ

1. http://en.wikipedia.org/wiki/Mandarin_Chinese_profanity ภาษาจีน
http://korea.wikia.com/wiki/Korean_Curse_words ภาษาเกาหลี
http://en.wikipedia.org/wiki/Dutch_profanity ภาษาดัช
http://en.wikipedia.org/wiki/Spanish_profanity ภาษาสเปน
2. คำว่า ความหมายพื้นฐาน มาจากหนังสือภาษาทัศนาศาสตร์ โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2537 หน้า 102 ส่วนคำว่า ความหมายโดยพยัญชนะ มาจากหนังสือ ภาษาศาสตร์วรรณา บทที่ 6 เรื่อง อรรถวิทยา หน้า 39
3. แบบจำลองทางความคิดอุดมคติหรือ idealized cognitive models (ICMS) คือแบบจำลองทางความคิดของมนุษย์ที่ควรมีในจิตหรือในจินตนาการถึงสรรพสิ่งต่างๆ ในโลกซึ่งแบบจำลองของแต่ละคนจะแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรม ประสบการณ์และระบบความคิด
4. คำหยาบที่นำมาใช้ตำหนิและขายในอักขรานุสรณ์ของหมอบรัดเล จำนวน 31 คำ (จาก เว็บไซต์ <http://gotoknow.org/blog/thaikm/154090>) มีดังนี้

อีหน้าเกือก	เป็นคำหยาบด่าประจานผู้หญิงว่า หน้าแข็งไม่มีอายอย่างหนึ่งเกือก
อีกาก	เป็นคำหยาบสำหรับตำหนิคนใจแล้วชั่วด้วย เพราะหญิงนั้นเปรียบเหมือนกากของทั้งปวง
อีโกง	เป็นคำเขาตำหนิที่พูดไม่จริงว่า อีคนโกง.
อีหน้าด้าน	เป็นคำหยาบด่าประจานหญิงว่าหญิงนั้นไม่มีอายหน้าด้านเหมือนสันตีน
อีเปรต	คำเขาตำหนิโดยโกรธ ว่าอีเปรตๆ นั้น เป็นกำเนิดต่ำช้า คนตายไปเกิดบ้าง สัตว์นรกมาเกิดเป็นเปรตบ้าง.
อีชี้ช้า	เป็นคำหยาบด่าทาสี (หญิงที่เป็นทาส)
อีหน้าสด	เป็นคำหยาบด่าประจานหญิงว่า หน้าไม่แห้ง รื่นเรงอยู่เป็นนิตย์ เช่นหญิงคนชั่ว
อีหน้าเป็น	เป็นคำด่าประจานหญิงว่าหน้าเป็นคือไม่สลด เช่นหญิงชั่วมาชู้หลายผัว หัวเราะอยู่เสมอ อีชี้เย็ด เป็นคำหยาบว่าหญิงชั่ว ที่อยากมีผัวมากๆ
อีเคอะ	เป็นคำหยาบด่าหญิงชั่วแล้วใจด้วย มีหญิงบ้าไม่มีใครรู้อะไร

อีชาติชั่ว	เป็นคำตำหนิถึงที่ไม่ดี
อีเสเพล	เป็นคำตำหนิถึงชั่วว้ออีเสเพล คือหนิงตำชาติต่ำสกุล ไม่มีผู้ใดนับถือ เป็นหนิงนั้กเลง
อีดอกกะทือ	เป็นคำหยาบตำหนิถึงเป็นคำผวนกลับเหมือนกัน
อีดอกทอง	เป็นคำหยาบตำหนิถึง เป็นคำผวนสำนวนกลับเหมือนกัน [อีดอกถอก]
อีแตกแห่ง	เป็นคำตำประจามหนิงเด็ก ๆ ว่า หนิงนั้นม่ีผิวแต่อายุสิบสองปี ยังแห่งอยู่ยังไม่ม่ีระดู
อีตอแหล	เป็น คำหยาบตำหนิโกหก
อีทมั้งขึ้น	เป็นคำหยาบตำประจามผู้หนิงว่า หนิงนั้นนอนเบื่องบนผัว ๆ นอนเบื่องล่าง เป็นตั้นนั้น
อีผีทะเล	เป็นคำตำหนิถึงโดยโกรธ ว่ามั้งเหมือนผีที่มันอยู่ที่ทะเลๆ คือคนเรือล่มจมน้ำตาย
อียักขินี	เป็นคำตำหนิถึงโดยโกรธ ว่ามั้งราวกับอียักขินี, มันร้ายกาจกินเนื้อมนุษย์-สัตว์เป็นอาหาร
อีห้าพืด	เป็นคำตำหนิถึงโดยโกรธว้ออีห้าพืด ความว้าให้ผีห้าเช่นโรคลงรากเบียดเบียน
อีมดท้าว	เป็นคำตำหนิถึงเป็นคนสำหรับผีเข้า
อีร้อยควย	ความหมายเหมือนกันกับ อีเสเพล
อีร้อยซ้อน	ความหมายเหมือนกันกับ อีเสเพล
ไอ้กาก	คือคำเขาตำชายว่า ไอ้กากๆ นั้นเปรียบเช่นกากเข้า
ไอ้เคอะ	คือคำตำชายว่าไอ้เคอะๆ นั้นคือ ปัญญาเขลา ไม่ใคร่รู้การอะไรนั้ก
ไอ้ถ่อย	คำว้าชายที่ทำการและกริยาชั่ว
ไอ้บ้า	คือคำตำชายว่า ไอ้บ้าๆ นั้น คือคนเสียจริต คือไม่มีสติ ไม่รู้จักของที่เกลียด
ไอ้ระยำ	คือคำตำชายว่า ไอ้ระยำๆ นั้น คือมันชั่วหลายอย่าง มันกินเหล้าสูบฝิ่น
อ้ายจ้งไร, เจ้าจ้งไร	อธิบายว่าคนไม่ดี คนอัปรีภัยม่ีแต่ความอ้ปมงคลนั้น
อ้ายชาติชั่ว	คือคำตำคนชายว่า อ้ายล้าชี้ชั่ว คนเป็นนายเขาตำชายทาสเช่นนั้น
อ้ายตัดหัว	เป็นคำตำคนชายเป็นทาส

5. ประมวลกฎหมายตราสามดวงเป็นประมวลกฎหมายในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้ชำระกฎหมายเก่าที่มีมาแต่โบราณ โดยให้อาลักษณ์ชุบเส้นหมึก 3 ชุด แต่ละชุดประทับตรา 3 ดวง คือตราพระราชนิพนธ์ ตราพระคชสีห์ และตราบัวแก้ว

6. ดังเช่นการศึกษาเรื่องคำสวดและคำหยาบที่ปรากฏในภาพยนตร์ต่างประเทศ บริบทที่สำคัญในการสร้างความหมายได้แก่ 1) ภาพซึ่งอาจประกอบไปด้วย ฉาก สถานที่ ตัวละคร ฯลฯ 2) เสียงที่ปรากฏอยู่ในฉากนั้นๆ เสียงสนทนาของตัวละคร และเสียงที่ไม่ได้เกิดขึ้นในฉาก เช่น เสียงดนตรีและเสียงการบรรยาย 3) สังคมและวัฒนธรรม

7. คำหยาบ มี 4 ระดับ ได้แก่ คำหยาบระดับต้น เป็นคำที่พูดกันทั่วไป บางครั้งไม่เหมาะสมในการสื่อสารอย่างเป็นทางการ ในขณะที่สังคมบางกลุ่มใช้กันปกติ เช่น คำว่า หมา ควาย ตีน เป็นต้น คำหยาบระดับกลาง มักใช้กับคนที่สนิท พบได้ในภาพยนตร์บางเรื่อง ไม่เหมาะสมกับการสื่อสารอย่างเป็นทางการ เช่น คำว่า กู มึง ไข่ อี ชั่ว ระบาย สัตว์ เหว เป็นต้น คำหยาบระดับสูง เป็นคำที่ไม่นิยมใช้กันโดยทั่วไป และมักถูกห้ามใช้ในสังคม พบมากเมื่อผู้ใช้มีอารมณ์ที่รุนแรง เช่น เหี้ย อ้วก วะ เพศชาย/หญิง และ คำหยาบระดับป่วนแต่ง เป็นคำที่ใช้ในการพิมพ์มากกว่าการพูด ใช้ในหมู่เพื่อนฝูง เช่น กู มึง เหี้ย ควาย เป็นต้น

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์

บรรณานุกรม

- กฤษดาพรรณ หงส์ลดารมภ์ และธีรบุษ โขศสุวรรณิช. (2551). *วจนปฏิบัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัณทิมา รักษ์วงษ์วาน. (2550). การศึกษาคำเรียกสัมผัสและคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับสัมผัสในภาษาไทยตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- กীরติ ศรีวิเชียร. (2523). คำนิยมในสังคมไทย. สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2557, จาก https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=211527798976316&id=198621526933610
- กุลชาติ ศรีโพธิ์. (2548). การสื่อสารผ่านการแปลคำสวดและคำหยาบในภาพยนตร์ต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ นศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- แก้วแก้ว (นามแฝง). (2549). *หนุ่มทิพย์*. กรุงเทพฯ: ทรีบีส์.
- แก้วใจ จันทร์เจริญ. (2533). *คำร่ำในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- คำหยาบ. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม 2553, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/%E%B884%E0%B8%B3%E0%B8%AB%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%9A>
- จารุวรรณ พุ่มพฤกษ์. (2538). คำต้องห้ามในร้อยกรองของอังคาร กัลยาณพงศ์. *ศาสตร์แห่งภาษา*, 7(9), 1-24.
- จิตติมา จารยะพันธ์. (2539). อุปลักษณะสงครามในข่าวกีฬาในหนังสือพิมพ์ไทย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2548). อุปลักษณะตามแนวคิดของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน. *วารสารศิลปศาสตร์*, 5(1), 1-17.
- ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2550). *อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในนาฏยภาษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- ชาติ กอบจิตติ. (2543) *พันธุ์หมาบ้า*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- ชুমสาย สุวรรณชมพู. (2548). ความรู้เกี่ยวกับโวหารและภาพพจน์. ใน *จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิมสำราญ (บรรณาธิการ). ภาษากับการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: พี.เพรส.
- ณรงค์ เสงี่ยมประชา. (2539). *พื้นฐานวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- ดาภิภา (นามแฝง). (2553). เมียรายวัน. ปทุมธานี: ลีลา.
- เต็มศักดิ์ คทวณิช. (2550). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ทมยันตี. (2545). แม่ดอกสวะ. กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- ทมยันตี. (2551). ประกาศิตเงินตรา. กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- ทรงธรรม อินทจักร. (2550). แนวคิดพื้นฐานด้านวจนปฏิบัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทิพย์วรรณ กิตติพร. (2547). จิตวิทยาทั่วไป เล่ม 2. พิษณุโลก: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2551). การปฏิบัติศาสตร์ของไซซัวร์ เส้นทางสู่โพสต์โมเดิร์นนิสม์. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- น้องนุช มณีอินทร์. (2543). การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- น้ำเพชร จันเลิศ และสุภาพร พลายนเล็ก. (2551). การศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในวรรณกรรมนิราศ. กรุงเทพฯ: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2544). ความเสมอภาค ใน สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ: องค์การคำคุณสภา.
- ประกาศรี สีหอำไพ. (2550). วัฒนธรรมทางภาษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี กุลละวณิชย์. (2527). ว่าด้วยคำว่า ตาย. ศาสตร์แห่งภาษา. 4(8), 36 – 41.
- ปานทิพย์ มหาไตรภพ. (2545). นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ปิ่น มุกข์นิต. (2541). พุทธวิถีครองใจคน. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์.
- เปรมกมล สถิตเดชกฤษ. (2551). การศึกษากระบวนการทางความหมายของอุปลักษณะจากอินเทอร์เน็ตในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พนมเทียน. (2546). เด็กเสเพล. กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

- พรลัดดา เมฆบัณชूरย์. (2547). การศึกษาคำเรียกรสและทัศนคติเกี่ยวกับรสในภาษาจีน แต่จิวตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พิจิตรา พาณิษฐ์กุล. (2547). การศึกษาชื่อและระบบการทอชิ้นมัดหมี่ดั้งเดิมของคนไทย พวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พิณทิพย์ ทวยเจริญ. (2547). ภาพรวมของการศึกษาสาส์นศาสตร์และภาษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพ็ญแข วัจนสุนทร. (2523). คำนิยมในสำนวนไทย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว. (2518). ลักษณะสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ภูเบศ วิโรทัย. (2529). รายงานการวิจัยข้อห้ามข้อนิยมของชาวเขาเผ่าถิ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย.
- มนสิการ เสงสุวรรณ. (2550). คำเรียกประเภทพืชของคนไทยในชุมชนวัดสวนแก้ว ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี: การศึกษาแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มีรินดำ บูรรุ่งโรจน์. (2548). อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ยศกร สิทธิศักดิ์ไพบุลย์, จรัลวิไล จรุงโรจน์ และวิภากร วงศ์ไทย. (2553). การศึกษาชื่อลายผ้าแพรวาในภาษาผู้ไทยตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับบัณฑิตศึกษา. 10(1), 126-133.
- รัตนา จันท์เทาว์. (2522). อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ผู้หญิงและผู้ชายในสุภาษิตลาว. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2553). พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์(ภาษาศาสตร์ประยุกต์): ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 7 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

- รุ่งภัทร เริงพิทยา. (2549). มุมมองทางภาษาศาสตร์ของคำว่า ฝัน. วารสารอักษรศาสตร์ ฉบับนิทาน ดำเนินงาน จินตนาการ ความจริง. 35(2), 288-309.
- เรืองเดช ปันเชื้อนขัติย์. (2541). ภาษาศาสตร์ภาษาไทย. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ว.วินิจฉัยกุล. (นามแฝง). (2537). กะไหล่ทอง. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.
- วรรณนา ชินวิทย์. (2546). ความหมายเปรียบเทียบ "หน้า" เปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาญี่ปุ่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วรรณนา เพ็ชรกิจ. (2552). การศึกษาอุปลักษณะเกี่ยวกับโรคมะเร็งในภาษาไทย ตามแนวปรัชญาศาสตร์และวัฒนธรรมจิตวิทยา. วิทยานิพนธ์ อ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วรารณณ์ ดิระ. (2545). คำเรียกญาติของชาวไทยมุสลิมที่มีเชื้อสายต่างกันใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วาทิต พุ่มอยู่. (2548). การศึกษาคำเรียกขานและมโนทัศน์เรื่องข้าวในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วิจารณ์ พานิช. (16 ธันวาคม 2550). ผรุสวาท. สืบค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม 2553, จาก <http://gotoknow.org/blog/thaikm/154090>
- วิภัษรินทร์ ประพันธ์ศิริ. (2535). คำเรียกญาติในภาษาคำเมือง การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วิภา กงกะนันท์. (2537). วัฒนธรรมทางภาษา. ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ จากความคิดสู่ความอ่านผ่านภาษา (21-23 พฤศจิกายน 2537). กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- วิมล ไทรนิ่มนวล. (2543). ดวงเดือนในห้วงน้ำ. กรุงเทพฯ: สยามประเทศ.
- วิมลสวรรค์ ไสลงวงษ์. (2541). คำหยาบ: คำที่ให้โทษทั้งแก่ผู้ส่งและผู้รับ. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2552, จาก <http://www.human.cmu.ac.th/~thai/sompong/thailang/badword.htm>
- วิสุทธิ โทธิแท้. (2551). แนวคิดพื้นฐานของประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

- ศุภชัย ต๊ะวิชัย. (2549). อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์แสดงอารมณ์โกรธในภาษาไทย.
วิทยานิพนธ์ อ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ศุภมาส เอ่งฉ้วน. (2537). คำเรียกญาติภาษาจีนฮกเกี้ยนในภาคใต้ของประเทศไทยและ
เกาะปีนัง. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศุภลักษณ์ เขียมสำอางค์, เกื้อกมล พฤกษ์ประมุข และโสภิต พิทักษ์. ภาษาไทย: หลักการใช้
ภาษา ม.4. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ส. พลายน้อย. (นามแฝง). (2555). ตำนานผีไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ
สนิท สัมครการ. (2538). ระบบครอบครัวและเครือญาติของไทย. กรุงเทพฯ:
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักพจนานุกรม. (2547). พจนานุกรมฉบับมติชน. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สินีนาง วังมนสุข. (2548). อุปลักษณะแสดงอารมณ์รักในเพลงไทยสากลสำหรับวัยรุ่นไทย.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สิริวิมล ศุภคร. (2550). การศึกษาคำเรียกเสียงและคำแสดงทัศนคติเกี่ยวกับเสียงใน
ภาษาไทยตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์ อ.ม.,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุกัญญา รุ่งแจ้ง. (2548). อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของการใช้คำว่า “ใจ” ในภาษาไทย.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุพัตรา จิรันทนาภรณ์ และอัญชลี สิงห์น้อย. (2552). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่อง
คำเรียกรสของกลุ่มชาติพันธุ์ไทในเขตภาคเหนือตอนล่าง: กรณีศึกษา
ในแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์. พิษณุโลก: ภาควิชาภาษาและคติชนวิทยา
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- สุพัตรา สุภาพ. (2534). สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพัตรา สุภาพ. (2540). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภาณี ปิยพสุนทร. (2550). สำนวนภาษาพื้นบ้านแต่จิว. กรุงเทพฯ: ทฤษฎี
- สุรียา รัตนกุล. (2544). อรรถศาสตร์เบื้องต้น. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม
เพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล
- โสภา ชูพิกุลชัย. (2528). ความรู้เบื้องต้นทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุตรไพศาล
- แฮยม ไหมล่า. (2533). คำหยาบ: ที่มาและบทบาทของคำหยาบในภาษาไทยกลาง.
กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.

- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2529). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรม. ศาสตร์แห่งภาษา, 6, 40-51.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์: วิธีการเข้าถึงระบบปริชานของมนุษย์ในการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยาครั้งที่ 2 เรื่องชาติและชาติพันธุ์ – วิถีชีวิตและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในโลกปัจจุบัน
ณ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (27 มีนาคม 2546). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อุยทธ์ (นามแฝง). (2553). ขอรักคืนใจ. กรุงเทพฯ: อินเลิฟพับลิชชิ่ง.
- อัญชลี สิงห์น้อย. (2548). คำนามประสม: ศาสตร์และศิลป์ในการสร้างคำไทย.
พิษณุโลก: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อัญชลี สิงห์น้อย. (2549). เอกสารคำสอน ภาษาและวัฒนธรรม. พิษณุโลก:
ภาควิชาภาษาและคติชนวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อัญญาณี (นามแฝง). (2556). รักอันเพลิงริษยา. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- อุดม วโรตม์ลึกขัตติ์. (2545). ภาษาศาสตร์เหมาะสมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ต้นธรรม.
- อุทุมพร มีเจริญ. (2542). การศึกษาความหมายเปรียบเทียบของคำศัพท์อวัยวะร่างกายในภาษาไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุษา พงศ์ชัยวิบูลย์. (2544). การศึกษาอุปลักษณะเรื่องการเมืองในภาษาไทยตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อรุณี ดันศิริ. (2549). วัฒนธรรมถิ่น วัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- Allan, Keith and Kate Burridge. (1991). Euphemism and Dysphemism: Language Used as Shield and Weapon. New York: Oxford University Press.
- Allan, Keith and Kate Burridge. (2006). Forbidden Words: Taboo and the censoring of language. New York: Cambridge University Press.
- Battistella, Edwin L. (2005). Bad Language: Are some words better than others?. New York: Oxford University Press.
- Croft, William and D.Allan Cruse. (2004). Cognitive Linguistics. Cambridge: Cambridge University.
- Evans, Vyvyan and Melanie Green. (2006). Cognitive Linguistics: An Introduction. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Goleman, Daniel. (1995). Emotional Intelligence. New York: Bantam Book.

- Kövecses, Zoltán. (2002). *Metaphor: A practical introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Kövecses, Zoltán. (2005). *Metaphor in Culture: Universality and Variation*. New York: Cambridge University Press.
- Kvalheim, Dale. (2000). *Conceptual metaphors of time in Thai and English*. Master Thesis M.A., Chulalongkorn university, Bangkok.
- Lakoff, George. (1987). *Women, Fire, and Dangerous Things*. Chicago: The University of Chicago.
- Lakoff, G and Mark Johnson. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.
- Leech, Geoffrey. (1983). *Principles of Pragmatics*. London: Longman.
- Leetrakul, Dhirajit. (1978). *Linguistic Taboo in Thai*. Master thesis, M.A.. Mahidol University, Bangkok.
- Levinson, Stephen C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mey, Jacob.L. (2001). *Pragmatics: An Introduction*. Oxford: Blackwell.
- Plag, Ingo. (2002). *Word-formation in English*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Prasithratsint, Amara. (2001). *A Componential Analysis of Kinship Terms in Thai*. In M.R.Kalaya Tingsabadh and Arthur Abramson (Eds.) *Essay in Tai Linguistics*. (pp.261-275). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Ricanati, Franxois. (2006). *Pragmatics and Semantics*. In Laurence R.Horn and Gregory Ward (Eds.), *The Handbook of Pragmatics* (pp.442-462). United States: Blackwell.
- Rosch, Eleanor, (1978). *Principles of categorization*. In Rosch, E. and Lloyd, B.B. (Eds.), *Cognition and categorization* (pp. 27–48). Berkeley: University of California Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, (Hillsdale).
- Searle, John. (1979). *Expression and meaning: Studies in the theory of speech acts*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Singnoi, Unchalee. (2006). *Eating terms: What the category reveals about the Thai Mind*. *Journal of Humanities*, 1(8), 82-109.

Sturtevant, William. (1964). *American Anthropologist*, New series, 66, 99-131.

Ulmann, Stephen. (1962). *Semantics: An Introduction to the Science of Meaning*.

Oxford: Blackwell.

Ungerer, Friedrich and Hans-Jorg Schmid. (1999). *An Introduction to Cognitive*

Linguistics. London: Longman.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยรัตนนคร

กระชู้	ชื่อเรตชนิด มี 2 นอ ขนาดกว่าเรตชนิดอื่น เป็นเรตขนาดเล็กที่สุด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 29)
กระแตะ	ดัดจริต ทำในสิ่งที่ไม่น่าทำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 35)
กระสัน	อยากมาก มีใจจดจ่ออยู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 57)
กระสือ	ผีชนิดหนึ่งที่ถือว่าเข้าสิงในตัวผู้หญิง ชอบกินของโสโครก, คู่กับกระหัง ซึ่ง เข้าสิงในตัวผู้ชาย; ในทางวิทยาศาสตร์ คือ แก๊สมีเทน ที่เกิดจากการเน่าเปื่อย มูลของสารอินทรีย์แล้วติดไฟในอากาศ เป็นแสงวอบแวบในที่มืด; โคมชนิด หนึ่ง มีที่เปิดปิดไฟ มีแว่นฉายแสงไปได้ไกล, โคมดาววู้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 58)
กวนดิน	ชวนให้เกิดความรำคาญ ชวนให้ทำร้าย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 82; อยู่ในกวน 2)
กะเทย	คนที่มีจิตใจและกิริยาอาการตรงข้ามกับเพศของตน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 93)
กะเทยควาย	กะเทย + ควาย
กะเทยท้องนา	กะเทย + ท้องนา
กะเทยภูธร	กะเทย + ภูธร
กะเทยรถถัง	กะเทย + รถถัง
กะเทยอัศวิน	กะเทย + อัศวิน (ชื่อคุณในหนังสือเรื่อง Harry Potter)
กะหรี	กร่อนมาจากคำว่า ช็อกการี เพี้ยนมาจากภาษาฮินดี chokri ว่าเด็กผู้หญิง เป็นภาษาปากหมายถึง โสเภณี พ้องความหมาย หญิงงามเมือง หญิงหากิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 101)
กักขฬะ	หยาบคายมาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 หน้า 101)
กาคาบพริก	ลักษณะที่คนผิวดำแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสีแดง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 108)
กาในฝูงหงส์	เป็นคำพูดโดยเหยียดหยามว่าเป็นคนชั้นต่ำที่อยู่ในกลุ่มชนชั้นสูง (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 3)
กาลิ	ชั่วร้าย เสนียดจัญไร หรือชื่อปางหนึ่งของพระอุมา เรียกว่าเจ้าแม่กาลิ (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 3)

กึ่งกำได้ทอง	อวดผยองจนเกินตัวและลืมนฐานะเดิมของตนเอง ได้ดีแล้วลืมตัว (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 3)
กาก	สิ่งที่เหลือเมื่อคั้นหรือคัดเอาส่วนดีออกแล้ว เช่นกากมะพร้าว; หยากเยื่อ; เดนเลือก (ใช้เป็นคำด่า) เช่น กากมนุษย์ คนกาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 109)
กากตด	กาก + ตด
ก๊วย	คนเลว คนโง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 134) ภาษาจีนแต่จิวหมายถึง พวกกเหวราก อัมธพาล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 137)
แก่	มีอายุมาก อยู่ในวัยชรา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 148)
แก้วหน้าม้า	ชื่อตัวละครในนิทานไทย
ไก่อ่อน	ผู้มีประสบการณ์น้อย ยังไม่รู้ทันเล่ห์เหลี่ยมของคน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 158)
ขยะ	หยากเยื่อ, มูลฝอย, ใช้ว่า กระหะยะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 166)
ขยะเปียก	ขยะ + เปียก
ขยะสังคม	ขยะ + สังคม
ขอทาน	ขอเงินหรือสิ่งของเลี้ยงชีวิต, หากินทางขอสิ่งที่ผู้อื่นให้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 171)
ชีโกง	(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1148) บ้างใช้ว่า ชีฉ้อ
ชีซ่า	ทาส ไพร่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 190)
ชีครอก	ลูกของชีซ่า ลูกของทาส (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 190)
ชีคูก	เคยต้องโทษจำคุกมาแล้ว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 190)
ชีตีด	ตระหนี่ ชีเหนียว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 190)
ชีตีดพัน	ชี + ตีด + พัน
ชีเรื้อน	ไม่มีคุณค่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 190)
ชีรื้อ	ไม่สวย ไม่งาม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 190)
ชีหมา	ก๊อนชีหมา, หัวชีหมา หรือไม่มีคุณค่า, ไร้สาระ, เช่น เรื่องชีหมา ของชีหมา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 190)
ชีเหร่	ไม่สวย ไม่งาม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 191)
ชีเหนียว	ตระหนี่, ชีตีด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 191)

ขี้ยา	คนติดฝิ่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 191)
เขี้ยวลากดิน	มีเล่ห์เหลี่ยมมาก, มีประสบการณ์มาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 204)
ควาย	อวัยวะสืบพันธุ์ของชายหรือสัตว์เพศผู้บางชนิด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 230)
ควาย	ชื่อสัตว์เคี้ยวเอื้องชนิดหนึ่ง เป็นสัตว์กีบคู่ รูปร่างใหญ่ สีดำหรือเทา ที่ได้คางและหน้าอกมีขนขาวเป็นรูปร่าง (ปาก.) คนโง่ คนเซ่อ หรือคนตัวใหญ่ แต่ไม่ฉลาด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 233)
ค่อม	เตี้ยผิดปกติและหลังงอ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 236)
คางคก	ชื่อสัตว์สี่เท้าสะเทินน้ำสะเทินบก รูปร่างคล้ายกบ ผิวหนังเป็นตุ่มรูขี้เหล็กที่โดยการย่างเดินและกระโดดเหยงๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 243)
คิงคอง	ชื่อสัตว์ชนิดหนึ่งตัวใหญ่คล้ายลิง
เคว็ย	มาจาก ควาย + เหี้ย
แคววัด	มาจาก ควาย + แรด
โคตร (พ่อ, แม่)	วงศ์สกุล เผ่าพันธุ์ บางที่ใช้เป็นคำด่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 269)
โคตรพ่อโคตรแม่	คำด่าว่าพาดพิงให้เสียหายถึงต้นตระกูลของพ่อแม่ (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 9)
โคตรเหง้าศักราช	ใช้เป็นคำด่าว่าบรรพบุรุษชั้นลึกๆจนยากแก่การเรียกขาน (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 9)
ซ่องปากแตก	ปากโป้ง, เก็บความลับไม่อยู่, ขอบนำความลับของผู้อื่นไปโพยทะเลา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 หน้า, 272)
งก	แสดงอาการอยากได้จนเกินควร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 279) โลก ขี้โลก ก็ว่า
งี่เง่า	โง่มาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 หน้า 279, ปาก)
งูเห่า	ชื่องูพิษที่ขนาดยาว ที่สามารถยกตัวท่อนหัวตั้งขึ้นและแผ่แม่เบี้ยได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1309 ดูที่ เห่า)
งูพิษ	งู + พิษ
โง่	ไม่ฉลาด ไม่รู้ บางที่ใช้ โง่เง่า งี่เง่า โง่มาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 283)
โง่ดักดาน	โง่+คงสภาพอย่างนั้นเป็นเวลานาน
โง่เง่าแต่ดูน	โง่ที่สุด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 , หน้า 283)

โง่ซ้ำซาก พิจารณ์ซ้ำซ้อน

เจียน	อยากจัด กระจายจัด (โดยมากใช้กับยาเสพติดและกามคุณ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 283)
จมไม่ลง	เคยทำตัวใหญ่มาแล้วทำให้เล็กลงไม่ได้ (มักใช้แก่คนที่เคยมั่งมีหรือรุ่งเรือง มาก่อน เมื่อ ยากจนหรือตกอับลงก็ยังคงทำตัวเหมือนเดิม) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 288)
จนแล้วไม่เจียม	ไม่ประมาณฐานะตน (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 13)
จรจัด	ร่อนเร่และไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 289)
จองหอง	เย่อหยิ่ง ทะนงตน ถือดี อวดดี(ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 293)
จองหองพองชน	เย่อหยิ่งแสดงอาการลบหลู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 293)
จัญไร	เลวทราม เป็นเสียด ไม่เป็นมงคล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 298)
จัญอับ	มาจาก จัญไร+อับปรีย์
จิ้มจรวด	จิ้ม + จรวด
จิ้มเหล็ก	จิ้ม + เหล็ก
จิตทราม	จิต + ทราม
จิ้งจอกสังคม	ผู้ชายเจ้าเล่ห์ที่มักหลอกลวงผู้หญิง (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 14)
แจ็ก	คำเรียกคนจีน (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547 หน้า 15)
โจรห้าร้อย	ผู้ร้าย นักปล้น (มักใช้ในเชิงเน้นว่าเป็นพวกชั่วร้าย (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 15)
ใจหมา	ไม่เดือดร้อนในความทุกข์ของคนอื่น (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547 หน้า 15)
ฉิบหาย	สูญเสีย เสียหมด ปนเปื้อ ใช้เป็นคำสบถ คำด่า หรือคำแช่ง
เจ็ม	ครี เป็น ไม่ทันสมัย (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 17)
แจะเบะ	มีกริยาเชิงซ้ำ เจื้อยซาอยู่นานๆ (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 17)
แจะมะแหละ	เจื้อยซา (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 17)
ชบาแก้ว	ชื่อตัวละครที่เป็นข้างตัวเมียในเรื่อง ก้านกล้วย
ชะนี	ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม แขนยาวมาก ไม่มีหาง ขนยาวนุ่ม เดินตัวตั้งตรงได้ ห้อยโหนอยู่ตามต้นไม้สูงๆ ร้องเสียงดัง เสียงร้องแสดงถึงอาณาเขตของแต่ละคู่ แต่ละชนิดมีเสียงร้องไม่เหมือนกัน กินผลไม้และใบไม้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 351)
ชาติ(ชั่ว, หมา)	กำเนิด เผ่าพันธุ์ เทือกเถา (เลว, เปรียบกับหมา)

ชั่ว	เลว ทราม ร้าย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 356)
ชั่วช้า	เลวทราม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 356)
ข้างน้ำ	สัตว์ในนินาย มีรูปร่างเหมือนข้าง มีวงและงาคคล้ายข้าง หางเป็นปลา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 358)
ข้างเข็ด	ข้าง+เข็ด
ชิงหมาเกิด	เป็นคำคำหมายถึง เกิดมาเลว นำรังเกียจ (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 19)
เซย	ไม่ทันสมัย, เป็น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 369)
เซี่ย	เป็นคำที่ออกเสียงเสียงการออกเสียงคำคำว่า เขี่ย
เชื้อโรค	สิ่งมีชีวิตเมื่อเข้าสู่ร่างกายมนุษย์หรือสัตว์แล้วทำให้เกิดโรคได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 372)
ชกมก	เป็น เต๋อตำ สกปรก (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 20) เป็นเสียงภาษาถิ่นใต้ที่ออกเสียงคำว่า สกปรก (สอบถามจากผู้ใช้ภาษา)
ชังกะบ้วย	แย เลว ไร้คุณภาพ เสงชวย (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 20)
ชี้ชี้	ชู้ย ส่งเดช มั่งง่าย สะเพร่า (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 21) เป็นคำยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว เป็นคำประสมมาจากคำว่า / sɿ / แปลว่าจำนวนสี่ และ / sən / แปลว่ากระจัดกระจาย ดังนั้น คำนี้จึงมีความหมายว่ากระจ่ายออกไปทั้งสี่ทิศ ไม่เจาะจง ไม่ระมัดระวัง ไม่มีเป้าหมายในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง จึงใช้เปรียบเทียบพูดหรือทำในสิ่งที่ไม่ยั้งคิด ไม่พิจารณาตรวจสอบให้ถูกต้องก่อนทำ ไม่รับผิดชอบกับคำพูดหรือการกระทำของตน (สุภาณี ปิยพสุนทรา, 2550, หน้า 103)
ชื้อบื้อ	ชื้อจนเช่อ (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 21)
เช่อ	ไม่รอบคอบ เซลาเพราะไม่เคยเห็นมาก่อน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 384)
เช่อซ่า	เช่อมาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 384)
เผ่าหัวงู	คนแก่หรือคนมีอายุมากที่มีเล่ห์เหลี่ยมหรือกลอุบายหลอกเด็กผู้หญิงในทางกามารมณ, คนแก่เจ้าเล่ห์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 393)
เผ่าทารก	คนแก่ที่ทำตัวเป็นเด็ก (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 26)

เผ่าสารพัดพิษ	ชายแก่ที่เต็มไปด้วยความรู้และเหลี่ยมคม (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 26)
(อี) ดอก	เป็นคำด่าว่าหญิงสำส่อน (ร3.1353)
ดอกทอง	เป็นคำด่าว่าหญิงใจง่ายในทางประเวณี (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 27)
ตั้ง(หัก)	สั่งจมูก(หัก) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 400)
ตั้งสโลป	(ภาษาอังกฤษ slope หมายถึง เบน ราบ) สั่งจมูกเบน ราบ
ตัดจรีต	แสวงทำกิริยาหรือวาทะให้เกินควร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 401)
ดำ	สีอย่างสีมินหม้อ (มินหม้อคือเขม่าดำดินที่ติดหม้อ) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 405)
ดำดับเปิด	ดำ + ดับเปิด
เดรัจฉาน	สัตว์เว้นจากมนุษย์ เช่น หมู หมา วัว ควาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 414)
เดน	ของเหลือที่ไม่ต้องการแล้ว เช่น คนกินเดน, โดยปริยายหมายถึงสิ่งที่เหลือเลือกแล้ว ทิ้งแล้ว ไม่ต้องการแล้ว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 414)
เดนนรก	เดน + นรก
เด็กข้างถนน	เด็ก + ข้างถนน
เด็กเลี้ยงแกะ	คนที่โกหกจนเชื่อถือไม่ได้ (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547 หน้า 27, ล่า.)
ไดโนเสาร์	ชื่อสัตว์เลื้อยคลานยุคก่อนประวัติศาสตร์พวกหนึ่ง รูปร่างคล้ายกิ้งก่ายักษ์ แต่มีขนาดใหญ่กว่ามาก มีหลายชนิด บางชนิดกินพืช บางชนิดกินเนื้อสัตว์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 419)
ตอแหล	เป็นคำด่าคนที่พูดเท็จ มักใช้กับผู้หญิง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 437) ตอแหล เพี้ยนมาจากคำว่า "ตอแหล" ซึ่งเป็นกรอร้องเพลงแหล่ เพลงเข้าทำนองภาษาถิ่นได้ เข้าใจว่า คล้ายกับคำว่า โทก หลอกหลวง แต่ความหมายทางประวัติศาสตร์ ตอแหลมิใช่คำหยาบ และไม่ได้แปลว่าโกหก แต่เป็นกระบวนการสร้างเรื่อง พูดความจริง ผสมความเท็จ ทำให้ผู้อื่นจับผิดได้ยากแต่ก็คล้ายกับโกหก (จาก http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=1411275d98c713ce)

ต่ำ	มีระดับด้อยกว่าหรือน้อยกว่าปกติ ต่ำช้า หมายถึง เลวทราม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 462)
เตี้ย	มีรูปร่างต่ำกว่าปกติ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 477)
ดิงต๋อง	บ้า ๆ บอ ๆ ไม่เต็มบาท (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 31) สำเนียงแต้จิ๋ว /dīng-dōng/ ดิง-ต๋อง= บ้า ๆ บ๊อง ๆ เพี้ยน ๆ (สุภาณี ปิยพสุนทรา, 2550 หน้า 75) และนำมาใช้หมายถึง คนที่ทำ อะไรห้าม ๆ แปลก ๆ ทำอะไรไม่เต็มเต็ง เซอะ ๆ ชะ ๆ ไม่อยู่กับร่องกับรอย คล้ายคนสติไม่ดี เพี้ยน ๆ ไม่เหมือนคนทั่วไป
เต่าล้านปี	เต่า + ล้านปี
ตะไคร่น้ำ	ตะไคร้ + น้ำ
ตุ่มสามโคก	ตุ่ม + สามโคก
ตืด	ผู้ชายที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 32)
ทราม	เลว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 504)
ทะเล้ง	แสดงกิริยาวาจาอันไม่สมควรในเรื่องที่ไม่ใช่ธุระของตัวเอง หรือในเวลาที่เขาไม่ ต้องการ แสดงกิริยาวาจาอาจเอื้อม ไม่รู้สูงที่ต่ำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 , หน้า 516)
ทุเรศ	คำพูดที่แสดงความรู้สึกเมื่อประสบกับสิ่งที่ชัद्धู ชัद्धตาหรือน่าสมเพช (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 536)
นกสองหัว	คนที่ทำตัวฝักใฝ่เข้าด้วยทั้ง 2 ฝ่าย ที่ไม่เป็นมิตรกันโดยหวังผลประโยชน์ เพื่อตน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 559)
นกเอี้ยงมาเกาะมิ่งหรือ นกเอี้ยง + มาเกาะ + มิ่ง + หรือ	
นมครึ่งเต้า	นม + ครึ่ง + เต้า
นรก	แดนหรือภูมิที่เชื่อกันว่าผู้ทำบาปจะต้องไปเกิดและถูกลงโทษ, โดยปริยายหมายถึง ความทุกข์ทรมาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 563)
นิสัย(เสียว)	ความประพฤติที่เคยชิน (ไม่ดี) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 593)
เนรคุณ	อกตัญญู ไม่รู้คุณ ไม่สำนึกถึงบุญคุณ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 595)

เนื้องอก	เนื้อเยื่อที่เจริญเติบโตตามปกติ อาจเป็นเนื้อร้าย หรือมะเร็ง หรือเป็นผลมาจากสาเหตุอื่น เช่น เชื้อโรค (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 597)
บอด	มืด ไม่เห็น ไม่มีแวว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 หน้า 612)
บักโกรก	ชูปนมเพราะหักไหมเกินกำลังเกินไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 613)
บัดชบ	สิ้นดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 หน้า 616)
บัวได้น้ำ	คนที่มีสติปัญญาที่บ่ ไม่มีโอกาสบรรลุธรรมได้ โดยปริยายหมายถึง คนโง่ (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 43, สำ.)
บ้า	เสียสติ วิกลจริต หลงใหลมัวเมาในสิ่งนั้นๆจนเกินขีดปกติ เช่น บ้ากาม บ้าผู้ชาย บ้าตัดหา บ้าอำนาจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 619)
บ้านนอก	เขตแดนที่พ้นจากเมืองหลวงออกไป, เขตที่อยู่นอกตัวเมือง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 623)
ใบ้	ไม่สามารถพูดเป็นถ้อยคำที่คนทั่วไปเข้าใจได้ นิ่งไม่พูด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 644)
ประสาท	จิตใจ ความรู้สึก (ดูที่ โรคประสาท หน้า979 หมายถึงโรคทางจิตใจที่มีความกังวลเป็นอาการสำคัญ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 666)
ประสาทแตก	ประสาท + แตก
ปลวก	ชื่อแมลง รูปร่างคล้ายมด แต่ส่วนท้องกับอกมีขนาดไล่เลี่ยกัน หนวดมีลักษณะเป็นปล้องกลวงคล้ายลูกบิด ไม่หักงอเป็นข้อคอกเหมือนมด ส่วนใหญ่ตัวสีขาวหรือครีม ไม่ชอบแสง อยู่เป็นกลุ่มใหญ่ บนพื้นหรือใต้ดิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 675)
ปลาช่อนชนเขื่อน	ปลาช่อน + ชน + เขื่อน
ปอดแหก	ปอด + แหก
ปอบ	ผีชนิดหนึ่งเชื่อกันว่า สิงอยู่ในตัวคน กินตับไตไส้พุงจนหมด แล้วออกไป คนนั้นก็ตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 683)
ปัญญาอ่อน	ภาวะที่มีระดับสติปัญญาด้อยหรือต่ำกว่าปกติ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 687)
ปัญญานิ่ม	ปัญญา + นิ่ม
ปัญญาแค่หางอึ่ง	มีความรู้น้อย โง่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 687)
ปากกระโถน	ปาก + กระโถน

ปากคัน ปากดำแยะ ปากบอน	อาการที่ปากอยู่ไม่สุข ชอบพูด ชอบฟัง (ร.691)
ปากจัด	ชอบพูดจาหรือโต้เถียงด้วยถ้อยคำแข็งกร้าวไม่สุภาพ, ด่าเก่ง, ชอบพูดจาหยาบค้าย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 692)
ปากตระไกร	ปากจัด ชอบพูดจาเหน็บแนม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542)
ปากตลาด	ปากจัด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 692)
ปากปลาร้า	ชอบพูดคำหยาบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 692)
ปากปีจอ	ความหมายเหมือน ปากหมา
ปากเปราะ	พูดจาว่าคนง่าย ๆ ใช้กับสุนัขหมายถึงเห่าเก่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 692)
ปากโป้ง	ชอบพูดเปิดเผยในสิ่งที่ไม่สมควรออกมา โดยไม่คำนึงถึงความผิดพลาดเสียหาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 692)
ปากพล่อย	พูดโดยไม่คำนึงถึงว่าเรื่องจริงหรือไม่จริง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 692)
ปากมาก	ชอบพูดว่าคนอื่นซ้าๆ ซากๆ พูดมาก ซ่างติ พูดขยายเรื่องเล็กน้อยให้มากออกไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 692)
ปากไม่มีหูรูด	พูดพล่าม พูดพล่อย หรือพูดไม่ยั้งคิดว่าอะไรควรพูดหรือไม่ควรพูด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 692)
ปากไม่สิ้นกลืนน้ำนม	ยังเป็นเด็ก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 692)
ปากร้าย	มักด่าว่าร้าย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 693)
ปากว่ามีือถึง	พอพูดก็ทำเลย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 693)
ปากสว่าง	ชอบเปิดเผยเรื่องของคนอื่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 693)
ปากเสีย	หมายถึง ปากไม่ดี หมายความว่าได้หลายอย่างเช่นชอบเปิดเผยเรื่องคนอื่น พูดเรื่องไม่ควรพูด
ปากหมา	ชอบพูดจาว่าร้ายคนอื่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 693)
ปากหอยปากปู	ชอบนินทาเล็กนินทาน้อย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 693)
ปากหวานก้นเปรี้ยว	พูดจาอ่อนหวานแต่ไม่จริงใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 693)
เป่	บิดไป เลไป ไถลไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 705)

เปรต	ผีเลวจำพวกหนึ่งในหลายชนิด ตามที่วาทันมีรูปร่างสูงโย่งเท่าต้นตาล ผอมยาวหยอกหยอย คอยาว ผอมโซ มีปากเท่ารูเข็ม มือเท่าใบตาล กินเลือด และหนองเป็นอาหาร และเป็นคำเรียกเชิงด่าหรือปรามาศคนที่อดอยาก ผอมโซ ที่รบกวนเขากินหรือเมื่อมีใครมีโชคลากก็มาขอแบ่งปันเป็นอย่าง ขอแบ่งส่วนบุญ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 709)
เป็น	แสดงกิริยาอาการหรือการกระทำใดๆ ผิดแปลกไปจากปกติที่เป็นอยู่ในหมู่ พวกที่นิยมกันตามประเพณี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 715)
ผีทะเล	เลวมาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 735)
ผีไม่มีศาล	ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 736)
ผีไม่มีญาติ	
เผือก	ขาวอย่างผิดปกติ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 743)
ผีโกล้งแตก	ผี + โกล้งแตก
พ่อ/แม่ (มึง)	ชาย/หญิงผู้ให้กำเนิดหรือเลี้ยงดูลูก (ของมึง) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 776, 876)
พ่อแม่ไม่สั่งสอน	
พะยูน	ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมลำตัวอ้วนกลม เรียวยาวไปทางหาง มีขนที่บริเวณ โกล้งปาก ตัวอาจยาวได้ถึง 3 เมตร สีเทาดำแกมฟ้า อาศัยอยู่ทะเลชายฝั่ง กินพืชน้ำ พวกหญาทะเล เป็นสัตว์สงวนชนิดหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 778)
ไพร่	ชาวเมือง พลเมืองสามัญ คนเลว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 807)
แมงดา	ชายที่อาศัยน้ำพักน้ำแรงของผู้หญิงโสเภณีในการดำรงชีพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 879)
แมงป่อง	ชื่อแมงที่มีรูปร่างค่อนข้างเหลี่ยมยาว ที่ปลายลำตัวมีเหล็กในต่อให้ เจ็บปวดได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 682 ดูที่ ป่อง)
แมลงสาบ	ชื่อแมลงที่มีรูปร่างค่อนข้างแบนราบ หัวซ่อนอยู่ใต้อก พบบ่อยตามบ้านเรือน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1175 ดูที่ สาบ)
แม่เป็นเอดส์	
ไม่เต็มเต็ง ไม่เต็มบาท	บ้าๆ บอๆ สติไม่สมบูรณ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 883, ปาก.)
ไม่เอาถ่าน	ไม่รักดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 884)
ไม่รักดี	ไม่ไผ่ดี ชอบออกนอกกลุ่มนอกทาง

ไม่เจียมตัว	ไม่รู้ประมาณตน ไม่ประพฤติตนให้พอเหมาะพอควร มักใช้ในเชิงปฏิเสธว่าไม่เจียมตัว ไม่เจียมกะลาหัว หรือ ไม่เจียมบอดี้ (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 15 ดูที่เจียม)
ไม่เจียมสังขาร	ไม่รู้ประมาณตนเกี่ยวกับร่างกาย (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 15 ดูที่ เจียมสังขาร)
ไม่มีน้ำยา	ไม่มีสติปัญญาความสามารถ หดความสามารถ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 583 ดูที่ น้ำยา)
ไม่มีสมอง	ไม่มี + สมอง
มีหัวไว้กันหู	มี + หัว + ไว้ + กัน + หู
ระยำ	ชั่วช้า ต่ำช้า เลวทราม อับมงคล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 935)
ระยะตำบอน	เลวทราม ชั่วช้า เหลวไหล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 935)
ร่าน	อยาก ใคร่ มักใช้ในทางกามารมณ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 953)
ร่านผู้ชาย	ร่าน + ผู้ชาย
ริดสีดวงแตก	ชื่อโรคหนึ่งที่เกิดในช่องตา จมูก หรือทวารหนัก (ดูความหมาย แตก ที่ใช้กับโรคนี้ หมายถึงเป็นขั้นสุด ระยะสุดท้าย ที่ปะทุออกมา ควบคุมไว้ไม่อยู่) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 957)
โรคเรื้อน	โรคผิวหนังที่ติดต่อกันได้ บางชนิดนี้ว่ามีกุด บางที่เรียก ขี้ทูต ขี้เรื้อน กุฎฐัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 976 ดูที่ เรื้อน)
แรด	ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมกีบสี่ ขนาดใหญ่ ประสาทรับฟังเสียงและดมกลิ่นดีมาก
หนังหนา	มีทั้งนอเดียวและสองนอ (ปาก.) ดัดจริต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 978)
โรคจิต	โรคทางจิตใจที่มีความผิดปกติของความรู้สึก ความคิด อารมณ์ หรือพฤติกรรมอย่างแรงถึงขนาดคุมสติไม่อยู่ เช่น อាកารประสาทหลอน, วิกลจริต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 979)
ไร้ (สติ)	ไม่มี ขัดสน ปราศจาก (ความรู้สึก ความรู้สึกผิดชอบ ความระลึกได้) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 971)
(ไร้) สามัญสำนึก	(ไม่มี) ความสำนึก เฉลียวใจที่คนปรกติจะต้องรู้โดยไม่จำเป็นต้องได้รับคำแนะนำสั่งสอน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1178)
(ไร้) สาระ	(ไม่มี) ส่วนสำคัญ ประโยชน์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1183)

ลามก	หยาบช้า ต่ำทราม หยาบโตนอันเป็นที่น่ารังเกียจของคนดีมีศีลธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1007)
ลาว	ชื่อประเทศและชนชาติที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1010)
ลิง	ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ลักษณะคล้ายคน หรือหมายถึงอาการที่แสดงกิริยา ซุกซน อยู่ไม่สุข (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1013)
ลั่นสองแฉก	ที่พูดสลับปลับ เชื่อไม่ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1015)
ลูก (กะหรี)	ผู้มีกำเนิดจากพ่อแม่ คำที่พ่อแม่เรียกลูกของตน (ใช้คำคนที่มีแม่มีอาชีพนี) เหมือนกับคำว่า ลูกโสเภณี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1020)
ลูกทรพี	ลูกอกตัญญูที่ทำร้ายพ่อแม่ของตนเอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1023)
ลูกเนรคุณ	ลูกไม่รู้คุณพ่อแม่ ลูกอกตัญญู (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1024)
ลูกไม่รักดี	ลูก + ไม่รักดี
ลูกพ่อแม่ไม่สั่งสอน	พ่อแม่ไม่สั่งสอน + ลูก
ลูกไม่มีพ่อ	ลูก + ไม่มีพ่อ
ลูกธูทวาร	ลูก + ธูทวาร
ลูกโสเภณี	ความหมายเหมือน ลูกกะหรี
เลว	มีค่าต่ำกว่ามาตรฐาน ต่ำ ทราม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1033)
เลวชาติ	ความหมายของ เลว + ชาติ หมายถึง กำเนิด เทือกเถา เหล่ากอ เผ่าพันธุ์ ต่ำ ทราม
เลวทราม	เลว + ทราม
วันทอง	ชื่อที่ใช้เรียกตัวละคร คือนางพิมพิลาไลย ในเรื่องขุนช้างขุนแผน
วัวลิมติน	คนที่ได้ดีแล้วลิมฐานะเดิมของตน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 หน้า, 1063)
วิปริต	แปรปรวน ผิดปกติ แปรปรวนไปข้างร้าย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1078)
เวร	ความพยาบาท ปองร้าย บาป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1086)
เวรตะไล	เวร + ตะไล หมายถึงดอกไม้ไฟที่ทำด้วยกระบอกไม้ไผ่บรรจุดินปืน มีลักษณะวิ่งเร็ว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 447)
เศษเดน	เศษ + เดน เศษ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1106) ส่วนที่เหลือที่ไม่ต้องการ + เดน

เศษนรก	คนเลวอย่างที่สุด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1106)
เศษคน, เศษมนุษย์	คนเลวมากจนหาดีไม่ได้ (ใช้เป็นคำด่า) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1107)
เศษสวะ	เศษ + สวะ
สกปรก	เปราะเป็อนด้วยสิ่งที่น่าเกลียดหรือไม่พึงประสงค์ ชุมนวมัว ไม่สะอาด หมดจด กิริยาวาจาที่แสดงออกอย่างหยาบคาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1110)
สตรอร์เบอรี	ภาษาต่างประเทศ
สฤล	หยาบคาย ต่ำช้า เลวทราม ใช้เป็นคำด่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1118)
สันติน	สันเท้า มักใช้เป็นคำด่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1118)
สมอง (กุ่ม)	เรียกส่วนที่อยู่ภายในกะโหลกศีรษะ เป็นที่รวมของประสาทให้เกิดความรู้สึก โดยปริยายหมายถึง สติปัญญา ความคิด สมองกุ่ม เป็นการเปรียบว่ามีสมองน้อยเท่าตัวกุ่ม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1128)
(สมอง) กลวง	(ดูที่ กลวง ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 75) เป็นรู เป็นโพรงข้างใน หรือแปลว่า ที่ว่าง สมองกลวงจึงหมายถึง ไม่มีความคิด
สมองขาดออกซิเจน	สมอง + ขาด + ออกซิเจน
สมองถั่วเขียว	สมอง + ถั่วเขียว
สมองทึบ	สมอง + ทึบ
สมองหมา	สมอง + หมา
สมองหมา ปัญญาควาย	โง่กตาดาน ความคิดตื้นเขิน (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 66)
สวะ	เลว ไร้ประโยชน์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1143)
สองหน้า	ชื่อกลองชนิดหนึ่ง รูปคล้ายเปิงมางแต่ใหญ่กว่า ใช้ตีทั้ง 2 ข้าง (สำ) ทำตัวให้ทั้ง 2 ฝ่ายต่างเข้าใจผิดกัน โดยหวังประโยชน์เพื่อตน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1147)
สอดรู้สอดเห็น	เที่ยวเข้าไปรู้ในเรื่องคนอื่น (ใช้ในทางที่ไม่ดี) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1147)
สอพลอ	กล่าวร้ายป้ายสีผู้อื่นเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีฐานะสูงกว่าเกลียดชังผู้นั้น เพื่อประโยชน์ของตน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1149)

สะดิ่ง	ตัดจريت ตัดดิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1150)
สะเหล่อ	ทั้งเซอและเล่อ ทั้งเซอซ่าและเล่อซ่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1155) แส่ เสือก เซอ (ม.67)
สะเหล่าน	เข้าไปยุ่มย่ามกับเรื่องคนอื่นโดยไม่พึงประสงค์ (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 67)
สะเออะ	เสนอหน้าเข้าไปในสถานที่ๆ ไม่สมควร เมื่อไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1156)
สะแอ้ง	เสือก สอด เสนอหน้าเข้าไปโดยที่เขาไม่ต้องการ (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 67)
สัญชาติคางคก	ยางหัวไม่ตกไม่รู้สึกร เป็นคำเปรียบว่าธรรมดาคนที่โง่หังทะนง ถ้าไม่ได้รับความทุกข์ก็ไม่สำนึก (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 67)
สัตว์	สิ่งมีชีวิตซึ่งแตกต่างไปจากพรรณไม้ ไม่ใช่คน เดรัจฉาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1164)
สัตว์กะหมา	สัตว์ + หมา
สัตว์นรก	สัตว์ + นรก
สันขวาน	โง่ทื่อ เหลวไหล (มักใช้เป็นคำตำ) (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 67)
สันหลังยาว	เรียกคนเกียจคร้านเอาแต่นอน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1165)
สันดาน	อุปนิสัยที่มีมาแต่กำเนิด (มักใช้ไปในทางที่ไม่ดี) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1166)
สันดานดำ	สันดาน + ดำ
สันดานเสีย	สันดาน + เสีย
สันดานห้า	สันดาน + ห้า
สันดานหมา	สันดาน + หมา
สัปดน	หยาบโตน อุดริ้ออกนอกแบบแผน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1169)
สัมภเวสี	ผู้แสวงหาที่เกิด ในคติของศาสนาพราหมณ์หมายถึงคนที่ตายแล้ววิญญาณกำลัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1170)
สารเลว	เลวทั้งสิ้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1183)
สามสสิ่งเฟื่อง	บ้าๆบอๆ มีสติไม่สมบูรณ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1177)

สาระแน	ชอบยุ่งเรื่องของคนอื่นที่ไม่ใช่เรื่องของตน ยุแหยให้เข้าใจผิดกัน ยุ่งให้เขาแตกคอกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 หน้า 1184)
สำเพ็ง	ชื่อสถานที่ในกรุงเทพมหานคร
สำส่อน	ปะปนโดยไม่เลือกหน้าในการคบค้าสมาคมและการส่งเสฟ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1187)) มั่วโลกีย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1172)
เสนียด	จัญไร อัปมงคล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1215)
เสนียดจัญไร	เสนียด + จัญไร
เสียชีวิตเกิด	เกิดมาไม่ได้ทำความดีให้คุ้มกับที่เกิดมา เกิดมาไร้ค่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1198) เป็นคำตำว่าเลขจนไม่น่าจะเกิดมาเป็นคน เกิดมาทั้งที่เอาดีไม่ได้ (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 68)
เสี้ยน	เป็นคำเสี้ยนเสียงของคำว่า เงียน
เสื่อผู้หญิง	เสื่อ + ผู้หญิง
เสือก	สาระแน (เป็นคำไม่สุภาพ) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1229)
สิบแปดมงกุฏ	ใช้เรียกพวกนักด้อมตุนที่ใช้เล่ห์เหลี่ยมหลอกลวงเอาทรัพย์สินของผู้อื่น (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 68)
สุวรรณมาลี	สุวรรณ หมายถึง ทอง มาลี หมายถึง ดอกไม้ จึงเป็นคำนำความหมายของคำมาใช้ มีความหมายเหมือน ดอกทอง
โสโครก	สกปรก เประอะเปื่อน น่ารังเกียจ โดยปริยายหมายความว่าเลว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1232)
โสภณีย์	หญิงที่หาเลี้ยงชีพด้วยการค้าประเวณี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1234)
ไล่เนา	ไล่ที่เสียและมีกลิ่นเหม็น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 596 ดูที่ เน่า)
ไล่ตั้งแตก	ไล่ที่เป็นตั้งย่อยจากไล่ใหญ่ของคน (และเป็นระยะสุดท้ายคือเน่าจนใกล้จะแตก) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1235 ดูที่ ไล่ตั้ง)
หน้าชื่อใจคด	มีสีหน้าดูซื่อๆ แต่มีนิสัยคดโกง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1246)
หน้าด้าน, หน้าทน, หน้าหนา	มีสีหน้าไม่สลดทั้งที่ควรจะอายแต่ก็ไม่อาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1246)
หน้าตัวเมีย	ลักษณะท่าทางคล้ายผู้หญิง, ใจเสาะ, ซ้ำลาด, ไม่กล้าสู้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1247)

หน้านั้นยาง	หน้านั้นยาง
หน้าเนื้อใจเสือ	มีหน้าตาแสดงความเมตตา แต่ใจเหี้ยมโหด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1247)
หน้าปลวก	หน้า + ปลวก
หน้าปลาจวด	หน้าแหลมอย่างหัวปลาจวด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1248)
หน้าปลาตุกเผือก	หน้า + ปลาตุก + เผือก
หน้าปลาบู่ชนเขื่อน	หน้า + ปลาบู่ + ชนเขื่อน
หน้าปี่	หน้า + ปี่
หน้าไม่อาย	ที่ไม่รู้สึกกระดากหรือขวยใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1248)
หน้าไม่ทันสมัย	หน้า + ไม่ทันสมัย
หน้าริดสีดวงทวาร	หน้า + ริดสีดวงทวาร
หน้าลาว	หน้า + ลาว
หน้าเลือด	ชอบแสวงหาประโยชน์โดยวิธีบังคับให้จ่ายอมเพราะเห็นแก่ตัว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1248)
หน้าสันตืน	หน้า + สันตืน
หน้าเสียว	หน้า + เสียว
หน้าไหว้หลังหลอก	ต่อหน้าทำเป็นดี แต่พอลบหลังก็นินทาหรือหาทางร้าย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1249)
หน้าหัก	หน้าซึ่งมีสันจมูกคล้ายหักเข้าไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1249)
หน้าเหี้ย	หน้า + เหี้ย
หน้าหี	หน้า + อวัยวะเพศสืบพันธุ์ของเพศหญิงหรือสัตว์เพศเมียบางชนิด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1295 ดูคำว่า หี)
หน้าใหญ่	หน้า + ใหญ่
หน้าใหญ่ใจโต	มีใจกว้างใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินตัวเพื่ออวดความมั่งมี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1249)
หน้าหนอน	หน้า + หนอน
หน้าหมา	หน้า + หมา
หน้าหม้อ	หน้า + หม้อ

หม่อมแน้ม	มาจากภาษาถิ่นเหนือว่า หม่อมแหม่ม เป็นคำซ้อนเสียง ที่หมายถึงยังเด็ก หรือยังอ่อนอยู่ ยังไม่ได้ที่ ยังไม่ถึงขนาดที่จะใช้ประโยชน์ได้ (จาก http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=4464)
หมา	ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีเขี้ยว 2 คู่ ยังคงเป็นสัตว์ป่าที่เลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยงบ้าน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1257)
หมากระเป่า	หมา + กระเป่า
หมาขี้เรื้อน	คนที่น่ารังเกียจ ไม่ควรคบหาสมาคมด้วย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1257)
หมาขี้ไม่มีไครยกหาง	คนที่ชอบยกตัวเอง คนที่โอ้อวด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1257)
หมาไม่แตก	ใช้ว่ารสชาติอาหารหรือกริยา การพูดจาที่น่ารังเกียจ (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 70)
หมาลอบกัด	คนที่ลอบทำร้ายหรือกลั่นแกล้งผู้อื่นลับหลัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1258)
หมาสองราง	คนที่ทำตัวเข้าด้วยทั้ง 2 ฝ่าย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1258)
หมาหมู่	กลุ่มคนที่รวมทำร้ายคนคนเดียว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 หน้า 1258)
หมาหวงก้าง	คนที่หวงของที่ตนไม่มีสิทธิ์, คนที่กั้นทำคนอื่นในสิ่งที่ตนเองได้ใช้ประโยชน์แล้วหรือใช้ประโยชน์ไม่ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1258)
หมาหัวเน่า	คนซึ่งเป็นที่รังเกียจของคนอื่นจนไม่สามารถเข้ากับใครได้, คนที่ไม่มีใครรักหรือคบหา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1258)
หมาหางด้วน	คนที่ทำอะไรผิดพลาดจนได้รับความอับอายแล้วชวนให้ผู้อื่นทำตามโดยยกย่องการกระทำนั้นว่าดี ควรเอาอย่าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1258)
หมาเห่าเครื่องบิน	หมา + เห่า + เครื่องบิน
หมาเห่าใบตองแห้ง	คนที่ชอบพูดอะะอะแสดงว่าเก่ง แต่ไม่กล้าจริง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1258)
หยาบคาย	ไม่สุภาพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1266)
หอก	อาวุธสำหรับแทงชนิดหนึ่ง ทำด้วยโลหะ มีด้ามยา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1278)
	ใช้หอก เป็นคำด่าว่าอย่างหนึ่ง (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2547, หน้า 73)

หอกหัก	
หอย	ชื่อสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง มีเปลือกหุ้มตัว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1279)
หอยแครงลวก	หอยแครง + ลวก
หอยแมลงภู่	หอย + แมลงภู่
หอยหลอด	หอย + หลอด
หิวขโมย	ผู้มีสันดานเป็นขโมย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1282)
หิวควย	หิว + ควย
หาตัวไม่ได้	หา + ตัว + ไม่ได้
हां	ชื่อผีจำพวกหนึ่ง ถือกันว่าทำให้เกิดโรคระบาดร้ายแรง เป็นเหตุให้คนตายจำนวนมาก เช่นโรคลงรากหรืออหิวาตกโรค จึงเรียกโรคนี้ว่าโรคहां (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1288)
हांราก	(ดูที่ ราก 2 ราชบัณฑิตยสถาน, 2542 หน้า 946)) อาเจียน อ้วก สำรอกออกทางปาก มีคำว่า โรคลงราก หมายถึง โรคท้องร่วงที่มีอาการลงท้องคือถ่ายออกทางทวารหนักและ รากคืออาเจียนออกทางปาก รวมกันเรียกว่าลงรากคือทั้งถ่ายทั้งอาเจียน
हांรากไส้	
हीं	มีความอยากอย่างแรงกล้า มักใช้ในทางกามารมณ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1296)
เหี้ย	สัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1309)
เหี้ย	เป็นคำเสียงแทนคำว่า เหี้ย
เหี้ยว	ไม่เต่งตึง แห้งไป ขาดความสดชื่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1310)
เหียน	พินัยน์ออกมานอกปาก (www.atriumtech.com/cgi-bin/hilightcgi?)
เห็ดสด	เห็ด + สด
เห็บหมา	เห็บ + หมา
เหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อ	เหยียบโย่ง ทำอะไรไม่จริงจัง ไม่เอาการเอางาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1305)
หมู	ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ตัวอ้วน หรือ (ปาก) บุคคลที่หลอกหรือเอาชားได้ง่าย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1262)

แหล่งชั้นเทพ	ตอแหล + ชั้นเทพ
อกตัณญ	ผู้ไม่รู้อุปการคุณที่ท่านทำแก่ตน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1320)
อ้วน	มีเนื้อและมันมาก โตอบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1338)
อหิวา	ชื่อโรคระบาดชนิดหนึ่ง มีอาการลงราก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1341)
อีดัว	โสเภณี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1353)
อันธพาล	คนเกะกะระราน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1355)
อัปรีย	ระยำ จัญไร เลวทราม ต่ำช้า ชั่วช้า ไม่เป็นมงคล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1356)
อัปรียจัญไร	อัปรีย + จัญไร
อึ้งอ่าง	สัตว์สี่เท้าที่สะเทือนน้ำสะเทือนบกที่พองตัวได้และร้องเสียงดังเมื่อหลังฝนตก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1380)
อุบาทว์	อัปรีย จัญไร ไม่เป็นมงคล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1385)
ฮิปโป	ชื่อเต็มว่า ฮิปโปโปแตมัส ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ส่วนใหญ่อยู่ในน้ำมากกว่าบนบก บางชนิดหนักถึง 2,000 กิโลกรัม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1405)
เฮงช่วย	เอาแน่เอานอนอะไรไม่ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 1406) คุณภาพเลว ใช้ไม่ได้ เลวจนพูดไม่ถูก มาจากจีนแต้จิ๋ว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1381)